

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İCRACI OYUNCU SÖZLEŞMESİ

HAZIRLAYAN
SEVDA CANSU SÜNEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN

ANKARA-2024

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 05/06/2024

Öğrencinin Adı, Soyadı: Sevda Cansu SÜNEL

Öğrencinin Numarası: 22110272

Anabilim Dalı: Özel Hukuk Anabilim Dalı

Programı: Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN

Tez Başlığı: İcracı Oyuncu Sözleşmesi

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 163 sayfalık kısmına ilişkin, 05/06/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 12'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:.....

ONAY

Tarih: 05/06/2024

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza

Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN

TEŞEKKÜR

Öncelikle yüksek lisans tez danışmanlığımı üstlenen ve tezin yazılış aşamalarında konunun tespitinden son bölüme kadar desteğini asla esirgemeyen, değerli vaktini ayıran, yoğun temposuna rağmen her defasında sabırla ve nezaketiyle sorularımı cevaplayan, bilgisi ve tecrübeleriyle bana her seferinde ışık tutan kıymetli hocam Sayın Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunma jürimde bulunarak onurlandıran Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS ve Prof. Dr. İpek YÜCER AKTÜRK hocalarıma değerli yorumları için teşekkür ederim ve şükranlarımı sunarım.

Son olarak eğitim hayatım boyunca beni her koşulda destekleyen ve iyi günde kötü günde her zaman yanımda olan canım annem Zekiye SÜNEL’e, canım babam Bayram SÜNEL’e ve biricik kardeşim Dr. Mustafa SÜNEL’e destekleri ve yardımları için sonsuz teşekkür ederim.

Sevda Cansu SÜNEL

Temmuz – 2024

ÖZET

Sevda Cansu SÜNEL, İcracı Oyuncu Sözleşmesi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı, 2024.

Bir sinema eserinin ortaya çıkarılması amacıyla yapılan ve çok sayıda kişinin organize bir şekilde çalışmasını gerektiren sözleşmelerden biri de icracı oyuncu sözleşmesidir. Çalışmamızda icracı oyuncu sözleşmesinin hem fikir ve sanat eserleri hukuku hem de borçlar hukuku disiplinleri kapsamında ele alınarak sözleşmeye ilişkin temel özelliklerin açıklanması amaçlanmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümünde icracı oyuncu sözleşmesinin tanımı yapılmış, özellikleri ve unsurları belirlenmiştir. Daha sonra sözleşmede tarafların kimler olabileceği ve sahip oldukları özellikler anlatılmıştır. Sözleşmenin hukukî anlamda nitelendirilerek sözleşmeye hangi hükümlerin uygulanacağı belirlenmeye çalışılmıştır. Benzer sözleşmelerle karşılaştırmasının yapılmasıyla birinci bölüm sonlandırılmıştır. İkinci bölümde, icracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncu ve yapımcının hak ve borçları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmamızın son bölümünü oluşturan üçüncü bölümde ise icracı oyuncu sözleşmesinin sona erme halleri açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İcracı Oyuncu, Yapımcı, Sinema Eseri, Bağlantılı Haklar.

ABSTRACT

Sevda Cansu SÜNEL, Performer Contract, Başkent University, Institute Of Social Sciences, Private Law Master's Program with Thesis, 2024.

One of the contracts requiring the organized effort of numerous individuals for the creation of a cinematic work is the performer's contract. In our study, it is aimed to explain the basic features of the performer's contract within the domains of intellectual property law and obligations law. In the first chapter, the definition of the performer's contract is made, its characteristics and essential elements are determined. Then, the parties to the contract and their characteristics are explained. It is tried to determine which provisions will be applied to the contract by characterizing the contract in legal terms. The first part is concluded with a comparison with similar contracts. In the second chapter, the rights and obligations of the performer and the producer in the performer-actor contract are meticulously examined. The final chapter, constituting the third part of our study, the termination of the performer-actor contract is explained.

Keywords: Performer, Producer, Cinematographic Work, Related Rights.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR CETVELİ.....	ix
GİRİŞ.....	1
1. İCRACI OYUNCU SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, ÖZELLİKLERİ, TARAFLARI, UNSURLARI, HUKUKİ NİTELİĞİ, ŞEKLİ VE BENZER SÖZLEŞMELERLE KARŞILAŞTIRILMASI	3
1.1. İcracı Oyuncu Sözleşmesi Tanımı, Özellikleri Ve Tarafları.....	3
1.1.1. Sözleşmenin tanımı	3
1.1.2. Sözleşmenin özellikleri	4
1.1.2.1. Rızai bir sözleşme olması.....	4
1.1.2.2. Sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşme olması	4
1.1.2.3. Tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması.....	5
1.1.2.4. İş görme sözleşmesi olması	6
1.1.2.5. Genel işlem koşulları içeren bir sözleşme olması	7
1.1.3. Sözleşmenin tarafları.....	14
1.1.3.1. İcracı oyuncu	17
1.1.3.1.1. Çeşitli hukukî metinlerde icracı oyuncu kavramı.....	18
1.1.3.1.1.1. ILO	18
1.1.3.1.1.2. İcracı sanatçılar, fonogram yapımcıları ve yayın kuruluşlarının korunmasına dair Roma Sözleşmesi.....	20
1.1.3.1.1.3. WIPO İcralar ve Fonogramlar Andlaşması ve TRIPS Antlaşması	21

1.1.3.1.1.4. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği.....	23
1.1.3.1.1.5. 5544 Sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu	24
1.1.3.1.2. İcracı oyuncunun özellikleri.....	25
1.1.3.1.2.1. Gerçek kişi olmak	25
1.1.3.1.2.2. Bir eseri icra etmek.....	26
1.1.3.1.2.3. Sanatsal faaliyette bulunmak	28
1.1.3.1.2.4. İcranın özgün olması	30
1.1.3.1.2.5. İcranın üçüncü kişilere sunulması	31
1.1.3.2. Yapımcı	32
1.2. İcracı Oyuncu Sözleşmesinin Unsurları	35
1.2.1. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında icraya elverişli bir eserin varlığı	36
1.2.2. İcracı oyuncunun icra faaliyeti.....	48
1.2.3. Bağlantılı haklar içerisinde yer alan malî hakların devri ya da kullanma yetkisinin bırakılması.....	49
1.2.3.1.Genel olarak bağlantılı hak kavramı	49
1.2.3.2. Malî Hakların Devri ya da Kullanma Yetkisinin Bırakılması	51
1.2.4. Bedel.....	56
1.3. İcracı Oyuncu Sözleşmesinin Hukukî Niteliği Ve Uygulanacak Hükümler..	57
1.3.1. Genel olarak	57
1.3.2. İsimli sözleşme kavramı ve hukuk sistemine getirdikleri.....	57
1.3.2.1. İsimli sözleşme çeşitleri ve uygulanacak hukuk kuralları.....	60
1.3.2.1.1. Kendine özgü yapısı olan sui generis sözleşmeler	60
1.3.2.1.2. Karma sözleşmeler	61
1.3.2.1.3. Bileşik sözleşmeler.....	64

1.3.3. İcracı oyuncu sözleşmesinin hukukî niteliğine ilişkin görüşler ve görüşlerin değerlendirilmesi.....	65
1.3.3.1. Hizmet sözleşmesi olduğuna ilişkin görüş.....	65
1.3.3.2. Eser sözleşmesi olduğuna ilişkin görüş	66
1.3.3.3. Karma sözleşme olduğuna ilişkin görüş.....	68
1.3.3.4. Sui generis sözleşme olduğuna ilişkin görüş	69
1.3.3.5. Görüşlerin değerlendirilmesi	70
1.3.4. İcracı oyuncu sözleşmesine uygulanacak hükümler	77
1.3.5. İcracı oyuncu sözleşmesinin şekli.....	78
1.4. İcracı Oyuncu Sözleşmesinin Benzer Sözleşmelerle Karşılaştırılması	81
1.4.1. Hizmet sözleşmesi ile karşılaştırılması	81
1.4.2. Eser sözleşmesi ile karşılaştırılması	84
1.4.3. Vekâlet sözleşmesi ile karşılaştırılması.....	86
1.4.4. Malî hakların veya kullanım yetkisinin devri sözleşmesi ile karşılaştırılması	88
1.4.5. Film yapım sözleşmesi ile karşılaştırılması	89
1.4.6. Sinema yapımları alanındaki sözleşmeler ile karşılaştırılması	91
1.4.6.1. Yönetmen ile yapılan sözleşmeyle karşılaştırılması	91
1.4.6.2. Senaryo ve diyalog hazırlanmasına ilişkin sözleşmeyle karşılaştırılması	94
1.4.6.3. Özgün müzik bestecisi ile yapılan sözleşmeyle karşılaştırılması	95
2. İCRACI OYUNCU SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN BORÇLARI	98
2.1. İcracı Oyuncunun Borçları	98
2.1.1. Oyunculuk faaliyetinin icra edilmesi borcu	98
2.1.2. Oyunculuk faaliyetinin şahsen ifa edilmesi borcu	99
2.1.3. Sözleşmeye ve talimatlara uygun hareket etme borcu	100
2.1.4. Sadakat ve özen yükümlülüğüne uygun davranma borcu	103

2.1.4.1.	Sadakat yükümlülüğü	103
2.1.4.2.	Özen yükümlülüğü	106
2.1.4.3.	Sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında icracı oyunculara getirilen kısıtlamaların değerlendirilmesi	108
2.1.5.	Oyunculuk faaliyetinin icrasından doğan malî hakların veya kullanma yetkisinin devri borcu	111
2.1.5.1.	Malî hak kavramı ve özellikleri	111
2.1.5.2.	Malî hakların türleri	114
2.1.5.2.1.	Tespit hakkı	114
2.1.5.2.2.	Çoğaltma hakkı	117
2.1.5.2.3.	Yayma hakkı.....	119
2.1.5.2.4.	Temsil hakkı	121
2.1.5.2.5.	Kamuya iletim hakkı.....	123
2.1.5.3.	Malî hakların devri	125
2.1.5.4.	Malî hakları kullanma yetkisinin devri (ruhsat/lisans)	127
2.1.6.	Malî hakların ve tasarruf yetkisinin varlığını tekeffül borcu	129
2.2.	Yapımcının Borçları	131
2.2.1.	Ücretin ödenmesi borcu	131
2.2.1.1.	Genel olarak.....	131
2.2.1.2.	Ücretin belirlenmesi ve türleri	132
2.2.1.3.	Ödeme zamanı	135
2.2.1.4.	Ödeme yeri	136
2.2.1.5.	Zamanaşımı.....	137
2.2.2.	İracı oyuncunun manevî haklarını gözetme borcu	137
2.2.2.1.	Genel olarak manevî hak kavramı ve özellikleri.....	137
2.2.2.2.	Manevî hakların türleri	140
2.2.2.2.1.	İcra sahibi olarak tanıtılmayı talep hakkı	140

2.2.2.2.2. İcrasının itibarını zedeleyecek şekilde değiştirilmesi ve bozulmasını yasaklama hakkı.....	142
2.2.2.2.3. İcradan doğan hakların sanatçı kişiliğine zarar verecek şekilde kullanılmasını yasaklama hakkı	144
2.2.3. Devralınan veya kullanım yetkisi devralınan malî hakların kullanım borcu	144
3. İCRACI OYUNCU SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ.....	146
3.1. Genel Olarak	146
3.2. Sözleşmenin İkale Yoluyla Sona Ermesi.....	146
3.3. Sözleşmenin İptal Edilmesi	147
3.4. Sözleşmede Kararlaştırılan Bozucu Şartın Gerçekleşmesi	149
3.5. Sonraki Kusursuz İmkânsızlık Sebebiyle Sona Ermesi	150
3.6. Sözleşmenin Kararlaştırılan Sürenin Dolması veya Koruma Süresinin Dolması Sebebiyle Sona Ermesi.....	152
3.7. Kişiliğin Sona Ermesi Sebebiyle Sözleşmenin Sona Ermesi	153
3.8. FSEK m. 50/3'e Göre Sözleşmenin Borç Ödemekten Aciz veya İflas Sebebiyle Sona Ermesi.....	156
3.9. FSEK m. 58 Hükmü Kapsamında Sözleşmenin Cayma Hakkının Kullanılması Yoluyla Sona Ermesi	156
3.10. Sözleşmenin Olağanüstü Fesih Yoluyla Sona Ermesi.....	158
SONUÇ	162
KAYNAKLAR.....	165

KISALTMALAR CETVELİ

AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
CD	Compact Disk
dn.	Dipnot
DVD	Digital Versatile Disc
E.	Esas numarası
FSEK	5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	Karar numarası
Karş.	Karşılaştırınız
m.	Madde
RG	Resmi Gazete
s.	Sayfa/sayfalar
S.	Sayı
T.	Tarih
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TBK	6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TRIPS	Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
TTK	6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	Ve benzeri
VCD	Video Compact Disk
vd.	Ve devamı veya çok yazarlı eserlerde ve diğerleri
WIPO	World Intellectual Property Organization

GİRİŞ

Günümüzde sinema sektöründe yaşanan gelişmeler pek çok hukukî sorunu da beraberinde getirmektedir. Bir sinema filminin meydana getiriliş sürecindeki tüm aşamalarında eser sahipleri, icracı sanatçılar, diğer bağlantılı hak sahipleri, televizyon kanalları, film dağıtım şirketleri ve yapımcı arasında çok sayıda sözleşme kurulmaktadır. O hâlde bir sinema eserinin yapımına kendine özgü yapısı gereği çok sayıda kişi dâhil olmakta ve bir sinema eseri şüphesiz bütün bu katılan kişi ve unsurların bileşimiyle eser haline gelmektedir. Bu sözleşmelerden biri olan icracı oyuncu sözleşmesi çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

Bir sinema eserinin ortaya çıkarılması amacıyla akdedilen sözleşmelerden biri olan icracı oyuncu sözleşmesinin tarafları icracı oyuncu ile yapımcıdır. İracı oyuncu, icra ettiği eserin görünen kahramanı yani vitrin yüzüdür. Hatta öyle ki çoğu zaman eser, oyuncu ile birlikte anılır. Nitekim icracı oyuncunun Fikir ve Sanat Eserleri Kanunun kapsamında bağlantılı hak sahibi sıfatıyla koruma altına alındığı görülmektedir. Yapımcı ise icracı oyuncu sözleşmesinin karşı tarafını oluşturmakla birlikte söz konusu sinema eserinin başından sonuna kadar organizasyonunu yürüterek her türlü finansman ve malî riski üstlenen gerçek ve ya tüzel kişidir.

İracı oyuncu sözleşmesine ilişkin yapılan incelemeler, araştırmalar ve bilimsel içtihatların sayısı görece az olsa da günümüzde bu alanda yargısal içtihatların sayısındaki artış dikkat çekmektedir. Uygulamada özellikle icracı oyuncu sözleşmesinin çok sayıda uyuşmazlığa sebep olması sebebiyle sözleşmenin tarafları olan icracı oyuncu ve yapımcının hak ve borçlarının belirlenmesi önem arz eder. Çalışmamızda yalnızca sinema eserlerini icra eden icracı oyuncular inceleme konusu yapılmış ve tiyatro oyuncularını kapsam dışı bırakılmıştır. Ayrıca çalışmamızın amacı icracı oyuncu ve yapımcı arasında doğabilecek bütün hukukî uyuşmazlıklara çözüme kavuşturmak da değildir. Çalışmamızın temel amacı icracı oyuncu sözleşmesinin fikir ve sanat eserleri hukuku ile borçlar hukuku disiplinleri çerçevesinde ele alınarak sözleşmeye ilişkin temel özelliklerin açıklanmasıdır.

Buna paralel olarak çalışmamızda icracı oyuncu sözleşmesi kavramı açıklanarak sözleşmenin hukukî niteliği saptanmaya çalışılmıştır. Yapılan hukukî nitelendirme doğrultusunda icracı oyuncu sözleşmesine uygulanacak hükümler tespit edilmiştir. Ayrıca

sözleşmenin taraflarını oluşturan icracı oyuncu ve yapımcı kavramları detaylandırılarak tarafların sözleşmedeki hak ve yükümlölükleri belirlenmiştir ve son olarak da sözleşmenin sona erme halleri üzerinde durulmuştur. Bunun dışında kalan borca aykırılık halleri ile uyumsuzluk halinde açılabilir hukuk ve ceza davaları çalışmamızın kapsamı dışında yer almaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde icracı oyuncu sözleşmesinin tanımı yapılarak, özellikleri ve unsurları detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Daha sonra sözleşmenin taraflarının üzerinde durularak tarafların kimler olabileceği ve sahip oldukları nitelikler anlatılmıştır. Devamında sözleşmenin hukukî anlamda nitelendirilmesi yapılarak hangi hükümleri uygulanabileceği saptanmaya çalışılmıştır. Sözleşmenin şekli ve benzer sözleşmelerle karşılaştırması anlatılarak birinci bölüm sonlandırılmıştır. İkinci bölümde, icracı oyuncu sözleşmesinin tarafları olan icracı oyuncu ve yapımcının hak ve yükümlölükleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmamızın son bölümünü oluşturan üçüncü bölümde ise icracı oyuncu sözleşmesinin sona erme halleri açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İCRACI OYUNCU SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, ÖZELLİKLERİ, TARAFLARI, UNSURLARI, HUKUKİ NİTELİĞİ, ŞEKLİ VE BENZER SÖZLEŞMELERLE KARŞILAŞTIRILMASI

1.1. İcracı Oyuncu Sözleşmesi Tanımı, Özellikleri Ve Tarafları

1.1.1. Sözleşmenin tanımı

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda özel borç ilişkileri kısmında ve başkaca özel kanunlarda tanımlanmamış ve düzenlenmemiş bir takım sözleşmeler bulunmaktadır. Bu sözleşmelere isimsiz ya da atipik sözleşmeler adı verilir¹. Bu isimsiz veya atipik sözleşmeler kanun tarafından düzenlenmediğinden sözleşme serbestisi ilkesinin bir sonucu olarak karşımıza çıkar². Sözleşme serbestisi ilkesi sayesinde taraflar hukuk düzeninin sınırları içerisinde kalmak koşuluyla istedikleri içerikte sözleşme düzenleyebilmektedir³.

İcracı oyuncu sözleşmesi de Türk Borçlar Kanununda veya başkaca özel kanunlarda düzenlenmediği için hukuk sistemimiz içerisinde isimsiz sözleşme olarak değerlendirilmektedir. İcracı oyuncu sözleşmesi; icracı oyuncu ve yapımcısı arasında karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile akdedilen, icracı oyuncunun kendisine verilen rolü sinema eserine ait senaryoya uygun olacak şekilde icra etmesi ile birlikte söz konusu icrası üzerindeki bağlantılı haklarını ve kullanma yetkisini devretme borcu altına girdiği, yapımcının ise kararlaştırılmış ise belirli bir ücreti ödemeyi taahhüt ettiği sözleşmedir⁴. Bu akit ile icracı oyuncu ve kendisine bir sinema eserine ait senaryodaki rolü icra etmesini teklif eden yapımcının hakları ve borçları icracı oyuncu sözleşmesi adı altında hüküm altına alınır.

¹ **EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 219; **ARAL**, Fahrettin/**AYRANCI**, Hasan: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s.53; **AYAN**, Mehmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2016, s. 160; **YÜCER AKTÜRK**, İpek: İsimli Sözleşme Genel Teorisi ve Uzaktan Öğretim Sözleşmesi, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 34.

² **ERDOĞAN**, İhsan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019, s. 62; **EREN**: “Genel Hükümler”, s.219; **ARAL/AYRANCI**, s. 54.

³ **ATEŞ**, Derya: “Sözleşme Özgürlüğü Yönünden Dürüstlük Kuralları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2007(72), s. 76.

⁴ **AKMEŞE TAKCI**, Nurbanu: Oyuncu Sözleşmesi, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2020, s. 6.

İcracı oyuncu sözleşmesinden bahsedebilmek için her şeyden önce icracı oyuncunun sinema eseri mahiyetindeki bir filmi icra etmesi gerekmektedir⁵. 5/12/1951 tarihli ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında korunan fikir ve sanat eserlerinden biri de sinema eserleridir. Sinema eserlerinin türleri ile ilgili ayrıntılı bilgilere çalışmamızın ileri sayfalarında yer verilecektir. Çalışmamızın konusu da FSEK 5. maddesinden⁶ hareketle sinema eseri niteliğine haiz her türlü eserin icrası olarak sınırlandırıldığından tiyatro eseri statüsündeki eserlerin icrası kapsam dışı bırakılacaktır.

1.1.2. Sözleşmenin özellikleri

1.1.2.1. Rızai bir sözleşme olması

Bir sözleşmenin kurulabilmesi ve hukukî zeminde sonuç doğurabilmesi için tarafların sahip oldukları irade beyanlarının karşılıklı ve birbirine uygun olmasının yeterli görüldüğü sözleşmelere rızaya dayalı sözleşmeler adı verilir⁷. İcracı oyuncu sözleşmesinin kurulabilmesi ve hukukî zeminde sonuç doğurabilmesi için de tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanı yeterli olduğu için icracı oyuncu sözleşmesinin de rızai sözleşme niteliğinde olduğu kabul edilmelidir.

1.1.2.2. Sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşme olması

Sözleşmeden doğan asli edim yükümlülüğünün sağlanması ile belirli veya belirli olmayan zaman unsuru arasında süreklilik ilişkisi bulunan sözleşmelere sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmeler adı verilir⁸. Bir borç ilişkisinde asli edim yükümlülüklerinden en az biri bile sürekli edim niteliği taşıyorsa o borç ilişkisinin sürekli borç ilişkisi niteliğinde

⁵ **TEKİNALP**, Ünal: Fikri Mülkiyet Hukuku, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 272.

⁶ FSEK m. 5: “Sinema eserleri, her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler veya sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir.”

⁷ **ERGÜN**, Ömer / **ÇALDAĞ**, Coşkun: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Notları, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018, s.88; **ERDOĞAN**, “Borçlar Genel”, s. 62; **EREN**: “Genel Hükümler”, s.223.

⁸ **SELİÇİ**, Özer: Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul, 1977, s. 7; **ŞENGÜL**, Mehmet: “Türk Borçlar Kanunu ve İş Hukuku Mevzuatı Çerçevesinde Belirli Süreli İş/Hizmet Sözleşmesi”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, S.2, 185-225, Aralık 2012, s. 186; **EREN**: “Genel Hükümler”, s.213.

olduğu kabul edilir⁹. Ani edimli borç ilişkileri bir defada sona ererken, sürekli edimli borç ilişkileri bir zaman uzunluğuna yayılmaktadır¹⁰. Bu sözleşmelerde edim bir anda gerçekleşmez ve zaman içerisinde devamlı suretle ifa edilir. Gerçekten de ani edimli borç ilişkilerinde sözleşmeye bağlılığın süresi, ifaya göre tespit edilirken; sürekli edimli borç ilişkilerinde ifa, sözleşmeye bağlılığın süresine göre tespit edilecektir¹¹. Örneğin kira sözleşmesinde kiraya verenin, sözleşme süresi boyunca kiralanan şeyin kiracı tarafından kullanımına katlanması borcu zamana yayıldığı için kira sözleşmesi sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşmedir¹².

İcracı oyuncu sözleşmesinde; icracı oyuncunun sözleşmeden doğan yükümlülükleri arasında sinema eserinde kendisine verilen rolün icrasının yanında aynı zamanda icrası üzerinde sahip olduğu bağlantılı haklarını devretme ya da söz konusu bağlantılı hakların kullanma yetkisini bırakma borcu da yer almaktadır. Malî hakların ya da kullanım yetkisinin devredilmesi bir defada gerçekleşmiş olsa dahi devreden sözleşmeden menfaatleri ve hakları ile olan bağlantısı devam edecektir¹³. Kaldı ki icracı oyuncunun eserdeki rolünü icrası da ani edimli olmayıp zamana yayılmaktadır. Bu sebeplerle icracı oyuncu sözleşmesinin sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşme olarak değerlendirmek gerekir¹⁴.

1.1.2.3. Tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması

Bir sözleşmede her iki tarafın da birbirinde asli nitelikte edim yüklendiği, söz konusu edimler arasında tam bir karşılıklılık ve bağlılık ilişkisinin olduğu ve bu sayede sözleşmedeki iki tarafın da yükümlülük altına girdiği sözleşmelere tam iki tarafa borç

⁹ **KAYIHAN**, Şaban / **ÜNLÜTEPE**, Mustafa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 29; **DOĞAN**, Gülmelahat: “Sürekli Borç İlişkilerinde Borçlunun Temerrüdü”, Ankara Barosu Dergisi, 2014/4, 387-413, s.391; **SELİÇİ**, s. 7.

¹⁰ **OKTAY**, Saibe: Uzun Süreli Sözleşmelerin Geçerliliği ve Sona Erme Düzeni, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LV, S.3, 1997, 209-234, s.211; **KAYIHAN/ÜNLÜTEPE**, “Genel Hükümler”, s.29; **ERGÜN/ÇALDAĞ**, s.25; **EREN**: “Genel Hükümler”, s.213.

¹¹ **OKTAY**, Saibe: “Uzun Süreli Sözleşmeler”, s.211.

¹² **EREN**: “Genel Hükümler”, s.213; **ARAL/AYRANCI**, s. 256.

¹³ **GÖKYAYLA**, Emre: Telif Hakkı ve Telif Hakkı Devri Sözleşmesi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, İstanbul, 2001, s. 228; **TÜYSÜZ**, Mustafa: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 69.

¹⁴ **KAÇMAZ**, Mine: Sinema Eserlerinde İcracı Oyuncu Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 23.

yükleyen sözleşmeler adı verilir¹⁵. Bu tüp sözleşmelerde karşılıklı olarak yüklenilen edimlerin birbirleriyle değiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda edimlerin değişimi ilişkisine “*synallagma*”¹⁶ adı verilir¹⁷. Böylece tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde, sözleşmenin her iki tarafı da aynı anda ve karşılıklı olarak hem alacaklı hem de borçlu sıfatını taşır. Kira, satım, eser, vekâlet, hizmet ve ödünç sözleşmeleri tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerin en tipik örnekleridir.

İcracı oyuncu sözleşmesinde, icracı oyuncu bir sinema eserinde icra etmesi amacıyla verilen rolü icra etme ve icrasının üzerindeki malî haklarını ve ya bu hakların kullanma yetkisini devretme borcu altına girerken; yapımcı ise oyuncuya sözleşmeden kaynaklanan bedeli ödeme borcu altına girmektedir. Bu kapsamda hem icracı oyuncunun hem de yapımcının borç altına girmesi ve edimleri arasında karşılıklılık ve bağıllık ilişkisinin olması sebebiyle icracı oyuncu sözleşmesinin tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu söylenebilir.

1.1.2.4. İş görme sözleşmesi olması

İş görme borcu doğuran sözleşmeler temel olarak iş görme edimini içeren sözleşmelerdir¹⁸. Bu sözleşmelerde insan emeği sonucunda belli bir işin yerine getirilmesi söz konusudur. Bu sözleşmelerin başlıca örnekleri olarak eser sözleşmesi, hizmet sözleşmesi ve vekâlet sözleşmesi karşımıza çıkar. Eser sözleşmesinde bir eser meydana getirme taahhüdü¹⁹, hizmet sözleşmesinde bağıllık unsuru ve vekâlet sözleşmesinde ise

¹⁵ **KAYAR**, İsmail: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler ve Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 51; **EREN**: “Genel Hükümler”, s.211; **KAYIHAN/ÜNLÜTEPE**, “Genel Hükümler”, s.69; **AYAN**, s.155.

¹⁶ **YILMAZ**, Ejder: Hukuk Sözlüğü: 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s.699: “*synallagma* – İki tarafı birden borç altına sokan hukuki ilişkileri gösteren deyim; tam iki taraflı”.

¹⁷ **OĞUZMAN**, M. Kemal / **ÖZ**, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, 18. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s. 47,48; **İNAN**, Ali Naim / **YÜCEL**, Özge: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 155; **NOMER**, Haluk: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2015, s. 18; **EREN**: “Genel Hükümler”, s.211.

¹⁸ **EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 546.

¹⁹ **AYDEMİR**, Efrail: Eser Sözleşmesi ve İnşaat Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 30; **TANDOĞAN**, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.II, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s.1-2; **EREN**: “Özel Hükümler”, s.600; **AKMEŞE TAKCI**, s.10.

yoğun güven ilişkisi sözleşmelerin ayırt edici unsurlarıdır²⁰. İcracı oyuncu sözleşmesinde ise yapımcı işbu sözleşme kapsamında icracı oyuncudan belli bir eseri icra etmesini başka bir deyişle iş görmesini talep etmektedir. İcracı oyuncu sözleşmesinin hukukî niteliğine çalışmamızın ileriki safhalarında değinilecektir²¹.

1.1.2.5. Genel işlem koşulları içeren bir sözleşme olması

6098 sayılı TBK 20 ile 25 maddeleri arasında genel işlem şartları düzenlenmektedir. TBK m. 20/I uyarınca genel işlem koşulları, *“bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak, karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir.”* Her geçen gün gelişen teknolojik koşullar ve sanayileşmenin etkisiyle artan üretim ihtiyacı sebebiyle büyük kuruluşlar, talepleri karşılamak için işinin ehli kişilerden görüş alarak tek başına ve önceden olmak üzere ileride çok sayıda benzer sözleşmede kullanmak için genel işlem koşulları hazırlamaya başlamışlardır²². Günlük hayatta oldukça pratiklik sağlayan ve modern iş hayatına standardizasyon ve rasyonalizasyon getirmeyi amaçlayan genel işlem koşulları²³ günümüzde bankacılık, sigortacılık, taşıma, seyahat ve iş sözleşmeleri gibi pek çok alanda karşımıza çıkmaktadır²⁴.

Sözleşmeler hukukundaki hâkim ilke sözleşme serbestisi ilkesidir. Fakat standart ya da tip sözleşme adı da verilen genel işlem koşulları ile birlikte sözleşmeyi önceden hazırlayan taraf tek tip sözleşme şeklinde ilgili hükümleri karşı tarafın kabulüne sunmaktadır ve bu noktada genel işlem koşullarının hâkim ilke olan sözleşme serbestisi ilkesi ile çeliştiği görülmektedir²⁵. Çünkü güçsüz olan taraf ya kendisine teklif edilen genel

²⁰ ÇAVDAR, Pelin / AYDIN, Sema: “İş Görme Borcu Doğuran Sözleşmelerde Taraflardan Birinin Ölümünün Asli Edim Yükümlülüklerinin İfasına Etkisi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 13(2), 2022, 323-339, s. 325.

²¹ Bkz. **Birinci Bölüm. 1.3.3.**

²² TUZCUOĞLU, Tuğçe: Avrupa Birliği Normları ve 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Işığında Genel İşlem Şartları, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s.81; AYDOS, Oğuz Sadık: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 50.

²³ EREN: “Genel Hükümler”, s.215.

²⁴ ARIKAN, Mustafa: “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Koşullarının Yazılmamış Sayılması Kavramı ve Bunun Sözleşmeye Etkisi”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 3-4, Aralık-Ocak 2012, 19-28, s. 20; TUZCUOĞLU, s. 81,82.

²⁵ AKMAN, Alparslan: “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Şartları”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 86, S. 5, Eylül 2012, 231-243, s. 231.

işlem şartlarını kabul edecek ya da söz konusu sözleşmenin içerdiği edimi almaktan vazgeçmek zorunda kalacaktır²⁶. Bu durum da taraflar arasındaki eşitliği sözleşmeyi hazırlayan kuruluş lehine bozacaktır. Sözleşme özgürlüğü kapsamında ortaya çıkan bu sorunlar zayıf durumda olan karşı tarafın adil olmayan hükümlere karşı korunmasını mecbur kılmıştır²⁷. Taraflar arasındaki bu açık dengesizliği ortadan kaldırmak amacıyla TBK m.20 vd. hükümlerindeki düzenlemeler ile hâkim, genel işlem koşulları söz konusu olduğunda sözleşmenin içeriğine müdahale etmektedir. TBK m. 20/I gereği söz konusu genel işlem koşullarının, sözleşmenin içerisinde ya da sözleşmeye ek olarak ayrı bir metin halinde verilmesi veya dikkat çekmek amacıyla farklı puntolar, yazı stilleri ya da farklı renklerle yazılmış olması işbu koşulların genel işlem koşulu niteliğini ortadan kaldırmaz²⁸.

Türk Borçlar Kanunu m. 20/II uyarınca genel işlem koşulları içeren sözleşmelerin birbirine tıpatıp aynı metinler halinde düzenlenmesi gerekmez²⁹. Metinlerin birbiriyle özdeş olmaması söz konusu hükümlerin genel işlem koşulları olmasını engellemeyecektir. Kısaca hazırlanan sözleşmede hükümleri önemsiz ve suni farklılıklar arz etse de aynı olan hükümler genel işlem koşulu olarak kalmaya devam edecektir³⁰. Anlamı aynı olan sözleşme hükümlerinin de farklı dillerde veya aynı dillerde farklı cümlelerle kullanılması da hükümlerin genel işlem koşulu niteliğini değiştirmeyecektir³¹. TBK m. 20/III hükmü gereği “ *Genel işlem koşulları içeren sözleşmeye veya ayrı bir sözleşmeye konulan bu koşulların her birinin tartışılarak kabul edildiğine ilişkin kayıtlar, tek başına, onları genel*

²⁶ **KUTLUAY**, Ezgi: “Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Koşulları”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, C. 19, Özel Sayı 2017, 1369-1422, s.1372.

²⁷ **KUTLU**, Mehmet: İpotek Sözleşmelerinin Genel İşlem Koşulları Açısından İncelenmesi, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 93; **KUTLUAY**, s. 1372.

²⁸ **AKMAN**, s. 236,237; TBK m. 20/I: “*Bu koşulların, sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekli, nitelendirmede önem taşımaz.*”.

²⁹ **AYDOĞDU**, Murat: Türk Borçlar Hukukunda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukukunda Haksız Şartların Denetimi, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2014, s. 63; **YELMEN**, Adem: Türk Borçlar Kanununa Göre Genel İşlem Şartları, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 56; **ERDOĞAN**, “Borçlar Genel”, s. 84; **EREN**: “Genel Hükümler”, s.220; TBK m. 20/II: “*Aynı amaçla düzenlenen sözleşmelerin metinlerinin özdeş olmaması, bu sözleşmelerin içerdiği hükümlerin, genel işlem koşulu sayılmasını engellemez.*”.

³⁰ **ALTOP**, Atilla: “Genel İşlem Koşulları”, Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu, Makaleler-Tebliğler, Derleyen: M. Murat İnceoğlu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 27-45, s.37; **YÜCER AKTÜRK**, İpek: Kredi Sözleşmelerinde Bankalara Rehin Konusunu Üçüncü Kişilere Satmak Suretiyle Paraya Çevirme Yetkisi Veren Hükümlerin Genel İşlem Koşulları Yönünden Değerlendirilmesi, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, C. 7, S. 1, Mayıs 2020, 189-208, s. 195; **OĞUZMAN/ÖZ**, “Genel Hükümler Cilt I”, s.169.

³¹ **KILIÇOĞLU**, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020, s. 166; **OĞUZMAN/ÖZ**, “Genel Hükümler Cilt I”, s.169.

işlem koşulu olmaktan çıkarmaz.” Madde gerekçesine de bakıldığında³² söz konusu maddeyle, tartışma kayıtları olarak nitelendirilecek hükümlerden zayıf olan tarafın uğrayabileceği zararlardan korunması amaçlanmıştır. Genel işlem koşullarına ilişkin düzenlemeler emredici nitelikte olduğu için tip sözleşmelerde yer alan bütün hükümlerin taraflarca okunduğu, tartışıldığı ve bu şekilde kabul edildiğine ilişkin kayıtların onları genel işlem koşulu olmaktan çıkarmayacağı düzenlemesi ile genel işlem koşullarına ilişkin hükümlerin dolanılmasını engellemiştir³³.

Zayıf olan tarafı koruma amacı taşıyan genel işlem koşullarına ait kurallar, uyumsuzluk halinde TBK m. 21 vd. hükümlerinde düzenlendiği üzere yürürlük denetimi, yorum denetimi ve son olarak da içerik denetimine tabi olmaktadır. Bu kapsamda genel işlem koşullarına dair hükümler ilk olarak yürürlük denetiminden geçmektedirler³⁴. Yürürlük denetiminde maksat, sözleşme hükümlerinin yürürlüğe girip girmeyeceğinin

³² TBK m. 20/III gerekçesi: “Gerçekten, çok sayıda tip sözleşmede, metinde sözleşmenin tüm hükümlerinin her birinin okunduğu, tartışıldığı ve bu şekilde kabul edildiğine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Hattâ, sözleşme sırasında imza ile birlikte ek düzenleme yapılarak, sözleşme metninin ve/veya genel işlem koşullarının okunduğuna, anlaşıldığına ve bu yolla kabul edildiğine ilişkin açıklamaları içeren tutanaklar düzenlenebilmektedir. Aynı şekilde, çok sayfalı tip sözleşmelerde sayfalardan her birine katılanın yalnızca imza atması ya da bu türden açıklamalarla birlikte imza atması farklı bir uygulamaya yol açmayacaktır. Hattâ, her maddenin ayrı ayrı ya da bu tür açıklamalarla imzalanması da genel işlem koşullarına ilişkin emredici hükümleri dolanmaya yetmeyecektir. Çünkü, fıkra hükmüyle, böyle kayıtların tek başına genel işlem koşullarına ilişkin emredici düzenlemenin uygulanmasını önleyemeyeceği kabul edilmiştir.”

³³ **GÖRGEÇ**, Başak: “Genel İşlem Koşullarının Kişilik Hakkı Kapsamında Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, c. XIX, S. I, 403-440, s. 413; **AKMAN**, s. 237; **EREN**: “Genel Hükümler”, s.219; **OĞUZMAN/ÖZ**, “Genel Hükümler Cilt I”, s.169; **KUTLU**, s. 180.

³⁴ **YÜCER AKTÜRK**, “Kredi Sözleşmeleri”, s. 196; **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2016/8375 K. 2018/509 T. 22.1.2018**: “Bir sözleşme hükmünün genel işlem koşulu niteliğinde olduğunun anlaşılması halinde, bu koşullarının üç aşamalı denetime tabi tutulması gerekir. Söz konusu denetim aşamaları; yürürlük (kapsam) denetimi, yorum denetimi ve içerik denetimidir. Yürürlük denetiminde, genel işlem koşulunun karşı tarafın bilgilendirilmesi sonucu bilgisi dâhilinde sözleşmeye konulup konulmadığına bakılmalı, müşterinin sözleşmeye genel işlem koşulu konulduğu hususunda bilgilendirilmiş olması halinde diğer denetim aşamalarına geçilmelidir. Aksi halde diğer aşamalara geçilmeksizin öncelikle genel işlem koşulu niteliğindeki hükmün sözleşmeden çıkarılması gerekmektedir. Başka bir anlatımla, TBK m. 21 uyarınca, bir müşterinin önceden sözleşmedeki genel işlem koşulundan açıkça haberdar edilmesi, tek başına o hükmün geçerli hale geldiğini göstermez. Önceden müşteriye bildirilmemiş ve müşterilerinin bilgilendirilmediği hükümler, diğer genel işlem koşulu denetimine gerek kalmaksızın, sözleşmenin bir hükmü dahi sayılmamalıdır. Şayet sözleşme, o sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı bir genel işlem koşulu taşıyorsa, yani şaşırtıcı hüküm içeriyorsa, bu nitelikteki hükümler yönünden, müşterinin önceden ve açıkça bilgilendirilmiş olup olmadığı, bu hükmün müzakere edilip edilmediği önem taşımaksızın, o sözleşme hükmü TBK m. 21/2 uyarınca sözleşmeye yazılmamış sayılmalıdır. Yürürlük denetimi kapsamında, genel işlem koşulu niteliğindeki hükümlerden müşterinin önceden ve açıkça bilgilendirilmemiş ve onun tarafından kabul edilmemiş olması halinde veya şaşırtıcı hüküm içermesi halinde o hükümler sözleşmeye yazılmamış sayılır. Böyle bir durumda, sözleşmeyi düzenleyen taraf, sözleşmede yer alan genel işlem koşulu niteliğindeki hükümler olmasaydı, o sözleşmeyi yapmayacak olduğunu söyleyerek, sözleşmenin geçersiz olduğunu ileri süremez.” (Lex Pera İçtihat Programı)

tespitidir³⁵. Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşme kapsamına girebilmesi için açık, anlaşılır ve saydam olmasına bağlanmıştır³⁶. TBK 21/I gereği *“Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkânı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, genel işlem koşulları yazılmamış sayılır.”* Bu hüküm dolayısıyla zayıf olan karşı tarafın sözleşmeye dair koşullar hakkında bilgilendirilip bilgilendirilmediği, sözleşme içeriğini öğrenme imkânı olup olmadığı ve bu şartları onaylayıp onaylamadığı önem arz etmektedir³⁷. Sözleşmenin kurulması aşamasında karşı tarafa açık bir şekilde bilgi verilmemesi ya da sonradan bilgi verilmesi durumunda ilgili hükümler sözleşme kapsamında yürürlüğe girmeyecektir³⁸. Sözleşmenin kurulmasından sonra bilgi verilmesi halinde de TBK m. 1 gereği tarafların karşılıklı iradelerinin uyuşmasından bahsedilemeyeceği için sözleşme açısından hüküm ifade etmeyecektir³⁹. Bu kurallara uyulmadığı takdirde ise işbu genel işlem koşulları yazılmamış sayılacaktır. Benzer şekilde TBK m. 21/II *“Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları da yazılmamış sayılır.”* Genel işlem koşulları içerisinde sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan şaşırtıcı kayıtlar da sözleşmede yürürlük kazanamayacaklardır⁴⁰. Burada düzenlenen *“yazılmamış sayılma”*

³⁵ **YENİOCAK**, Umut: “Borçlar Hukuku Hükümlerine Göre Genel İşlem Koşullarının Yargısal Denetimi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 26, S. 107, Temmuz 2013, 75-96, s.81; **ARIKAN**, “Genel İşlem”, s. 20; **YELMEN**, s.81.

³⁶ **TİFTİK**, Mustafa / **ÖZCAN**, Zeynep: “Türk Borçlar Kanununa Göre Standart Sözleşmelerde İçerik Denetimi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 1, Mart 2015, 23-58, s. 36; **ARIKAN**, “Genel İşlem”, s. 21.

³⁷ **TİFTİK/ÖZCAN**, s. 36; **AKMAN**, s.238; **KUTLU**, s. 180; **AYDOS**, s. 51.

³⁸ **DEMİR**, Zeki: “Türk Borçlar Kanunu Açısından, Genel İşlem Koşullarının Sözleşme Kapsamına Girmesi ve Yazılmamış Sayılma Yaptırımı”, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, Aralık 2019, 327-351, s.335; **KUTLU**, s. 180.

³⁹ **YELMEN**, s.83.

⁴⁰ **UYGUN**, Hülya: “Türk Borçlar Kanununun Getirdiği Önemli Bir Yenilik: Genel İşlem Koşullarının Denetimi”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 87, S. 3, Mayıs 2013, 34-48, s. 38; **TUZCUOĞLU**, s. 153; **AKMAN**, s.239; **YENİOCAK**, s. 86,87; **Yargıtay 19. Hukuk Dairesi E. 2012/14777 K. 2013/2711 T. 13.2.2013** “Davacı banka ile dava dışı B. W. Ltd. Şti. arasında kredi sözleşmesi imzalanmış, davalı A. Y. adına kayıtlı taşınmaz üzerinde davacı banka lehine ipotek tesis ettirmiştir. İpotek akit tablosunda ipotek verenin ipotek limiti kadar müşterek borçlu ve kefil olduğu belirtilmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 21/son maddesine göre sözleşmenin niteliğine ve özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları yazılmamış sayılır. İpotek akit tablosunda ipotek verenin ayrıca müteselsil kefil olduğuna ilişkin kayıt ipotek sözleşmesinin niteliğine ve özelliğine uygun değildir. Ancak ipotek 26.03.2008 tarihinde tesis edilmiş olup tesis edildiği tarih itibarıyla 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu yürürlükte değildir. 6101 sayılı Yürürlük Kanunun 1. maddesi ve 7. maddesinin olayda uygulanma yeri bulunmadığından davacı bankanın ipotek akit tablosunda ipotek limiti kadar müteselsil kefil olduğu belirtilen davalı aleyhine takip tarihinde yürürlükte bulunan hükümlere göre takip yapabilir.”

dan kastedilen “yokluk”tur⁴¹. Zira borç sözleşmelerinde temel kurucu unsur taraf iradelerinin birbirine uygunluğudur. Eğer karşılıklı irade beyanları birbirine uygun değilse yaratılmak istenen borç ilişkisi kurulmayacak ve yok hükmünde olacaktır⁴². Yazılmamış sayılan genel işlem koşullarının da sözleşmenin kapsamına girmemesinin sebebi taraf iradelerinin uyuşmamasıdır. Bu sebeple yürürlük denetimi kapsamında karşımıza çıkan “yazılmamış sayılma” yaptırımıyla kastedilenin “yokluk” yaptırımı olduğu kabul edilmelidir.

Ayrıca TBK 22 hükmü gereği “Sözleşmenin yazılmamış sayılan genel işlem koşulları dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez.” Anılan hüküm sayesinde genel işlem koşullarını düzenleyen taraf işbu koşullar olmadan sözleşmenin tamamını yok hükmünde kabul ettiremeyeceği için burada da kısmi yokluk söz konusu olacaktır⁴³. Zira kanun koyucunun bu hükümdeki amacı sözleşmeyi tamamen geçersiz kılmak değildir⁴⁴. Kanun koyucunun amacı söz konusu hükümleri sözleşmenin parçası haline getirmemektir. Bu durumda yazılmamış kabul edilen genel işlem koşulları dışındaki hükümler sözleşmede geçerli olacaktır⁴⁵. Fakat yazılmamış sayılan düzenleme sözleşmenin esaslı unsurlarından biriye sözleşme kurulamaz⁴⁶. Bununla beraber TBK 24. maddesi gereği “Genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede yer alan ve düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar yazılmamış sayılır.” Görüldüğü üzere kanun koyucu düzenleyen tarafa genel işlem koşulları içeren sözleşmenin hükümlerini değiştirme ve ya yeniden düzenleme yasağı getirmiştir. Buna göre düzenleyen tarafın karşı taraf

⁴¹ EREN: “Genel Hükümler”, s.221; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.174; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 171; AYAN, s. 150; TUZCUOĞLU, s. 225; YÜCER AKTÜRK, “Kredi Sözleşmeleri”, s. 197.

⁴² EREN: “Genel Hükümler”, s.231; YÜCER AKTÜRK, “Kredi Sözleşmeleri”, s. 197.

⁴³ AKINCI, Şahin: Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, 6. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, 2012, s. 124; GİRGİN, Ömer Ali: “Genel İşlem Koşullarının Denetlenmesinin Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, Ocak 2019, 135-155, s. 147; GÖRGEÇ, s.424; NÖMER, s. 85; AYDOĞDU, s. 75; TUNÇSİPER, Yiğit: Genel İşlem Koşullarının Denetimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2018, s. 47. EREN: “Genel Hükümler”, s.221; GÖRGEÇ, s.424; NÖMER, s. 85; AYDOĞDU, s. 75.

⁴⁴ CEYLAN, Ebru: “Genel İşlem Koşulları”, Prof. Dr. İsmet Sungurbey’e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, C. I, İstanbul, 2014, 172-188, s. 180; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 177; DEMİR, “Genel İşlem Koşulları”, s. 341.

⁴⁵ AKMAN, s.240; KUTLU, s. 112.

⁴⁶ EREN: “Genel Hükümler”, s.221.

aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin hükümlerini değiştirme ve ya yeniden düzenleme yetkisi veren kayıtlar yazılmamış sayılacaktır⁴⁷. Dolayısıyla TBK m.24 ile hüküm altına alınan yazılmamış sayılma hususu, düzenleyen lehine karşı taraf aleyhine olarak yapıldığında söz konusu olacaktır⁴⁸. Bu bağlamda karşı taraf lehine yapılan değişiklik ve yeniden düzenlemeler geçerliliğini koruyacaktır⁴⁹.

Genel işlem koşulu niteliğindeki hüküm açık ve anlaşılır değilse ve ya birden çok anlama geliyorsa söz konusu hükmün yorumu önem arz eder. TBK m. 23 hükmü açık ve anlaşılır olmayan ve ya birden çok anlama gelen genel işlem koşullarının düzenleyenin aleyhine karşı tarafın lehine yorumlanacağını hüküm altına almıştır⁵⁰. Bu sayede açık ve anlaşılır olmayan sözleşme hükümlerinin metni kaleme alan düzenleyenin aleyhine zayıf olan karşı tarafın lehine yorumlanması sağlanmıştır.

Genel işlem koşullarında yürürlük ve yorum denetimi aşıldıktan sonra içerik denetimi başlar. TBK 25. madde hükmü “*Genel işlem koşullarına, dürüstlük kurallarına aykırı olarak, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamaz.*” Bu maddeye göre dürüstlük kuralına aykırı ve karşı tarafa zarar veren veya durumunu ağırlaştıran genel işlem koşulları geçersiz sayılacaktır⁵¹. Burada söz konusu genel işlem koşullarının sadece karşı tarafın menfaatine aykırı olması yeterli olmayıp TMK m. 2’den kaynaklanan dürüstlük kuralına ters düşecek ölçüde aykırı olması gerekmektedir⁵². Aksi hâlde hükümler dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecek şekilde sözleşmedeki karşı tarafın menfaatine aykırı değilse zaten geçersiz olmayacaktır. Eğer

⁴⁷ ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 86, 87; YENİOCAK, s. 93; GİRGİN, s. 148; UYGUN, s. 46,47; TUZCUOĞLU, s. 225, 226; AYAN, s. 150; NOMER, s. 82; AYDOS, s. 52; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.177; AYDOĞDU, s. 109, 110.

⁴⁸ ŞEKER, Muzaffer: Yazılmamış Sayılma, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2015, s. 43; BAŞ, Ece: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Koşulu Kavramı ve İçerik Denetimi, Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013, 276-306, s. 301; KUTLUAY, s. 1383; AKMAN, s. 241; GİRGİN, s. 148; AYDOĞDU, s. 113; GÖRGEÇ, s.426.

⁴⁹ EREN: “Genel Hükümler”, s.221; AKMAN, s. 241; AYDOĞDU, s. 113.

⁵⁰ YILMAZ, Abdüssamet: Haksız Rekabet Hukukunda Genel İşlem Şartı Kullanımı, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 51; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 86; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.174; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 177; EREN: “Genel Hükümler”, s.223; UYGUN, s. 41; AYDOS, s. 52; GİRGİN, s. 150; AKMAN, s. 240; YENİOCAK, s. 90, 91; TBK m. 23: “*Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin aleyhine ve karşı tarafın lehine yorumlanır.*”

⁵¹ ÜNAL, Akın / KÖROĞLU, Emre: Genel İşlem Şartlarının İçerik Denetimlerinin Sonuçları, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C. 7, S. 13, Haziran 2019, 523-550, s. 525,526; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 176; AYDOS, s. 52; TİFTİK / ÖZCAN, s. 47; AYDOĞDU, s. 124; UYGUN, s. 41, 42; AKMAN, s. 241.

⁵² ANTALYA, Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, Legal Yayınevi, İstanbul, 2015, s. 439; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.174; UYGUN, s. 42; TİFTİK / ÖZCAN, s. 48; KUTLU, s. 119; GİRGİN, s. 149; YILMAZ, “Haksız Rekabet”, s. 51.

genel işlem koşullarında kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine ve ya kişilik haklarına aykırılık söz konusuysa TBK m. 27 hükümleri uyarınca sözleşme kesin hükümsüz sayılacaktır. Yani genel işlem koşulları TBK m. 21’de yer alan yürürlük denetimini geçse dahi TBK m. 27’ye aykırılık teşkil ediyorsa içerik denetimine tabi tutulmayacak ve kesin hükümsüz sayılacaktır⁵³.

İcracı oyuncu sözleşmesi açısından bakıldığında uygulamada özellikle sektörde tanınan ve popüler olan icracı oyuncularla yapımcıların karşılıklı müzakereler sonucunda kaleme aldığı sözleşmeler genel işlem koşulu statüsünde olmayıp bireysel sözleşme niteliği taşımaktadır⁵⁴. Fakat bu sözleşmeler haricindeki icracı oyuncu sözleşmelerinin ise yapımcı tarafından ileride çok sayıdaki benzer sözleşmeden kullanılmak üzere önceden, tek taraflı olarak hazırlanıp icracı oyuncuya sunulan sözleşmeler olduğu için genel işlem koşulu niteliğine haiz olduğu söylenebilir⁵⁵. Sözleşme koşullarının yapımcı tarafından tek taraflı olarak önceden düzenlenip icracı oyunculara dayatılması sözleşme serbestisine aykırılık oluşturmakta ve menfaatler dengesini yapımcı lehine bozmaktadır. Çünkü sektörde bir yer edinmek isteyen icracı oyuncuya işbu sözleşme hükümleri herhangi bir pazarlık ya da tartışma olanağı sağlamadan dayatılmaktadır⁵⁶. Bu durumda icracı oyuncu ya kendisine dayatılan sözleşmeyi istediği ölçüde şekillendiremeden kabul edecek ya da imzalamaktan vazgeçecektir⁵⁷. Bu sebeple icracı oyuncu sözleşmelerine TBK m. 20-25 arasında düzenlenen genel işlem koşullarına ilişkin hükümlerin uygulanması mecburiyeti doğmuştur.

İcracı oyuncunun yapımcı tarafından hazırlanan sözleşme hakkında yeterince bilgilendirilmediği, içeriğini öğrenme imkânı tanınmadığı ve hatta uygulamada çoğu zaman okumadan imzaladığı hükümler TBK m. 21/I gereği yazılmamış sayılacaktır. Benzer şekilde icracı oyuncu sözleşmesinin niteliğine ve işin özelliğine yabancı başka bir

⁵³ YÜCER AKTÜRK, “Kredi Sözleşmeleri”, s. 199; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.175.

⁵⁴ ATAMER, Yeşim: “Yeni Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Genel İşlem Koşullarının Denetlenmesi-TKHK m. 6 ve TTK m. 55, f. 1, (F) ile Karşılaştırmalı Olarak” Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları ve Sempozyumu, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2011, 9-73, s. 21.

⁵⁵ YAŞASIN, Ali: “Sinema Eserleri ve Sinema Eserleri Üzerinde Hak Sahipleri”, Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. 12, S. 47, 2016, 887- 928, s. 920; KAÇMAZ, s. 26; AKMEŞE TAKCI, s. 13.

⁵⁶ YAŞASIN, s. 920; AKMEŞE TAKCI, s. 13; DEMİR, “Genel İşlem Koşulları”, s. 329.

⁵⁷ KÜÇÜKKAYA, Hande Gül: “Sinema Eserlerinde Eser Sahiplerinin ve İcracı Sanatçıların Mali Haklarına İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, <http://dergipark.org.tr>, 1931-1955, s.1934, 1935.

ifadeyle şaşırtıcı kayıtlar⁵⁸ da TBK m. 21/2 gereği yazılmamış sayılacaktır⁵⁹. Eğer genel işlem koşulları ihtiva eden oyuncu sözleşmesi hükümleri açık ve anlaşılır değilse ve ya birden çok anlama geliyorsa o hâlde TBK m. 23'te yer alan aleyhe yorum ilkesi gereği yapımcının aleyhine ve oyuncunun lehine yorumlanacaktır. Yürürlük ve yorum denetiminden geçen oyuncu sözleşmesi hükümleri bu kez TBK m. 25'te yer alan içerik denetimi başlığı altında dürüstlük kurallarına aykırı olarak, oyuncunun aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler taşıyıp taşımadığına ilişkin değerlendirilecektir.

Uygulamada icracı oyuncunun borca aykırı davranması halinde imzalanan icracı oyuncu sözleşmesinden kaynaklı olarak yüksek miktarda cezai şart ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Cezai şart ferî nitelikte olup asıl borç ilişkisinin varlığına bağlıdır⁶⁰. Yapımcının tek taraflı olarak düzenlediği ve icracı oyuncunun durumunu ağırlaştıran cezai şartın sadece oyuncu açısından getirilmiş olmasının dürüstlük kuralına ters düştüğü söylenebilir. İcracı oyuncu sözleşmesi de genel işlem koşulları içeren sözleşmelerden olması sebebiyle TBK m. 25 kapsamında icracı oyuncu korunacak ve dürüstlük kuralına aykırı şekilde sadece icracı oyuncu açısından düzenlenen cezai şart hükmü kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır⁶¹.

1.1.3. Sözleşmenin tarafları

Türk Borçlar Kanunu 1. maddesinde “*Sözleşme, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur. İrade açıklaması, açık veya örtülü olabilir.*” hükmü yer almaktadır. O hâlde bir sözleşmenin kurulabilmesi için; iki taraf olmalı, taraflar birbirine açık veya örtülü irade açıklamasında bulunmalı ve bu irade

⁵⁸ BİGAT, Şevket Güney / LOKMANOĞLU, Ensar: Genel İşlem Şartları Açısından Şaşırtıcı, Sürpriz, Beklenmeyen, Haksız, Adil Olmayan ve Çok Anlamlı Koşullar, İstanbul Barosu Dergisi, C. 83, S. 6, Kasım 2009, 3147-3157, s. 3150; AKÇAAL, Mehmet: Borçlar Kanununun Genel İşlem Koşullarına Dair Hükümleri Hakkında Bir İnceleme, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVIII, S. 1, 2014, 49-69, s. 57; KAŞAK, Fahri Erdem: Genel İşlem Koşullarının Yorumlanması (TBK m. 23), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXIII, S. 3, 2019, 195-222, s. 197; UYGUN, s. 38.

⁵⁹ KÜÇÜKKAYA, “Güncel Sorunlar”, s. 1936; YAŞASIN, s. 919.

⁶⁰ YAĞCIOĞLU, Burcu: Türk ve İsviçre Hukukunda Ceza Koşulu (Cezai Şart), 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 26; TÜRKOĞLU, Cem: Ceza Koşulu (Cezai Şart) 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022, s. 33; EREN: “Genel Hükümler”, s.1312; NOMER, s. 502; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 985.

⁶¹ AKMEŞE TAKCI, s. 17; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.174.

açıklamaları birbirine uygun olmalıdır⁶². İcracı oyuncu sözleşmesinde de karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamasında bulunacak taraflar icracı oyuncu ve yapımcıdır.

İcracı oyuncu sözleşmesini oluşturan taraflardan biri temelde icracı oyuncu olmakla birlikte eğer icracı oyuncu bir meslek birliğine üyeyse bağlantılı hakların devri ve lisans verilmesine ilişkin sözleşmeleri oyuncu yetki verdiği takdirde FSEK m. 41 gereğince söz konusu meslek birliği de yapmaya yetkilidir⁶³. Buna göre meslek birlikleri icracı oyuncu tarafında yetkilendirildiği yetki belgesinde yer alan haklara ilişkin olarak yapımcının karşısında icracı oyuncu yerine icracı oyuncu sözleşmesinin tarafı olabilecektir.

Uygulamaya bakıldığında sektörde yer alan icracı oyuncuların iş yaşamlarını daha etkin ve verimli sürdürebilmek için menajerlerle ya da cast ajanslarıyla çalıştıkları görülmektedir. Menajer; bir sanatçının, sporcunun ya da bir kuruluşun mesleki işlerini yöneten kimse olarak tanımlanmakla⁶⁴ birlikte ya icracı oyuncuyla birebir olarak ya da bir cast ajansının çalışanı olarak ajansla beraber icracı oyuncunun mesleki işlerini yürütebilir. Cast ajansları bu noktada icracı oyuncuları yapımcılar ile bir araya getiren aracı kurumlardır. Yapımcılar, yönetmenler ve ya çeşitli reklam ajansları istedikleri niteliklere uygun oyuncuları bulmak için cast ajanslarına başvuruda bulunur. Cast ajansları da kendileriyle çalışan icracı oyuncuları; tarafların talepleri, yapımın bütçesi ve senaryonun gerekleri gibi kıstasları göz önüne alarak yapımcıyla bir araya getirir⁶⁵. Uygulamada bu aşamadan sonra sözleşmenin yapılacağı aşamaya geçildiğinde icracı oyuncunun menajeri ve ya cast ajanlarının da icracı oyuncu sözleşmesinde taraf olarak yer aldığı görülmektedir. Yine uygulamada icracı oyuncunun menajeri ve ya cast ajanlarının yapımcıdan komisyon

⁶² **GÖZLER**, Kemal: İngilizce Karşılıklarıyla Hukukun Temel Kavramları, 11. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2013, s. 230; **ANAYURT**, Ömer: Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları, 23. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 154; **KAYAR**, İsmail / **ÜZÜLMEZ**, İlhan: Hukukun Temel Kavramları, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 246; **ADAL**, Erhan: Obligatio, Borçlar Hukuku ve Karşılaştırmalı Hukukta Sözleşme Kavramları, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, Haziran 2008, 3-43, s. 22; **EREN**: “Genel Hükümler”, s.201; **AYDOS**, s. 40; **NOMER**, s. 35; **OĞUZMAN/ÖZ**, “Genel Hükümler Cilt I”, s.44, 45; **ATEŞ**, “Sözleşme Özgürlüğü”, s. 75; **ARAL / AYRANCI**, s. 48, 49; **KILIÇOĞLU**, “Genel Hükümler”, s. 79.

⁶³ **ARKAN SERİM**, Azra: “Türk Hukukunda Eser Sahipleri ve Bağlantılı Hak Sahiplerinin Meslek Birliklerine Üyeliği Konusundaki Sistem”, Fikri Mülkiyet Yıllığı, 2009, 309-317, s. 309; **KILIÇOĞLU**, Ahmet: Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar, 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2023, s. 233.

⁶⁴ **SARIHAN**, Banu Bilge: Menajerlik Sözleşmesi, 1. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, 2016, s. 199; **ÖZKUL KOÇ**, Gizem: Menajerlik Sözleşmesi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, 2023, s. 5; **YILMAZ**, “Hukuk Sözlüğü”, s. 490.

⁶⁵ **AKMEŞE TAKCI**, s. 18.

ücreti talep etmesine rastlanıldığı⁶⁶ gibi icracı oyuncunun sözleşmede taahhüt ettiği edimden icracı oyuncunun menajeri ve ya cast ajanlarının da sorumlu olacağına ilişkin hükümler de görülmektedir. İcracı oyuncunun menajeri ve ya cast ajanlarının sorumlu olduğuna ilişkin bu kayıtlar TBK m. 128 kapsamında⁶⁷ üçüncü kişinin fiilini üstlenme başlığı altında incelenmektedir. Buna göre üçüncü kişinin fiilini diğer taraf karşı üstlenen kişi, bu edim ifa edilmediği takdirde edimin gerçekleşmemesinden doğan zararı gidermekle yükümlü olacaktır⁶⁸. O hâlde akdedilen icracı oyuncu sözleşmesinde; icracı oyuncunun sözleşmede taahhüt ettiği edimden icracı oyuncunun menajeri ve ya cast ajanslarının da yükümlü olduğuna ilişkin kayıtlar yer alıyorsa TBK m. 128 gereği icracı oyuncunun menajeri ve ya cast ajansı edim ifa edilmediği takdirde edimin gerçekleşmemesinden doğan zararı gidermekle sorumludur.

⁶⁶ **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2014/18617 K. 2015/12807T. 1.12.2015** “Dava, menejerlik sözleşmesinden kaynaklanan itirazın iptali istemine ilişkin olup, taraflar arasında 01.07.2010 tarihli menejerlik sözleşmesi imzalandığı, 29.02.2012 tarihinde sözleşmenin feshedildiği, taraflar ile yapımçı firma arasında imzalanan 04.08.2010 tarihli sözleşme uyarınca oyuncu ücretinin davalı menejere ödeneceği, yapımçı firmanın menejerin % 10 komisyon ücretini de karşılayacağı, uyuşmazlık konusu son 6 bölüme kadar ödemelerin yapımçı tarafından komisyon ücreti dahil edilerek davalıya ödendiği, davalının ödenen bu kısımdan komisyon ücretini mahsup ederek yapımçı ile yapılan sözleşmede belirtilen net oyuncu ücretini davacıya ödediği konusunda uyuşmazlık bulunmamaktadır. Somut olayda, mahkemece yapımçı tarafından davalıya ödenen 12.650 TL üzerinden 6 bölüm ücreti olan 75.900 TL’na hükmedilmiş ise de, bu miktardan davalının yapımçı firma tarafından ödemeye dahil edilen komisyon ücretinin mahsup edilmesi, yani bir başka deyişle yapımçı firma ile imzalanan sözleşme uyarınca davacının bölüm başına belirlenen net ücreti üzerinden son 6 bölümün belirlenmesi gerekir. Bu itibarla, mahkemece yapımçı firma tarafından davalı menejere ödenen son 6 bölüm ücretinden, davalının komisyon ücreti mahsup edilerek, neticesine göre bir karar vermek gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.” (Erişim Tarihi: 28.10.2023) (Kaynak: Lex Pera İçtihat Programı)

⁶⁷ **TBK m. 128:** “Üçüncü bir kişinin fiilini başkasına karşı üstlenen, bu fiilin gerçekleşmemesinden doğan zararı gidermekle yükümlüdür. Belirli bir süre için yapılan üstlenmede, sürenin bitimine kadar üstlenene edimini ifa etmesi için yazılı olarak başvurulmaması hâlinde, üstlenenin sorumluluğunun sona ereceği kararlaştırılabilir.”

⁶⁸ **ÖĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, Turgut:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt II, 15. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s. 415, 416; **KAYAK, Sevgi:** “6098 Sayılı Kanunun Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt ve Kefalet Sözleşmesine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 4, Aralık 2015, 15-71, s. 20, 21; **ATEŞ, Derya:** “Sözleşme İlişkilerinin Kurulmasında ve Borç İlişkilerinde Üçüncü Kişi” Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 33, S. 151, Kasım 2020, 329-359, s. 349; **EREN:** “Genel Hükümler”, s.1280; **KILIÇOĞLU,** “Genel Hükümler”, s. 712; **NOMER,** s. 477; **AYDOS,** s. 148.

1.1.3.1. İcracı oyuncu

İcracı sanatçı, fikri çabası neticesinde eser yorumlayarak eserin tüketicisi olan kamu ile buluşmasına aracılık eden kimsedir⁶⁹. Esasen icracı sanatçılar bir eser meydana getirmemekle birlikte var olan eseri sanat kabiliyeti sayesinde yorumlayarak zenginleştirmekte ve icrası ile eseri geniş halk kitlelerine ulaştırmaktadır. Öğretide de icracı sanatçı kavramının farklı tanımlarda ele alındığı görülmektedir. ARSLANLI⁷⁰, icracı sanatçıyı “*Sanatkâr bir eseri icra ve temsil ederken sanatı ile ona ruh ve mana verir.*” şeklinde açıklamışken; AYİTER⁷¹ “*İcracı sanatçı kendisinin olmayan bir eseri eserin sahibi tarafından yaratılmış şekliyle fakat kendi sanatçı becerisi ile başkalarına aktaran sanatçıdır.*” şeklinde ifade etmiştir. EREL⁷² ise “*İcracı sanatçı kendisine ait olmayan bir eseri icra ve temsil ederek, o esere ruh ve anlam kazandıran kişidir.*” ifadesiyle icracı sanatçıyı tanımlamıştır. Bu bağlamda icracı sanatçıların bağlantılı hak sahiplerinden olduğu söylenebilir.

Ses sanatçıları, müzisyenler, dansçılar ve çalışmamızın konusunu oluşturan icracı oyuncu sözleşmesinin taraflarından biri olan icracı oyuncu da icracı sanatçılar⁷³ arasında yer almaktadır⁷⁴. Gerçekten de icracı sanatçı kavramı düşünüldüğünde bu başlık altında akla ilk olarak icracı oyuncular gelmektedir. Bu bağlamda icracı oyuncunun gösterdiği emek, fikri bir çaba neticesinde kendisine verilen eseri yorumlayarak eseri geniş halk kitlelerine ulaştırdığı için fikri emek olarak değerlendirilmekle birlikte söz konusu fikri emeğin korunma gerekliliği hâsıl olmaktadır⁷⁵. Bu bağlamda Birleşmiş Milletlerin çalışma hayatındaki uzman kuruluşu olan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından hazırlanan ISCO 2008, İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının

⁶⁹ DERİCİOĞLU, M. Kaan: Fikri Haklar Sözlüğü, TÜSİAD, İstanbul, 2010, s. 31.

⁷⁰ ARSLANLI, Halil: Fikri Hukuk Dersleri II: Fikir ve Sanat Eserleri, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1954, s. 49.

⁷¹ AYİTER, Nûşin: Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri, Sevinç Matbaası, Ankara, 1981, s. 75.

⁷² EREL, Şafak N.: Türk Fikir ve Sanat Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 208.

⁷³ Oyuncu sözleşmesi örneğinde “*Tanımlar*” başlığı altında verilen “*İcracı Sanatçı*” tanımı için bkz. KANAL, Derman / ERDİNER, Ayşe: Sinema, Televizyon ve Müzik Eserleri Alanında Sözleşme Örnekleri, 1. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 65: “*İcracı Sanatçı; bu Sözleşme 'ye konu fikir ve sanat eserlerini icra eden veya icra etme taahhüdünde bulunan ve icra ettiği eserler üzerinde FSEK hükümleri çerçevesinde komşu hak sahibi sıfatıyla sahip bulunduğu mali hakları, Sözleşme metninde belirtilen biçimde yapımcıya devreden/devretmeyi taahhüt eden kişiyi, ...ifade etmektedir.*”

⁷⁴ GÖKYAYLA, Emre: Film Yapım Sözleşmesi, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015, s. 85; EREL, s. 208-211.

⁷⁵ ÖZTAN, Fırat: Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 703; TEKİNALP, s. 270.

Korunmasına Dair Roma Sözleşmesi, WIPO İcralar ve Fonogramlar Anlaşması, TRIPS Anlaşması, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, Eser Sahiplerinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği ve 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanununda icracı sanatçılara ilişkin çeşitli düzenlemeler yer almaktadır.

1.1.3.1.1. Çeşitli hukukî metinlerde icracı oyuncu kavramı

1.1.3.1.1.1. ILO

Modern anlamda iş hukuku kurallarını üreten ve bunların uygulanmasını sağlayan Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organisation-ILO), iş hukukunun gelişmesine büyük katkılarda bulunduğu tartışmasızdır. Birçok uluslararası örgüt gibi ILO da kendi başına uluslararası bir kişiliğe sahiptir⁷⁶. ILO'nun öngördüğü uluslararası çalışma sözleşmelerini kabul eden ülkeler söz konusu sözleşmeleri iç hukuklarında uygulama ve uluslararası denetime tabi tutulma yükümlülüğü altına girmektedirler⁷⁷. Türkiye, kurumsal ve sürekli kontrol mekanizmasını etkili bir şekilde sürdüren ILO'ya 1932 yılından beri üyedir⁷⁸.

ILO bünyesinde yapılan çalışmalar sonucunda mesleklerin tasnif edilmesi ve bu sayede uluslararası kapsamda standardizasyonu sağlamak için Uluslararası Standart Meslek Sınıflama Sistemi (International Standard Classification of Occupations-ISCO) geliştirilmiştir. Mesleklerle ilgi yapılan böyle bir tasnifin amacı uluslararası çalışma alanında standardizasyonu sağlamak ve ölçülebilir mesleki istatistiklere ulaşip bu şekilde meslek sınıflandırması yapan ülkelere ışık tutmaktır⁷⁹. ILO'ya üye ülkelerin katkılarıyla bazı dönemlerde güncelleme yapılan söz konusu mesleki sınıflama sisteminin son

⁷⁶ TAŞKIN, Ahmet: "Uluslararası Çalışma Örgütü ve ILO Sözleşmelerinin İç Hukuka Etkisi", Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, C. 8, S. 30, 2011, 451-490, s. 454.

⁷⁷ SÜZEK, Sarper: İş Hukuku, 21. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2021, s. 93; UŞAN, M. Fatih / ERDOĞAN, Ersin / ERDOĞAN, Canan: Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemesi Kararları Işığında Bireysel İş Hukuku ve İş Yargılaması, İntes Yayınları, Eylül 2021, Ankara, s. 29, 30; TAŞKIN, s. 464.

⁷⁸ SUR, Melda: İş Hukukunda Toplu İlişkiler, 10. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2022, s. 44-47; TAŞKIN, s. 455; SÜZEK, s. 93, 94.

⁷⁹ GÜLLE, Aysel: İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Oyuncu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Tezi, İstanbul, 2021, s. 46; ERDOĞAN, Ebubekir: Cinsiyete Dayalı Ücret Ayrımcılığının Isco Meslek Gruplarına Göre Analizi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2022, s. 33, 34.

versiyonu 2008 yılına aittir⁸⁰. İcracı sanatçılar; ISCO 2008’de 2. majör grup olan profesyonel meslek grupları başlığı altında 265 kodlu minör grup yaratıcı sanatçılar ve performans sanatçıları içinde sayılmaktadır. Buna göre yaratıcı sanatçılar ve performans sanatçıları *“belirli etkilere ulaşmak için fikirleri, izlenimleri ve olguları çok çeşitli ortamlarda iletir, performansı gerçekleştirmek veya yönetmek için müzik notası veya senaryo gibi bir kompozisyonu yorumlar ve bu tür performans ve diğer medya etkinliklerinin sunumuna ev sahipliği yapar.”*

ISCO 2008 kapsamında yer alan tanımdan hareketle yaratıcı sanatçılar ve sahne sanatçıları⁸¹ çeşitli meslekler halinde alt kategorilere ayrılmıştır. Buna göre yaratıcı sanatçılar ve sahne sanatçıları kategorisindeki meslekler; *“Görsel Sanatçılar 2651 kodu ile, Müzisyenler, sanatçılar ve besteciler 2652 kodu ile, Dansçılar ve Koreograflar 2653 kodu ile, Film, sahne vb. yönetmenleri ve yapımcıları 2654 kodu ile, Aktörler 2655 kodu ile, Radyo, Televizyon ve diğer medya sunucuları 2656 kodu ile ve son olarak Başka yerde sınıflandırılmamış yaratıcı sanatçılar ve sahne sanatçıları 2659 kodu ile”* sınıflandırılmıştır. Çalışmamızın konusunu oluşturan icracı oyuncular; ISCO 2008’te 2655 kodu ile *“Aktörler”* başlığı altında düzenlenmiş ve *“sinema filmlerinde, televizyon veya radyo yapımlarında ve sahne gösterilerinde rol alırlar”* şeklinde açıklanarak görevleri sayılmıştır⁸².

Ülkemizde ise İŞKUR tarafından işgücünün kayıt altına alınması, işgücü piyasalarındaki istatistiki mesleki verilere ulaşmak ve bu veriler sayesinde kişi ve kurumlara bilgi sunmak amacıyla ISCO doğrudan esas alınarak Türk Meslekler Sözlüğü

⁸⁰ <https://www.ilo.org/ilostat-files/ISCO/newdocs-08-2021/ISCO-08/ISCO-08%20EN%20Vol%201.pdf>

(Erişim Tarihi: 07.11.2023)

⁸¹ ISCO 2008 profesyonel meslek grupları başlığı sınıflandırması hakkında bkz. GÜLLE, s. 45: *“görsel sanat formları tasarlanması ve yaratılması; orijinal müziklerin tasarlanması ve yazılması; müzik, dans, teatral ve film yapımlarının geliştirilmesi, yönetilmesi, prova edilmesi ve icra edilmesi; televizyon programı, film ve sahne gösterilerinin yapımında yaratıcı, finansal ve organizasyonla ilgili sorumlulukların üstlenilmesi; senaryo, oyun veya kitapların incelenmesi, yorumların hazırlanması ve tanıtılması, ticari ve kamu hizmetlerinin duyurulması”*

⁸² <https://www.ilo.org/ilostat-files/ISCO/newdocs-08-2021/ISCO-08/ISCO08%20EN%20Vol%201.pdf>:

“Aktörler sinema filmlerinde, televizyon veya radyo yapımlarında ve sahne gösterilerinde rol alırlar görevleri şunları içerir - Sahne, reklam, televizyon, radyo veya sinema filmlerindeki dramatik yapımlarda replik ve repliklerin öğrenilmesi ve rollerin oynanması, bir oyun yazarı veya yazar tarafından yaratılan karakterleri üstlenmek ve bunu bir izleyiciye iletme, dinleyicileri eğitmek veya eğlendirmek için hikâyeler anlatmak veya edebi eserleri yüksek sesle okumak, rol seçmelerine katılmak için seçmelere ve oyuncu çağrılarında katılmak, prodüksiyon direktörlerinin talimatları ve rehberliği altında provalar yoluyla performansa hazırlanmak, senaryoları okumak ve bölümleri, temaları veya karakteristikleri anlamak için araştırma yapmak, film, televizyon, radyo ve sahne yapımlarında provalarda geliştirilen rolleri oynamak ve canlandırmak” (Erişim Tarihi: 15.11.2023)

oluşturulmuştur. İcracı oyuncular; İŞKUR tarafından ISCO 2008 esas alınarak hazırlanan Türk Meslekler Sözlüğünde 2655.01 kodu altında Aktörler (oyuncular) şeklinde düzenlenmiş ve “Aktör (Oyuncu); işletmenin genel çalışma prensipleri doğrultusunda, araç, gereç ve ekipmanları etkin bir şekilde kullanarak, işçi sağlığı, iş güvenliği ve çevre koruma düzenlemelerine ve mesleğin verimlilik ve kalite gereklerine uygun olarak: a) Oynadığı karaktere adapte olmak, b) Çizgileri, sufleri ve prova parçalarını, konuşma ve tavırları yorumlamak, c) Rolü oyun kitabından ezberleyip yönetmen nezaretinde oyunun provasını yapmak, d) Doğal olması için ilgili çevreyi gezip incelemek, e) Şarkı söyleyip dans edebilir ve tiyatro, sinema, televizyon ve radyo gibi yayın araçlarındaki rollerde ihtisası bulunabilir, vb. görev ve işlemleri yerine getirir.” şeklinde görevleri açıklanmıştır⁸³.

1.1.3.1.1.2. İcracı sanatçılar, fonogram yapımcıları ve yayın kuruluşlarının korunmasına dair Roma Sözleşmesi

Bağlantılı hak sahiplerinden olan icracı oyuncunun haklarının korunmasına ilişkin düzenlemelerle ilgili uluslararası hukukta önemli olan bir metin de 26.10.1961 tarihinde imzalanan ve 18.5.1964 tarihinde yürürlüğe giren İcracı sanatçılar, fonogram yapımcıları ve yayın kuruluşlarının korunmasına dair Roma Sözleşmesi’dir⁸⁴. Anılan Sözleşme ile icracı sanatçıların, fonogram yapımcılarının ve yayın kuruluşlarının ortaya çıkan eser üzerindeki hakları korunmaktadır⁸⁵. Bu bağlamda Roma Sözleşmesi de icracı sanatçıları bağlantılı hak sahibi olarak kabul etmektedir.

Roma Sözleşmesinin 3. maddesinin a bendine göre icracı sanatçı; “*edebiyat veya sanat eserlerini canlandıran, anlatan, söyleyen, oynayan veya icra eden aktörleri, şarkıcıları, müzisyenleri, dansçıları ve diğer kişileri...ifade eder*” şeklinde tanımlanmıştır.

⁸³ <https://www.turkiye.gov.tr/turk-meslek-sozlugu?submit> (Erişim Tarihi: 17.11.2023)

⁸⁴ 26 Ekim 1961 tarihinde Roma’da imzalanan ve ardından 18 Mayıs 1964 tarihinde yürürlüğü giren İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesini Türkiye 7 Temmuz 1995 tarihli ve 4116 sayılı İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun ile onaylamıştır. İşbu uygun bulma Kanunu 12 Temmuz 1995 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. <https://telifhaklari.ktb.gov.tr/Eklenti/106882,roma20120318571602pdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 08.12.2023)

⁸⁵ SARMAŞIK, Jale: “Radyo ve Televizyon Yayıncılığında Telif Hakları ve Komşu Hakların Korunması” Marmara İletişim Dergisi, S. 9, Ocak 1995, 161-172, s.167; SOYSAL, Tamer: “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunun Tarihsel Gelişimi ve 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Düzenlenen Cezai Hükümler”, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. I, S. 3, Ekim 2005, 625-660, s. 643; TEKİNALP, s. 70,71; EREL, s.41; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s.32.

Sözleşmenin 7. maddesinde icracı sanatçılara izinleri olmadan icraların yayımlanması, kamuya arzı, tespiti ve çoğaltılması gibi bazı eylemleri önleme imkânları sunulmuş⁸⁶ ve Sözleşmenin 9. maddesinde ise taraf devletlere icracı sanatçı kavramı kapsamının genişletilmesinin önü açılmıştır⁸⁷. Bu sayede Sözleşmeye taraf olan devletler, jonglörük, akrobatlık ve palyaçoluk gibi işlerle uğraşanları da icracı sanatçı kapsamına dâhil edip Sözleşmedeki korumadan yararlanılabilecektir⁸⁸.

1.1.3.1.1.3. WIPO İcralar ve Fonogramlar Andlaşması ve TRIPS

Antlaşması

Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO), 14 Temmuz 1967 tarihinde fikri mülkiyet haklarının evrensel olarak korunması amacıyla Stockholm’de kurulmuştur⁸⁹. WIPO, bu amaç doğrultusunda idari ve hukuki düzenlemeler içeren çeşitli uluslararası anlaşmaları koordine edip⁹⁰ dünya çapında devletler ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak fikri mülkiyet haklarının korunmasını geliştirmektedir⁹¹.

20 Aralık 1996 tarihinde Cenevre’de imzalanan WIPO İcralar ve Fonogramlar Antlaşması⁹² ile icracı sanatçılar ve fonogram yapımcılarının korunması amaçlanmıştır. Roma Sözleşmesinden farklı olarak söz konusu Antlaşmanın 2. maddesinin a bendi icracı sanatçı kavramının tanımına folklorik ifadeleri icra edenleri de eklemiştir⁹³. Buna göre; *“edebiyat ya da sanat eserlerini ve ya folklorik ifadeleri herhangi bir şekilde yorumlayan,*

⁸⁶ **TÜRKER**, Gökçen: İcraçı Sanatçıların Hakları, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2013, s.24,25.

⁸⁷ **GÜLLE**, s. 46; **TÜRKER**, s. 25.

⁸⁸ **TÜRKER**, s. 25.

⁸⁹ **ÇELİK**, Mehmet Şah: Sanatçı Hakları, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, s. 24; **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s.30,31.

⁹⁰ **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 31; **ÇELİK**, s. 24;

⁹¹ **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 31.

⁹² 20 Aralık 1996 tarihinde Cenevre’de imzalanan WIPO İcralar ve Fonogramlar Antlaşmasını Türkiye 2 Mayıs 2007 tarihli ve 5646 sayılı WIPO İcralar ve Fonogramlar Antlaşmasına Katılmamızın Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun ile onaylamıştır. İşbu Antlaşma 14 Mayıs 2008 tarihli ve 26876 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış ve Türkiye 28 Kasım 2008 tarihi itibarıyla Anlaşmaya taraf olmuştur. <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-294290/wipo-icralar-ve-fonogramlar-andlasmasi1996.html> (Erişim Tarihi: 25.12.2023)

⁹³ **GÜNEŞ**, İlhami: “FSEK’te Yer Alan İcraçı Hakları ve Uygulama”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, 2012, 169-181, s. 172; **TÜRKER**, s. 28, 29; **GÜLLE**, s. 47.

tanıtan, söyleyen, oynayan ya da icra eden aktörler, şarkıcılar, müzisyenler, dansçılar vb. kişiler” şeklinde icracı sanatçı tanımı yapılmıştır.

WIPO İcralar ve Fonogramlar Antlaşması; icracı sanatçılara ilk defa münhasır malî haklar tanıyan uluslararası bir sözleşme olması sebebiyle icracı sanatçıların haklarının korunması konusunda atılmış önemli adımlardan biridir⁹⁴. Ayrıca Antlaşmanın 5. Maddesi ile icracı sanatçıların, icraları üzerindeki manevî hakları da tanınmıştır⁹⁵.

Bir başka önemli antlaşma olan 14 Nisan 1994 tarihli Dünya Ticaret Örgütü (WTO) Kuruluş Sözleşmesinin IC sayılı eki olan Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Antlaşması (TRIPS), Fas’ın başkenti Marakeş’te imzalanarak 1 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁹⁶. WTO Sözleşmesinin ayrılmaz parçası olan TRIPS, uluslararası ticarete milletlerarası yeknesaklığı sağlamak amacıyla fikri mülkiyet hukukunda önemli düzenlemeler içermektedir⁹⁷. TRIPS’te eser sahibinin hakları ile icracı sanatçıların, fonogram yapımcıların ve yayın kuruluşlarının hakları farklı başlıklar altında düzenlenmiştir. Antlaşmaya taraf devletlerin işbu düzenlemelere aykırı davranışları halinde çeşitli yaptırımlar öngörülmüştür. Antlaşmanın 3. maddesinde; üye ülkeler, diğer bir ülke vatandaşlarına sağladığı ayrıcalık ve ya muafiyetten diğer tüm WTO üyesi ülke vatandaşlarına da uygulama yükümlülüğü altına girmiştir⁹⁸. Antlaşmanın 14. maddesinde ise icracı sanatçıların içerisinde yer aldığı bağlantılı hak sahiplerinin haklarının korunmasına ilişkin temel ilkelere yer verilerek minimum koruma standartları öngörülmüştür⁹⁹.

⁹⁴ **TÜRKER**, s. 29; **GÜLLE**, s. 47.

⁹⁵ **GÜNEŞ**, “İcracı Hakları”, s. 172; **TÜRKER**, s. 29.

⁹⁶ Dünya Ticaret Örgütü (WTO) Kuruluş Sözleşmesinin IC sayılı eki olan Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Antlaşması (TRIPS), 14 Nisan 1994 tarihinde Marakeş’te imzalanıp 1 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Dünya Ticaret Örgütünün kuruluşundan bu yana antlaşmaya taraftır. <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/34660,ticaretle-baglantili-fikri-mulkiyet-anlasmasi-trips-1994.doc?0> (Erişim Tarihi: 28.12.2023)

⁹⁷ **YAZICIOĞLU**, Yılmaz: Fikri Mülkiyet Hukukundan Kaynaklanan Suçlar, Oniki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2009, s. 42; **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s.26,27.

⁹⁸ **BİLGİÇ**, Yargı: İcracı Sanatçıların Mali Hakları, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s. 19; **SÜR**, Pınar: Sinema Eserleri ve Sinema Eser Sahipliğinden Doğan Haklar, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s.13; **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s.27; **TEKİNALP**, s. 82; **TÜRKER**, s. 27.

⁹⁹ **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s.27; **GÜNEŞ**, s. 172; **TÜRKER**, s. 27; **KAÇMAZ**, s. 5.

1.1.3.1.1.4. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda icracı sanatçıları korumaya yönelik hükümler oldukça az sayıdaydı. 4110 sayılı kanunla yapılan değişiklikten sonra ülkemizde özellikle Avrupa Birliğine girme sürecinin de başlamasıyla FSEK m. 80 ve m. 82 hükümleriyle özellikle icracı sanatçılarla ilgili özel düzenlemeler getirilmiştir. FSEK m. 80’de icracı sanatçıların tanımı ve haklarından bahsedilirken m. 82’de ise söz konusu haklarının kapsamı ve korunma süreleri yer almıştır.

İcracı sanatçının tanımı FSEK m. 80/1’de yapılmış ve *“eser sahibinin manevi mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçılar...”* olarak ifade edilmiştir. FSEK m. 82/5’te ise *“icracı sanatçıların hakları, icranın tespitinin yapıldığı tarihten başlayarak, yetmiş yıl devam eder. İcra tespit edilmemiş ise bu süre, icranın ilk aleniyet kazanmasıyla başlar.”* hükmü ile söz konusu hakların koruma süresi ele alınmıştır.

FSEK’e eklenen ek madde 3’te yer alan *“Komşu Haklara ilişkin uygulamalar hakkındaki esaslar, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içerisinde çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”* hükmü gereği çıkarılan 16.11.1997 tarihli ve 23172 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliğinde¹⁰⁰ icracı sanatçıların haklarına ilişkin uygulama esasları ile ilgili hususlar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir¹⁰¹. FSEK esas alınarak hazırlanan Eser Sahiplerinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği’nin *tanımlar* başlıklı 4. maddesinin b bendinde icracı sanatçı kavramının tanımına yer verilmiştir. Buna göre icracı sanatçı; *“sanat eserleri ile folklor eserlerini düzgün biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden oyuncular, ses sanatçıları, müzisyenler ve dansçılar vb. diğer kişiler”* olarak açıklanmış.

¹⁰⁰ Beş bölüm ve 26 maddeden oluşan Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliğinde; birinci bölüm genel hükümlerden, ikinci bölüm icracı sanatçıların haklarından, üçüncü bölüm ses taşıyıcısı yapımcılarının haklarından ve dördüncü bölüm son hükümlerden meydana gelmektedir.

¹⁰¹ Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği *“Hukuki Dayanak”* 3. maddesi: *“Bu Yönetmelik, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 7/6/1995 tarihli ve 4110 sayılı Kanunla eklenen Ek 3 üncü maddesine ve 26/10/1961 tarihinde Roma’da imzalanan İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesi’ne dayanılarak hazırlanmıştır.”*

Anılan Kanun ve Yönetmelik'te icracı sanatçı kavramının sayma usulüyle tanımlandığı görülmektedir¹⁰². Bununla birlikte FSEK'te bir sistem sorununun olduğunu ve özellikle m. 80'de yer alan hakların sınırları, birbiriyle ilişkileri, kapsamı ve aralarındaki bağlantıların son derece dağınık düzenlendiğini söylemek gerekmektedir.

1.1.3.1.1.5. 5544 Sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu

Bir mesleğin icra edilebilmesi için Mesleki Yeterlilik Kurumu¹⁰³ tarafından kabul edilen gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari normlara ulusal meslek standartları adı verilir. Ulusal Meslek Standartlarını saptanmaya yönelik olarak düzenlenen Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ içeriğinde yaratıcı ve icracı sanatçılar bakımından meslek tanımları yapılmıştır¹⁰⁴. Tebliğ içerisinde oyunculuk mesleğine ilişkin tanıma Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ ekinde yer verilmiştir. Buna göre; *“Oyuncu (Seviye 6); iş sağlığı ve güvenliği ile çevre koruma önlemlerine uyarak ve mesleki iletişim süreçlerini yöneterek role hazırlanma, rolü icra etme ve mesleki gelişimini yönetmeye ilişkin bilgi ve becerilere sahip nitelikli kişidir. Oyuncu (Seviye 6) genellikle, tiyatro, sinema, görsel ve işitsel iletişim araçları vb. projelerde, projeye göre değişen işveren kurum/kuruluşlar bünyesinde, yönetmenin yönlendirmelerine göre, projelerde yer alan teknik ve set ekipleri ile eşgüdüm içinde mesleğini icra eder. Projelerin oluşumu ve hazırlık safhalarında, analitik ve dokümanter çalışmalar ile iletişim yoğunluklu faaliyetler söz konusudur.”* şeklinde oyuncunun görevleri açıklanarak tanımı yapılmaktadır.

¹⁰² GÜLLE, s. 48; KAÇMAZ, s. 6.

¹⁰³ Mesleki Yeterlilik Kurumu, ülkemizde mesleki yeterlilik sistemini kurmak ve işletmek üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak 5544 sayılı Kanun ile 2006 yılında kurulan idari ve mali özerkliğe sahip özel bütçeli bir kamu kurumudur.

¹⁰⁴ Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ, Resmi Gazete Tarihi: 26.12.2013, Sayısı: 28863 (mükerrer).

1.1.3.1.2. İcracı oyuncunun özellikleri

1.1.3.1.2.1. Gerçek kişi olmak

İcracı oyuncular, icracı sanatçılar kategorisi içerisinde ilk sırada gelmektedir. Buna göre icracı sanatçıdan bahsedebilmek için ilk şart, icracı sanatçının “*gerçek kişi*” olması şartıdır¹⁰⁵. Tüzel kişiler icracı sanatçı olamaz¹⁰⁶. İcracı sanatçının gerçek kişi olma şartı hakkında FSEK’te açık bir düzenleme olmasa da İsviçre Fikri Mülkiyet Kanunu 33. maddesinde “*İcracı sanatçılar, eseri icra eden ya da icrasına sanatsal olarak katılan gerçek kişilerdir.*”¹⁰⁷ şeklinde tanım yapılmıştır. İcra faaliyeti icracı sanatçı tarafından tek başına yapılabileceği gibi topluluk halinde de ortaya konabilir¹⁰⁸.

İcracı sanatçının eseri icra faaliyeti hukuki bir işlem değil maddi bir fiildir¹⁰⁹. Bu sebeple icra sanatçının fiil ehliyetine sahip olma şartı aranmamaktadır¹¹⁰. Yani sınırlı ehliyetsiz ve tam ehliyetsiz kişilerin de diğer koşulları sağlamaları halinde icracı sanatçı olarak kabul görmeleri mümkündür. Fiil ehliyetine sahip olmayan küçük ve kısıtlıların ve ya akıl hastalığı olan bir kimsenin ortaya koyduğu icra faaliyeti üzerinde hak sahipliği doğmaktadır¹¹¹. Söz konusu hakların kazanılmasında kanuni temsilcilerin iradesinin etkisi bulunmamaktadır. Fakat fiil ehliyetine sahip olmayan küçük ve kısıtlıların ve ya akıl hastalığı olan bir kimsenin kazandıkları haklardan yararlanabilmeleri için kanuni temsilcilerinin iradelerine ihtiyaçları vardır. Zira fiil ehliyetinin yokluğu sebebiyle icradan

¹⁰⁵ **ARKAN**, Azra: Mukayeseli Hukuk, Uluslararası Düzenlemeler ve Türk Fikri Hukuk Alanında: Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s. 44; **ERDİL**, Engin: Fikri Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016, s.92; **ÇATAKLAR**, Eda: “FSEK m. 18/2’nin İcracı Sanatçılar ve Yapımcılar Bakımından Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu”, Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. 17, S. 62, 2021, 283-300, s. 287; **KADIGİL**, Saliha Sera: Sinema Eserleri ve Sinema Eserinde Hak Sahipliği, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010, s. 173.; **TEKİNALP**, s. 272; **GÜNEŞ**, “İcracı Hakları”, s. 174; **GÜLLE**, s. 50; **ÇELİK**, s. 66; **ÖZTAN**, s. 714; **TÜRKER**, s. 34; **KAÇMAZ**, s. 6, 7.

¹⁰⁶ **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 226; **TÜRKER**, s. 35.

¹⁰⁷ **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 226.

¹⁰⁸ **FSEK 80/1-A.6**: “İcranın, bir orkestra, koro veya tiyatro grubu tarafından gerçekleştirilmesi halinde, orkestra veya koro da yalnız şefin, tiyatro grubunda ise yalnız yönetmenin izni yeterlidir.” hükmünden icranın topluluk halinde de gerçekleştirilebileceği anlaşılmaktadır.

¹⁰⁹ **GÜNDEM**, Onur: Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar, Bu Hakların Sınırlandırılması ve Korunması, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2006, s. 6,7; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 44; **TÜRKER**, s. 35; **AKMEŞE TAKCI**, s. 22.

¹¹⁰ **ŞAHİN**, Mustafa: Bağlantılı Haklar, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2011, s. 95; **KAÇMAZ**, s. 7; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s.44; **TÜRKER**, s. 35.

¹¹¹ **GÖRÜCÜ CEYLAN**, Arzu: İcracı Sanatçıların Hakları, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2023, s. 12.

doğan hakların kullanımı ancak kanuni temsilcinin aracılığıyla mümkün olabilecektir¹¹². Örneğin, ayırt etme gücüne sahip olmayan bir çocuk oyuncunun kanuni temsilcisi, icracı oyuncu sözleşmesinde taraf olarak yer alacak ve sözleşmeyi imzalayacaktır. Çocuk ayırt etme gücüne sahip olsa ve sözleşmede taraf olarak yer alsa bile kanuni temsilcinin işbu icracı oyuncu sözleşmesine izin veya icazet vermesi gerekecektir.

1.1.3.1.2.2. Bir eseri icra etmek

İracı sanatçıdan söz edebilmek için icraya ihtiyaç duyan bir “*eserin varlığı*” gerekmektedir. Örneğin, bir roman ve ya ders kitabının yayımlanmasında icracı sanatçıya ihtiyaç yokken, bir sinema eserinin oynanmasında icracı sanatçıya ihtiyaç vardır. FSEK Tanımlar başlıklı 1/B maddesinin a bendinde eser kavramının tanımı yapılmıştır. Buna göre “*Eser: Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini,...*” ifade etmektedir. Madde metninden de görüldüğü gibi FSEK eserleri; ilim ve edebiyat eserleri, musiki eserleri, güzel sanat eserleri ve sinema eserleri olmak üzere dört ana başlık halinde sıralamıştır. Eser olmadan icradan ve icracı sanatçıdan söz edilemez¹¹³. Fakat FSEK’te yer alan tüm eser kategorileri icra etmeye elverişli değildir¹¹⁴. Örneğin; bir müzik, tiyatro ve ya sinema eserinin icrası mümkünken; güzel sanat eserleri içerisinde yer alan bir heykelin ve ya tablonun icrası mümkün değildir. Çalışmamızın konusu gereği icracı oyuncular, FSEK Tanımlar başlıklı 1/B maddesinin a bendinde sayılan eser türlerinden; ilim ve edebiyat eserleri, musiki eserleri ve sinema eserlerini icra edebilir. Fakat güzel sanat eserlerinin icrası noktasında icracı sanatçılardan söz edilemeyecektir.

¹¹² GÖKYAYLA, K. Emre: "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na Göre İracı Sanatçı Kavramı ve İracı Sanatçının Hak Sahibi Olmasının Şartları", Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C. I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s. 751-768, s. 761,762; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s.44; KAÇMAZ, s. 7; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 95.

¹¹³ ATEŞ, Mustafa: Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakkın Kapsamı ve Sınırlandırılması, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 214; SARIHAN, Banu Bilge: “Sinema Eserleri”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, 2022, 92-121, s. 111; TEKİNALP, s. 272; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”,s. 90; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 47; ÖZTAN, s.710; GÖKYAYLA, “İracı Sanatçı”, s. 752, 753; EREL, s. 208; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 227; GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 186, 187; ÇELİK, s. 66.

¹¹⁴ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 47; ÖZTAN, s. 711; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 14; GÜNEŞ, “İracı Hakları”, s. 174; ATEŞ, “Hakkın Kapsamı”, s. 215; GÖKYAYLA, “İracı Sanatçı”, s. 761; GÜLLE; s. 51

Doktrinde bazı faaliyetlerin eser kategorisine girip girmeyeceği somut olay özelinde değerlendirilmektedir. Örneğin; futbol, basketbol ve voleybol gibi spor karşılaşmaları nitelikleri gereği eser değildir¹¹⁵. Bu nedenle içerisinde sanatsal bir faaliyet olmamakla birlikte bu karşılaşmalarda yer alan oyuncuların icracı sanatçı olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Benzer şekilde sunucular ve spikerlerin icracı sanatçı sayılmayacağı görüşü öğretide hâkimdir¹¹⁶. Çünkü bu kişilerin faaliyetleri, bir eser icra etmeyip sadece kendilerine verilen metni aynen aktarmaktan ibaret olduğu ve sanatsal bir nitelik taşımadığı gerekçesiyle icracı sanatçı olarak değerlendirilemeyecektir. Fakat sunucular ve spikerler bazı durumlarda kendi özgünlükleri ile bir performans sergileyerek anlattıkları haberlere ya da sundukları programlara özellik katıyorlarsa eser sahibi olarak kabul edilmeli ve korumadan yararlanmaları gerekmektedir¹¹⁷. Stand-up ya da talk show yapan kimseler ise eğer kendi eserlerini icra ediyorlarsa hem eser sahibi hem icracı sanatçı olarak değerlendirilebilecekken; başkasına ait bir eserin varlığı söz konusu ise sadece icracı sanatçı olarak kabul görecektir¹¹⁸.

Çalışmamızın konusu gereği fikri anlamda bir sinema eserlerinin görünür yüzleri icracı oyunculardır. İracı oyuncular icraları ile var olan eseri kendi sanatsal yetenekleriyle yorumlayarak kamuya aktarırlar. Genellikle icracı sanatçılar başkalarının eserlerini icra etse de kendisine ait bir eseri icra etmesi de mümkündür¹¹⁹. Bu durumda fikri bağlamda icracı sanatçının eser sahibi olarak mı yoksa icracı sanatçı olarak mı korunacağı konusu doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde yer alan bazı görüşlere göre¹²⁰, kişinin kendisine ait bir eseri icra etmesi halinde hem eser sahibi hem de icracı sanatçı olarak kabul göreceğini kabul etmektedirler. Buna göre kişi ister eser sahibini koruyan hükümlere isterse icracı sanatçıları koruyan hükümlere başvurmakta serbesttir. Doktrinde yer alan diğer görüşe göre¹²¹ ise, icracı sanatçının kendisine ait olmayan bir eseri yorumlayarak kamuya

¹¹⁵ ATEŞ, Mustafa: Fikri Hukukta Eser, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s. 395; TEKİNALP, s. 273; GÖKYAYLA, “İracı Sanatçı”, s. 758; ATEŞ, “Hakkın Kapsamı”, s. 215; GÜNEŞ, “İracı Hakları”, s. 174.

¹¹⁶ GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 15; ARKAN, “Bağılantılı Haklar”, s. 49; BİLGİÇ, s. 48; GÜNEŞ, s. 174.

¹¹⁷ GÖKYAYLA, “İracı Sanatçı”, s. 757; TÜRKER, s. 40: “Örneğin, Can Akbel, Tuna Huş, Nermin Tuğuşlu ve Mehmet Ali Birand gibi sunucular, haberleri sunarken sıklıkla kendi yorumlarını da eklemekte ve haberlere farklı bir özellik katmaktadır.”

¹¹⁸ BOZBEL, Savaş: Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012, s. 382; TEKİNALP, s. 272, 273; KAÇMAZ, s. 10.

¹¹⁹ GÜNEŞ, “İracı Hakları”, 175; TEKİNALP, s. 272; TÜRKER, s. 40.

¹²⁰ TEKİNALP, s. 272; ÖZTAN, s.721; ARKAN, “Bağılantılı Haklar”, s. 50; TÜRKER, s. 42.

¹²¹ KILIÇ, Mehmet: “İracı Sanatçılar ve Hakları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1998/2, 594-610, s. 596; EREL, s. 208; ATEŞ, “Hakkın Kapsamı”, s. 216; GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 187;

aktarımına aracılık eden bir kişi şeklinde tanımlamaktadır. O zaman bu görüşe göre kendi eserini yorumlaması halinde icracı sanatçı sadece eser sahibi olarak hukuki korumadan yararlanabilecektir. Kanaatimizce icracı sanatçının kendisine ait bir eseri icra etmesi halinde hem eser sahibi hem de icracı sanatçı olarak kabul görmesi yerinde olacaktır. Çünkü Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Komşu Haklar Yönetmeliğinde icracı sanatçı olabilmek için başkasının eserini icra etmesi koşulu yer almamaktadır. Bu durumda icracı sanatçıya; hem eser sahibini hem de icracı sanatçıyı koruyan hükümlerden hangisine başvurmak istiyorsa serbesti tanınmalıdır.

1.1.3.1.2.3. Sanatsal faaliyette bulunmak

İracı sanatçı; eser sahibinin izni alınarak eseri üçüncü kişiler için kendi sanatsal yeteneklerini kullanarak profesyonelce icra eden kişidir. Bu anlamda herhangi bir icra değil, “*sanatsal faaliyet*” içeren bir icra FSEK kapsamında koruma altına alınmıştır¹²². Bağlantılı hak sahiplerinden olan icracı sanatçının icrası da başlı başına ayrı bir sanatsal üretimdir. Bu yönüyle icra ayrı fikri bir nitelik ihtiva etmektedir¹²³. Bu şekilde kendi sanatsal yetenekleriyle mevcut esere ayrı bir fikri değer katan icracı sanatçılar, eserin üçüncü kişilere ulaşmasında aracılık ederler¹²⁴. İracı sanatçı icrası ile yeni bir eser yaratmayıp varolan eseri canlandırması sebebiyle eser sahibinden ayrılır. Hatta çoğu zaman eser; icracı sanatçısı ile birlikte tanınır. Bununla birlikte icracı sanatçı olan oyuncuların eseri icrası sırasında, senaryonun dışına çıkarak icracı oyuncu sıfatını aşan katkıları ile doğaçlama yapmaları durumunda mevcut esere kattıkları ile yeni bir eser ortaya çıkıyorsa eser sahibi sıfatı kazanabilir¹²⁵.

¹²² KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 227 bkz.: “Bir eseri amatörce bir düğünde, sosyal etkinlikte, aile, okul, iş toplantısında, bir düğünde ya da doğum günü partisinde icra eden kişiler, icracı sanatçı sayılmaz.”; ayrıca ÖZTAN, s. 712 bkz.: FSEK m. 80 ile asıl korunanın “*sanatkârane katkı*” olduğunu vurgulamıştır; TEKİNALP, s. 273; ÖZTAN, s. 713; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 51.

¹²³ GÜNAYDIN, Ömer: “Sinema Eserindeki Karakterler ve Korunması”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 12, S. 128, Nisan 2017, 98-115, s. 100; TEKİNALP, s. 270; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 12.

¹²⁴ YAVUZ, Levent / ALICA, Türkan / MERDİVAN, Fethi: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, C. II, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s.2394; GÜNEŞ, “İracı Hakları”, s. 172; ÖZTAN, s. 712.

¹²⁵ TOSUN, Yalçın: Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları, 2. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 286, 287; BİLGİÇ, s. 42.

Öğretide sadece teknik anlamda icraya destek olanların icracı sanatçı sayılmayacağı görüşü hâkimdir¹²⁶. Örneğin; kameramanlar, ışıkçılar, ses ve görüntü teknisyenleri ve suflörler icracı sanatçı olarak kabul görmemektedir. Çünkü bu kişiler eseri icra etmeyip sadece icranın sunumu sürecinde rol oynamaktadırlar. Ayrıca kostüm tasarımcıları, makyözler, maske hazırlayanlar ve sahne dekoratörlerinin faaliyetleri de her ne kadar sadece teknik bir iş olmayıp sanatsal katkıları ile icraya yardımcı oldukları kabul edilse de bir eser icra etmedikleri için icracı sanatçı olarak kabul edilmeleri mümkün değildir. Fakat bu kişilerin, şartları varsa güzel sanat eser sahibi olarak değerlendirilmeleri mümkündür¹²⁷. Buna karşın, seslendirme yapan dublaj sanatçılarının icralarının söz konusu esere sanatsal anlamda katkı sağlaması sebebiyle icracı sanatçı sayıldığı kabul edilmelidir¹²⁸. Ayrıca şiir icra edip, okudukları bu şiirlere klip çeken kişiler de söz konusu eseri yorumlayarak sanatsal katkıda bulunmaları dolayısıyla icracı sanatçı olarak kabul edilmelidir¹²⁹.

İcracı sanatçı kavramının kapsamı düşünüldüğünde, bir eseri doğrudan doğruya icra eden icracı oyunculara ek olarak eserin icrasına katkı sunan orkestra şefleri ve yönetmenler de dâhildir. FSEK m. 80/1-A-6¹³⁰ hükmü gereği orkestra şefinin ve yönetmenin icracı sanatçı olarak nitelendirilebileceği kabul edilmelidir¹³¹. Gerçekten de eseri icra eden sanatçıya, sanatsal bir etkiyle yol gösteren ve bu sayede icrayı bütünleyen bu kişilerin icracı sanatçı olarak korunması yerinde olacaktır. Bu bağlamda Tonmaysterler¹³² düşünüldüğünde ise yapılan katkının niteliği ön plana çıkmaktadır. Sesin doğru ve kaliteli bir şekilde kaydını ve yayını sağlamakla görevli olan Tonmaysterlar, sese şekil vererek destek sağlasalar bile yaptıkları iş itibarıyla teknik bir faaliyetin ötesine geçememektedir.

¹²⁶ TEKİNALP, s. 273; ÇELİK, s. 66; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 227; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 44, 45, ÖZTAN, s. 713; BİLGİÇ, s. 45; GÜLLE, s. 52; KAÇMAZ, s. 9; Ancak aksi yönde bu kişileri icracı sanatçı olarak kabul eden görüş için bkz: GÜNEŞ, s. 173; EREL, s. 211; ATEŞ, “Hakkın Kapsamı”, s.215.

¹²⁷ GÖKYAYLA, “İcracı Sanatçı”, s. 757; ARKAN, s. 49; GÜNDEM, s. 10; GÜLLE, s. 53.

¹²⁸ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 49; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2398; TEKİNALP, s. 276; KADIGİL, s. 174; GÜNDEM, s. 9, 10: “Yine günümüzün en popüler dizilerinden olan ve daha sonra beyaz perdeye aktarılacak filmi çekilen “Kurtlar Vadisi” adlı dizinin kahramanı “Polat Alemdar”ı canlandıran Necati Şaşmaz’ın dizide gerçek sesi ile oynamadığı, “Polat Alemdar” rolü için dublaj yapıldığı bilinmektedir. Bu şekilde film kahramanına ses vererek dublaj yapan kimseler de icracı sanatçı sayılmaktadır.”

¹²⁹ GÜNDEM, s. 9; GÜNEŞ, s. 173.

¹³⁰ FSEK m. 80/1-A-6: “İcranın, bir orkestra, koro veya tiyatro grubu tarafından gerçekleştirilmesi halinde, orkestra veya koro da yalnız şefin, tiyatro grubunda ise yalnız yönetmenin izni yeterlidir.”

¹³¹ TEKİNALP, s. 273; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 45; EREL, s. 211; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 13; ATEŞ, “Hakların Kapsamı”, s. 214; GÖKYAYLA, “İcracı Sanatçı”, s. 756.

¹³² Tonmayster, Almanca “tonmeister” kelimesinden Türkçeye geçmiş bir kelime olmakla birlikte Türk Dil Kurumu Sözlüğünde “ses yönetmeni” şeklinde tanımlanmıştır. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 02.01.2024)

Yapılan katkı sanatsal değil de teknik nitelik taşıdığı için icracı sanatçı olarak değerlendirilmeleri mümkün olmayacaktır¹³³.

1.1.3.1.2.4. İcranın özgün olması

Gerek FSEK 80. maddesi birinci fıkrasında gerekse Komşu Haklar Yönetmeliği 4. maddesi birinci fıkrası a bendinde belirtildiği üzere icracı sanatçının korunabilmesi için icranın “özgün” olması gerekmektedir¹³⁴. İcranın özgün olması, icracı oyuncunun kendi kişisel yetenekleri ve sanatsal katkısı ile icranın diğer icralardan ayrılması anlamına gelmektedir¹³⁵. Burada icracı sanatçı var olan sanatsal kabiliyetiyle esere ruh ve anlam katmakta ve katkısıyla da eserin güzelliğini ve estetik niteliğini arttırmaktadır. Ayrıca aynı eseri birden fazla sanatçının farklı şekillerde kendi sanatsal yeteneği ile özgün bir şekilde yorumlaması mümkündür¹³⁶. Bu şekilde her icracı kendi icrası üzerinde hak sahibi olacaktır.

Özgünlüğün tespitinde icranın popülerliğine değil, kalitesine ve niteliğine bakılmalıdır¹³⁷. İcranın geniş kitlelere sunulması da icranın özgün olduğu şekilde yorumlanamaz. Benzer şekilde icranın sunulduğu topluluğun icradan haz alıp almaması ya da ticari bir amaçla gerçekleştirilip gerçekleştirilmemesi¹³⁸, icranın korunması açısından önem teşkil etmez. Ortaya konan icranın korunması için önemli olan, icracı sanatçının

¹³³ TÜRKER, s. 37; GÜNDEM, s. 7, 8.

¹³⁴ SULUK, Cahit: Yeni Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele, 1. Baskı, Hayat Yayınları, İstanbul, 2004, s. 109; SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 111; TEKİNALP, s. 273; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 51; ÇELİK, s. 66; ÖZTAN; s. 714; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 227; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2398; TÜRKER, s. 62; GÜNDEM, s. 10; EREL, s. 209; GÜNEŞ, s. 174; Ayrıca Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 2014/1669 E. 2014/5375 K. sayılı 20.3.2014 tarihli kararına göre icracı sanatçı kapsamına dâhil edilmek için açıkça özgünlük şartı arandığı görülmektedir: “Mahkemece, 5846 sayılı Yasa’nın 80. maddesinde icracı sanatçıların “bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçılar” olarak tarif edildiği, davacının icrasının özgün icra mahiyetinde olmadığı, davacının yazılı sözleşme ibraz etmemesi sebebiyle sözleşmeden kaynaklanan bir alacağı bulunduğunu da kanıtlayamadığı gerekçesiyle, davanın reddine dair verilen karar davacı vekili tarafından temyizi üzerine Dairemizin 31.10.2013 tarihli kararı ile onanmıştır.” (Kaynak: Corpus İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 08.01.2024)

¹³⁵ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 51; ÖZTAN; s. 713; ATEŞ, “Hakkın Kapsamı”, s. 215; ATEŞ, “Eser”, s. 395; EREL, s. 209.

¹³⁶ BULUT, Beste: Sinema Eserlerinde Hak Sahipliği, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 104; GÜNEŞ, s. 175.

¹³⁷ GÖKYAYLA, “İcracı Sanatçı”, s. 763; TÜRKER, s. 70; ÖZTAN; s. 713.

¹³⁸ ÖZTAN, s. 713.

kişisel kabiliyetinin ve sanatsal katkısının, asgari seviyede de olsa icraya yansımadır¹³⁹. Bu sebeple özgünlük kavramı, icranın kalitesi ve niteliği ile ilişkili olan bir kavramdır. O hâlde icranın kalitesi ve sanatsal niteliği düşünüldüğünde figüran olarak bir yapımda rol alan kişilerin icracı oyuncu olarak değerlendirilmesi mümkün olmayacaktır¹⁴⁰. Nitekim Fransız Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu L 212/1. maddesinde figüranlar tamamlayıcı sanatçı kategorisi içerisinde incelenmiş ve icracı sanatçı kapsamına dâhil edilmemiştir. Bu bağlamda figüranlar; sanatsal bir icrada ikinci derecede rol alan ve rol aldıkları yapımlarda replikleri 13 satırı geçmeyen kimselerdir¹⁴¹. Bu şekilde bir ayırım yapılarak; belirtilen özellikleri aşan bir icra olması durumunda oyunculuk faaliyetinin vücut bulacağı aksi hâlde yapılan işin figüranlık niteliğinde olduğu ve tamamlayıcı sanatçı kategorisi içerisinde değerlendirilip icracı sanatçılara ait korumadan faydalanamayacağı söylenebilir.

Nihayetinde sıradan icralar değil özgün olan icralar hukuki korumadan yararlanacağı için söz konusu icranın, sahibinin hususiyetini taşıması gerekliliği aslolandır. Benzer şekilde her fikri yapıt eser olarak nitelendirilemeyeceği gibi, her icra da fikri anlamda korumadan yararlanamayacaktır¹⁴².

1.1.3.1.2.5. İcranın üçüncü kişilere sunulması

İcracı sanatçı eserin üçüncü kişilere iletilmesinde aracılık rolünü üstlendiği için¹⁴³, icrasının bağlantılı haklar kapsamında korunabilmesi ancak üçüncü kişilere yönelik olarak sunulması halinde mümkün olacaktır¹⁴⁴. O hâlde kişinin kendi kendine bir eseri çalması, söylemesi ya da oynaması icra sayılmayacağı gibi bir arkadaş grubunun sadece aralarında eğlenmek amacıyla çalıp söylemesi¹⁴⁵ de icra olarak kabul edilemez. Çünkü bu örneklerde

¹³⁹ GÖKYAYLA, “İcracı Sanatçı”, s. 763; TÜRKER, s. 43; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 16.

¹⁴⁰ STERLING, Adrian: World Copyright Law, January 1,[1998], Published by Thomson Professional Pub Canada, § 5 N. 10; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 51; KAÇMAZ, s. 8, 9.

¹⁴¹ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 51; GÜLLE, s. 54.

¹⁴² ATEŞ, “Hakkın Kapsamı”, s. 215; GÖKYAYLA, “İcracı Sanatçı”, s. 763; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 51.

¹⁴³ GÖKYAYLA, “İcracı Sanatçı”, s. 762; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 51.

¹⁴⁴ TEKİNALP, s. 273; ÇELİK, s. 66; TÜRKER, s. 44.

¹⁴⁵ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 51; BİLGİÇ, s. 43; ÖZTAN, s. 712; aksi yönde görüş için bkz. ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 93: “bir kişi, üçüncü kişiler için yapılmamış bir icrada bulunmuş ve bu kayıt altına alınmış ise, daha sonra bu kaydın kullanılması halinde, bu kişinin icracı sanatçıya tanınan haklardan – bu yöndeki görüşün kabul görmesi halinde- yararlanamaması kabul edilebilir bir çözüm değildir. Bu sebeple, bir kimsenin yaptığı icra, diğer şartları taşıyor ise, üçüncü kişiler için yapıp yapılmadığına bakılmaksızın icracı sanatçılara tanınan hak ve korumalardan faydalanabilmelidir.”

yapılan icra ile eserin geniş halk kitlelerine takdim edilmesi amacı bulunmamaktadır. Benzer şekilde; bir doğum günü partisinde, aile toplantılarında ya da bir düğünde bir eserin çalınması, söylenmesi, oynanması, anlatılması, sunulması ya da taklit edilmesi gibi durumlarda söz konusu faaliyet fikri hukuk bağlamında icra olarak kabul edilemez¹⁴⁶.

İcra faaliyetinin mutlaka aleni olarak başka bir deyişle üçüncü kişiler huzurunda yani canlı olarak yapılması mecburi değildir. Bu sebeple eserin film ya da televizyon stüdyolarında icrası kayıt altına alınarak da üçüncü kişilere iletebilir¹⁴⁷. Zira günümüzde de icraların büyük kısmı kamunun beğenisine sunulmak üzere kayıt stüdyolarında gerçekleştirilmektedir. FSEK 80. maddesi çerçevesinde doğrudan icra ile birlikte dolaylı icra da korunduğundan söz konusu faaliyetin film ve ya televizyon stüdyolarında kayıt altına alınarak kamuya aktarımı yeterli olacaktır¹⁴⁸.

1.1.3.2. Yapımcı

Yapımcı¹⁴⁹; Türk Dil Kurumu Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü'nde "Bir filmin çevrilişi ve işletilmesiyle ilgili tüm yönetsel ve parasal işlevi üstlenen, filmin anaparasını sağlayan kimse" olarak açıklanmıştır¹⁵⁰. Sinema terimleri sözlüğünde ise yapımcının tanımı, "*bir filmin üretilmesi için gerekli sermayeyi sağlayan, senaryoyu yazdıran, yönetmeni ve oyuncularını seçen, filmin çekiminden gösterime girmesine dek gerekli her türlü işlemi yapan kişi*" şeklinde ifade edilmiştir¹⁵¹. Doktrine bakıldığında yapımcı kavramını TEKİNALP¹⁵², "*sinema eserini, sermayesi ve işletmesel gücü ve yeteneğiyle geliştirip, filme yani şerit üzerine tespit eden kişi*" şeklinde tanımlarken; ATEŞ¹⁵³ konuya daha teknik yaklaşarak, *sesli olup olmadığına bakılmaksızın, görüntüleri*

¹⁴⁶ TEKİNALP, s. 273; GÖKYAYLA, "İcracı Sanatçı", s. 762.

¹⁴⁷ ARKAN, "Bağlantılı Haklar", s. 52; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 17; GÖKYAYLA, "İcracı Sanatçı", s. 762.

¹⁴⁸ YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2478; ÖZTAN; s. 712; GÜLLE, s. 55; ARKAN, "Bağlantılı Haklar", s. 52; TÜRKER, s.44.

¹⁴⁹ Oyuncu sözleşmesi örneğinde "Tanımlar" başlığı altında verilen "Yapımcı" tanımı için bkz. KANAL/ERDİNER: s. 65: "Yapımcı; bu Sözleşme'ye konu sinema filminin ilk tespitini gerçekleştiren ve İcracı Sanatçı'dan Sözleşme'de düzenlenen yetkileri, mali hakları devralan tüzel kişiyi" ...ifade etmektedir."

¹⁵⁰ <https://sozluk.gov.tr/> Türk Dil Kurumu Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü, Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü (Erişim Tarihi: 10.01.2024)

¹⁵¹ TEKSOY, Rekin: Ansiklopedik Sinema Terimleri Sözlüğü, 1. Baskı, Oğlak Yayınları, İstanbul, 2012, s. 272.

¹⁵² TEKİNALP, s. 282.

¹⁵³ ATEŞ, "Hakkın Kapsamı", s. 233.

anlaşılabilecek, çoğaltılabilecek veya iletilebilecek şekilde bir araya kaydeden gerçek ve tüzel kişi” biçimde ifade etmiştir. GÖKYAYLA¹⁵⁴ ise yapımcıyı “*bir filmin meydana getirilmesiyle ilgili yönetim işlerini, organizasyonu üstlenen, sermayeyi de koyan kişi*” şeklinde tanımlamıştır. O hâlde tanımlamak gerekirse; sinema eseri sahibi ile icracı oyuncuyu bir araya getiren filmin ortaya konmasını sağlayan gerçek ya da tüzel kişiye *yapımcı* adı verilir. Uygulamada yapımcı kavramı sadece film yapımcıları için geçerli olmayıp başkaca fikir ve sanat eserleri için de kullanılsa da çalışmamızda sadece film yapımcısını ifade etmek için “yapımcı” ifadesi yer alacaktır.

Yapımcı, filmin meydana gelme aşamalarının tüm safhalarında yer alıp organizasyonun yürümesini üstlenmektedir¹⁵⁵. Yapımcının verdiği destek, sanatsal bir katkı olmayıp daha çok koordinasyon gücü ile eserin ortaya çıkmasında malî dayanak teşkil etmektedir. Bu nedenle yapımcı, ortaya çıkan sinema eserindeki haklarının güvencesini sağlamak için eser sahipleri ve eseri icra eden icracı oyuncularla çok sayıda sözleşmeler yapar. Bu sözleşmelerle, eser sahiplerinin ve icracı oyuncuların FSEK’ten doğan malî haklarını ve ya kullanma yetkilerini bedeli karşılığında devralır.

Yapımcı gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir¹⁵⁶. Uygulamaya bakıldığında da yapımcının, çoğu zaman tüzel kişiliğe haiz ticari şirket olarak sözleşmede yer aldığına şahit olunmaktadır. Ayrıca kural olarak yapımcı işi bizzat yapma borcu altında olsa da alt yapımcı tayini de mümkündür¹⁵⁷. Benzer şekilde sözleşmede yapımcı sıfatını kazanabilmek için kişinin profesyonel olması gibi bir zorunluluk aranmamaktadır¹⁵⁸.

Yapımcıya ilişkin açık bir tanım FSEK’te yer almasa da bağlantılı hak sahiplerinin düzenlendiği 80. maddenin ikinci fıkrasından hareketle yapımcının bağlantılı hak sahiplerinden “*filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren kişi*” olduğu söylenebilir. Bununla birlikte; Film Çekim İzinleri ve Ortak Yapımlar Hakkında Yönetmeliğin Tanımlar başlıklı 4. maddesinin 3 bendinde yapımcı “*Filmin ilk tespitini gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişiler*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu sebeple yapımcının FSEK kapsamında hukuki korumadan yararlanabilmesi, filmin yapımını üstlenmesi ve filmin ilk tespitini yapan kişi

¹⁵⁴ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s.16.

¹⁵⁵ Film yapımında yapımcının görevleri hakkında detaylı bilgi için bkz. WORTHINGTON, Charlotte: Basics Film Making 01 Producing, AVA Publishing, 2009, s. 10 vd.

¹⁵⁶ ÇELİK, s. 70; BULUT, s. 93; KAÇMAZ, s. 11; ÖZTAN; s. 746; GÜNDEM, s. 106; GÜLLE, s. 86; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 230; AKMEŞE TAKCI, s. 25; KADIGİL, s. 156.

¹⁵⁷ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s.15.

¹⁵⁸ ÖZTAN, s. 746; GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s.15; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2645.

olması koşullarına bağlıdır. *İlk tespit* kavramı ile kastedilen; bir görüntünün ve ya görüntü ile birlikte seslerin anlaşılabilir, çoğaltılabilir veya iletilebilir şekilde bir araca kaydedilmesidir¹⁵⁹. Kanunun ve Yönetmeliğin vurguladığı nokta, tespiti ilk kez yapan kişinin yapımcı sıfatına haiz olduğudur¹⁶⁰. O hâlde daha önce tespiti yapılan bir görüntünün ve ya görüntü ile birlikte seslerin çoğaltılması ve ya kopyalanması ilk tespit olarak kabul edilemeyeceğinden çoğaltan ya da kopyalayan kişi de yapımcı sıfatını kazanamayacaktır¹⁶¹. Buna benzer olarak filmin restorasyonunu ve yenilenmesini yapan kişi de yapımcı olarak kabul görmeyecektir¹⁶². Ayrıca film çekimi esnasında kameramanları ve teknik ekibi de filmin tespitini yaptığı için yapımcı olduğunu söylemek mümkün değildir¹⁶³. Çünkü daha önce de bahsedildiği üzere yapımcının başından sonuna kadar filmin organizasyonunu yürüterek her türlü finansman ve malî riski üstlenmesi de gerekmektedir.

Kimin yapımcı sayılacağına ilişkin FSEK 80. maddede bir karine yer almaktadır¹⁶⁴. Buna göre “*Bir sinema eserinde, olağan şekilde adı bulunan gerçek veya tüzel kişi aksine bir kanıt bulunmadıkça filmin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcı olarak kabul edilir.*” Söz konusu hükümde bir adi karineye yer verildiği görülmektedir. Ayrıca FSEK 82. maddesi uyarınca bağlantılı hak sahibi olabilmesi için yapımcının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması veya filmin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunması şartlarından herhangi birini gerçekleştirmelidir. Zira FSEK kapsamındaki hukuki koruma yapımcıları Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan filmler ve Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan filmlere uygulanacaktır¹⁶⁵.

Birden fazla yapımcı bir araya gelerek bir filmin yapımını üstlenip sözleşmedeki yapımcı tarafını birlikte oluşturabilirler¹⁶⁶. Bu hâlde söz konusu sinema eseri ortak

¹⁵⁹ SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 109, 110; ; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2658; ÖZTAN, filmin ilk tespitini negatiflerin elde edilmesi olarak açıklamaktadır: bkz s. 747.

¹⁶⁰ BOZBEL, “Eser”, s. 396; GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s.23; SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 109; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2658.

¹⁶¹ BÜLTER, Ahmet: Eser Sahibinin Hakları ile Bağlantılı Haklar, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 59, 2005, s. 102.

¹⁶² GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s.21; ÖZTAN; s. 745.

¹⁶³ ATEŞ, “Hakkın Kapsamı”, s. 233, 234; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2655.

¹⁶⁴ KAHRATLI ÖZTUNA, Ebru: “Film Yapımcılarının Hakları”, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. 6, S. 23, 2010, 655-666, s. 659; BAYGIN, Cem: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’na Göre Eser Sahibinin Hakları ile Bağlantılı Haklar, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. V, S. 1-4, 2001, 297-329, s. 324; GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s.23; AKMEŞE TAKCI, s. 26.

¹⁶⁵ BÜLTER, s. 103; KAÇMAZ, s. 10, 11; KAHRATLI ÖZTUNA, s. 660.

¹⁶⁶ AKMEŞE TAKCI, s. 26; ÖZTAN; s. 743; ATEŞ, “Eser”, s. 275; GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s.15.

yapım¹⁶⁷ (coproduction) statüsünü kazanacak ve sözleşmede birlikte taraf olan yapımcılar da ortak yapımcı (coproducer) olarak isimlendirilecektir¹⁶⁸. Ortak yapım söz konusu olduğunda filmin ortaya çıkarılması için birlikte faaliyette bulunup riskin de birlikte üstlenilmesi gerekmektedir. İlk tespit esnasında birden fazla yapımcı katılmışsa her biri yapımcı sıfatına haiz olacaktır¹⁶⁹. Filmlerin maliyetleri sebebiyle sinema filmlerinde sıklıkla ortak yapımlar ile karşılaşilmektedir. Uygulamada sıklıkla karşımıza çıkan bir başka kavram ise uygulayıcı yapımcı (line producer) kavramıdır. Uygulayıcı yapımcı, filmin bütçesini kontrol edip yapımı tasarlayarak ve hatta kimi durumlarda da ekibi oluşturarak filmi yöneten kişidir¹⁷⁰. Aralarındaki anlaşmaya göre uygulayıcı yapımcı sözleşmede yer alan asıl yapımcının yardımcısı olarak anılabileceği gibi asıl yapımcıdan bağımsız olması da mümkündür.

Sinema eserinin ortaya çıkması için her türlü finansmanı sağlayarak riskleri üstlenen yapımcının hukuki anlamda korunmaya ihtiyacı bulunmaktadır. Nitekim FSEK 80. maddesi ikinci fıkrasında film yapımcısına eser sahibinin hakları ile bağlantılı bazı haklar öngörülmüştür. Yapımcı FSEK ile kendisine tanınan haklar sayesinde sinema eserinde hak sahiplerinden olan yönetmen, senaryo yazarı, diyalog yazarı, özgün müzik bestecisi ve icracı oyuncular ile sözleşmeler yaparak film üzerindeki malî hakları kullanabilme yetkisine haiz olmaktadır. Bu anlamda yapımcıya sadece malî haklar sağlanmış olmakla birlikte manevî haklar kapsam dışı bırakılmıştır¹⁷¹. Yapımcının kanundan doğan haklarına çalışmamızın ileriki safhalarında değinilecektir.

1.2. İcracı Oyuncu Sözleşmesinin Unsurları

Bir sözleşmenin kurulabilmesi için tarafların esaslı noktalarda mutabakata varması şarttır. Esaslı noktalar bir sözleşmenin kurulabilmesi için bulunması şart olan asgari

¹⁶⁷ Türk Dil Kurumu Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü'nde *ortakyapım* kavramı "1. Çeşitli ülkelerden iki ya da daha çok yapımcının işbirliğinden doğan film çalışması. 2. Bu çalışma sonunda ortaya çıkan film" olarak tanımlanmıştır. Fakat uygulamaya bakıldığında bir yapımın ortakyapım niteliğine haiz olması için yapımcıların farklı ülkelerden olma şartı aranmamaktadır. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.01.2024)

¹⁶⁸ ÖZTAN; s. 744; GÖKYAYLA, "Film Yapım", s.24; AKMEŞE TAKCI, s. 26.

¹⁶⁹ BOZBEL, "Eser", s. 396.

¹⁷⁰ GÖKYAYLA, "Film Yapım", s.24; AKMEŞE TAKCI, s. 26; BULUT, s. 94.

¹⁷¹ ERGÜNEY, Merve: "Sinema Eserinde Eser Sahipliği ve Bağlantılı Hak Sahipliği", İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, S. 63, Güz 2023, 116-130, s. 124; SARIHAN, "Sinema Eserleri", s. 110.

unsurlardır¹⁷². Esaslı noktalarda anlaşma sağlanamaması durumunda sözleşmeden bahsedilemeyecektir. Kanunda düzenlenmiş olan isimli sözleşmelerin tanımlarında esaslı unsurlardan bahsedilmiştir. Örneğin, bir kira sözleşmesinde esaslı unsurlar kira parası ve kiralanan şeydir. Çalışmamızın konusu olan icracı oyuncu sözleşmesi gibi isimsiz sözleşmelerde ise esaslı noktalar, sözleşmenin anlam ve niteliğinden anlaşılır. O hâlde sözleşmenin anlam ve niteliğine bakıldığında; FSEK kapsamında icraya elverişli bir eserin varlığı, oyuncunun icra faaliyeti, bağlantılı haklar içerisinde yer alan malî hakların devri ya da kullanma yetkisinin bırakılması ve ücret unsuru sözleşmenin esaslı noktalarını oluşturmaktadır.

1.2.1. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında icraya elverişli bir eserin varlığı

Sözleşmenin niteliği ve manası itibarıyla bir icracı oyuncu sözleşmesinden bahsedebilmemiz için öncelikle FSEK kapsamında icraya elverişli bir eserin varlığı gerekmektedir. Zira eser yoksa ne icradan ne de icracı oyuncudan söz edilemez¹⁷³. İcracı oyuncu sözleşmesi bakımından düşünüldüğünde icraya elverişli olan eserler sinema ya da tiyatro eserleridir¹⁷⁴. Daha önce de bahsedildiği üzere çalışmamızda sinema eserleri incelenecek ve tiyatro eseri statüsündeki eserlerin icrası kapsam dışı bırakılacaktır.

Türk Hukukunda sinema eseri kavramının FSEK 5. maddesi uyarınca tanımı yapılmıştır. O hâlde sinema eseri, *“her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler veya sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir.”* Tanımlamak gerekirse sinema, bir film üzerine arka arkaya kaydedilmiş ve bir araya geldiğinde anlamlı bir bütün ortaya

¹⁷² KOCAAĞA, Köksal: “Sözleşmenin Kurulabilmesi İçin Tarafların İrade Beyanları Arasındaki Uygunluğun Kapsamında Yer Alması Gereken Noktalar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 79, 2008, 73-102, s. 76; DOĞAN, Murat/ ŞAHAN, Gökhan/ ATAMULU, İsmail: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 120; EREN: “Genel Hükümler”, s.266; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 64; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.75, 76; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 83; NOMER, s. 51; ERGÜN/ÇALDAĞ, s. 94; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, “Genel Hükümler”, s.25; AYDOS, s. 40.

¹⁷³ TEKİNALP, s. 272.

¹⁷⁴ KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 224; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s.47; KAÇMAZ, s. 13.

çıkarmak durağan görüntüleri, projeksiyon ya da benzeri bir araç yardımıyla yeterli bir hızla perde ve ya pürüzsüz bir görüntünün elde edilebileceği bir yere yansıtılması yöntemidir¹⁷⁵. Sinema eseri ise bu yöntem kullanılarak ortaya çıkan ve hukuk sistemimizde eser olma şartlarını sağlayan fikir ve sanat ürünüdür¹⁷⁶. Esasen FSEK’te film kavramı tanımlanmamıştır. Film kavramı üst bir kavram olmakla birlikte sinema eserleri aslında filmlerin bir kısmını ihtiva eder¹⁷⁷. Bir sinema eseri niteliği taşıyan filmin ortaya çıkarılmasında çok sayıda kişinin emeği bulunmaktadır. Yönetmen, senarist, diyalog yazarı, özgün müzik bestecisi, icracı oyuncu, ışıkçı, kameraman, kostümcü, yapımcı vb. çok sayıda kişinin ortak emeği ile ortaya konan sinema eserinde birbirini takip eden ses ve görüntü dizileri sanatkârane birlik oluşturmaktadır. Senaryonun yazılması ve akabinde filmin çekilmesi ayrıca çok sayıda çekilen aynı sahneden en etkileyici olanların kesilip birleştirilmesi ve montaj faaliyetlerinin tamamlanmasıyla bu birlik ortaya konmaktadır.

Bütün eser türleri düşünüldüğünde sinema eseri, kuşkusuz içerisinde en fazla unsuru barındıran eser türüdür. Örnek vermek gerekirse bir ilim ve edebiyat eseri olan romanın meydana getiriliş aşamasında lazım olan unsurlar roman yazarının fikri gücü ile birlikte kâğıt ve kalemdir. Fakat sinema eserinde durum daha karmaşık bir hal alacaktır. Genel hatlarıyla bakıldığında sinema eserini oluşturan unsurlar yapısal unsurlar ve teknik unsurlar şeklinde ikiye ayrılabilir¹⁷⁸. Yapısal unsurlar; senaryo¹⁷⁹-diyalog¹⁸⁰, özgün müzik¹⁸¹,

¹⁷⁵ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte *sinema* kavramı “*Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi.*” olarak tanımlanmıştır. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 14.01.2024)

¹⁷⁶ ATEŞ, “Eser”, s.261; KADIGİL, s. 20; BULUT, s. 32.

¹⁷⁷ AYİTER, s. 61; ÖZTAN, s. 145; GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s.40; TEKİNALP, s. 126.

¹⁷⁸ SÜR, s. 8; BULUT, s. 33; SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 98; KADIGİL, s. 21.

¹⁷⁹ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte *senaryo* kavramı “*Tiyatro oyunu, piyes, film, dizi film vb. eserlerin sahnelerini ve akışını gösteren yazılı metin*” olarak tanımlanmıştır. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 14.01.2024); senaryo unsuru konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZÖN, Nijat: Sinema Sanatına Giriş; Agora Kitaplığı, İstanbul, 2008, s. 126; TOSUN, “Sinema Eserleri”, s. 17.

¹⁸⁰ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte *diyalog* kavramı “*1. Karşılıklı konuşma. 2. Oyun, roman, hikâye vb. eserlerde iki veya daha çok kimsenin konuşması. 3. Konuşmaya dayanılarak yazılmış eser.*” olarak tanımlanmıştır. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 14.01.2024); senaryo unsuru konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. TEKİNALP, s. 127, 128; ÖZÖN, “Sinema Sanatı”, s. 659; YAŞASIN, s. 903, 904.

¹⁸¹ ÖZÖN, özgün müzik kavramını özel olarak bestelenmiş müzik türü olarak açıklamıştır bkz. “Sinema Sanatı”, s.537; SÜR ise “bir filmin genel yapısına, bütünlüğüne bakılarak, o filme özgü olarak yaratılmış müzik eserleridir.” şeklinde yorumlamıştır bkz. s.9; KADIGİL, s. 23; BULUT, s. 35; TOSUN, “Sinema Eserleri”, s. 19, 20.

yönetim¹⁸² ve yapım¹⁸³ olarak sıralanırken; teknik unsurlar ise çekimin tespit edildiği materyal¹⁸⁴ ve çekimin gösterileceği cihaz¹⁸⁵ olarak açıklanabilir.

Bir sinema eserinin FSEK kapsamında sinema eseri olarak kabul edilip hukuki korumadan faydalanabilmesi için bazı şartları taşıması gerekmektedir. Öncelikle FSEK 5. maddesindeki tanıma uygun düşecek ölçüde söz konusu sinema eseri gösterilmeye elverişli ve birbiriyle ilişkili *hareketli görüntüler dizisinden* oluşmalıdır¹⁸⁶. Bu anlamda özellikle bu görüntülerin birbiriyle ilişkili olması gerekliliği önemlidir. Zira birbiriyle alakasız ve anlam bütünlüğü oluşturmayan görüntüler dizisi sinema eseri olarak kabul edilemeyecektir¹⁸⁷. Ayrıca sinema eseri hangi materyal olduğu önemli olmaksızın bir nesne üzerine kalıcı hale getirilmeli yani *tespit edilmelidir*¹⁸⁸. Gerçekten de sinema eserinin tespit edildiği materyalin herhangi bir hukuki önemi bulunmamaktadır. Zira bir sinema eserinin tespit edilmemesi söz konusu olamaz¹⁸⁹. Çünkü eğer ortada bir kayıt yoksa herhangi bir sinema eserinden bahsetmek de mümkün olmayacaktır.

Sinema eseri sayılmasına ilişkin ikinci şart eserin FSEK 8. maddesi üçüncü fıkrasında belirtilen anlamda *sahiplerinin mevcut olması* gerekliliğidir¹⁹⁰. Buna göre; “Sinema eserlerinde; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibidirler. Canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde, animatör de eserin birlikte sahipleri arasındadır.” O hâlde yönetmen, özgün müzik bestecisi,

¹⁸² Bir sinema filminde genel mizansenini oluşturarak oyuncu yönetimini gerçekleştiren ve senaryo ve diyalogların görüntüye aktarılması, ışık ve görüntü düzeni gibi tüm unsurları bir araya getirme işine *film yönetimi*; bu işi gerçekleştiren kişiye de *yönetmen* adı verilir. Yönetim ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 19; **KADIGİL**, s. 23; **BULUT**, s. 35; **SÜR**, s. 9; **SARIHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 100.

¹⁸³ Sinema filmleri çoğunlukla yüksek maliyetli yapımlar olduğundan başından sonuna kadar filmin ortaya çıkması süreçlerindeki icracı oyuncuların, teknik ekibin ücretlerinin ödenmesinden setteki çalışanların yiyecek içecek giderlerine kadar tüm masrafların karşılanması büyük önem arz etmektedir. Yapım unsuru, filmin ortaya çıkması sürecinde gerekli finansmanın sağlanması ve ekibin hazırlanması gibi önemli işleri ihtiva eden önemli bir unsurdur. Yapım unsuruna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 21, 22; **SÜR**, s. 10; **KADIGİL**, s. 24.

¹⁸⁴ Sinema eserleri genellikle kameralar yardımıyla kaydedilse de gelişen teknoloji ile birlikte kameraların görüntüyü hangi materyallerin üstüne kaydettiği değişkenlik göstermektedir. Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **ATEŞ**, “Eser”, s.259; **KADIGİL**, s. 25, 26; **BULUT**, s. 37, 38; **SARIHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 101.

¹⁸⁵ Günümüzde projeksiyon ile görüntüyü oynatma yöntemi oldukça yaygın olsa da yıllar içerisinde gelişen teknolojik gelişmeler sayesinde video teknolojisi de bir diğer gösterim şekli olarak ortaya çıkmıştır. Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **KADIGİL**, s. 27, 28; **BULUT**, s. 37, 38.

¹⁸⁶ **KÜÇÜKKAYA**, Hande Gül: Sinema Eserleri Üzerindeki Mali Haklar, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Mayıs, 2013, s. 12; **ERGÜNEY**, s. 119; **ÖZTAN**, s. 90; **SÜR**, s. 27, 28; **GÖKYAYLA**, “Telif Hakkı”, s. 103; **EREL**, s. 73; **YAŞASIN**, s. 906, 907.

¹⁸⁷ **SÜR**, s. 28; **SARIHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 106, 107.

¹⁸⁸ **ERGÜNEY**, s. 119; **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 67, 68; **SÜR**, s. 26; **KADIGİL**, s. 35.

¹⁸⁹ **SÜR**, s. 28; **KADIGİL**, s. 35; **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 67, 68.

¹⁹⁰ **TEKİNALP**, s. 127.

senaryo yazarı, diyalog yazarı ve eğer eser canlandırma tekniği kullanılarak ortaya çıkarılmışsa animatör bir sinema eserinin birlikte sahipleridir. Her ne kadar sinema eseri icracı oyuncu, kameraman, ışıkçı, efektçi, kostümcü, reji ekibi vb. gibi büyük bir ekibin birlikte çalışması sonucu ortaya çıkan bir eser olsa da eser sahipliğinden doğan hakları kullanma yetkisi yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı, diyalog yazarı ve eğer eser canlandırma tekniği kullanılarak ortaya çıkarıldıysa animatöre aittir.

Eser sahibinin hususiyetini taşıması koşulu sinema eserleri için aranılan üçüncü şarttır¹⁹¹. Hususiyet kavramından anlaşılması gereken herkesçe meydana getirilemeyen onu yaratan kişinin özel katkısının esere yansıtılmasıdır. Bu sayede ortaya konan eser, sahibinin hususiyetini taşıdığı için ayırt ediciliğe sahip olacaktır. Doktrine bakıldığında

¹⁹¹ **BOZGEYİK**, Hayri: “Fikir ve Sanat Eserlerinde Hususiyet”, BATİDER, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S. 3, Eylül 2009, 170-222, s.171, 172; **ŞAHİN**, Ayşenur: Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2009, s. 16; **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 10; **ERGÜNEY**, s. 118; **KADIGİL**, s. 36; **TEKİNALP**, s. 119; **ÖZTAN**, s. 148; **SÜR**, s. 28; **EREL**, s. 73; **ATEŞ**, “Eser”, s. 74; **SARIHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 107; **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2006/934 K. 2007/4555 T. 13.3.2007**: “Ancak, 5846 sayılı FSEK’nun “Amaç” başlıklı (A) Bölümü 1/B (a) bendine göre, “eser; sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eseri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri” olarak tanımlanmış olup, aynı yasanın eser türlerini belirten (B) Bölümü 2. maddesinde de “ilim ve edebiyat eserleri” düzenlenmiştir. Anılan madde metinlerine göre, zihinsel çaba sonucu ortaya çıkan bir fikri ürünün FSEK anlamında eser olarak korunabilmesi için, sahibinin hususiyetini taşıması (subjektif unsur) ve yasada öngörülen eser türlerinden birine dahil olması (objektif unsur) gereklidir.” (Kaynak: LexPera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 12.01.2024); **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2020/8509 K. 2022/3996 T. 24.5.2022**: “Bir eserdeki “sahibinin hususiyetini yansıtmı”, yani orijinallik unsuru, o eser bir başkası tarafından meydana getirilseydi aynı şekilde ve özellikle yapılmayacak olmasında gizlidir. Senaryo eserleri yönünden hususiyeti, aynı ana kurgudan yola çıkılarak roman/senaryo yazan kişinin işlediği olaylar örgüsü, yaratılan karakter ve tiplerle o karakterlere yüklenen aksiyon ve repliklerden yola çıkılarak eserin bütünü itibarıyla oluşturduğu genel izlenim ve bıraktığı intibada aramak gerekir.” (Kaynak: LexPera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 12.01.2024); **Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı E. 2014/107 K. 2016/957 T. 5.10.2016**: “Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun “tanımlar” başlıklı 1/B maddesinin (a) bendine göre eser, sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini ifade etmektedir. Yasanın benimsediği tanımda nesnel (objektif) ve öznel (subjektif) olmak üzere iki unsur bulunmaktadır. Nesnel unsur maddede sayılan türlerden birine dahil olmak, öznel unsur ise “sahibinin hususiyetini taşımak”tır. Yasanın aradığı temel unsurlar açısından bakıldığında davalı yanın internet sitesinde davacı yanca yayımlanan derginin sayfalarının ve bu kapsamda fotoğraflarla birlikte haber ve röportajların da paylaşıldığı, dosyadaki tespitlerden anlaşılmaktadır. Her şeyden önce Bern Sözleşmesinin 2 nci maddesi uyarınca derginin eser olarak kabul edildiği ve bu haliyle nesnel unsuru taşıdığına tartışma bulunmamaktadır. Öznel unsur bakımından da iki ayrı hususun değerlendirilmesi gerekir: Bunlardan birincisi dergi formunda hazırlanmış bir yayın bakımından “sahibinin hususiyetini taşımak” şartının gerçekleşip gerçekleşmediğidir. Bir derginin kolektif bir çalışmanın ürünü olması yanında tasarımı, bir diğer anlatımla yapısı, sayfa düzeni, sunum biçimi ve diğer öğeleri bakımından sahibinin hususiyetlerini taşımak noktasında FSEK. m. 4/son anlamında öznel unsuru da taşıyabileceğinin kabulü gerekir. İkinci olarak, müstakil fotoğraflar için sahibinin hususiyetini taşıma niteliğinin ve bu çerçevede bunların eser olduğu noktasının netleştirilmesidir ki, bu yöndeki değerlendirme dosyadaki bilirkişi raporlarında yapılmıştır. Gerçekten de alınan bilirkişi raporlarında özellikle davacı çalışanlarınca çekilmiş fotoğrafların belirli bir teknik bilgi ve deneyimin sonucu olduğu ancak sahibinin hususiyetini taşıyamaması nedeniyle eser sayılamayacağı açıkça belirtilmiştir.” (Kaynak: LexPera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 12.01.2024).

HIRSCH¹⁹², bir eserin herkes tarafından meydana getirilemeyecek olmasının yanında yaratıcı bir fikri çaba sonucu ortaya çıkması gerektiğini ifade etmiştir. KILIÇOĞLU¹⁹³ hususiyet kavramını “*eser, eser sahibinin damgasını taşımaktadır.*” şeklinde ifade ederken; TEKİNALP¹⁹⁴, “*yönetmenin, varsa özgün müzik bestecisinin, senaryo ve diyalog yazarının hususiyetlerinin bileşkesi*” şeklinde açıklamıştır. GÖKYAYLA¹⁹⁵ ise bir sinema eserindeki kabiliyetin, ortalama bir insanın ortaya koyacağından daha yaratıcı olması halinde sahibinin hususiyetini taşıdığını ifade etmektedir. EREL¹⁹⁶ ise sinema eserinin ortak bir eser olduğunu ve yalnızca FSEK 8. maddesi üçüncü fıkrasında yer alan eser sahiplerinin değil filme katkıda bulunan herkesin fikri yaratıcılığının ve hususiyetinin bulunduğunu söylemektedir. SÜR¹⁹⁷, sinema eseri üzerinde her bir eser sahibi açısından hususiyet şartının aranması gerektiğini ortaya koyarak FSEK’te yer alan sinema eser sahiplerinden birinin dahi hususiyeti tespit edilebiliyorsa hususiyet şartının gerçekleştiğini ve bu şartın sübjektif şart olarak adlandırıldığını kabul etmektedir. ATEŞ’e göre¹⁹⁸, hususiyetin varlığı onu meydana getirenin kendine has özelliklerini yansıtması durumunda karşımıza çıkmakla birlikte eserdeki anlatım ve üslup hususiyet kavramının sağlanmasında önem arz etmektedir. ÖZTAN¹⁹⁹ ise eserin yaratıcısının hususiyeti ihtiva etmesi gerektiğini bu sayede diğer eserlerden ayırt ediciliğinin sağlanacağını fakat bu hususiyetin sağlanması için bir serbesti alanı yaratılması gerektiğini ve hususiyetin en üst derecede olmasına gerek olmayıp asgari seviye olan yaratma seviyesinin üstünde olmasının yeterli olduğunu ifade etmiştir. Kanaatimizce de hususiyet, her bir eser türü için kendi nitelikleri esas alınarak tespit edilmelidir. Bir sinema eseri oluşumunun her aşamasında ayrı ayrı yaratıcılarının hususiyetini taşıyacağı için, filme bir bütün olarak asgari ölçüde yaratıcılık seviyesinin üstünde hususiyet içermesinin yeterli olduğu düşünülmektedir.

Sinema eseri sayılmasına ilişkin şartlardan dördüncüsü ise *yönetmen ve senaryoya sahip olma* şartıdır²⁰⁰. Buna göre söz konusu sinema eseri bir senaryo etrafında ve

¹⁹² HIRCSH, E. Ernst: Hukuki Bakımdan Fikri Say, Cilt II, İstanbul, İktisadi Yürüyüş Matbaası ve Neşriyat Yolu, İstanbul, 1943, s. 12.

¹⁹³ KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 116.

¹⁹⁴ TEKİNALP, s. 127.

¹⁹⁵ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s.8.

¹⁹⁶ EREL, s. 73.

¹⁹⁷ SÜR, s. 30.

¹⁹⁸ ATEŞ, “Eser”, s. 75.

¹⁹⁹ ÖZTAN, s. 92-98.

²⁰⁰ RASTGAR, Amir: Sinema Eserlerinde Hak Sahipliğinin Korunması, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2014, s. 91; AKMEŞE TAKCI, s.28;

yönetmenin idaresinde meydana getirilmelidir. TEKİNALP²⁰¹, bu şartı FSEK m. 8/3'te yer alan eser sahiplerinin varlığı ile ilişkilendirip sessiz filmlerin de sinema eseri olarak kabul edilmesi gerekliliğini vurgulayarak özgün müzik ve diyalog unsurlarının her filmde mevcut olmasının aranmayacağı fakat yönetmen ve senaryo unsurları olmadan bir sinema filminden de bahsedilemeyeceğini belirtmiştir. Fakat kanaatimizce yönetmen açısından olmasa da senaryo açısından bu şekilde bir kısıtlamaya gidilmesi mümkün değildir. Çünkü bir yönetmenin senaryo olmaksızın tamamen doğaçlama bir şekilde film çekmesi durumunda ortaya çıkan eser kuşkusuz ki sinema eseri olarak kabul görmelidir. Sırf senaryoya bağlı olarak çekilmemesi sebebiyle söz konusu yapıyı sinema eseri kapsamı dışına alıp FSEK korumasından mahrum bırakmak adil olmayacaktır²⁰².

Sinema eserleri FSEK 5. maddede tanımlanmış ve bu türün belli başlı örnekleri sayılmıştır. Fakat TEKİNALP²⁰³ sinema eseri için aranan şartlara, mevcut eserin FSEK 5. maddede sayılan kategorilerden birine dâhil olması şartını da eklemiştir. Ana hatlarıyla bakıldığında FSEK 5. maddesi hükmü gereği sinema eserleri “veya” kelimesiyle ayrılarak iki farklı gruptan oluşmaktadır. Birinci grup “her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler” iken ikinci grup direkt sinema izleyicisi için oluşturulan “sinema filmleri”dir. FSEK'te yer alan ilk grup her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler içerisine genellikle ticari maksat gütmeksizin bilgi vermek amaçlı röportaj niteliğinde olan her türlü belgesel, kamu kurum ve kuruluşlarına ilişkin tanıtım filmleri, kamu spotları, haberler ya da reklam filmlerin dâhil edildiği söylenebilir²⁰⁴. Sayılan bu eserlerde de ilk bakılacak olan hususiyet şartı olsa da hususiyet unsuru bu tarz filmlerde çok belirgin olmayabilir²⁰⁵. Bu filmlerde sinema tekniğinin ortaya konusu, artistik bir görüntü çerçevesinde uzak ve yakın plan çekimleri, ses, ışık ve efektlerin bir araya getirilişi ile akışa ve kompozisyona dair özellikler hususiyetin sağlanması noktasında yeterli görülecektir²⁰⁶. Aksi düşünülürse bir

KADIGİL, s. 34, 35; YAŞASIN, s. 903, 904; TOSUN, “Sinema Eserleri”, s. 16; SÜR, s. 31, 32; KAÇMAZ, s. 16; SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 107.

²⁰¹ TEKİNALP, s. 119.

²⁰² Aynı yönde görüş için bkz. KADIGİL, s. 35.

²⁰³ TEKİNALP, s. 127.

²⁰⁴ TEKİNALP, s. 128; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 6; SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 102; ÖZTAN, s. 147; ATEŞ, “Eser”, s. 258;

²⁰⁵ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 25.

²⁰⁶ EREL, s. 74; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 203.

tiyatro oyununun yalnızca nakil aracılığıyla filme çekilmesi veya güvenlik amaçlı takılan kameranın kaydettiği görüntüler sinema eseri olarak değerlendirilemez²⁰⁷.

İkinci grup ise doğrudan sinema izleyicisine yönelik olan “sinema filmleri” grubudur. Genellikle ticari kaygı güdülerek çekilen sinema filmlerinin temel amacı sinema seyircisine hitap etmesidir²⁰⁸. İlk grupla ayrılmasının temel en görünür niteliği çoğunlukla ticari amaçlı olması olsa da bu durumun da istisnaları mevcuttur. Örnek vermek gerekirse bir sinema bölümü öğrencisinin ödev mahiyetinde çektiği filmde ticari amaç gütmeyeceği gibi ilk grup içerisine dahil edilen reklam filmlerinin de tamamen ticari kaygılarla hazırlandığı aşıkardır²⁰⁹. Basit şekilde düşünülürse ilk grupta sayılan filmlerin aksine buradaki amaç tanıtım yahut bilgilendirme değil izlenme yani “izleyiciye arz”dır²¹⁰. Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanunun m. 3(b) bendine bakıldığında sinema filminin tanımının yapıldığı ve “sinema sanatına özgü dil ve yöntemler ile meydana getirilen belgesel, kurgu, animasyon ve benzeri türlerde; konulu veya konusuz, uzun veya kısa metrajlı, tespit edildiği materyale bakılmaksızın elektronik, mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisinden ibaret filmler” olarak açıklandığı görülmektedir. O hâlde tanımdan hareket ederek sessiz filmler²¹¹ de ve hatta yayını televizyon aracılığıyla yapılmış bir çizgi dizi de gerekli diğer şartları taşıdığı takdirde sinema filmi olarak ikinci gruba dâhil edilip hukuki korumadan faydalanacaktır²¹².

Her ne kadar FSEK’te sinema eserleri için iki grup öngörülmüşse de bahse geçen gruplarda sınırlama değil örnekleme amacı bulunmaktadır²¹³. Zira FSEK 5. maddede “her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden

²⁰⁷ **AKKAYAN YILDIRIM**, Ayça: “4630 Sayılı Kanun Değişikliği ve Gelişmeler Işığında Sinema Eseri ve Sinema Eser Sahipliği”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı, Cilt I, İstanbul, Beta, 2001, 1-45, s. 11; **EREL**, s. 74.

²⁰⁸ **TEKİNALP**, s. 128; **KADIGİL**, s. 53.

²⁰⁹ **KADIGİL**, s. 53.

²¹⁰ **KADIGİL**, s. 53, 54; **SARIHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 102; **BULUT**, s. 52.

²¹¹ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte sessiz film kavramı “*Oyuncuların seslerinin duyulmadığı, konuşmaların görüntü eşliğinde alt yazılı olarak verildiği film.*” olarak tanımlanmıştır. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 15.01.2024); **ŞAHİN**, Büşra: Türk Hukukunda Sinema Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017, s. 45; **ÖZTÜRK**, Ayşenur: Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Telif Hakkına İlişkin Sözleşmelere Uygulanacak Hukuk, 1. Baskı, On iki Levha Yayınları, Mart, 2019, s. 38; **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 134; **ÇELİK**, s. 42; **BULUT**, s. 46; **RASTGAR**, s. 85;

²¹² **KADIGİL**, s. 54.

²¹³ Aynı yönde görüş için bkz. **ŞAHİN**, “Mali Haklar”, s. 44; **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 50; **BULUT**, s. 52; **KADIGİL**, s. 49; karşı yönde görüş için bkz. **TEKİNALP**, s. 118.

filmler veya sinema filmleri gibi” hükmünde yer alan *gibi* ifadesinden örnekleme yapıldığı görülmektedir. Buradan hareketle bir eserin, sinema eseri sayılması için mutlaka FSEK 5. maddesinde yer alan türlerden birine girmesi şartı bulunmadığı, teknolojik gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan ya da çıkabilecek yeni sinema türlerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Gelişen teknoloji ile birlikte televizyon ve internetin kullanımı da oldukça yaygınlaşmış ve bu durum görsel ve işitsel ürünlerin zenginleşmesini sağlamıştır. Bu şekilde meydana gelen canlı yayınlar, televizyonda yayınlanan diziler, formatlar, reklam filmleri, klipler ve spor karşılaşmaları gibi bazı yaratımların sinema eseri vasfı taşıyıp taşımadığı ve dolayısıyla FSEK’in ilgili hükümlerinden yararlanıp yararlanamayacağı tartışma konusu olmuştur. Bu yaratımların sinema eseri niteliğine haiz olup olmadığının tespit edilmesi, icracı oyuncu sözleşmesinin akdedilebileceği eserlerin kapsamını belirleme noktasında büyük önem arz etmektedir. Çünkü FSEK 5. madde kapsamında sinema eseri sayılmayan tespit hakkında bağlantılı hakların içerisinde yer alan malî hakların devri ya da kullanım yetkisinin bırakılması mümkün olmayacak ve bunun sonucunda da icracı oyuncu sözleşmesi gündeme gelmeyecektir²¹⁴. Bu noktada “televizyon eseri” kavramından bahsetmek gerekir. Televizyonun gündelik yaşamımızda popüler olmasına bağlı olarak televizyon için üretilen içeriklerin sayısında artış gözlemlenmektedir. TOSUN²¹⁵, işbu televizyon eserlerini “televizyon yaratımları” olarak ifade ederken doktrinde sıklıkla “televizyon eseri” olarak anıldığı görülmektedir²¹⁶. Televizyon yayınlarında vericiden iletilen dalgaların yardımıyla hareketli resimlerin ekran üzerine yansması söz konusudur. Televizyon eserleri de tıpkı sinema eserleri gibi “birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisi” olma özelliği taşıdığı için sinema eseri tanımıyla bağlantılı olduğu düşünülmektedir²¹⁷. Televizyon eserlerinin nitelendirilmesi noktasında doktrine bakıldığında KILIÇOĞLU²¹⁸ ve ARKAN²¹⁹, televizyon eserinden bahsedebilmek için canlı yayınlı yapılması gerektiğini ve canlı yayında da hususiyet unsurunun bulunması halinde televizyon eserinden bahsedilebileceğini, önceden tespit edilmesi halinde ise

²¹⁴ KAÇMAZ, s. 16.

²¹⁵ TOSUN, “Sinema Eserleri”, s. 137; benzer yönde ifade için bkz. KADIGİL, s. 63

²¹⁶ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 25; EREL, s. 75; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 135; ŞAHİN, “Mali Haklar”, s. 45; ÖZTAN, s. 150, 151; GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 106; ATEŞ, “Eser”, s. 277; SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 103; AKKAYAN YILDIRIM, s. 10.

²¹⁷ SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 103.

²¹⁸ KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 138.

²¹⁹ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 25.

bunların zaten sinema eseri kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur. Kanaatimizce de bir televizyon eserinin sinema eseri için gereken şartları taşıması halinde sinema eserleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmek gerekir²²⁰. Doktrinde de televizyon eserlerine, sinema eserlerine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanabileceği kabul edilmektedir²²¹.

Televizyon eserleri düşünüldüğünde akla ilk olarak *canlı yayınlar* gelmektedir. Yayın Hizmeti Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin *tanımlar* başlıklı 4. Maddesinin e bendinde “*Canlı yayın: Gerçek ya da tüzel kişilerce hazırlanmış yayın hizmet içeriğinin, anında, naklen veya stüdyodan, iletildiği yayın*” şeklinde tanımı yapılmıştır. FSEK 5. madde sinema eserleri için hangi materyal üstünde bulunduğu önem arz etmeksizin tespit edilmesi şartını aramaktadır. Bakıldığı zaman 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 25. maddesi gereği yapılan her bir yayının kaydının 1 yıl süreyle muhafazası kanuni bir zorunluluk haline getirilmiştir. Buradan hareketle günümüzde her yayının kayıt altına aldıkları söylenebilir. O hâlde herhangi bir cihaza kaydı yapılmış ya da yapılabilmesi mümkün olan, onu yaratan kişinin hususiyetini barındıran, birbirini takip eden ve hareketli görüntüler dizisi içeren eserlerin sinemada, televizyonda ya da internette yayınlanmasına bakılmaksızın FSEK kapsamında bir sinema eseri olarak değerlendirileceğini kabul etmek gerekir²²².

Televizyon eserleri arasında şüphesiz popüler olanlardan biri de *televizyon dizileridir*. FSEK’te televizyon dizisi kavramına bir tanım bulunmazken Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanunun *tanımlar* başlıklı 3. Maddesinin j bendinde dizi film kavramının tanımı yapılmıştır. Buna göre; “*Dizi film: Düzenli veya belirli aralıklarla birbirinin devamı olacak şekilde karasal, uydu, kablo, sayısal ve benzeri ortamlarda yayınlanan ve çoğunlukla aralarında konu bütünlüğü olan bölümlerden oluşan filmler*” şeklinde ifade edilmiştir. Genel olarak tanımlamak gerekirse, televizyon dizileri; belli bir senaryo esas alınarak birbirini izleyen olayları, devamlılık teşkil edecek biçimde belirli periyodlar halinde seyirciye her seferinde farklı bölümlerde veren televizyon ürünleridir. Televizyon dizileri de tıpkı sinema eserleri gibi senaryosu, oyuncular, müziği, ışık ve ses efektleri gibi unsurları bünyesinde

²²⁰ Benzer yönde görüş için bkz. GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 107.

²²¹ AYİTER, s. 64; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 25; EREL, s. 75; ATEŞ, “Eser”, s. 283; ÖZTAN, s. 150.

²²² KADIGİL, s. 67, 68; BULUT, s. 57.

barındırmaktadır. Bununla birlikte şüphesiz ki birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisinden oluşmakta ve tespit edilmiş olma unsurunu taşımaktadır. O hâlde rahatlıkla televizyon dizilerinin de FSEK bağlamında sinema eseri sayıldığı düşünülmesi gerekir²²³. Buradan hareketle televizyon dizisini oluşturan bölümlerden hepsinin tek bir sinema eseri şeklinde mi ele alınacağı yoksa her bir bölümün bağımsız olarak mı sinema eserini oluşturacağı hususu önem taşımaktadır. Sonuç olarak, televizyon dizilerindeki her bir bölümün kendi içinde ayrı bir hususiyet barındırdığı sürece ayrı birer sinema eseri olarak kabul edilmesi ve FSEK kapsamında korunması yerinde olacaktır²²⁴. Yargıtay kararlarından birinde sadece üç bölümü çekilen bir televizyon dizisi için dizinin yönetmeninin hususiyetinin oluşacağını, bu sebeple eser sahipliğinin gündeme geleceğini ve dizinin sonuna kadar beklemeye gerek olmaksızın eser bütünlüğünün sağlandığını ifade etmiştir²²⁵.

Televizyonda karşımıza çıkan bir diğer başlık *reklam filmleri*dir. Esasen Fransızca kökenli olan reklam sözcüğü, TDK Güncel Sözlükte “bir şeyi halka tanıtmak, beğendirmek ve böylelikle sürümünü sağlamak için denen her türlü yol” şeklinde tanımlanmıştır²²⁶. Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanununun *tanımlar* başlıklı 3. maddesinin 5 bendinde ise “*Radyo ve televizyon reklamı: Taşınmazlar, hak ve yükümlülükler dâhil olmak üzere mal veya hizmetlerin teminini teşvik etmek, bir amaç veya düşünceyi yaymak veya başka etkileri oluşturmak amacıyla ticaret, iş, zanaat veya bir meslekle bağlantılı gerçek ve tüzel kişi tarafından, bir ücret veya benzeri bir karşılıkla yapılan her türlü duyuru veya öz tanıtım yayını*” şeklinde tanımlı yapılmıştır. Reklamın genel hedefi; bir mal ve ya hizmeti duyurarak tüketicilerde olumlu bir intiba bırakıp o mal ve ya hizmetin talep edilebilirliğini arttırmaktır²²⁷. Çok farklı şekillerde reklam uygulamaları olsa da çalışmamız

²²³ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s.9; KADIGİL, s. 70; ŞAHİN, “Lisans Sözleşmesi”, s. 53; SÜR, s. 37; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 17; SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 103. Benzer yönde karar için bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2012/6369 K. 2013/23287 T. 19.12.2013: “Ancak, uyumsuzluk konusu TV dizisi 5846 sayılı FSEK’in 5. maddesi kapsamında sinema eseri olup, bu diziye meydana getiren dava dışı gerçek kişiler olan K5 ve K4 da aynı Kanun’un 80. maddesi uyarınca film yapımcısı sıfatına sahiptir.” (Kaynak: LexPera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 11.01.2024)

²²⁴ TEKİNALP, s. 127; GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s.10; TOSUN, “Sinema Eserleri”, s. 159-164; SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 103; AKMEŞE TAKCI, s. 7.

²²⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2005/354 K. 2006/195 T. 03.02.2006. (Kaynak: LexPera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 11.01.2024)

²²⁶ <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 11.01.2024)

²²⁷ DEMİR, Bahadır: Reklam Sözleşmeleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2020, s. 15; SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 104; KADIGİL, s. 71.

gereği bizi ilgilendiren kısmı birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisine sahip olması sebebiyle sinema eseri kapsamında değerlendirilebilecek olan görsel ve işitsel mahiyetteki reklam filmleridir. Reklam filmlerinin sinema eserleri kapsamına dahil olup olmayacağı noktasında sinema eseri unsurlarını taşıyıp taşımadığına bakılmalıdır. Reklam filmlerinde her ne kadar birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisine sahip olması ve tespit edilmiş/edilebilir olması unsurları²²⁸ açısından bir sorun bulunmasa da hususiyet unsuru en önemli ölçüt olarak karşımıza çıkar²²⁹. Hususiyet unsuru aranırken çok derinlemesine bakılmamalı ve her bir reklam için ayrı ayrı değerlendirilmelidir²³⁰. O hâlde sinema eseri unsurlarını barındıran reklam filmlerinin sinema eseri sıfatına haiz olduğunu söyleyerek FSEK'teki korumadan faydalanabileceğini belirtmek yerinde olacaktır²³¹.

Günümüzde televizyonda sıklıkla karşı karşıya kaldığımız türlerden biri de *formata dayalı programlar*dır. Bir formata dayalı olarak hazırlanmış her türlü şov, yarışma, sohbet ve eğlence programları bu kapsama girmektedir. O hâlde format; birden fazla bölüm ihtiva eden bir televizyon programının; konusunun, amacının, dekor ve sahne niteliklerinin, sunucu, yarışmacı ve izleyici gibi her türlü katılımcının programa katkısının, akışın, kamera hareketlerinin ve hatta programda kullanılacak müzik ve sloganların önceden belirlemek suretiyle oluşturulmuş ve tekrarlanabilme niteliğine haiz taslağıdır²³². “Yemekteyiz – Come Dine With Me”, “Yetenek Sizsiniz – Got Talent”, “Çarkıfelek – Wheel of Fortune”, “Kim Milyoner Olmak İster – Who wants to be a millionaire”, “Var Mısın Yok Musun – Deal or No Deal”, “Biri Bizi Gözetliyor – Taxi Orange”, “Aileler Yarışıyor – Family Feud” ve “O Ses Türkiye – The Voice” gibi televizyon programları formata örnek olarak verilebilir. FSEK'te

²²⁸ Bu noktada şuna değinmek gerekir. Bir canlı yayın programı içerisinde sunucunun yayın esnasında bir ürünün tanıtımını yapması durumunda reklamın önceden tespit edilmiş olması somut anlamda önem taşımamaktadır. Söz konusu reklam yayınlandığı anda ya da daha sonra tespit edilebilir nitelikteyse FSEK kapsamındaki diğer unsurları da barındırması halinde korumadan yararlanacaktır. Benzer yönde görüş için bkz. **KADIGİL**, s. 75; **BULUT**, s. 60-61 (dn. 227).

²²⁹ **SULUK**, Cahit / **KARASU**, Rauf / **NAL**, Temel: Fikri Mülkiyet Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 57; **TEKİNALP**, s. 112; **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 214-216; **KADIGİL**, s. 75; **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 18; **SÜR**, s. 45; **SARIHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 105.

²³⁰ **KADIGİL**, s. 77; **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 214-217.

²³¹ Reklam filmlerinin sinema eseri sayılması yönünde bkz. **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2020/217 K. 2020/4731 T. 4.11.2020**: “*Tacirlerin bizzat kendilerinin veya piyasaya sürdükleri mal ve hizmetlerin sesli ve görsel filmlerle tanıtımına ilişkin reklam filmleri, Türk hukukunda sinema eserleri olarak korunmakta olup, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 8/3. maddesi uyarınca, diğer sinema eserlerinde olduğu gibi “yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı” reklam filmlerinde de birlikte hak sahibidirler.*” (Kaynak: Kazancı İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 11.01.2024).

²³² **SÜR**, s. 37; **SARIHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 105; **BULUT**, s. 61; televizyon formatları ile ilgili detaylı bilgi için bkz. **KARABAĞ**, Tuğçe: “Türk Hukukunda Televizyon Program Formatları”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 14, S. 152, Nisan 2019, 206-812, s.806-807.

yer alan sinema eseri şartlarından birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisi içerme, tespit edilmiş ya da tespit edilebilir olma ve yönetmene sahip olma unsurlarını formata dayalı programların da taşıdığı aşikârdır. Hususiyet unsuru düşünüldüğünde ise formata dayalı televizyon programlarında çok sayıda kişinin yaratıcı katkısı bulunduğu için söz konusu unsuru içerdiği de söylenebilir. Hatta öyle ki birçok katılımcının fiziksel ve zihinsel halleri ile çoğu zaman programın nasıl olacağı dahi kestirilemez²³³. Doktrine bakıldığında formata dayalı programların senaryo unsurunu içermediği ve dolayısıyla sinema eseri kapsamına dâhil edilemeyeceği öne sürülmüşse de²³⁴ daha önce de açıklandığı üzere senaryoya dayalı olarak çekilmeyen sinema eserleri de olabileceğinden formata dayalı programları sinema eseri şeklinde kabul edip korumadan yararlandırmak gerekmektedir²³⁵.

Spor karşılaşmalarına ilişkin yayınlar da günümüzde bir hayli izleyici çekmektedir. Spor karşılaşmalarında hareketlerin yeniden yapılması mümkün olmayıp koreografi imkânı bulunmamaktadır. Doktrinde bir grup yazar spor karşılaşmalarını gösteren filmlerin, milli bayramlardaki gösterilerin filmlerle farkı olmadığını ve bu sebeple günlük olayları tespit eden film kapsamına alınıp sinema eseri olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmuştur²³⁶. Doktrindeki ağırlıklı görüşe göre ise spor karşılaşması yayınları hususiyet taşıması sebebiyle sinema eseri sayılamaz²³⁷. Kanaatimizce de söz konusu karşılaşmaların FSEK'in aradığı birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisi içerme ve tespit edilmiş ya da tespit edilebilir olma unsurlarını taşıdığına şüphe yoktur. Asıl tartışılması gereken husus hususiyet unsuru olup spor karşılaşmalarında hususiyet unsurunun bulunmadığı açıktır. Benzer şekilde

²³³ KADIGİL, s. 80.

²³⁴ TOSUN, "Sinema Eserleri", s. 191.

²³⁵ Benzer yönde görüş için bkz. ARKAN, "Bağlantılı Haklar", s. 176; BULUT, s. 65; KADIGİL, s. 86, 87; Formatların FSEK 5. Maddesi kapsamında eser sayılması ve korunması gerektiğine ilişkin bkz. **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2004/6612 K. 2005/3278 T. 05.04.2005:** "*Mahkeme kararında, televizyonda yayınlanan program formatlarının ve bu bağlamda dava konusu yarışma programı formatının eser sayılmaması, görevsizlik kararına dayanak yapılmış ise de 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 4630 sayılı yasa ile değişik 5 nci maddesine göre "Sinema eserleri, her nevi bedîî, ilmî, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler veya sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir."* denilmek suretiyle, görüntülü eserlerden hangi tür programların eser sayılacağı hususuna da açıklık getirilmiş olup, bu tür programlar normatif ve tahdidi olarak sınırlandırılmamıştır. Buna göre, program yayın formatlarının da anılan yasa kapsamında eser sayılması ve korunmasının gerektiği kabul edilmelidir. Nitekim Dairemiz'ce verilen 2000/6049-8439 ve 2004/1281-10333 sayılı ilamlarda da program formatları, anılan yasa kapsamında değerlendirilmiştir." (Kaynak: LexPera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 12.01.2024)

²³⁶ KILIÇOĞLU, "Fikri Haklar", s. 137; ŞAHİN, "Mali Haklar", s. 44.

²³⁷ TEKİNALP, s. 120; EREL, s. 42; TOSUN, "Sinema Eserleri", s. 88; ATEŞ, "Eser", s. 273.

Yargıtay da 2005 tarihli bir kararında spor karşılaşmalarının FSEK kapsamında sinema eseri olarak korunamayacağını ifade etmiştir²³⁸.

1.2.2. İcracı oyuncunun icra faaliyeti

İcra kavramı; bir ve ya daha fazla kişinin dramatik eserleri, edebi eserleri veya musiki eserleri canlandırması, anlatması, söylemesi ya da oynaması şeklinde ifade edilebilir²³⁹. İcracı oyuncu sözleşmesi açısından bakıldığında ise icracı oyuncunun, sözleşme gereği içinde bulunduğu sinema eserinde senaryodan kaynaklı olarak kendisine verilen rolü canlandırması icra faaliyeti olarak nitelendirilir. Dikkat edilmesi gereken husus şudur ki: icracı oyuncunun bu icra faaliyeti ile eser yeniden yaratılmamaktadır²⁴⁰. İcracı oyuncu sanatsal katkısıyla eserin geniş kitlelere ulaştırılmasında aracı olmaktadır.

İcracı oyuncunun ortaya koyduğu icra neticesinde bağlantılı hakların doğması için icranın bazı nitelikleri taşıması gerekmektedir. Bu nitelikleri saymak gerekirse öncelikle söz konusu icra, esere *sanatsal katkı*²⁴¹ bulunmalıdır. Ayrıca icranın *özgün* bir nitelik taşıması²⁴² ve *üçüncü kişilere hitaben yapılması*²⁴³ gerekmektedir. Bunların yanı sıra icracı

²³⁸ **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2005/13440 K. 2005/12765 T. 23.12.2005:** “Futbol maçı gibi günlük spor olaylarını tespit eden filmlerin, 5846 sayılı FSEK’nun 5. maddesine göre sinema eseri olabilmesi için; aynı yasanın 1. maddesi uyarınca sahibinin hususiyetini taşıması gereklidir. Hususiyet kendisini anlatım biçiminde gösterir ve yaratıcısının fikri çabasını yansıtarak kendisini tanıtmaya yeteneğini ifade eder. Her ne kadar, maç görüntülerinin tespiti ve naklen yayını nitelikli bir çalışmanın ürünü olsa da, bir teknik ekip (yayın ve görüntü yönetmeni, kameraman, naklen yayını gerçekleştiren teknik personel v.b.) tarafından yapılan bu faaliyet esas olarak; TV seyircisine iletilen maç görüntülerinin elde edilmesi ve yayın kalitesine yöneliktir. Bu kişi veya kişilerin faaliyetleri esnasında, özgün bir anlatım biçimleri olduğu ve mesleki bilgi ve becerileri ile gerçekleştirdikleri yayın üzerinde ayrıca, yaratıcısının fikri çabasını da yansıtacak bir şekilde hakimiyet ve etkileri bulunduğu söylenemez. Bu nedenle, bir futbol maçı görüntülerinin tespiti ve naklen yayını hususiyetinin varlığından söz edilemeyeceğinden gerçekleştirilen yayının da eser olduğu kabul edilemez. Yukarıda açıklandığı üzere dava konusu yayın FSEK’nun 1. ve 5/2. maddesi kapsamında bir sinema eseri değildir.” (Kaynak: LexPera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 12.01.2024)

²³⁹ **GÜNEŞ**, “İcracı Hakları”, s. 172; **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 2394.

²⁴⁰ **GÜNDEM**, s. 6; **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 2394; **GÜNEŞ**, s. 172; **ÖZTAN**, s. 709; Ayrıca icra esnasında icracı sanatçının nitelikli doğaçlama olarak yaptığı özgün ilavelerde yeni bir eserin ortaya çıkmasına yol açıyorsa, sanatçı için bağımsız bir telif hakkı veya eser sahibi hakkının doğacağı yönündeki görüş için bkz. **STERLING**, s. 298.

²⁴¹ Bkz. **Birinci Bölüm. 1.1.3.1.2.3**

²⁴² Bkz. **Birinci Bölüm. 1.1.3.1.2.4**

²⁴³ Bkz. **Birinci Bölüm. 1.1.3.1.2.5**

oyuncunun icrasına konu eser FSEK 5. Madde anlamında bir sinema eseri ile bağlantılı olarak gerçekleşmelidir²⁴⁴.

Bu noktada bahsedilmesi gereken bir diğer şart ise FSEK 80. maddesi ve Komşu Haklar Yönetmeliği 4. maddesi a bendi gereği icracı oyuncunun icradan önce icraya ilişkin *eser sahibinin gerekli iznini* almasıdır²⁴⁵. Şüphesiz ki icracı oyuncu açısından bu izin, eserin icra edilmesine yöneliktir. İzin alınmadan yapılan faaliyet neticesinde icracı oyuncu FSEK'ten doğan haklarını kazanamayacaktır²⁴⁶.

1.2.3. Bağlantılı haklar içerisinde yer alan malî hakların devri ya da kullanma yetkisinin bırakılması

1.2.3.1. Genel olarak bağlantılı hak kavramı

Bağlantılı hak kavramı, Türk hukuk sisteminde ilk olarak 2001 yılında 4630 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle yerini almıştır. Daha önce ise söz konusu bu haklar 4110 sayılı Kanun'la *“komşu hak”* olarak düzenlenmekteydi. Halen yürürlükte olan 5846 sayılı FSEK 80. maddesinin metnine bakıldığında ise Kanunun *“komşu hak”* kavramından vazgeçmediği görülmektedir. Hatta ilgili hükme dayanılarak çıkartılan 1997 tarihli yönetmeliğin ismi de *“Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği”* olarak mevzuatımızda yerini muhafaza etmektedir²⁴⁷. Türk hukukunda bağlantılı haklar; FSEK, yönetmelikler ve uluslararası sözleşmelerle²⁴⁸ kendine koruma alanı yaratmaktadır.

Bağlantılı hak kavramının tanımına FSEK m. 1/B'nin (j) bendinde yer verilmiştir. Anılan bentte; *“Bağlantılı haklar: Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film*

²⁴⁴ Bkz. **Birinci Bölüm. 1.2.1**

²⁴⁵ **GÜLHAN**, Deniz: Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda İracı Sanatçının Hakları, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Avrupa Birliği Hukuku Programı Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2007, s. 5; **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 137.

²⁴⁶ **GÖKYAYLA**, “İracı Sanatçı”, s. 764.

²⁴⁷ Bağlantılı hak kavramı ile ilgili detaylı bilgi için bkz. **TÜRKEKUL**, Erdem: Uluslararası Alanda ve Türkiye’de Bağlantılı Haklar, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Topluluğu Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002, s. 9 vd.; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 36 vd.; **ŞAHİN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 53 vd.; **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 222 vd.; **BÜLTER**, s. 90 vd.

²⁴⁸ Türkiye’nin bağlantılı haklar ile ilgili taraf olduğu uluslararası sözleşmelere; İracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesi, WIPO İrcalar ve Fonogramlar Antlaşması, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) Kuruluş Sözleşmesinin IC sayılı eki olan Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Antlaşması (TRIPS) sayılabilir.

yapımcılarının sahip oldukları haklar” şeklinde ifade edilmiştir. O hâlde hem işbu tanımdan hem de FSEK 80. maddesi hükmünden hareketle bağlantılı hakların; eser sahibinin haklarına komşu haklar ve filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının hakları şeklinde iki gruba ayrıldığı söylenebilir²⁴⁹. Bağlantılı hak kavramının tanımında yer alan komşu hak kavramı ise FSEK 1/B maddesinin k bendinde “Komşu haklar: Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları ile radyo-televizyon kuruluşlarının sahip oldukları haklar” şeklinde tanımlanmıştır. Anılan düzenlemelerden hareketle bağlantılı hak kavramı komşu hakları da içeren üst bir kavram²⁵⁰ olmakla birlikte bağlantılı hak sahipleri; icracı sanatçılar, fonogram yapımcıları, radyo ve televizyon kuruluşları ve film yapımcılarıdır²⁵¹.

Bağlantılı haklar tıpkı eser sahibinin hakları gibi mutlak hak niteliğine sahip olup münhasıran sahibine aittir²⁵². Mutlak haklar, bilindiği üzere sahibine tam bir hâkimiyet yetkisi tanıyan ve herkese karşı etkili olan başka bir deyişle herkese karşı ileri sürülebilen haklardır²⁵³. O hâlde bağlantılı hak sahipleri de işbu haklarını herkese karşı ileri sürebilirler. Ayrıca bağlantılı haklar sınırlı sayıdadırlar²⁵⁴. Bu nedenle FSEK hükmünden hareketle bağlantılı hak sahiplerinin; icracı sanatçılar, fonogram yapımcıları, radyo ve televizyon kuruluşları ile film yapımcılarından başkası olması mümkün değildir. Bağlantılı hakları korunma gerekçeleri de farklılık arz eder²⁵⁵. Örneğin; icracı oyuncu yeteneği ve sanatsal katkısı sebebiyle korunurken, film yapımcısının ya da bir yayın kuruluşunun korunma sebebi ticaridir. Özellikle icracı sanatçı performansları FSEK kapsamında eser niteliğine haiz olmadığı için fikri hukuk kapsamında korunması zarureti doğmaktadır.

²⁴⁹ ÇELİK, s. 65; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 224; BÜLTER, s. 91; BAYGIN, s. 298.

²⁵⁰ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 37; BÜLTER, s. 91; GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 185; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 224; ÇELİK, s. 65; BAYGIN, s. 298; ÖZTAN, s. 705.

²⁵¹ ER, Turan Hakkı: “Bağlantılı Hak Sahipleri ve Fonogram Yapımcıları Hakları”, Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. 10, S. 39, 2014, 39-73, s. 42; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 5; ÖZTAN, s. 705; BÜLTER, s. 94.

²⁵² ARKAN, s. 31; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 63; ER, s. 45; TEKİNALP, s. 271; ÖZTAN, s. 715.

²⁵³ ERDOĞAN, İhsan / KESKİN, A. Dilşad: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2020, s. 143; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 38; EREN, “Genel Hükümler”, s. 49; AYDOS, s. 25; NÖMER, s. 18.

²⁵⁴ ER, s. 43; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 225; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 36; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 67; BULUT, s. 91.

²⁵⁵ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 36; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 9.

İcranın hususiyet taşıması ve fikri bir niteliğinin olması nedeniyle bağlantılı hak sahiplerinin korunması önem teşkil eder²⁵⁶.

İcracı sanatçılara bağlantılı haklar kapsamında FSEK 80. maddesinde ve Komşu Haklar Yönetmeliğinin 7. maddesinde hem malî hem de manevî haklar tanınmıştır²⁵⁷. Buna göre bağlantılı haklar kapsamında icracı sanatçıların manevî hakları; icra sahibi olarak tanınma, icrasının itibarını bozacak şekilde değiştirilmesini ve bozulmasına önleme hakkı ve icradan doğan hakların sanatçı kişiliklerini zedeleyecek biçimde kullanılmasını yasaklama hakkıdır²⁵⁸. Bağlantılı haklar içerisinde bulunan manevî hakların devri mümkün olmayıp sadece kullanım yetkisinin bırakılması söz konusudur. Buna karşın bağlantılı haklar kapsamındaki bir diğer grup olan malî hakların devri mümkündür. İcracı sanatçıların malî hakları ise icralarının tespiti, çoğaltılması, yayılması, kamuya iletilmesi ve kamuya sunumu şeklinde sayılabilir²⁵⁹.

1.2.3.2. Malî Hakların Devri ya da Kullanma Yetkisinin Bırakılması

İcracı oyuncunun oyunculuk faaliyetinin devamında, bağlantılı hakların içerisinde yer alan malî haklarını devretmesi ya da bunların kullanma yetkisini bırakması icracı oyuncu sözleşmesinin bir diğer unsurunu oluşturmaktadır. Gerçekten de söz konusu sözleşmenin kurulabilmesi için FSEK kapsamında icraya elverişli bir eserin varlığı ve icracı oyuncunun icra faaliyetleri yeterli olmayıp aynı zamanda bağlantılı haklar içerisinde yer alan malî haklarını devretmesi ya da bunların kullanma yetkisini bırakması gerekmektedir. Söz konusu gereklilik yapımcının sinema eserinden fayda sağlayabilmesi ve amaçladığı sonuca erişebilmesi için de önem arz etmektedir.

Bağlantılı haklar içerisinde yer alan malî hakların devri ya da kullanma yetkisinin bırakılması hususunda Komşu Haklar Yönetmeliğinin Hakların Devri ve İntikali başlığı altında yer alan 23. maddesinde FSEK ve genel hükümlere atıf yapılmıştır. Buna göre *“Komşu hak sahiplerinin haklarının devir ve intikali, 5846 sayılı kanun ile genel hükümler çerçevesinde yürütülür.”* Söz konusu hakların devri ile ilgili FSEK’e bakıldığında ise 48.

²⁵⁶ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 31; TEKİNALP, s. 270; ÖZTAN, s. 706.

²⁵⁷ BÜLTER, s. 96; GÜNEŞ, “İcracı Hakları”, s. 175; KAÇMAZ, s. 20.

²⁵⁸ Bkz. İkinci Bölüm. 2.2.2.2

²⁵⁹ Bkz. İkinci Bölüm. 2.1.5.2

madde hükmü gereği “*Eser sahibi veya mirasçıları kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva itibariyle mahdut veya gayrimahdut, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler.*” O hâlde bağlantılı haklar içerisinde yer alan malî hakların devri ya da kullanma yetkisinin bırakılması; süre, yer ve içerik itibarıyla sınırlı veya sınırsız bir şekilde karşılıklı ya da karşılıksız olarak yapılabilecektir²⁶⁰. Uygulamaya bakıldığında da yapılan sözleşme ile icracı oyuncunun bağlantılı haklar içerisinde yer alan bütün malî haklarını süresiz bir şekilde ve ücret karşılığında yapımcıya devrettiğine şahit olunmaktadır. Ayrıca malî hakların devri FSEK 48. madde hükmünden hareketle yapılmakta iken manevî haklar açısından devir mümkün olmayıp sadece kullanım yetkisinin bırakılması söz konusu olabilecektir²⁶¹.

Öncelikle icracı oyuncunun icrası üzerinde sahip olduğu malî haklarını devretmesi ya da bunların kullanma yetkisinin bırakması için taahhüt işlemine gerek vardır. Taahhüt işleminin hemen ardından tasarruf işlemi yapılabileceği gibi ikisi farklı zamanlarda da söz konusu olabilir. FSEK’te henüz meydana getirilmemiş eserlere ilişkin taahhüt ve tasarruf işlemleri arasında bir ayrıma gidildiği görülmektedir²⁶². Bu noktada FSEK 48. maddesinin üçüncü fıkrası gereği henüz meydana getirilmemiş eserler üzerindeki malî haklara ilişkin tasarruf işleminin yapılamayacağı hususu öne çıkmaktadır²⁶³. Uygulamaya bakıldığında özellikle dizi film projelerinde, henüz senaryo dahi tam oluşturulmadan yani proje aşamasındayken ortaya çıkacak bölümlerin hepsi ya da sadece ilk seri olarak kabul edilen 13 bölüm üzerindeki malî hakların devredildiğine ilişkin anlaşmaların yapıldığı sıklıkla görülmektedir. Hatta sadece borçlandırıcı işlemin değil aynı zamanda tasarruf işleminin de baştan yapılması pratik olarak oldukça faydalıdır. Bu sayede taraflar her bir bölüm için ayrı ayrı sözleşmelerle de uğraşmamış olsa da FSEK 48. maddesinin üçüncü fıkrası ile söz konusu uygulamanın uyduğu söylemek bir hayli güçtür. Gerçekten de FSEK m. 48/3

²⁶⁰ **ERCOŞKUN ŞENOL**, H. Kübra: “Mali Hakların veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(1) 2013, 45-64, s.49.

²⁶¹ **GÖKYAYLA**, “Film Yapım”, s. 114, 115; **ÖZTAN**, s. 275; **KAÇMAZ**, s. 21.

²⁶² **YILMAZTEKİN**, Hasan Kadir: “Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Eser Sahipliği Ve Hak Sahipliği İle Bunların Tecavüz Davaları Bağlamında Davacı Sıfatına Etkileri”, Adalet Dergisi, S. 65, 2020/2, 499-557, s. 527; **BOZBEL**, Savaş: “Fsek’e Göre İleride Vücuda Getirilecek Eserlerle İlgili Yapılan Sözleşmelerin İfası Ve Sonuçları Hakkında Sinema Sektörü Özelinde Bazı Düşünceler”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 1, S. 1, 2015, 35-46, s. 38.

²⁶³ **FSEK m. 48:** “(1)Eser sahibi ve ya mirasçıları kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva veya gayrimahdut, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler.

(2) Mali hakları sadece kullanma salahiyeti de diğer bir kimseye bırakılabilir.(Ruhsat).

(3) Yukardaki fıkralarda sayılan tasarruf muameleleri henüz vücuda getirilmemiş veya tamamlanacak olan bir esere taallük etmekte ise batıldır.”

hükmü, icracı oyuncu ile yapımcının arasında daha film ortaya çıkmadan yapılan malî hakların devrine ilişkin tasarruf işlemlerinin hükümsüz olduğu anlamına gelmektedir. Bunun yanı sıra FSEK m. 50/1 hükmünde henüz meydana getirilmemiş eserler üzerindeki hakların devrine dair borçlandırıcı işlemin yapılabileceği söylenmektedir. Bu durum doktrinde de eleştirilere sebep olmuştur.

OKUTAN NILSSON'a göre²⁶⁴, mesele FSEK m. 48/3 ile m. 52'nin birlikte düşünülmesinden kaynaklanmaktadır. Yazar, yazılı şekil şartını düzenleyen m. 52 hükmünün²⁶⁵ bazı istisnalarının bulunduğu üstünde durarak *“(1) Asıl veya çoğaltılmış nüshalar üzerindeki mülkiyet hakkının devri, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, fikri hakların devrini ihtiva etmez. (2) Bir güzel sanat eseri üzerinde çoğaltma hakkını haiz olan bir kimseden kalıp ve sair çoğaltma aletlerinin zilyedliğini iktisap eden kimse, aksi kararlaştırılmamışsa, çoğaltma hakkını da iktisap etmiş sayılır.”* şeklinde düzenlenen m. 57 hükmünün m. 52'nin istinası olacağını, asıl veya kopya edilmiş nüshalar üzerindeki mülkiyet hakkını devretmesi halinde fikri hakların da bu kapsamda devredilebileceğine dair de anlaşma yapılabileceğini, işbu anlaşmanın da borçlandırıcı işlem niteliği taşıdığını ve *“48 ve 49 uncu maddelerde sayılan tasarruf muamelelerine dair taahhütler, eser henüz vücuda getirilmeden önce yapılmış olsa dahi muteberdir.”* biçiminde düzenlenen m. 50/1 karşısında anlaşmanın geçerli olduğunu belirtmektedir²⁶⁶.

BOZBEL²⁶⁷, henüz eser meydana getirilmeden yapılan malî hakların devredildiğine ilişkin hükümlerin FSEK m. 48/3 gereği batıl olacağını fakat TBK m. 19/1 uyarınca *“ tarafların gerçek ve ortak iradesi ”* nazara alındığında işbu akitlerin FSEK m. 50/1 gereği malî hakların devri vaadi ya da temlik vaadi olarak görmek gerektiğini savunmuştur. Böyle bir durumda zaten taahhüt işlemi geçerli olarak kurulduğu ve bağlantılı haklar içerisinde yer alan malî hakların devri ya da bu hakların kullanma yetkisinin bırakılması açısından yapılan tasarruf işleminin ise TBK 170 ile 176 maddeleri gereği geciktirici şarta bağlandığının altını çizmiştir²⁶⁸. Yazara göre tasarruf işlemi eserin tamamlandığı andan

²⁶⁴ OKUTAN NILSSON, Gül: “İleride Vücuda Getirilecek Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Devri”, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, S. 15, 2008, 585-598, s. 588, 589.

²⁶⁵ FSEK m. 52: *“Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.”*

²⁶⁶ OKUTAN NILSSON, s.590.

²⁶⁷ BOZBEL, “İleride Vücuda Getirilecek”, s.44-45.

²⁶⁸ BOZBEL, “İleride Vücuda Getirilecek”, s.44-45.

itibaren sonuçlarını doğuracak ve eser üzerindeki haklar kendiliğinden devralana intikal edecektir.

MERDİVAN²⁶⁹ ise, FSEK m. 80 hükmü gereğince sinema eseri meydana gelmeden önce yapımcının hak sahipleriyle malî hakların devrine ilişkin tasarruf işlemi yapabileceğini, bu durumun FSEK m. 48/3 hükmüne istisna getirdiğini savunmaktadır. Yazar; aksi durumda ortaya konan çaba, yürütülen organizasyon ve alınan malî riskin karşılıksız kalabileceğini ve bu durumda da FSEK m. 80 hükmü ile m. 48/3 hükmünün kendi arasında çelişki yaratacağını belirterek yapımcının en başında hak sahiplerinden haklarını devralmasının filmde gereği gibi faydalanabilmesi açısından önemli olduğunu vurgulamıştır²⁷⁰.

GÖKYAYLA²⁷¹, konuya film yapım sözleşmeleri açısından yaklaşarak Kanunun eser henüz meydana getirilmeden eser üzerindeki hakların doğmadığı için henüz doğmamış bir hakka ilişkin tasarruf işleminin yapılmasının önüne geçilmesinin hedeflendiğini ve bununla birlikte FSEK m. 48/3 hükmünün temelinde eşya hukukundan kaynaklanan belirlilik ilkesinin etkili olduğunu söylemiştir. Bunlara rağmen yazara göre, henüz ortaya çıkarılmamış eserlere dair tasarruf işlemlerinin geçersiz kabul edilmesinin film yapımı alanındaki sözleşmelerin yapısına ve gayesine uygun olmadığı ve bu konuda esneklik sağlanması gerekmektedir²⁷². Ayrıca yazar, bir yandan FSEK m. 80 hükmünün hak sahipliği bulunan kişiler ile yapımcının bu alanda sözleşmeler akdetmesi zorunluluğu getirip, öbür yandan m. 48/3 ile tasarruf işleminin geçersiz sayılmasının birbiriyle çeliştiğini de vurgulamıştır. Yazarın düşüncesi kanun koyucunun film yapımını konu alan çeşitli sözleşmelerde kendine uygulanabilecek düzenleme yapmayı ya da anılan düzenlemeye istisna getirmeyi göz ardı ettiğine yöneliktir²⁷³.

Konuyu değerlendirmek gerekirse, genellikle yapımcı film yapımına başlamadan önce, yönetmen, senarist, özgün müzik bestecisi ve icracı sanatçılar gibi FSEK kapsamında

²⁶⁹ YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2666.

²⁷⁰ YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2670.

²⁷¹ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 46, 47.

²⁷² “Uygulamada FSEK m. 48/3 hükmünden kaynaklı sorunları ortadan kaldırmak için dizi film yapımı esnasında hak sahipleriyle imzalanan sözleşmelere ek olarak tarihsiz şekilde ikinci sözleşme yapıldığı ve ilkinde “hakkımı devredeceğim” anlamına gelen ifadenin yerine ikincisinde “hakkımı devrettim” ifadesine yer verildiği görülmektedir. Her ne kadar işbu uygulamanın kanunun dolanma amacı taşıdığı gözle görülse de FSEK m. 48/3’ün lafzının pratik hayata uygun olmadığı da açıktır.” bkz. GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 49-53.

²⁷³ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 53.

hak sahibi olan kişilerle çeşitli sözleşmeler imzalayıp bu kişilerin bağlantılı hakları içerisinde yer alan malî haklarını ya da bu hakların kullanma yetkisini devralır. Eğer FSEK 48/3. madde hükmünün lafzından hareket edersek, haklara ilişkin tasarruf işlemi geçersiz sayılacak ve yapımçı her bir hak sahibiyle önce iş görme faaliyetlerine ilişkin sözleşme yaparak eserin tamamlanmasından sonra malî hakları devralacağına ilişkin taahhüt alması gerekecek, eser tamamlandıktan sonra ise yine her bir hak sahibiyle ayrı bir tasarruf işlemi yapması gerekecektir. Bu sebeple henüz meydana getirilmemiş eserlere ilişkin tasarruf işlemlerinin FSEK m. 48/3 kapsamında batıl sayılmasının pratik hayatta film yapımları alanındaki sözleşmelerin yapısına ve amacına uygun düşmediği rahatlıkla söylenebilir. Konuya Borçlar Hukukunda alacağın devri açısından yaklaşmak gerekirse mevcut alacakların yanında ileride doğacak olan müstakbel alacaklarında da devredilebileceği Yargıtay kararlarında²⁷⁴ ve doktrinde çoğunlukla kabul görmektedir²⁷⁵. O hâlde icracı oyuncu sözleşmesi açısından bakıldığında yapımçı, henüz meydana getirilmemiş bir sinema eseri üzerinde malî haklarını ya da kullanma yetkisini devralarak tasarruf yetkisine sahip olabilecektir. Ayrıca günümüzdeki film yapım maliyetleri düşünüldüğünde filmin başından sonuna kadar organizasyonunu yürüterek her türlü finansman ve malî riski üstlenen yapımıcının, söz konusu bu hakları projenin başlangıç aşamasında elinde tutması sözleşmenin amacıyla bağdaşmaktadır. Nitekim bir yandan FSEK m. 80 ile yapımçıya bağlantılı hak sahibi olabilmesi için icracı oyuncularla sözleşme yapma mecburiyeti getirilip öte yandan FSEK m. 48/3 hükmü gereği tasarruf işlemlerini batıl olarak kabul edilmesi çelişki yaratacağı da aşikârdır. Bu sebeple henüz meydana getirilmemiş film üzerindeki malî haklara dair tasarrufların geçersizliğini savunmanın mümkün olmadığına ve kanun koyucunun film yapımını konu edinen sözleşmelerde FSEK m. 48/3 hükmüne

²⁷⁴ **Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 2014/524 E. 2014/13208 K. sayılı 24.4.2014 tarihli kararı:** “Alacağın temlikinde alacaklı, halen sahip olduğu bir hakkını devredebileceği gibi, henüz mevcut olmayan, müstakbel bir alacağını da devredebilir.”; benzer yönde kararlar için bkz. **Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 2014/40855 E. 2015/35505 K. sayılı 3.12.2015 T.; Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 2013/30306 E. 2014/10819 K. sayılı 9.4.2014 T.; Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 2022/761 E. 2022/2614 K. sayılı 23.3.2022 T.** (Kaynak: LexPera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 29.01.2024)

²⁷⁵ **TEKİNAY S. Sulhi/ AKMAN Sermet/ BURCUOĞLU Haluk/ ALTOP Atilla:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993, s. 248-249; **KILIÇOĞLU,** “Genel Hükümler”, s. 1005; **NOMER,** s. 520; Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. **ALTIN,** Abdurrahim: “Gelecekteki Alacakların Devri”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 2, S. 2, 2019, 160-183, s. 165 vd; **KOCAMAN,** Arif: “Gelecekteki Alacakların Devrinde “Belirlilik/Belirlenebilirlik” Şartı Ve Bunun Factoring-Temliki İşlemindeki Görünümü” Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl 14, Sayı 56, Ekim 2023, 497-510, s. 501-503.

istisna getirmeyi ya da bu sözleşmelerde uygulama alanı bulabilecek hüküm düzenlemeyi ihmal ettiği görüşüne katılıyoruz.

1.2.4. Bedel

İcracı oyuncu sözleşmesinin son unsuru, icracı oyuncunun sinema eserinde kendisine verilen rolü senaryoya uygun düşecek şekilde icra etmesi ve malî haklarını devretmesi ya da kullanım yetkisini bırakması karşılığında yapımcı tarafından icracı oyuncuya verilen bedel olsa da işbu unsur icracı oyuncu sözleşmesinin mecburi unsuru değildir. FSEK m. 48/1’de bağlantılı haklar çatısı altında incelenen malî hakların “*karşılıklı veya karşılıksız*” devrinden söz edilerek “*Eser sahibi veya mirasçıları kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva itibarıyla mahdud veya gayrimahdud, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler.*” hükmü ile açıklanmıştır. O hâlde FSEK m. 48/1 gereği malî hakların karşılıksız da devredilebileceği hükmü dolayısıyla bedel unsurunun sözleşmenin zorunlu bir unsuru olduğu söylenemez²⁷⁶.

Yine FSEK m. 80/1.A (5)’te de “*İcracı sanatçılar bu haklarını uygun bir bedel karşılığında sözleşme ile yapımcıya devredebilirler.*” şeklinde bedele değinerek karşılık veya bedel esasında para ile sınırlandırma yapılmamıştır. Uygulamada ise FSEK m. 80/1.A-(5) hükmünden hareketle çoğunlukla ivazlı şekilde kurulan icracı oyuncu sözleşmesinde ücret unsuru büyük önem taşımakla birlikte çoğu zaman haberlere dahi konu olmaktadır. Hatta icracı oyuncu sözleşmesinde, bazı başrol oyuncuların bağlantılı hakları ile alakalı söz konusu yapımdan gelecekte elde edilecek gelirler için de belli bir yüzdenin icracı oyuncuya ödendiği şeklinde hüküm kararlaştırılabilir²⁷⁷. Sözleşmenin tarafları sözleşme özgürlüğü ilkesi gereği ücret unsurunu diledikleri şekilde belirleyebileceklerdir²⁷⁸.

²⁷⁶ Aynı yönde görüş için bkz. KAÇMAZ, s. 3; TÜRKER; s. 149; Aksi yönde görüş için bkz. AKMEŞE TAKCI, s. 35; GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 54.

²⁷⁷ GÜLLE, s. 92.

²⁷⁸ Bkz. İkinci Bölüm. 2.2.1

1.3. İcracı Oyuncu Sözleşmesinin Hukukî Niteliği Ve Uygulanacak Hükümler

1.3.1. Genel olarak

Türk Borçlar Kanunu'nda özel hükümlerde ve başkaca özel kanunlarda tanımlanmamış ve düzenlenmemiş bir takım sözleşmeler bulunmaktadır. Bu sözleşmelere isimsiz ya da atipik sözleşmeler adı verilir²⁷⁹. Bu isimsiz veya atipik sözleşmeler, kanun tarafından düzenlenmediğinden sözleşme özgürlüğü ilkesinin bir sonucudur²⁸⁰. Bu sayede taraflarca akdedilebilecek sözleşmeler *numerus clausus* başka bir deyişle sınırlı sayı ilkesine tabi değildir²⁸¹. İcracı oyuncu sözleşmesi de Türk Borçlar Kanunu'nda özel hükümlerde ve ya başkaca özel kanunlarda düzenlenmemiş olması sebebiyle isimsiz sözleşmeler içerisinde incelenmektedir. İsimsiz sözleşmeler de kendi aralarında sahip oldukları ölçütlere göre belli sınıflara ayrıldığı için söz konusu ölçütler icracı oyuncu sözleşmesinin hangi sınıfa dâhil olduğunu tespit edilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu sebeple çalışmamızın bu kısmında öncelikle isimsiz sözleşme kavramı ve hukuk sistemine getirdiklerinden bahsedilecek, ardından isimsiz sözleşme türleri detaylandırılıp son olarak icracı oyuncu sözleşmesini hangi kapsamdan inceleneceğine değinilecektir.

1.3.2. İsimsiz sözleşme kavramı ve hukuk sistemine getirdikleri

İsimsiz sözleşmelerin ortaya çıkmasında başrolü oynayan sözleşme özgürlüğü kavramı Roma hukukunda mevcut değildi. Roma hukukuna göre bir hakkın ileri sürülebilmesi ancak ve ancak *Ius Civile*'de o konuya ilişkin dava hakkı tanınması şartına

²⁷⁹ OKTAY, Saibe: İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması, İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası , C.LV 1996 , s.263; ARSLAN DURMUŞ, Seda: “Danışmanlık Sözleşmesi”, Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 6, Aralık 2016, 79-103, s. 94; EREN, “Genel Hükümler”, s. 207; ARAL/AYRANCI, s.53; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 62; AYAN, s. 160; EREN, “Özel Hükümler”, s. 947; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 117; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.50.

²⁸⁰ YAVUZ, Cevdet / ACAR, Faruk / ÖZEN, Burak: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 9. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2014, s. 14; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 62; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 267; EREN, “Özel Hükümler”, s. 950; YÜCER AKTÜRK, “İsimsiz Sözleşme”, s. 30; ARAL/AYRANCI, s.53, 54; ARSLAN DURMUŞ, s. 93; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 362; EREN, “Genel Hükümler”, s. 207;

²⁸¹ ARAL/AYRANCI, s.55; EREN, “Özel Hükümler”, s. 950, 951; ARSLAN DURMUŞ, s. 94.

bağlıydı²⁸². Bu bağlamda sözleşme özgürlüğü ilkesinin var olmasıyla isimsiz sözleşmeler hukuk sistemlerinde yerini almıştır.

İrade özerkliğinin doğal uzantısı olan sözleşme özgürlüğü; kişilerin, hukuk sisteminin koyduğu sınırlar dâhilinde yapacakları her türlü sözleşmeyi taraf iradelerine bağlı olarak özgürce düzenleme serbestisi olarak tanımlanabilir²⁸³. Sözleşme özgürlüğü ilkesi; sözleşme yapıp yapmama, sözleşmenin karşı tarafını seçme özgürlüğü, şekil özgürlüğü, sözleşmeyi değiştirme ve ya ortadan kaldırma özgürlüğü, sözleşmenin tipini ve içeriğini belirleme özgürlüğü gibi özgürlükleri kapsar²⁸⁴.

Türk Borçlar Kanunu m. 26 taraflara, hukuk sisteminin çizdiği sınırlar dâhilinde sözleşmeyi serbestçe belirleyebilme yetkisi vermiştir. Şüphesiz TBK m. 26’da bahsedilen yetki sözleşmeyi düzenleme özgürlüğüdür. Söz konusu düzenleme yetkisi sebebiyle sözleşmenin içeriğini belirleyebilme serbestisi sadece ve sadece borç ilişkilerinde geçerli olacaktır²⁸⁵. Kişiler hukuku, aile hukuku, miras hukuku gibi alanlarda Roma hukuku kaynaklı sınırlı sayı kuralı anlamına gelen “*numerus clausus*” ilkesi geçerli olduğundan²⁸⁶ sözleşme özgürlüğü kavramından bahsedilemeyecektir²⁸⁷.

Taraflara sözleşme özgürlüğü tanınmış olmakla birlikte elbette ki bu özgürlük sınırsız değildir. TBK m. 27/1 düzenlemesine göre içeriği hukuka, ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırı olan yahut ifası imkânsız olan sözleşmeler hukuken kesin hükümsüz kılınmıştır. Yine TBK m. 12 düzenlemesine göre bir sözleşmenin geçerliliği hukuk sistemi tarafında bir şekle bağlandıysa, o şekil şartı gerçekleşmeden akdedilen sözleşmeler hukuken geçersizdir. Yasaklanan bir diğer husus ise kanunu hükmünü

²⁸² OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 267; ARAL/AYRANCI, s. 54.

²⁸³ ERGÜN, Ömer: Borçlar Hukuku Özel Hükümler Ders Notları, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 32; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 12; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 267; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 77; ARAL/AYRANCI, s. 54; ERCOŞKUN ŞENOL, “Belirleme Özgürlüğü”, s.710; EREN, “Genel Hükümler”, s. 16; NÖMER, s. 78, 79.

²⁸⁴ ARAL/AYRANCI, s. 54; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 78; ERCOŞKUN ŞENOL, “Belirleme Özgürlüğü”, s. 712. ; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 267; EREN, “Genel Hükümler”, s. 17; ERGÜN, s. 30.

²⁸⁵ YÜCER AKTÜRK, “İsimsiz Sözleşme” s. 30; EREN, “Özel Hükümler”, s. 950.

²⁸⁶ SÖĞÜTLÜ, Özlem, Roma Özel Hukuku Ders Kitabı, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2021, s. 614.

²⁸⁷ EREN, “Özel Hükümler”, s. 950, 951; ARAL/AYRANCI, s.54; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 268; AYAN, s. 159.

dolanarak kanunun yasakladığı bir sonucu kanunun yasaklamadığı bir yoldan giderek elde etmeye çalışmaktır²⁸⁸.

Sözleşme serbestisi ilkesinin bir sonucu olan isimsiz sözleşmeler, hukuk sistemi içerisinde herhangi bir genel ve ya özel kanunda az ya da çok detaylı fark etmeksizin düzenlenmemiş sözleşmeler olduğundan bu adla anılmaktadır. Yani isimsiz sözleşme kavramının bu adı almasının sebebi sözleşmelerin bir ismi olmaması değil, genel ve ya özel kanunlarda az ve ya çok detaylı fark etmeksizin hiç düzenlenmemiş olmasıdır²⁸⁹. Şüphesiz ki isimsiz sözleşmelerin herhangi bir genel ve ya özel kanunda düzenlenmemiş olması, kanun koyucunun o esnada söz konusu sözleşmenin varlığından haberdar olmaması yahut zamana bırakıp kanunda özel bir yer verme fikrinde olmaması sebebiyle olabilir²⁹⁰. Yaşanılan günlük hayatta her türlü ticari, sosyal ve teknik gelişmelerin devamlı yeni ihtiyaçlar doğurması sebebiyle taraflar hukuk düzeninin çizdiği sınırlar dâhilinde ihtiyaç duydukları isimsiz sözleşmeleri yapabileceklerdir. Sınırsız sayıda isimsiz sözleşme yapmak mümkündür. İsimli sözleşmeler; uygulamada çok zengin yargı kararlarına, doktrinde ise çok geniş incelemelere konu olmuştur.

İsimli sözleşmelere ilişkin uyuşmazlıkların çözümü ve uygulanacak hukuk kuralları konusu da, isimsiz sözleşmelerin hukuk sistemimizdeki yeri bakımında oldukça önemlidir. Elbette ki taraflar, isimsiz sözleşmelere uygulanacak hükümleri ve buna bağlı sonuçları bilerek buna göre davranmalıdır. Örnek olarak bir satış sözleşmesinde ya da bir eser sözleşmesinde somut olayı inceleyen hâkim ilk olarak sözleşme hükümlerini, ardından ilgili sözleşmeye ile ilgili kanun ve diğer mevzuat hükümlerini uygular. Sonrasında ise genel hükümleri inceler. Fakat isimsiz sözleşmelerde için aynı durum söz konusu değildir. Nihayetinde isimsiz sözleşmelerin en tipik özelliği kanunda düzenlenmemiş olmalarıdır. Bu sebeple doktrinde uyuşmazlıkların çözümünde hangi hükümlerin ne şekilde uygulanacağı tartışılmaktadır.

²⁸⁸ **RUHİ**, Ahmet Cemal, Sözleşmeler Hukuku, 2. Baskı, Cilt 1, Seçkin Yayınları, Ankara 2013, s. 35; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 951; **YÜCER AKTÜRK**, “İsimli Sözleşme”, s. 31; **OKTAY**, “İsimli Sözleşme”, s. 269; **EREN**, “Genel Hükümler”, s. 18; **KILIÇOĞLU**, “Genel Hükümler”, s. 80; **AYAN**, s. 46.

²⁸⁹ **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 949; **YÜCER AKTÜRK**, “İsimli Sözleşme”, s. 33 vd.; **ARAL/AYRANCI**, s. 53; **OKTAY**, “İsimli Sözleşme”, s. 264; **ARSLAN DURMUŞ**, s. 94; **EREN**, “Genel Hükümler”, s. 207; **ERCOŞKUN ŞENOL**, “Belirleme Özgürlüğü”, s.712; **RUHİ**, s.88.

²⁹⁰ **OKTAY**, “İsimli Sözleşme” s. 264; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 948; **ARAL/AYRANCI**, s. 53.

1.3.2.1. İsimsiz sözleşme çeşitleri ve uygulanacak hukuk kuralları

İsimsiz sözleşmeler çeşitli ayrımlarda incelenebilir. Buna göre; doktrindeki yazarların bir kısmı²⁹¹ isimsiz sözleşmeleri karma sözleşmeler ve kendine özgü yapısı olan sözleşmeler şeklinde ikiye ayırırken, diğer kısmı²⁹² ise birleşik sözleşmeleri de dâhil ederek isimsiz sözleşmeleri üçe ayırmaktadır. Doktrinde bileşik sözleşme, isimsiz sözleşme yerine isimsiz figür olarak da adlandırmaktadırlar²⁹³.

1.3.2.1.1. Kendine özgü yapısı olan sui generis sözleşmeler

Kendine özgü yapısı olan sözleşmelerde kanunlarda düzenlenmiş olan sözleşmelere ait özellikleri taşımayan yeni bir sözleşme yaratma söz konusudur²⁹⁴. Bunlar kanunda yer alan sözleşmelerin ne kısmen ne de tamamen düzenlenmemiş asli ya da tali unsurlarını içermeyen, bunlar haricinde kendilerinin öngördükleri yeni bir sözleşme meydana getirerek bir bütünlük meydana getirirler²⁹⁵. Burada kanunda yer alan sözleşmelerde yer almayan unsurlar özel bir sentez oluşturmaktadırlar²⁹⁶. Bu tip sözleşmeler tamamen günlük hayatın ihtiyaçları doğrultusunda hukuk sistemimizde yerini almıştır. Elbette ki kendine özgü yapısı olan sözleşmeleri sınırlı bir şekilde saymak mümkün değildir. Çok sayıda olmaları haricinde irade serbestisi gereği yeni sözleşmeler de yaratılabilir. Sulh sözleşmesi, satış için bırakma, tek satıcılık sözleşmesi, franchising sözleşmesi, tahkim sözleşmesi ve lisans sözleşmesi kendine özgü yapısı olan sui generis sözleşmelere örnek olarak verilebilir.

Sui generis sözleşmelerin kanunda düzenlenen belli sözleşme tipleri ile bir ilişkisi olmadığından taraflar söz konusu uyuşmazlığın giderilmesi için yaptıkları sözleşmede

²⁹¹ TANDOĞAN, s.12; YÜCER AKTÜRK, “İsimsiz Sözleşme”, s. 40, EREN, “Özel Hükümler”, s. 952; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 117.

²⁹² OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 272; ARAL/AYRANCI, s. 56, ERCOŞKUN ŞENOL, “Belirleme Özgürlüğü”, s.720; AYAN, s. 160.

²⁹³ YÜCER AKTÜRK, “İsimsiz Sözleşme”, s. 40; EREN, “Özel Hükümler”, s. 953.

²⁹⁴ KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s.117; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 26; NOMER, s. 79.

²⁹⁵ YÜCER AKTÜRK, “İsimsiz Sözleşme”, s. 51; EREN, “Özel Hükümler”, s. 964; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 275; ARAL/AYRANCI, s. 57; EREN, “Genel Hükümler”, s.209; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 18.

²⁹⁶ ARAT, Ayşe: Sözleşmenin Değişen Şartlara Uyarlanması, 1. Baskı, Ankara 2006, s. 243; EREN, “Özel Hükümler”, s. 964; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 275.

özgün bir kural öngörmüşseler öncelikle bu kural uygulanacaktır²⁹⁷. Eğer böyle bir kural koymamışlarsa Türk Borçlar Kanununun genel hükümleri elverdiği ölçüde somut olaya uygulanacaktır. Ayrıca hâkim uygulanacak kural açısından örf ve adet hukukunu ve bununla birlikte eğer bu sözleşme uzun zamandır uygulanıyorsa oluşmuş teamülleri de uygular²⁹⁸. Özellikleri izin verdiği ölçüde kendi niteliklerine benzeyen özellikler taşıyan isimli sözleşmelere ilişkin kanun hükümleri kıyas yoluyla bu sözleşmelere uygulanma alanı bulacaktır. Bu kaynaklarda da somut olaya uygulanacak bir hukuk kuralı elde edilemezse hâkim kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse TMK m. 1'e göre hukuk yaratarak uyuşmazlığı çözüme kavuşturur²⁹⁹.

1.3.2.1.2. Karma sözleşmeler

Karma sözleşmelerde; tarafların, kanunun düzenlediği sözleşme tipleri için öngördüğü asli ya da tali unsurların, kanunun öngörmediği şekilde tamamen ve ya kısmen bir araya gelerek yeni bir sözleşme yaratması söz konusudur³⁰⁰. Karma sözleşmelerin oluşması için alınan isimli sözleşmelerin unsurları bağımsızlıklarını kaybederler ve yeni bir sözleşme yaratarak tamamen yeni bir sentez oluştururlar³⁰¹. Bu sentez sonucunda yaratılan yeni sözleşmenin unsurları, ortaya çıkan sözleşmeyi belli bir tip dâhilinde incelenemeyecek ölçüde kaynaşmış olmalıdır.

Karma sözleşmeler de kendileri arasında; çifte tipli karma sözleşmeler, bileşik (kombine) tipli karma sözleşmeler ve eklemli karma sözleşmeler olarak üç başlık altında incelenmektedirler. *Çifte tipli karma sözleşmeler*, tarafların kanunda düzenlenen iki sözleşmenin asli unsurlarını kanunun öngörmediği şekilde karşılıklı olarak üstlenmesiyle

²⁹⁷ OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 276; EREN, “Özel Hükümler”, s. 965; ARAL/AYRANCI, s. 64; AYAN, s. 161.

²⁹⁸ EREN, “Özel Hükümler”, s. 965; RUHİ, s.88.

²⁹⁹ KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 29; ARAL/AYRANCI, s. 64; EREN, “Özel Hükümler”, s. 965; AYAN, s. 161; RUHİ, s.88; ERGÜN, s. 36.

³⁰⁰ AYDOĞDU, Murat / KAHVECİ, Nalan: Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 38; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 117; ARAL/AYRANCI, s. 57; EREN, “Özel Hükümler”, s. 953; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 274; ARSLAN DURMUŞ, s. 95; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.50; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 25; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 24; EREN, “Genel Hükümler”, s.208; YÜCER AKTÜRK, “İsimsiz Sözleşme” s. 42.

³⁰¹ OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 274; EREN, “Özel Hükümler”, s. 953; ARSLAN DURMUŞ, s. 95.

oluşan sözleşmelerdir³⁰². Bu sözleşmelerde taraflardan her birinin edimi kanunda yer alan isimli sözleşmelerden birisine özgü özellikler taşır. Örneğin; kapıcılık sözleşmesi (hizmet+kira), arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi³⁰³ (satış+eser), bir avukatın bir araba tamircisinin davasını arabasını tamir etmesi karşılığında üstlenmesi (istisna+vekâlet) gibi sözleşmeler birer çifte tipli karma sözleşmedir³⁰⁴. Böylece söz konusu sözleşmelerin asli edimleri korunarak, yeni bir sözleşme yaratılır.

Bileşik (kombine) tipli karma sözleşmelerde ise taraflardan birisi kanunda düzenlenmiş olan sözleşme türlerine ait birden fazla asli edimi üstlenirken, diğer taraf sadece para ödeme borcu altına girmektedir³⁰⁵. Yani çeşitli sözleşmelere ait olan asli edimler tek bir tarafa toplanmış, karşı tarafa da genellikle bir miktar paranın ödenmesi yükümlülüğü kalmıştır. Bu tür sözleşmelere örnek olarak pansiyon sözleşmesi verilebilir. Buna göre, pansiyoncu, oda ve kahvaltı verme (kira+satış), oda temizliği hizmeti (hizmet) edimlerini üstlenirken, müşterinin yüklendiği edim bir miktar parayı ödemek olacaktır. Bir başka örnek vermek gerekirse; hastaneye kabul sözleşmelerinde hastane işleten taraf oda ve yemek verme (kira+satış), tedavi etme (vekâlet) edimlerini yerine getirirken hastanın edimi ise yine bir miktar paranın ödenmesidir. Ancak bu sözleşmelerde edimler arası eşitlik büyük önem arz eder. Edimlerden biri diğerine bağımlı olursa ya da birbirine denk edimler olmazsa bir karma sözleşmeden değil yan edim yükümü olan bir isimli sözleşmeden bahsedilir³⁰⁶.

³⁰² EREN, “Özel Hükümler”, s. 955; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 26; ARAL/AYRANCI, s. 58; YÜCER AKTÜRK, “İsimsiz Sözleşme”, s. 49; NOMER, s. 79; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 39; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 274; ARAT, s. 243.

³⁰³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E.1979/15-1613 K.1982/565 sayılı 09.06.1982 tarihli kararı: “Görülüyor ki, davalının edimi (borcu) eser sözleşmesinin (İstisna Akdinin); Davacının karşı edimi ise, taşınmaz satış vaadi sözleşmesinin belirli özelliklerini taşımaktadır. Böylece taraflar arasında, (arsa payı karşılığında kat (apartman) yapımı) diye nitelendirilen çift tipli bir karma sözleşme ilişkisi kurulduğu açıktır. Kural olarak, karma sözleşmeye, her bir edimin alındığı sözleşmelerden her birinin kuralları doğrudan doğruya uygulanır.” (Kaynak: Kazancı İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 07.01.2024)

³⁰⁴ Yargıtay 23. Hukuk Dairesi E.2013/5764 K. 2014/503 sayılı 28.01.2014 tarihli kararı: “Bilindiği üzere, eser sözleşmelerinin kendine özgü bir türü olan arsa payı karşılığı inşaat sözleşmeleri niteliği itibarıyla güven esasına dayanır. Aslolan karşılıklı güven duygusu ve iyiniyetin varlığıdır ve taraflar arasındaki hukuki ilişkide tarafların dürüstlük kuralları çerçevesinde davranışlarına da bakılmalıdır.” (Kaynak: Kazancı İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 07.01.2024)

³⁰⁵ ZEVLİLER, Aydın / GÖKYAYLA Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Vedat Kitapçılık, 20. Baskı, İstanbul 2020, s. 20; EREN, “Özel Hükümler”, s. 957; YÜCER AKTÜRK, “İsimsiz Sözleşme”, s. 48; ARSLAN DURMUŞ, s. 95; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 274; ARAT, s. 244; ARAL/AYRANCI, s. 58; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 29; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 39; NOMER, s. 79; TANDOĞAN, s. 71; EREN, “Genel Hükümler”, s.208; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 26.

³⁰⁶ EREN, “Özel Hükümler”, s. 958.

Son olarak *eklemlı karma sözleşmelerde* kanunda düzenlenen çeşitli sözleşmelere ait edimlerin birbirine eklemlenmesiyle meydana gelir³⁰⁷. Yani çeşitli sözleşme tiplerine ait unsurların birbirine karışması söz konusudur. En önemli örneği karma bağışlamadır. Buna göre 25000 TL değerindeki yüzüğün, 20000 TL'ye satılması durumunda; 20000 TL'lik kısım satış sözleşmesi, 5000 TL'lik kısım ise bağışlama sözleşmesini oluşturacaktır.

Karma sözleşmelere uygulanacak hukuk kurallarında ise doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler; dışlama görüşü, soğurma görüşü, birleştirme görüşü, kıyas yoluyla uygulama görüşü ve hâkimin hukuk yaratması görüşüdür. İlk görüş olan *dışlama görüşüne* göre karma sözleşmelere TBK'da yer alan genel hükümler uygulanmalıdır³⁰⁸. Bu görüş özel sözleşme hükümlerini dışlaması sebebiyle doktrinde ve uygulamada kabul görmemiştir. *Soğurma görüşüne* göre, karma sözleşmenin bütününe bu sözleşmenin içerdiği unsurlardan hangisi en önemli ise o hukuk kuralları uygulanacaktır³⁰⁹. Bu görüş de taraf iradelerini ve sözleşme düzenleme özgürlüğünü sınırladığı için uygulamada ve doktrinde reddedilmektedir. *Terkip görüşüne* göre, karma sözleşmelerde bulunan her bir unsura ait oldukları sözleşme tipine ait hükümler uygulanacaktır³¹⁰. Bu şekilde aslında çeşitli sözleşmelere ait unsurlar önce parçalanmakta daha sonra da hukuk kurallarının uygulanması aşamasında tekrar bir araya getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu görüş karma sözleşmeleri yeni bir sentez olarak kabul eder³¹¹. Fakat oluşan bu sentezi sağlamışken, hukuk kurallarının uygulanması konusunda bu sentezi parçalara ayırıp yapısal birliği bozduğu için doktrinde eleştirilmiştir³¹². Bir diğer görüş *kıyas yoluyla uygulama görüşüne* göre, karma sözleşmeyi oluşturan unsurların ait oldukları sözleşmelere ilişkin kuralları değil, amacıyla örtüşmek kaydıyla kıyas yoluyla uygulanmasını esas alır³¹³. Ancak elbette ki kıyasen uygulama için uygulanacak olaylar arasında benzerlik şartı aranacağından bu görüşün her durumda uygulanması pek mümkün olamayacaktır³¹⁴. Son görüş olan *hâkimin hukuk yaratması görüşüne* göre ise; örf ve adet hukuku kuralları bulunmadığında TMK m.

³⁰⁷ OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 274; EREN, “Özel Hükümler”, s. 958; ARSLAN DURMUŞ, s. 95; EREN, “Genel Hükümler”, s.208; ARAL/AYRANCI, s. 59; TANDOĞAN, s. 72; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 40; AYAN, s.162.

³⁰⁸ YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 27; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 21; EREN, “Özel Hükümler”, s. 959; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 276.

³⁰⁹ ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 21; EREN, “Özel Hükümler”, s. 959; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 27; ERGÜN, s. 34; ARAL/AYRANCI, s. 62; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 276.

³¹⁰ YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 27; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 276; ARAL/AYRANCI, s. 63.

³¹¹ EREN, “Özel Hükümler”, s. 960; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 276; AYAN, s. 161.

³¹² EREN, “Özel Hükümler”, s. 961; ARAL/AYRANCI s. 63.

³¹³ ARAT, s. 246; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 28; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 277.

³¹⁴ ARAL/AYRANCI s. 63; EREN, “Özel Hükümler”, s. 961.

1’de hâkime tanınan hukuk yaratma yetkisi gereği hâkim kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse o kuralı bizzat yaratıp uygulayacaktır³¹⁵. Buna göre hâkim gerektiğinde hukuk kuralı yaratarak somut olayı çözüme kavuşturacaktır.

Kanaatimizce karma sözleşmelere uygulanacak hukuk kurallarına ilişkin söz konusu görüşlerden hiçbiri tek başına sistematik olarak etkili ve yeterli değildir. Bu sebeple bir karma sözleşmenin koşulları, niteliği, tarafların sözleşmedeki beklentileri ve menfaatlerinin bağdaştığı oranda kıyas yoluyla uygulama ve ya gerektiği hallerde hâkimin hukuk yaratması görüşlerinin işletilmesi gerekmektedir³¹⁶.

1.3.2.1.3. Bileşik sözleşmeler

Bileşik sözleşmelerde, tarafların kanunlarda düzenlenmiş ve birbirinden tamamen farklı iki sözleşmenin, bağımsızlıklarına zarar gelmeden her biri diğeriyle bağlantılı olacak şekilde kanunun öngörmediği biçimde yeni bir sözleşme oluşturmasıyla meydana gelir³¹⁷. Bir araya gelen sözleşmelerden birinin geçerli olması diğer sözleşmeye bağlı olmakla birlikte iki sözleşme de kendi bağımsızlıklarını korurlar. Bu tür sözleşmelerde tam iki tarafa borç yükleyen edim ve karşı edim ilişkisi adı verilen sinallagma ilişkisi bulunmaktadır³¹⁸. Bir şeker dükkânının kiraya verilmesi ve bunu karşılığında kiracının kiraya verenden şeker satın almayı üstlendiği sözleşmeler bileşik sözleşmeye örnek olarak verilebilir³¹⁹.

Bileşik sözleşmelerin varlığı taraf iradelerine bağlı olmakla birlikte sözleşme ile bağlı olma, akdedilen diğer sözleşmenin geçerli olmasına bağlıdır³²⁰. Yani bir sözleşmenin geçersiz olması ona bağlı olan diğer sözleşmenin de kendiliğinden geçersiz olması sonucunu doğuracaktır.

³¹⁵ KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 30; ARAL/AYRANCI, s. 63; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 28; EREN, “Özel Hükümler”, s. 962; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 277.

³¹⁶ Benzer yönde görüşler için bkz. EREN, “Özel Hükümler”, s. 963; TANDOĞAN, s. 75.

³¹⁷ OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 275; EREN, “Özel Hükümler”, s. 966; EREN, “Genel Hükümler”, s.209; ARAL/AYRANCI, s. 60; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.50; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 41; TANDOĞAN, s. 75; ARAT, s. 244; YÜCER AKTÜRK, “İsimsiz Sözleşme”, s. 48; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 22; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 22.

³¹⁸ EREN, “Özel Hükümler”, s. 966; ARAL/AYRANCI, s. 60; ARSLAN DURMUŞ, s. 95.

³¹⁹ ARAL/AYRANCI, s. 61; EREN, “Özel Hükümler”, s. 967; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.50.

³²⁰ ARAL/AYRANCI, s. 60; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.50.

Bileşik sözleşmelere uygulanacak hukuk kuralları TBK’da mevcut olmamakla birlikte ilke olarak birleşen her sözleşmeye kendi tipine ait hükümler uygulanır³²¹. Ayrıca iki tarafa borç yükleyen sözleşmelere ilişkin kurallar da kıyasen bu sözleşmelere uygulanabilir³²². Taraf menfaatlerine uygun düşecek ölçüde TMK m. 1 hükmü işletilerek hâkimin hukuk yaratması yolu da tercih edilebilir.

1.3.3. İcracı oyuncu sözleşmesinin hukukî niteliğine ilişkin görüşler ve görüşlerin değerlendirilmesi

Çalışmamızın temeline konu olan icracı oyuncu sözleşmesinin hukuk sistemi içerisinde yer alan kanunlarda düzenlenmeyen bir isimsiz sözleşme olması sebebiyle, sözleşmede uyumsuzluk çıkması halinde hangi hükümlerin uygulanacağı ve sözleşmenin yorumlanması noktasında sözleşmenin hukukî niteliğinin tespiti şüphesiz büyük önem taşımaktadır. Doktrinde ve Yargıtay kararlarında icracı oyuncu sözleşmesinin hukukî niteliği hakkında görüş birliği bulunmamaktadır.

1.3.3.1. Hizmet sözleşmesi olduğuna ilişkin görüş

İcracı oyuncu sözleşmesinin hukuken nitelendirilmesine dair karşımıza çıkan ilk görüş, sözleşmenin hizmet sözleşmesi niteliğine haiz olduğuna ilişkin görüştür. TBK m. 393’te hizmet sözleşmesinin tanımı yapılmıştır. Buna göre “*Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.*”. Hizmet sözleşmesinin diğer işgörme sözleşmelerinden ayırt edilmesinde en tipik unsur bağımlılık unsurudur³²³. Başka bir ifadeyle söz konusu hizmet sözleşmesinin içinde diğer işgörme sözleşmelerinden farklı olarak bir otorite yani bağımlılık ilişkisi vardır. Buna göre işgörme borcu kapsamında işçinin; işi işverenin yönetim, gözetim ve denetimi altında yerine getirme ve işverenin emir ve talimatlarına uyma borcu vardır. Söz konusu hizmet

³²¹ EREN, “Özel Hükümler”, s. 969; ARAL/AYRANCI, s. 60.

³²² RUHİ, s.91; EREN, “Özel Hükümler”, s. 962; OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 292; ARAL/AYRANCI, s. 64.

³²³ EREN, “Özel Hükümler”, s. 547; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 423; SÜZEK, s. 235.

sözleşmesinde bağımlılık unsurunu ekonomik ya da teknik bir bağımlılık olarak değil de kişisel/hukukî bağımlılık şeklinde anlamak daha yerinde olacaktır³²⁴. Bu görüşe göre icracı oyuncuların kendilerine sunulan eseri icra ederken kendi yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve bu şekilde sanatsal faaliyette bulunmaları tam anlamıyla bağımsız hareket ettikleri anlamını taşımamaktadır³²⁵. İsviçre hukukunda³²⁶, Alman hukukunda³²⁷ ve İngiliz hukukunda³²⁸ genel itibarıyla icracı oyuncu sözleşmesi, hizmet sözleşmesi olarak kabul edilmektedir.

1.3.3.2. Eser sözleşmesi olduğuna ilişkin görüş

Yargıtay’ın icracı oyuncu sözleşmesinin hukukî niteliğine ilişkin istikrar kazanan görüşü eser sözleşmesi niteliğine haiz olduğu yönündedir. Yargıtay söz konusu görüşünde, icracı sanatçıların icrasını bağımsız olarak yerine getirmesi³²⁹ ve zamana bağlı olarak değil

³²⁴ SÜZEK, s. 235, 236: “Yazara göre iş ilişkisindeki bağımlılık kavramı mutlak değil görelî bir nitelik taşımali yani her işçinin mesleğine, hiyerarşik konumuna, yaptığı işe ve işinin niteliğine göre bağımlılık derecesi farklı derecelerde, sıkı veya gevşek olabilir.”; UŞAN/ERDOĞAN/ERDOĞAN, s. 89.

³²⁵ HAKKAKUL, Özge Yıldız: “Sahne ve Perde Çalışanlarının Hukukî Statüsü”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, LXXIV Özel Sayı, C. 2, 815-848; s. 827: “Yazara göre söz konusu sanatçıların sanatsal bir faaliyet yürüttükleri ve tamamen kendi yaratıcılıkları bağlamında çalıştıkları için peşinen bağımsız oldukları çıkarımını yapmak isabetli değildir. Bunun aksine her somut olay kendi içerisinde incelenmeli ve fiili gerçeklere göre değerlendirme yapılmalıdır. En nihayetinde sanatsal faaliyet yürüten çalışanların işçi kabul edilip edilemeyeceğinin tespitinde belirleyici unsur yine bağımlılık unsuru olacaktır.”

³²⁶ İsviçre hukukunda, bir tiyatro yapımcısı ve tiyatro üyesi arasında akdedilen sözleşmede oyuncunun başka birinin iş organizasyonuna dâhil olması ve yönetmenin oyuncuya yoğun bir talimat verme yetkisinin bulunması sebebiyle bağılı olmadan yola çıkarak hizmet sözleşmesi olarak nitelendirildiği karar için bkz. **Obergericht des Kantons Basel- Landschaft, 19.11.1996, SJZ, 93/1997, S. 284.** (HAKKAKUL, s. 829’ dan naklen)

³²⁷ Alman hukukunda da sinema ve televizyon oyuncularının hem mesleki bakımdan hem de işin görüleceği yer ve zaman bakımından yoğun bir bağımlılık içerisinde olmaları nedeniyle yapılan sözleşmelerin iş sözleşmesi olduğu ve oyuncuların da işçi sayılması gerektiği hakkında görüş için bkz. **FISCHER**, Hermann Josef/ **REICH**, Steven A.: Der Künstler und sein Recht: Ein Handbuch für die Praxis, 3. Auflage, München, Verlag, C. H. Beck, 2014, s. 151. (HAKKAKUL, s. 832’ den naklen)

³²⁸ İngiliz hukukunda, bir gösteride sahne alan iki güldürü oyuncusuna ilişkin bir kararda uyumsuzluğun taraflar arasındaki sözleşmenin niteliğine ilişkin olduğu değerlendirilmiş ve Yüksek Mahkeme, uyumsuzluk konusu sözleşmenin iş sözleşmesi olduğu sonucuna varmıştır. Kararda, sanatçıyı sanatçı yapan şeyin hususiyet unsuru olduğunu ve bu sebeple sanatçının yönetimin dışında olduğu vurgulanmıştır. Fakat yine karara göre zanaatkar örneği ortaya konarak, bir görevin icrasının doğal bir yeteneğe bağılı olmasının sanatçının işçi olamayacağı anlamına gelmediği belirtilmiştir. **Stagecraft Ltd. v. Minister of National Insurance (1952) S.C. 288.** (HAKKAKUL, s. 838’ den naklen)

³²⁹ **Yargıtay 9. Hukuk Dairesi E.2014/21291 K. 2015/16593 sayılı 06.05.2015 tarihli kararı:** “İş sözleşmesini belirleyen başka bir kriter hukukî-kişisel bağımlılıktır. Gerçek anlamda hukukî bağımlılık, işçinin işin yürütümüne ve işyerindeki davranışlarına ilişkin talimatlara uyma yükümlülüğünü üstlenmesi ile doğar. İşçi, edimini işverenin karar ve talimatları çerçevesinde yerine getirmek durumundadır. İşçinin bu anlamda işverene karşı kişisel bağımlılığı da bulunmaktadır. Eser sözleşmesinde işi yapmayı üstlenen, eser meydana getirmekten ibaret bir iş görme edimini borçlanmaktadır. Eser sözleşmesi, bir iş görme borcu

sonuç odaklı bir çalışma ilişkisi sunması³³⁰ hususları bakımından icracı oyuncu sözleşmesinin eser sözleşmesi olduğunu belirtmektedir³³¹.

doğuran sözleşme olmakla beraber burada önemli olan çalışmanın kendisinden ziyade bu çalışma neticesi ortaya çıkan ve objektif olarak gözlemlenen sonuçtur. İş yapmayı üstlenen, iş sahibi ile akdi ilişkiye girerken bir sonuç (eser) meydana getirmeyi taahhüt etmektedir. Bu anlamda eser, bir iş görme faaliyetinin maddi veya maddi olmayan sonucudur. Kuşkusuz bağımsız bir varlığı değiştirmeye, işlemeye veya biçimlendirmeye yönelik edimler de eser kavramına dahil sayılır ve istisna sözleşmesinin konusunu oluştururlar. Eser sözleşmesinde ücret belli bir süre çalışıldığı için değil, netice için ödenmektedir. İş yapmayı üstlenenin, kararlaştırılan zamandan önce taahhüdünü yerine getirmesi, ücret üzerinde herhangi bir etki meydana getirmeyecektir. İş ilişkisinde olduğu gibi kişisel ve hukuki bir bağımlılık yoktur. Özellikle bir hizmetin tamamlanması için işi üstlenen ile bu işin belirli bir bölümünü tamamlaması için üçüncü kişiye devredenler arasında imzalanan sözleşmenin eser veya iş sözleşmesi olup olmadığı tartışma konusu olabilir. Bu tür bir ilişkide tarafların meslekleri ve nitelikleri, işin niteliği, tarafların anlaşma şartları dikkate alınarak yorum yapılmalı ve iradeleri ortaya konmalıdır. Tarafların gerçek iradelerinin tespitinde sözleşme hükümleri dikkate alınmalıdır. Somut olayda; taraflar davacının "X1" adlı sinema filminde oyuncu olarak çalışması karşılığında belirli bir ücret ödeneceği hususunda anlaşmış olup, bu film ile sınırlı ve bu filmin meydana getirilmesi neticesine bağlı bir ilişkidir. Taraflar arasındaki hukuki ilişki eser sözleşmesine dayanmaktadır. Eser sözleşmesine dayalı alacağı ilişkin yargılama görevi İş Mahkemesine ait olmayıp genel mahkemeler görevli olduğundan, mahkemece görevsizlik kararı verilmesi gerekirken esasa girilerek yazılı şekilde hüküm kurulması hatalı olup bozmayı gerektirmiştir." (Kaynak: Kazancı İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 29.01.2024)

³³⁰ **Yargıtay 15. Hukuk Dairesi E.2008/7916 K. 2009/599 sayılı 06.02.2009 tarihli kararı:** "Davaya dayanak alınan 25.06.2006 tarihli sözleşmenin, davacı şirketi temsile yetkili kimse ile davalı vekili tarafından imzalanmış olduğu iddia olunmaktadır. Sözleşmenin konusu, (3.) maddesinde açıklanmış olup; bu madde hükmüne göre, 16.07.2006 tarihi ile 01.07.2009 tarihi arasında, taraflarca ortaklaşa belirlenecek (TV) kanalında yayınlanmak üzere; X1 Show veya ismi birlikte kararlaştırılacak talk show ve taraflarca ortaklaşa belirlenecek (TV) dizisinde ya da dizilerinde, yarışma programlarında davalının, sunuculuk, oyunculuk işlerini yapması taraflarca kararlaştırılmıştır. Borçlar Kanununun 355. maddesi hükmü uyarınca, eser sözleşmesi öyle bir sözleşmedir ki; onunla yüklenici, iş-eser sahibinin ödemeyi üstlendiği ücret karşılığında bir eser meydana getirmeyi borçlanır. Gerek, hukuk öğretisinde ve gerekse uygulamada eserin kapsamı genişletilerek; insan emeğinin ürünü olmak ve maddi bir varlıkta kendini göstermek kaydıyla, maddi olmayan şeylerin bile eser kavramı içine gireceği kabul edilmektedir. Burada önemli olan, yüklenici sanatçının, eser sözleşmesi konusu olan şeyin "sonuç sorumluluğunu" yani sonucun ortaya çıkmasını üstlenmiş ve sanat gücünü kullanarak, bağımlı olmadan yaptığı işlerin bağımlı işlere oranla üstün olmasıdır. Yüklenicinin sonuç sorumluluğunu üstlenebileceği her şey, ister maddi varlığı bulunsun, ister bulunmasın "eser" olarak kabul edilmelidir. Özetle açıklanan bu hukuksal çerçeve dahilinde yanlar arasındaki sözleşmenin konusu ve hükümleri değerlendirildiğinde; sözleşmenin, Borçlar Kanununun 355. maddesinde tanımlanan bir "eser" sözleşmesi olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu hukuksal sebeple mahkemece, uyuşmazlığın esasına girilerek sonuçlandırılması gerekirken; yazılı gerekçelerle, uyuşmazlığın çözümünde İstanbul Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinin görevli olduğundan bahisle dava dilekçesinin görev yönünden reddine karar verilmesi doğru olmamış ve kararın bozulması gerekmiştir." (Kaynak: Kazancı İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 29.01.2024)

³³¹ **Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E.2009/459 K. 2009/541 sayılı 18.11.2009 tarihli kararı:** "Somut olayda ise, 5846 sayılı Yasa'da korunan haklardan hiçbirisine dayanılmadan; TV kanalında yayınlanmak üzere; "Talk Show" programı yapılması veya dizi veya yarışma programlarında sunuculuk, oyunculuk yapmasına ilişkin olarak yanlar arasında imzalanan 26.06.2006 tarihli sözleşmenin haksız feshine dayalı cezai şart ve tazminat istenmiştir. Borçlar Kanunu'nun 355. maddesinde eser sözleşmesi; "İstisna, bir akit ki onunla bir taraf (müteahhit), diğer tarafın (iş sahibi) vermeği taahhüt eylediği semen mukabilinde bir şey imalini iltizam eder." olarak tanımlanmıştır. Eser sözleşmesinin unsurlarını, eser imal etme, ücret, taraflar arasında anlaşma ve sözleşmenin şekli olarak belirlemek mümkündür. Eser sözleşmesi bir iş görme sözleşmesi olmakla birlikte, bu sözleşmede önemli olan çalışmanın kendisinden çok, bu çalışmadan ortaya çıkan ve objektif olarak gözlenmesi kabul olan sonuçtur. Bugün için artık söz konusu sonucun mutlaka maddi bir şeyde kendisini göstermesi gerekmediği görüşü gerek öğretide ve gerekse uygulamada baskın bulunmaktadır. İnsan emeği ürünü olmak ve maddi bir varlıkta devamlı olarak kendini göstermek kaydıyla,

1.3.3.3. Karma sözleşme olduğuna ilişkin görüş

İcracı oyuncu sözleşmesiyle ilgili doktrinde yer alan bir başka görüş karma sözleşme olduğunu savunmaktadır³³². Bu görüşe göre, karma sözleşmeler, kanunun düzenlediği çeşitli sözleşme tiplerine ait unsurların, kanunun öngörmediği tarzda bir araya gelmesiyle kurulan sözleşmeler oldukları için³³³ icracı oyuncu sözleşmesinin unsurları düşünüldüğünde karma sözleşme olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. İcracı oyuncu sözleşmesinin esaslı noktalarına bakıldığında, icracı oyuncu hem kendisine verilen rolü icra etmesi hem de elde ettiği bağlantılı haklarını devretmesi ya da kullanma yetkisini

maddi olmayan şeylerin, örneğin fikri çalışma ürünlerinin dahi eser kavramı içine gireceği kabul edilmektedir. Bir yapı planı çizilmesi, bir kitap yazılması, bir tablo yapılması, yeni bir buluşun uygulanması suretiyle bir şey vücuda getirilmesi, bir film için senaryo hazırlanması gibi. Giderek, insan emeği ürünü olup bir bütün görünüşünü arz eden ve iktisadi değeri bulunan her hukuki varlık, maddi nitelikte olsun veya olmasın, bir eser sayılmaktadır. Başka bir deyişle, objektif olarak tespiti mümkün olan belirli bir maddi veya maddi olmayan sonucun meydana getirilmesi, istisna akdinin konusunu oluşturabilir. Bu suretle İsviçre Mahkeme İçtihatları şu hallerde bir istisna akdinin varlığını kabul etmektedirler: Bir gazeteyle bir ilan konulması, radyo, televizyon reklamları, ışıklı reklam, bir reklam kampanyasının bir müşavir tarafından planlanması, bir mağaza vitrininin düzenlenmesi, bir sanatçının radyoda bir tek konser vermesi, ücret karşılığı seyredilen havai fişek gösterisi, kızak yarışı, bisiklet yarışı düzenlenmesi, sinemada film gösterilmesi, şefiyle sözleşme yapılarak tutulan ve akitte kimlikleri belirtilmeyen, diğer çalgıcılarının ücretleri şef tarafından verilen bir dans orkestrasının bir lokalde çalışması, bir yarış atının eğitilmesi, bütün bu hallerde, maddi bir şey imalini veya böyle bir şeyin değiştirilmesini gerektirmeyen, fakat bir insan emeğinin tek bir bütün görüntüsünü taşıyan sonuçları karşısında bulunmaktadır (Turgut Uygur; Borçlar Kanunu, Cilt 6, sayfa 7453, Bası 2003). Burada şunu da belirtmekte yarar vardır: Borçlar Kanunu'nun 355. maddesindeki eser kavramıyla, Borçlar Kanunu'nun 58. maddesindeki imal kavramı arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle, eser kavramını, Borçlar Kanunu'nun 58. maddesindeki imal kavramıyla sınırlamak mümkün değildir. Bu kapsamda, genellikle emek unsuru ağır basan bir çalışma ürünü olup bütünlük arz eden ve ekonomik değeri olan her hukuksal varlık, maddi nitelikte olsun veya olmasın bir eser sayılmaktadır. Eser sözleşmesinin açıklanan tanımı ve unsurlarına göre, yanlar arasında ileri sürülen temel ilişki değerlendirildiğinde, hukuksal niteliğince bir "eser" sözleşmesi (istisna akdi) olduğu ve eldeki davada da bu sözleşmeye dayalı olarak tazminat ve cezai şart alacağı istendiği anlaşılmaktadır. Şu durumda davalı, yukarıda FSEK kapsamında unsurları açıklanan bir eserin henüz sahibi olmamasına ve davanın "Fikri mülkiyet hakkına veya hak sahipliğine" dayanmadığının belirgin olmasına göre, Fikir ve Sanat Eserleri Yasası'nın koruyucu hükümlerinden yararlanamaz. Diğer bir ifade ile olaya 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası hükümlerinin uygulanma olanağı yoktur. Dolayısıyla Fikri ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesinin görev alanına giren bir olgunun varlığından söz edilemez. Saptanan bu hukuksal durum uyarınca, yanlar arasındaki uyumsuzluğun Borçlar Kanunu'nun 355 ve devamı maddelerindeki hükümler ile sözleşme dikkate alınarak çözüme kavuşturulması ve Asliye Ticaret Mahkemesince davaya devam edilerek uyumsuzluğun esası hakkında karar verilmesi gere-kirken, dava dilekçesinin görev yönünden reddine karar verilmesi doğru olmamıştır. Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır. Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının yukarıda belirtilen ve Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı HUMK'nın 429. maddesi gereğince (BOZULMASINA), istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine, 18.11.2009 gününde, ikinci görüşmede oyçokluğu ile karar verildi." (Kaynak: Kazancı İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 29.01.2024)

³³² GÖKYAYLA, "Film Yapım", s. 86; AKMEŞE TAKCI, s. 50.

³³³ Bkz. Birinci Bölüm. 1.3.2.1.2

bırakması söz konusudur³³⁴. Bunun karşılığında yapımcı belirli bir ücret ödemekle yükümlendirilmektedir. Bu görüşe göre kanunda düzenlenen farklı sözleşmelere ait unsurlar kanunun öngörmediği bir şekilde birleşerek sentez oluşturmuşlardır. Ayrıca icracı oyuncunun sonuç odaklı olan icrası eser sözleşmesi niteliğine haiz olsa da bağlantılı haklar içerisinde yer alan malî hakların devrine ya da kullanma yetkisinin bırakılmasıyla ilgili söz konusu borcu icracı oyuncu sözleşmesinin klasik eser sözleşmesi kabul edilmesine engeldir. Bu nedenle karma sözleşme olarak nitelendirilmelidir.

İcracı oyuncu sözleşmesinin karma sözleşme çatısı altında incelenmesini savunan bir görüş³³⁵ konuyu bir üst seviyeye daha çıkartarak söz konusu sözleşmenin kombine tipli karma sözleşme³³⁶ olduğunu savunmaktadır. Buna göre, icracı oyuncu kanunda düzenlenmiş olan sözleşme türlerine ait birden fazla asli edimi üstlenirken, yapımcı ise sadece ücret ödeme borcu altına girmektedir³³⁷.

1.3.3.4. Sui generis sözleşme olduğuna ilişkin görüş

Doktrinde yer alan bir başka görüşe göre icracı oyuncu sözleşmesi, isimsiz sözleşme türlerinden kendine özgü yapısı olan sui generis sözleşme kategorisinde değerlendirilmelidir³³⁸. Daha önce de ifade edildiği gibi³³⁹ sui generis sözleşmeler kısmen veya tamamen kanunda düzenlenmiş sözleşme tiplerinde bulunmayan unsurlardan meydana gelir³⁴⁰. Bu görüşü savunan yazar³⁴¹, icracı oyuncunun borçlarından biri olan icra faaliyetinin, sonuç taahhüdü içermeyip sadece icranın özenle yapılmasıyla yükümlendirilmesi ve aynı hizmet akdindeki gibi yoğun olarak bağımlılık ilişkisi barındırmaması nedeniyle vekâlet sözleşmesine haiz bir unsur olduğunu belirtmiştir.

³³⁴ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 86: Yazara göre sözleşmeye karakterini vermese de yani asli edim sayılmasa da icracı oyuncunun borçları arasında özel hayatına dikkat etmek, filmin tanıtımı için magazin programlarında yer almak, gazete ve dergilere röportaj vermek gibi sübjektif esaslı noktalar bulunmaktadır.

³³⁵ AKMEŞE TAKCI, s. 50.

³³⁶ Bkz. Birinci Bölüm. 1.3.2.1.2

³³⁷ AKMEŞE TAKCI, s. 50: Yazara göre, oyuncu sözleşmesi kombine tipli karma sözleşmelere yakındır. Çünkü Çeşitli sözleşmelere ait birden fazla edimi bünyesinde toplamıştır. Oyuncu bu kapsamda hem üstlendiği rolü icra edecek hem de bağlantılı hakları devretmesi ya da kullanım yetkisini bırakması gerekecektir. Bunun karşılığında ise yapımcı borcu bedel ödemektir. Bu nedenle kombine tipli karma sözleşme olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

³³⁸ KAÇMAZ, s. 30 vd.

³³⁹ Bkz. Birinci Bölüm. 1.3.2.1.1

³⁴⁰ OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 275; YÜCER AKTÜRK, “İsimsiz Sözleşme”, s. 40; NOMER, s. 79.

³⁴¹ KAÇMAZ, s. 30-33.

Bununla birlikte icracı oyuncunun bir diğer borcu olan malî hakların devri ya da kullanım yetkisinin bırakılması taahhüdünün isimsiz bir sözleşme oluşturduğu söylenebilir. Bu görüşe göre, söz konusu icra faaliyetinin yerine getirilmesi borcu, kanunda yer alan sözleşmeye; malî hakların ya da kullanma yetkisinin bırakılması borcu ise bir isimsiz sözleşmeye ait bir unsur olduğu için sözleşmenin kendine özgü yapısı olan sui generis sözleşme olduğu savunulmaktadır.

1.3.3.5. Görüşlerin değerlendirilmesi

İcracı oyuncu sözleşmesinin hukukî niteliğinin belirlenmesi uyumsuzluk halinde uygulanacak kurallar açısından önem arz etmektedir. İlk olarak hizmet sözleşmesi olarak kabul edilen görüşü incelemek gerekirse dikkat edilmesi gereken nokta, icracı oyuncunun sözleşmeden kaynaklı taahhüdünün devamlı ve bağımlı iş ilişkisi yürütmeye yönelik olmadığıdır. Gerçekten de icracı oyuncu icra faaliyeti zamana bağlı değil belirli bir işin görülmesine bağlıdır. Bu noktada dizi film çekimlerinin yoğun bir çalışmayı zorunlu kılarak haftalar ve hatta aylar sürmesi icracı oyuncunun faaliyetinin zamana bağlı olduğunu göstermez. Ayrıca her ne kadar icracı oyuncu, yönetmenin talimatlarına uygun olarak icrasını yerine getirirse de icracı oyuncu ile yapımcı arasında hizmet akdinin sahip olduğu yoğunlukta kişisel ve hukukî bağımlılık da bulunmamaktadır³⁴². Zira icracı oyuncu yönetmenin talimatlarına uygun hareket etse de icrasını kendi sanatsal yeteneği ile yerine getirdiğinden bu ilişkiyi bağımlı çalışma ilişkisi olarak kabul etmek mümkün değildir³⁴³. Bu sebeple kanaatimizce icracı oyuncu sözleşmesi, hizmet sözleşmesi olarak değerlendirilemez.

İcracı oyuncu sözleşmesinin eser sözleşmesi olup olmadığının değerlendirilmesi için eser sözleşmesinin temel unsurlarına bakmak gerekir. TBK m. 470/1'e göre "*Eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.*" O hâlde bir eser sözleşmesinden bahsedebilmek için her şeyden önce bir eser meydana getirilmelidir³⁴⁴. Gerçekten de eser sözleşmesini

³⁴² KAÇMAZ, s. 31.

³⁴³ GÖKYAYLA, "Film Yapım", s. 77, dn. 204.

³⁴⁴ ERDOĞAN, İhsan: "İstisna Sözleşmesi ve Bazı İş Görme Sözleşmeleri ile Karşılaştırılması", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 1, Ocak 1990, 135-172, s. 136; KILIÇOĞLU, "Özel

diğer işgörme sözleşmelerinden ayıran en önemli kıstas sonuç taahhüdünde bulunulmasıdır³⁴⁵. Bununla birlikte taahhüt edilen işgörme sonucu bağımsız bir hukukî varlığa sahip olmalıdır³⁴⁶. Söz konusu eser kavramı maddi nitelikte eserleri içerdiği gibi maddi olmayan eserleri de içerebilir³⁴⁷. Bu kapsamda bir bütün oluşturan ve çalışma sonucu olan maddi veya maddi olmayan her sonuç eser olarak kabul edilebilir. Yargıtay da söz konusu oyunculuk edimlerinin neticesinde hem maddi hem de maddi olmayan bir sonucun meydana gelmesinden yola çıkarak eser sözleşmesi kapsamına girdiğini kabul etmektedir³⁴⁸. Fakat eser sözleşmesi kapsamında yüklenilen işin önceden objektif olarak belirlenebilir, taahhüdü mümkün ve sonuç vermeye elverişli olması gerekmektedir. Sonucun taahhüt edilemeyeceği işler, eser sözleşmesi kapsamına dâhil edilmemelidir. İcracı oyuncunun söz konusu icra faaliyeti ise sübjektiflik başka bir deyişle öznelilik ihtiva eden sanatsal bir çalışmadır. Bununla birlikte icraları sanatsal yetenekleri oranında şekillendiğinden önceden belirli ve saptanabilir nitelikte değildir. Bu sebeple icracı oyuncunun sözleşme kapsamında icrası sonucunda bir sonuç taahhüdünde bulunması mümkün değildir³⁴⁹. Örneğin, icracı oyuncunun bir komedi filminde yer alması halinde seyirciyi güldürmeyi; bir dram filminde yer alması halinde de seyirciyi duygulandırmayı

Hükümler”, s. 456; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA**, s. 487; **ARAL/AYRANCI**, s. 373; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 600.

³⁴⁵ **KURŞAT**, Zekeriya: “Eser ve Vekâlet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Y. 2009, C. 67, S. 1-2, 143-166, s. 146.

³⁴⁶ **KILIÇOĞLU**, “Özel Hükümler”, s. 460; **GÜLLE**, s. 64; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA**, s. 493

³⁴⁷ **ERDOĞAN**, “İstisna Sözleşmesi”, s. 136; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA**, s. 487; **ARAL/AYRANCI**, s. 376; **KURŞAT**, s. 149; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 604: Yazar, maddi varlığı olmayan işgörme sonuçlarının, objektif bir bütün oluşturmaları ve borçlunun da söz konusu edimi ifade yeterli olması durumunda eser kavramı içinde yer alabileceğini fakat bağımsız bir bütünlük oluşturmayan ve borçlunun ifade yetersiz olduğu işgörme sonuçlarının, eser olarak nitelendirilemeyeceğini belirtmiştir.

³⁴⁸ **Yargıtay 23. Hukuk Dairesi E.2014/2668 K. 2014/7734 sayılı 01.12.2014 tarihli kararı**: “Bugün için artık söz konusu sonucun mutlaka maddi bir şeyde kendisini göstermesi gerekmediği görüşü gerek öğretide ve gerekse uygulamada baskın bulunmaktadır. İnsan emeği ürünü olmak ve maddi bir varlıkta devamlı olarak kendini göstermek kaydıyla, maddi olmayan şeylerin, örneğin fikri çalışma ürünlerinin dahi eser kavramı içine gireceği kabul edilmektedir. Bir yapı planı çizilmesi, bir kitap yazılması, bir tablo yapılması, yeni bir buluşun uygulanması suretiyle bir şey vücuda getirilmesi, bir film için senaryo hazırlanması gibi.” (Kaynak: Legalbank İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 31.01.2024); **Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E.2010/727 K. 2011/75 sayılı 06.04.2011 tarihli kararı**: “Giderek, insan emeği ürünü olup bir bütün görünüşünü arz eden ve iktisadi değeri bulunan her hukuki varlık, maddi nitelikte olsun veya olmasın, bir eser sayılmaktadır. Başka bir deyişle, objektif olarak tespiti mümkün olan belirli bir maddi veya maddi olmayan sonucun meydana getirilmesi, istisna akdinin konusunu oluşturabilir.” (Kaynak: Legalbank İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 31.01.2024).

³⁴⁹ **KURŞAT**, s. 159, dn. 59: Yazar, Yargıtay’ın maddi olsun olmasın bir sonucun ortaya çıkmasından hareketle televizyonda oyunculuk edimlerinin eser sözleşmesi konusuna girdiği yönündeki görüşünü eleştirmektedir. Yazara göre, bir sonucun tespit edilebiliyor oluşu her zaman eser anlamında bir sonuç doğurduğu anlamına gelmemektedir. Söz konusu edimler açısından yazara göre, ortada “kötü oyunculuk” olsa dahi ayıptan değil, özen eksikliğinden kaynaklandığı düşünülmelidir. Çünkü herhangi bir oyun, oyuncusuna göre değişiklik gösterebilecek olup ayıp bakımından belli bir standart getirmek yerine özen yükümlülüğü bakımından konunun ele alınması doğru olacaktır.

taahhüt etmesi mümkün değildir³⁵⁰. Doktrinde de özellikle fikir, sanat ve spor alanlarındaki sözleşmelerde yer alan maddi olmayan edimler hakkında TBK m. 502/2³⁵¹ hükmünün işletilmesi gerektiği ileri sürülmektedir³⁵². Sonuç olarak icracı oyuncu sözleşmesinin eser sözleşmesi olduğunu söylemek mümkün değildir.

Çalışmamızda Borçlar Kanunu'nun özel hükümlerinde ve özel kanunlarda düzenlenmemiş sözleşmelere isimsiz sözleşmeler adı verildiğine daha önce değinmiştik³⁵³. İcracı oyuncu sözleşmesi hakkında da ne Borçlar Kanunu'nun özel hükümlerinde ne de özel kanunlarda düzenleme bulunmadığı için sözleşmenin tarafları, TBK m. 26'da öngörülen "*sözleşme özgürlüğü*", ve özellikle de "*tip özgürlüğü*" ilkesine dayanarak çalışmamızın konusunu oluşturan icracı oyuncu sözleşmesini oluşturmuşlardır. Bu sebeple icracı oyuncu sözleşmesinin isimsiz sözleşme olduğunun kabulü ile birlikte isimsiz sözleşmelerden hangi gruba dâhil olduğunun tespiti yapılması gereklidir. Bu tespit ise sözleşmenin ihtiva ettiği asli edim yükümlülükleri ile işbu yükümlülüklerin toplu bir şekilde incelenmesiyle yapılabilir.

İcracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncu, sinema filmindeki rolü icra etmek ve bağlantılı haklarını ve kullanma yetkisini devretmek borçları ile yükümlü iken, yapımcı ise kararlaştırılmış belirli bir ücreti ödemeyi taahhüt etmektedir. İcracı oyuncunun ilk borcu olan icra faaliyetinin eser sözleşmesi kapsamında mı yoksa vekâlet sözleşmesi kapsamında mı değerlendirilmesi gerektiği gündeme gelecektir. TBK'ya bakıldığında ise m. 470'de eser sözleşmesi "*yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşme*" şeklinde tanımlanırken; vekâlet sözleşmesi ise m. 502'de "*vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşme*" olarak ifade edilmiştir.

Eser sözleşmesi ile vekâlet sözleşmesini birbirinden ayıran en önemli kıstas, sonuç taahhüdünde bulunulması kıstasıdır. Eser sözleşmelerinde, yüklenicinin borcu bir sonuç ortaya çıkarmakken; vekâlet sözleşmesinde vekil, vekâlet veren adına bir iş görmekle

³⁵⁰ GÜLLE, s.72: Yazar, icracı oyuncunun sonuç taahhüdünde bulunduğu kabul edildiği takdirde, seyircinin Japon olduğu durumlarda, icracı oyuncunun sorumlu olduğu gibi yanlış sonuçlara varılabileceğinin altını çizmiştir.

³⁵¹ TBK m. 502/2: "*Vekâlete ilişkin hükümler, niteliklerine uygun düştükleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan işgörmeye sözleşmelerine de uygulanır.*"

³⁵² YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1137; KAÇMAZ, s. 32.

³⁵³ Bkz. Birinci Bölüm. 1.3.2

birlikte, bu işgörme sonunda üstlendiği işin sonucunu taahhüt etmez³⁵⁴. Vekâlet sözleşmesinde, vekilin üstlendiği edim, bir eser meydana getirmek değil, bir faaliyette bulunmak yani bir edim fiilini yürütmektir. Bu hâlde vekâlet sözleşmesi kapsamında istenilen sonuç gerçekleşebilir veya gerçekleşmeyebilir. Eser sözleşmesinden farklı olarak, vekilin üstlendiği işi itina ve sadakatle yerine getirmesi yeterli olacak ve sonucun gerçekleşmemesinden sorumlu olmayacaktır³⁵⁵. İcracı oyuncunun icra faaliyeti düşünüldüğünde; icra faaliyetinin önceden objektif olarak belirlenemeyeceği, baştan bir tasarı olsa bile icra faaliyetinin sonunda başka bir sonucun ortaya çıkma ihtimalinin bulunduğu ve sanatsal bir faaliyet olması sebebiyle icranın sonunda icrayı değerlendirilmesine ilişkin objektif kriterlerin de bulunmadığı açıktır³⁵⁶. İcranın sonunda icranın değerlendirilmesi ile ilgili yapılacak yorumlar sübjektif nitelikte olacak ve kişisel beklentileri karşılayıp karşılamadığı noktasında tıkanacaktır. Ayrıca eser sözleşmesinde, taahhüt edilen sonucun meydana gelip gelmediğinin denetimi konusunda ayıp hükümleri devreye girer³⁵⁷. Buna karşılık vekâlet sözleşmesinde TBK m. 506/2’den hareketle vekilin vekâleti özenle ifa borcu bulunmaktadır³⁵⁸. Eser sözleşmesinde uygulanabilecek teslim ve ayıba ilişkin hükümler de icracı oyuncunun icrası konusunda uygulama alanı bulamayacaktır. İcracı oyuncu üzerinde icrasından kaynaklı eser sözleşmesindeki ayıba ilişkin denetimden ziyade vekâlet sözleşmesindeki özenli davranma denetiminin yapılması uygun düşecektir³⁵⁹.

Eser sözleşmesi, vekâlet sözleşmesinden farklı olarak mutlaka ivazlı olarak yapılması gereken bir sözleşmedir³⁶⁰. Gerçekten de eser sözleşmesinde bedel zorunlu

³⁵⁴ **AYDEMİR**, s. 35; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 612; **KURŞAT**, s. 147; **KILIÇOĞLU**, “Özel Hükümler”, s. 463; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA**, s. 508.

³⁵⁵ **ARAL/AYRANCI**, s. 438; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA**, s. 508.

³⁵⁶ **ÖZ**, Turgut: İş Sahibinin Eser Sözleşmesinden Dönmesi, 2. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2021, s. 10; **KAÇMAZ**, s. 30; **GÜLLE**, s. 71-72.

³⁵⁷ **SÜRER**, Metin / **DEMİR**, Bahadır: “Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Eser Sözleşmesinde Ayıp Sebebiyle Sorumluluk”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(1), 25 Nisan 2023, 232-243, s. 234; **ERDOĞAN**, “İstisna Sözleşmesi”, s. 148; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 645 vd, **AYDEMİR**, s. 342.

³⁵⁸ **TAŞTEKİN**, Sinem: “Vekilin Vekâlet Sözleşmesinden Kaynaklanan Özen Borcu”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 2, Eylül 2019, 83-105, s. 87; **ARAL/AYRANCI**, s. 448; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 743.

³⁵⁹ **KURŞAT**, s. 156: Yazar, bu bağlamda tiyatro temsillerinin düzenlenmesi edimlerinin eser olarak düşünülmesinin zor olduğunu, bunların seyirciler tarafından önceden ısmarlanmadığını, bunları meydana getirenlerin de ortaya çıkan sonuç hakkında bir taahhütte bulunmayacağını ve dolayısıyla bu gösterilerin vekâlet sözleşmesinin konusunu oluşturduğunu kabul etmektedir.

³⁶⁰ **ERDOĞAN**, “İstisna Sözleşmesi”, s. 136; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA**, s. 508; **TANDOĞAN**, s. 39; **KURŞAT**, s. 154; **KILIÇOĞLU**, “Özel Hükümler”, s. 463; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 613.

unsur iken vekâlet sözleşmesinde ücretli ve ya ücretsiz sözleşme akdedilebilir³⁶¹. FSEK madde 48’de yer alan “*Eser sahibi veya mirasçıları kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva itibariyle mahdud veya gayrimahdud, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler.*” hükmü gereği icracı oyuncu sözleşmesi açısından bakıldığında daha önce de değinildiği gibi³⁶² ücret unsuru zorunlu unsur teşkil etmemektedir. Bedel unsuru bakımından da vekâlet sözleşmesine daha yakın olduğu görülmektedir. Güven unsuru açısından değerlendirmek gerekirse eser sözleşmesinde taraflar arasında güven unsuru önemli olmakla beraber, bu unsur vekâlet sözleşmesinde çok daha büyük bir önem taşımaktadır. Aslında bütün işgörme sözleşmelerinde işin şahsen ifası ve güven unsurunun önemi bulunmaktadır³⁶³. Fakat işi yerine getirecek kişinin şahsının önemli olması ve bu şekilde ortaya konan güven unsuru karşımız çıkan sözleşmenin vekâlet sözleşmesi olduğuna dair ihtimalleri arttırmaktadır. Gerçekten de vekil ile müvekkil arasında genellikle yüklenici ile iş sahibi arasındaki ilişkiye nazaran daha yoğun bir güven ilişkisi mevcuttur³⁶⁴. Uygulamaya bakıldığında çoğu icracı oyuncu audition adı verilen deneme çekimlerine katılarak çok sayıda rakibini eleyip istediği rolü elde etmektedir. Bu sebeple icracı oyuncu sözleşmesi açısından, icracı oyuncunun verilen rolün altından kalkabileceği konusunda yapımcı ile arasında yoğun bir güven ilişkisinin bulunduğu söylenebilir. Yoğun güven unsuru icracı oyuncunun icra borcunu, vekâlet sözleşmesine daha da yaklaştırmaktadır.

Eser sözleşmesi ile vekâlet sözleşmesini ayıran bir başka husus, eser sözleşmesinde işin görülmesinin gerektirdiği masraflar yükleniciye aitken; vekâlet sözleşmesinde vekâlet verene aittir³⁶⁵. O hâlde yapılan işin masraflarının somut olayda kime yüklenmiş olduğunun tespit edilmesi hangi sözleşmenin konusuna girdiği noktasında bize yardımcı olacaktır. Bir filmin meydana gelme aşamalarının tüm safhaları için icracı oyuncunun icra faaliyetini yerine getirmesinde, sözleşmenin diğer tarafı yapımcı organizasyonun yürütülmesini üstlenir. Daha önce de ifade edildiği gibi yapımcının bu anlamda verdiği destek, eserin ortaya çıkmasında malî dayanak teşkil etmektedir. Film çekimi için gerekli stüdyonun kiralanması, yemek ve ulaşım giderleri, dekor ve kostüm masrafları ve hatta

³⁶¹ Günümüzde artık neredeyse tüm vekâlet sözleşmeleri bir bedel karşılaştırılarak kurulmaktadır.

³⁶² Bkz. **Birinci Bölüm. 1.3.2**

³⁶³ **TAŞTEKİN**, s. 84; **KURŞAT**, s. 159.

³⁶⁴ **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 613; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA**, s. 508.

³⁶⁵ **TANDOĞAN**, s. 40; **ERDOĞAN**, “İstisna Sözleşmesi”, s. 144; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA**, s. 509; **KURŞAT**, s. 159; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 613; **GÜLLE**, s. 70.

uygulamada karşılaşıldığı gibi icracı oyunculara çekim aralarında dinlenmeleri için karavan kiralınması gibi masraflar dahi yapımcı tarafından karşılanmaktadır. Yukarıda zikredilen tüm sebepler ışığında kanaatimizce icracı oyuncunun icra faaliyeti edimi hukukî nitelendirme açısından vekâlet sözleşmesine ait bir edim niteliği taşımaktadır³⁶⁶.

İcracı oyuncunun sözleşmeden kaynaklı bir diğer borcu ise icrasının üzerindeki malî haklarını devretmesi ya da işbu malî hakların kullanım yetkisini bırakması borcudur. Her ne kadar malî haklarını devretmesi ya da bunların kullanım yetkisini bırakması borcu FSEK madde 48’de “*Eser sahibi veya mirasçıları kendilerine kanunen tanınan malî hakları süre, yer ve muhteva itibarıyla mahdud veya gayrimahdud, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler. Malî hakları sadece kullanma salahiyeti de diğer bir kimseye bırakılabilir. (Ruhsat).*” şeklinde kanunda yer alsa da kanunun bir sözleşmeyi sadece ismen zikretmiş olması, onun isimli sözleşme sayılmasını gerektirmez³⁶⁷. Zira söz konusu sözleşmenin unsurları veya bu unsurların meydana geliş şekli kanunda düzenlenmediğinden söz konusu icracı oyuncunun malî haklarını devretmesi ya da bunların kullanım yetkisini bırakması borcu noktasında sözleşmenin isimli bir sözleşme olduğunu kabul etmek gerekecektir³⁶⁸.

O hâlde icracı oyuncu sözleşmesinin isimli sözleşmelerden hangi gruba dâhil olduğunun tespitinin yapılması noktasında tarafların asli edim yükümlülüklerinin saptanmasının önemli olduğuna değinmiştik. İcracı oyuncunun sözleşmedeki asli edim yükümlülükleri, kendisine verilen rolü icra faaliyeti ile icrası üzerinde sahip olduğu bağlantılı haklarını devretmesidir. Bunun karşılığında yapımcı ise belli bir ücret ödemektedir. İcracı oyuncu sözleşmesinde ücret unsuru zorunlu bir unsur olmadığı için sözleşmenin hukukî nitelendirmesi açısından dikkate alınmayacaktır. İcracı oyuncunun icra faaliyetini yerine getirmesi isimli bir sözleşme olan vekâlet sözleşmesine ait bir unsur niteliğindeyken; bağlantılı hakların içerisinde yer alan malî haklarını devretmesi ya da

³⁶⁶ Aynı yönde görüş için bkz. GÜLLE, s. 72; KAÇMAZ, s. 32.

³⁶⁷ ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 11, 12; EREN, “Özel Hükümler”, s. 948; Yazar, aslolanın kanun koyucunun bir sözleşmenin ismini zikretmiş olması değil, onu ayrıntılı bir şekilde düzenlemeyişi olduğunun altını çizmektedir. Buna göre ön sözleşme (TMK m. 29), şerh sözleşmesi (TMK m. 1009) ve miras paylaşma sözleşmesi (TMK m. 676) gibi sözleşmeleri örnek göstererek bu sözleşmelerin kanunda zikredildiğini fakat asli edimleri ve çekirdekleri düzenlenmediğinden “kanunda adı zikredilmiş isimli sözleşmeler” olarak anıldıklarını vurgulamıştır.

³⁶⁸ Aynı yönde görüş için bkz. TOSUN, Yalçın: “Sözleşme Hukuku Açısından Eser Sipariş Sözleşmelerine Dizi Film Yapım Sözleşmesi Bağlamında Bir Yaklaşım”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 11 , S. 139 – 140 Mart – Nisan 2016, 171-196, s.184; KAÇMAZ, s. 33; EREL, s. 263; Aksi yönde görüş için bkz. AKMEŞE TAKCI, s. 46; GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 32.

kullanım yetkisini bırakması isimsiz bir sözleşmeye ait bir unsurdur. O hâlde icracı oyuncu sözleşmesinde hem isimli sözleşmeye hem de isimsiz sözleşmeye ait unsurların beraber yer aldığı söylenebilir.

Hem isimli sözleşmeye hem de isimsiz sözleşmeye ait unsurların bir araya geldiği sözleşmelerin hukukî nitelendirmesi açısından doktrinde karma sözleşme ya da sui generis sözleşme olduğuna dair görüş ayrılığı bulunmaktadır. Bu konu hakkında doktrinde yer alan ilk görüş³⁶⁹ karma sözleşmelerin sadece yasada yer alan çeşitli sözleşme tiplerinin unsurlarını yasanın öngörmediği şekilde bir araya gelmesi şeklinde meydana getirilebileceği kabul ederek “*dar anlamda karma sözleşme*” bakış açısına sahiptir. Bu bakış açısı kanunda düzenlenen bir sözleşme tipinde yer alan unsur ile yasada düzenlenmeyen bir sözleşme tipinde yer alan unsurun bir araya gelmesiyle meydana gelen sözleşmeleri karma sözleşme değil kendine özgü sui generis sözleşme olduğunu kabul etmektedir. Konu ile ilgili ikinci görüş³⁷⁰ ise yasada düzenlenen bir sözleşme tipinde yer alan unsur ile yasada düzenlenmeyen bir sözleşme tipinde yer alan unsurun bir araya gelmesiyle meydana gelen sözleşmelerin “*geniş anlamda karma sözleşme*” olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Kanaatimizce geniş anlamda karma sözleşme görüşünün benimsenmesi durumunda karma sözleşmeler ile kendine özgü sui generis sözleşmelerin birbirine karıştırılması riski doğacağından ilk görüş olan dar anlamda karma sözleşme görüşü benimsenmelidir. Bu durumda karma sözleşmelerin sadece yasada düzenlenen çeşitli sözleşme tiplerinin unsurlarının yasanın öngörmediği şekilde bir araya gelerek oluşacağı ve buradan hareketle icracı oyuncu sözleşmesinde de isimli sözleşmede yer alan bir unsur ile isimsiz sözleşmede yer alan bir unsurun birlikte ele alınması sebebiyle karma sözleşme değil, kendine özgü sui generis sözleşme niteliğine haiz olduğunu kabul etmekteyiz³⁷¹.

³⁶⁹ **ASLANKOÇ**, Yasemin: İsimli Uluslararası Sözleşmeler ve Tahkim, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 13; **ARAL/AYRANCI**, s. 57; Krş. **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 964: Yazar, isimli ve isimsiz sözleşmelerin unsurlarından meydana gelen isimsiz sözleşmeleri eğer uygulaması yoğun ve bolsa “kitleli tipikleşmiş sözleşme”; aksi hâlde “atipik, bireysel isimsiz sözleşme” olarak adlandırmaktadır.

³⁷⁰ **GÜRZUMAR**, Osman Berat: Franchise Sözleşmeleri ve Bu Sözleşmelerin Temelini Oluşturan “Sistem”lerin Hukukî Korunması, Şubat 1995, İstanbul, s. 76; **OKTAY**, s. 273.

³⁷¹ Aynı yönde görüş için bkz. **TOSUN**, “Dizi Film”, s. 184, 185; **KAÇMAZ**, 33, 34.

1.3.4. İcracı oyuncu sözleşmesine uygulanacak hükümler

İcracı oyuncu sözleşmesi, icracı oyuncunun ortaya koyduğu icrası bakımından iş görme edimi ve yukarıda da açıklandığı üzere bir kısmı yasanın düzenlemiş olduğu sözleşme tiplerinin unsurlarını bir kısmı da yasada düzenlenmesi bulunmayan sözleşme tiplerinin unsurlarını ihtiva eden kendine özgü sui generis bir sözleşmedir. Fakat konu ile ilgili ne TBK'nın vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümleri arasında ne de FSEK'te doğrudan bir düzenleme bulunmadığından işbu icracı oyuncu sözleşmesine uygulanacak hükümlerin belirlenmesi gerekmektedir. Zira sui generis sözleşmelere uygulanabilecek hükümler hakkında yasada bir düzenleme yer almamaktadır.

Kendine özgü yapısı olan sui generis sözleşmelerde taraflar, söz konusu uyuşmazlıkları çözmek için kendi iradeleriyle özgün bir kural koymuşlarsa öncelikle bu kural uygulama alanı bulacaktır³⁷². Söz konusu kural TMK 2'de yer alan dürüstlük kuralı kapsamı dâhilinde yaygın teamüllerin de esas alınmasıyla yorumlanacak ve tamamlanacaktır³⁷³. Bununla birlikte ortaya çıkan uyuşmazlığın niteliğine uygun düştüğü ve özellikleri izin verdiği ölçüde kendi niteliklerine benzeyen özellikler taşıyan isimli sözleşmelere ilişkin kanun hükümleri kıyas yoluyla bu sözleşmelere de uygulanacaktır. İcracı oyuncu sözleşmesi bakımından TBK'da kıyasen uygulanabilecek hükümler daha önce de ifade edildiği gibi vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlerdir. Herhangi bir kural koyulmadığı zaman, gerekli olduğu durumlarda ve elverdiği ölçüde Türk Borçlar Kanununun genel hükümleri uygulama alanı bulacaktır³⁷⁴. Eğer bu şekilde de sözleşmeye uygulanacak hüküm bulunamazsa hâkimin örf ve adet hukukuna gitmesi gündeme gelecektir³⁷⁵. Bu şekilde de somut olaya uygulanacak bir hukuk kuralı elde edilemezse o zaman son çare olarak hâkim kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse TMK m. 1'e göre hukuk yaratarak uyuşmazlığı çözüme kavuşturur³⁷⁶.

Çalışmamızda icracı oyuncu sözleşmesi incelenirken, TBK m. 502 ve devamında düzenlenen vekâlet sözleşmesinde ilişkin hükümler ile FSEK'de yer alan malî hakların

³⁷² OKTAY, “İsimsiz Sözleşme”, s. 276; EREN, “Özel Hükümler”, s. 965; ARAL/AYRANCI, s. 64; AYAN, s. 161.

³⁷³ YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 28.

³⁷⁴ YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 29; EREN, “Özel Hükümler”, s. 965.

³⁷⁵ EREN, “Özel Hükümler”, s. 965; RUHİ, s.88.

³⁷⁶ KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 29; ARAL/AYRANCI, s. 64; EREN, “Özel Hükümler”, s. 965; AYAN, s. 161; RUHİ, s.88; ERGÜN, s. 36.

devredilmesine ilişkin hükümlerin icracı oyuncu sözleşmesine kıyasen uygulanacağı gözetilmiştir. Bununla birlikte özellikle tarafların sözleşmeden doğan yükümlülüklerinde ve sözleşmenin sona ermesinde ele alınacak hükümler icracı oyuncu sözleşmesinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde esas alınmıştır.

1.3.5. İcracı oyuncu sözleşmesinin şekli

Sözleşmeler hukuku alanında esas olan şekil serbestisidir³⁷⁷. TBK m. 12 hükmünde “(1) Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir. (2) Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz.” şeklinde şekil serbestisi ifade edilmiştir. Buna göre ana kural itibarıyla sözleşmelerin kurulması şekle tabi olmasa da kanunda özel olarak bir sözleşmede şekil şartına ilişkin düzenleme mevcutsa söz konusu şekil şartında riayet edilmeden akdedilen sözleşmeler geçersiz olacaktır³⁷⁸.

Daha önce de açıklandığı gibi kendine özgü sui generis sözleşmeler olarak kabul edilen icracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncunun icra faaliyeti vekâlet sözleşmesine ait bir iş görme edimi olarak kabul edilmektedir. Vekâlet sözleşmeleri kural olarak şekle tabi olmamakla birlikte³⁷⁹, icracı oyuncunun bağlantılı hakları içerisinde yer alan malî haklarının devredilmesi ya da kullanım yetkisinin bırakılması taahhüdü hem FSEK m. 52’de hem de m. 80/2-6’da öngörüldüğü üzere yazılı şekil şartına bağlanmıştır. FSEK m. 80/2 (6)’da yer alan “Komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların verdikleri izinlerin yazılı olması zorunludur.” hükmünden hareketle icracı oyuncu da komşu hak sahiplerinden olduğu için malî haklarının devrine ilişkin sözleşmeler de yazılı şekle tabi olacaktır. Komşu Haklar Yönetmeliğinin “Hakların Devir ve İntikali” başlıklı 23. maddesinde yer alan “Komşu hak sahiplerinin haklarının devir ve intikali,

³⁷⁷ CAMCI, Sinem / ŞEKER, Muzaffer: Sözleşmeye Katılma Aşamasında Şekil ve Şekle Aykırılığın Yaptırımı, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi Sosyal Bilimler Dergisi, 20(41), 30.09.2021, 783-806, s. 786; ERCOŞKUN ŞENOL, Hatice Kübra: Sözleşme İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK m. 27, İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXIV 2016, s.721; NOMER, s. 116; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.146; EREN, “Genel Hükümler”, s. 301.

³⁷⁸ TERCIER, Pierre / PICHONAZ, Pascal / DEVELİOĞLU, H. Murat: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2016, s. 215; ANTALYA, s. 86; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 153; EREN, “Genel Hükümler”, s. 303; CAMCI/ŞEKER, s. 787; NOMER, s. 117; ERCOŞKUN ŞENOL, “Belirleme Özgürlüğü”, s.721; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.146.

³⁷⁹ ARAL/AYRANCI, s. 443; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 549; EREN, “Özel Hükümler”, s. 725; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 646; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1137.

5846 sayılı Kanun ile genel hükümler çerçevesinde yürütülür.” atfı dolayısıyla bağlantılı hak sahiplerinden olan icracı oyuncular yönünden FSEK m. 52’nin kıyasen uygulanması söz konusu olmaktadır. Emredici niteliğe sahip FSEK 52. maddesinde yer alan “*Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.*” hükmü de aynı noktayı vurgulamaktadır. O hâlde icracı oyuncu sözleşmesinin, bağlantılı hakların içerisinde yer alan malî haklarının devredilmesi ya da kullanım yetkisinin bırakılması taahhüdünü içermesi sebebiyle adi yazılı şekil şartına bağlı olduğu söylenebilir³⁸⁰. Anılan şekil şartının ispat değil geçerlilik şartı olduğu da unutulmamalıdır³⁸¹. Buna göre icracı oyuncu sözleşmesi yazılı olarak yapılmadıkça hüküm ifade etmeyecektir. Taraflar aralarında anlaşarak işbu yazılı şekil şartını resmi şekil şartına çevirebilirler³⁸² fakat sözlü şekle çevirmeleri mümkün değildir³⁸³. Ayrıca Kanun işbu şekil şartını malî yetkilerin devri hususunda düzenlemiştir. Manevî yetkilerin devri zaten mümkün olmamakla birlikte sadece kullanım yetkisinin bırakılmasından söz edilebilir. Kanun koyucunun iradesini doğru yorumlarsak manevî hakların kullanım yetkisinin bırakılması işleminde şekil şartına ilişkin bir düzenleme bulunmadığından manevî hakların kullanım yetkisinin bırakılmasına dair sözleşme yapılacağı zaman herhangi bir şekil şartına uyma mecburiyeti bulunmayacaktır³⁸⁴.

Adi yazılı şekle bağlı bir sözleşme aslında iki aşamada gerçekleşmektedir. Buna göre, birinci aşama taraf iradelerinin yazıya dökülmesi iken; ikinci aşama ise imza aşamasıdır³⁸⁵. Eğer kurulan sözleşme ivazlı ise malî haklarını devredenle birlikte devralanın da sözleşmeyi imzalaması gerekecek; ivazlı değilse sadece devreden

³⁸⁰ ATEŞ, Mustafa: Fikri Haklarla İlgili Hukuki İşlemler (FSEK m. 48-65), 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Aralık 2020, s. 89-90; ERDİL, Engin: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kısa Şerhi, 1. Baskı, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2021, s. 239; KAÇMAZ, s. 44.

³⁸¹ DURAL, Halil Ali: İcracı Sanatçıların Hakları ve Korunması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, , 1998, İstanbul, s. 76; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 236; AYİTER, s. 217; HIRSCH, s. 226; TEKİNALP, s. 232; BÜLTER, s. 97; ARSLANLI, s. 177; TÜRKER, s. 150; EREL, s. 319; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 212; GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 220; TÜYSÜZ, s. 86; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 1642; GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 56.

³⁸² ATEŞ, “Hukuki İşlemler”, s. 88.

³⁸³ GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 195; ATEŞ, “Hukuki İşlemler”, s. 87-88; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 94.

³⁸⁴ KAYA YUMUŞ, Nazlı Hilal: “Telif Hakkından Kaynaklanan Mali Yetkilerin Devri Sözleşmeleri”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022, s. 87; TÜYSÜZ, s. 89; ÖZTAN, s. 568; EREL, s. 319.

³⁸⁵ ELDENİZ, Gülperi: “Şekle Bağlı Sözleşmelerde İmza”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 74, 2008, 112-120, s. 113; CAMCI/ŞEKER, s. 788; ATEŞ, “Hukuki İşlemler”, s. 97 vd.

imzalaması yeterli görülecektir³⁸⁶. İcracı oyuncu sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için hem icracı oyuncunun hem de yapımcının imzalarının sözleşmede bulunması gerekmektedir.

Bağlantılı hakların içerisinde yer alan malî haklarının devredilmesi ya da kullanım yetkisinin bırakılması konusunda FSEK m. 52 gereği işbu sözleşmenin yazılı olarak yapılması yeterli olmayıp aynı zamanda malî hakların ayrı ayrı gösterilmesi de gerekmektedir³⁸⁷. Bu sebeple doktrinde, tüm malî yetkilerin devredildiği ya da kullanım yetkisinin bırakıldığı hallerde sözleşmede “*tüm malî yetkilerimi devrettim*” şeklindeki genel ifadeleri içeren kayıtların geçersiz olduğu kabul görmektedir³⁸⁸. O hâlde icracı oyuncu sözleşmesinde açıkça ve ayrı ayrı yer verilmeyen malî hakların hala icracı oyuncunun üzerinde kalmaya devam edeceği açıktır. Hatta FSEK, malî hakları ya da kullanım yetkisini devretme işlemlerini yukarıda bahsi geçen şekil şartlarına tabi tuttuğu için icracı oyuncu sözleşmesi yorumlanırken de genişletici bir yorumun yapılamayacağı, bu tür hususların sözleşmede detaylı olarak gösterilmesi gerektiği ve tereddüt edilmesi halinde ise işlemin yapılmamış sayılmasının işbu düzenlemelerin bir gereği olduğu doktrinde vurgulanmaktadır³⁸⁹.

“İleriki Faydalanma İmkânları” başlığı altında yer alan FSEK m. 51 hükmü kıyasen icracı oyuncu sözleşmelerinde de uygulanacak ve buna göre daha sonra çıkarılacak mevzuat hükümleri ile icracı oyuncuya sağlanması ihtimal dâhilinde olan malî hakların

³⁸⁶ TÜYSÜZ, s. 88; EREL, s. 319; KAÇMAZ, s. 45.

³⁸⁷ Doktrinde malî hakların ayrı ayrı gösterilmesi hususu şekil şartından ayrı bir munzam şart olarak değerlendirilmektedir bkz. TÜYSÜZ, s. 88; EREL, s. 319; GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 222; TÜRKER, s. 150; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 1640; KAÇMAZ, s. 44; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 236; ÖZTAN, s. 567; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E.2018/3919 K. 2019/6455 sayılı 14.10.2019 tarihli kararı: “FSEK 52. maddesi uyarınca, mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır. Bu itibarla, eser sahibinden lisans (ruhsat) yoluyla bir mali hak iktisap etmek isteyen kimselerin, hangi hakları devir almak istiyorlarsa mutlaka o hakları kapsayan yazılı bir sözleşme yapmaları gerekmektedir.” (Kaynak: Kazancı İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 04.02.2024); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E.2013/335 K. 2013/2546 sayılı 14.02.2013 tarihli kararında “Sıdika” adlı televizyon dizisinin icracı oyuncularının izni alınmadan bir televizyon kanalında tekrardan yayınının yapılması sebebiyle icracı oyuncular yapımcıdan işbu tekrar yayından kaynaklı tazminat talebinde bulunmuştur. Bunun neticesinde Mahkeme dizinin ilk yayınına izin verilmesinin yeniden yayını kapsamayacağını ve malî hakların FSEK m. 52’de yer alan şekilde devrinin yapılması gerektiğini vurgulayarak yapımcının tazminat ödemesine hükmetmiştir. Söz konusu karar için bkz. KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 95.

³⁸⁸ TEKİNALP, s. 232; TÜYSÜZ, s. 89; EREL, s. 319; KAYA YUMUŞ, s. 86, 87; ÖZTAN, s. 567, 568; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 88; TÜRKER, s. 150.

³⁸⁹ DURAL, s. 82; ÖZTAN, s. 568; EREL, s. 319; TÜRKER, s. 150; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 94; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 236; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 88: Yazar, konuyla ilgili örnek vermiş ve sözleşmeyle bir icracı oyuncunun icrasının tespiti ve çoğaltılması konularında yetki vermiş olması aynı icranın bir film müziği olarak kullanılmasına da izin verdiği anlamına gelmediğini açıklamıştır.

devri ya da kullanım yetkisinin bırakılmasına dair sözleşmeler batıl sayılacaktır³⁹⁰. Ayrıca bahsi geçen adi yazılı şekil şartı icracı oyuncu sözleşmesinin kurulması esnasında zorunlu olduğu gibi değiştirilmesi esnasında da zorunluluk arz eder³⁹¹. Fakat asli nitelik taşımayan yani ikincil noktalara ilişkin olarak yapılan değişikliklerde yazılı şekil şartı aramak yersiz olacaktır³⁹².

Şekil şartına uyulmadan icracı oyuncu sözleşmesinin akdedilmesi durumunda özellikle de sözleşme taraflarının anlaşma sağlamasının ardından uzun zaman dilimi geçmekle birlikte buna ek olarak en azından sözleşmeyi oluşturan taraflardan biri edimini sağladıysa sözleşmenin hükümsüzlüğünün ileri sürülmesi TMK m. 2 gereği dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edebilir³⁹³. Böyle bir durumda sözleşmenin hükümsüzlüğünün ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilecektir.

1.4. İcracı Oyuncu Sözleşmesinin Benzer Sözleşmelerle Karşılaştırılması

1.4.1. Hizmet sözleşmesi ile karşılaştırılması

İşgörme borcu doğuran sözleşmelerden olan hizmet sözleşmesi TBK m. 393'te düzenlenmektedir. Buna göre hizmet sözleşmesi *“işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre*

³⁹⁰ ERDİL, “Fikri Mülkiyet”, s. 78.

³⁹¹ GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 226.

³⁹² ATEŞ, “Hukuki İşlemler”, s. 105-106; KAYA YUMUŞ, s. 87.

³⁹³ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 57; ERDİL, “Fikri Mülkiyet”, s. 79; AKMEŞE TAKCI, s. 55, 56; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E.2018/3919 K. 2019/6455 sayılı 14.10.2019 tarihli kararı: “5846 sayılı FSEK'nin 1/B-(k) ve 80/1.maddeleri uyarınca, icracı sanatçı; eser sahibinin izniyle bir eseri özgün biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden kişidir. Yine, aynı Kanun'un 80/2. maddesine göre de, film yapımcısı, eser sahibinden ve icracı sanatçıdan mali hakları kullanma yetkisini devraldıktan sonra ilk tespitini gerçekleştirdiği film üzerinde bu maddede sayılan haklara sahip olur. Taraflar arasında icranın tespitine ve söz konusu “Hanımeli Sokağı” adlı TV dizisine ilişkin yazılı bir sözleşme bulunmamaktadır. Buna karşın, davacının icrasını gerçekleştirdiği dizi bölümleriyle ilgili oyunculuk ücretinin ödendiği, arada yazılı sözleşme olmasa dahi, bu bölümlere ilişkin olarak tarafların edimlerini karşılıklı biçimde ifa ettikleri ve çekilen bölümlerin bir TV kanalında temsil edildiği dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Bu durumda, 5846 sayılı FSEK'nin 80/2. maddesi uyarınca dizi filmin bölümlerinin ilk tespitini yapan davalının gerçekleştirdiği bu tespitler üzerinde müstakil olarak film yapımcısı hakkı doğmuş bulunmaktadır. Aksi kararlaştırılmadığı sürece, davalı film yapımcısı gerçekleştirilen film tespitleri üzerindeki mali haklarını bağımsız olarak kullanabilme yetkisine sahiptir. Yine, aynı şekilde yazılı bir sözleşme olmasa dahi, “Hanımeli Sokağı” adlı TV dizisinin çekimi yapılan bölümlerine ilişkin taraflar edimlerini yerine getirdiklerinden; davacının bu tespitlere izin vermiş sayılacağı ve bu iznin de tespitin yapıldığı tarihteki mevcut ve olağan iletişim ve temsil vasıtaları yoluyla temsil ve umuma iletim haklarını da kapsadığının kabulü gerekir. Bu nedenle, davacının söz konusu TV dizisinin internette gösteriminden dolayı ayrıca oyunculuk ücreti talep etmesi mümkün olmadığından mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde yanılığın değerlendirilme ile davanın kabulüne karar verilmiş olması doğru olmamış, hükmün bu nedenle bozulması gerekmektedir.” (Kaynak: LexPera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 04.02.2024).

ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.” Benzer şekilde 4857 sayılı İş Kanunu m. 8/1’e göre “İş sözleşmesi, bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir.”³⁹⁴ Hizmet sözleşmesinin tarafları işçi ve işverendir³⁹⁵. Hizmet sözleşmesinde işçi, işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan bir süreyle işgörmeye borcunu üstlenirken işveren ise bunun karşılığında ücret ödemeyi üstlenmektedir³⁹⁶. Hizmet sözleşmesini diğer iş görme sözleşmelerinden ayıran en tipik unsur işçi ve işveren arasındaki hukukî ve kişisel bağımlılık unsurudur³⁹⁷. Buna göre işçi, işverene yer, zaman ve hiyerarşik yönlerden bağımlı bir şekilde çalışmaktadır³⁹⁸.

İcracı oyuncu sözleşmesi ile hizmet sözleşmesi birlikte düşünüldüğünde, hizmet sözleşmesinde işçi işverene bağımlı bir şekilde çalışırken; icracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncu, yapımcıdan bağımsız olarak faaliyet göstermekle birlikte belirli ya da belirsiz bir süre zarfında icra faaliyetinde bulunma değil, senaryoda kendisine verilen rolü canlandırma taahhüdünde bulunmaktadır³⁹⁹. Bu noktada çekim esnasında yönetmenin oyuncuya talimat vermesi ve icracı oyuncunun da talimatlara uyması bağımlılık unsurunun bulunduğunu işaret etmez⁴⁰⁰. Benzer şekilde icracı oyuncunun, çekim saatleri gibi belirli bir plan ve organizasyon dâhilinde çalışması da yapımcıya bağımlı olarak iş gördüğü anlamına gelmez. Zira bir projenin ortaya çıkarılması için tasarlanan plana ve organizasyona uygun hareket etmek, sonucun ortaya çıkması için gereklidir.

FSEK m. 18/2 gereği *“Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça; memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken meydana getirdikleri eserler*

³⁹⁴ SÜZEK, s. 245: Yazar, iş ilişkilerini düzenleyen farklı kanunlarda yer alan iş sözleşmeleri ve hizmet sözleşmeleri kavramları arasında fark bulunmadığını ve işgörmeye, ücret ve bağımlılık unsurlarının varlığı halinde bu ilişki hangi kanunda düzenlenmiş olursa olsun aynı kavramı ifade edeceğini vurgulamıştır. Detaylı bilgi için bkz. KARAÇÖP, Eda / YAMAKOĞLU, Efe: “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun Hizmet Sözleşmesine İlişkin Hükümleri ve İş Kanunları ile İlişkisi”, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, Legal Yayınları, C. 10, S. 38, Y. 2013, 83-148, s. 86 vd.

³⁹⁵ KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 397; EREN, “Özel Hükümler”, s. 546.

³⁹⁶ SÜZEK, s. 233; AYDEMİR, s. 33; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 984; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 449-450; EREN, “Özel Hükümler”, s. 545; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 397.

³⁹⁷ KARAÇÖP/YAMAKOĞLU, s. 86; SÜZEK, s. 235; EREN, “Özel Hükümler”, s. 547; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 398; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 448.

³⁹⁸ SÜZEK, s. 235-242; AYDEMİR, s. 34; EREN, “Özel Hükümler”, s. 548; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 454; UŞAN/ERDOĞAN/ERDOĞAN, s. 89.

³⁹⁹ RASMUSSEN, Richard: “Are Creative Artists Independent Contractors or Employees?”, Loyola Entertainment Law Journal, Vol. 6, 1986, s. 80-88: National Labour Relations Board’da yaratıcı sanatçılara ilişkin bağımsız ya da bağımlı çalışan statüsü hakkında değerlendirme yapılarak, bağımsız çalışanların sözleşme ilişkilerinde bir süre sınırının olduğu, bağımlı çalışanlarda ise belirsiz süreli veya devamlı olduğu vurgulanmıştır. (KAÇMAZ, s. 36, dn. 151’den naklen)

⁴⁰⁰ KAÇMAZ, s. 36; AKMEŞE TAKCI, s. 60.

üzerindeki haklar bunları çalıştıran veya tayin edenlerce kullanılır. Tüzel kişilerin uzuvları hakkında da bu kural uygulanır.” Bu hükmün hizmet sözleşmesi dışındaki işgörme sözleşmelerine de uygulanıp uygulanamayacağı hakkında doktrinde tartışma bulunmaktadır. Hükmün lafzından hareket edildiğinde FSEK m. 18/2 hükmünün bağımlı çalışma ilişkilerinde⁴⁰¹ uygulama alanı bulacaktır. İşgörme sözleşmelerinden olan hizmet sözleşmesinde bağımlılık unsuru açık olmakla birlikte esas tartışılan konu diğer işgörme sözleşmeleri olan eser ve vekâlet sözleşmesine uygulanıp uygulanamayacağı noktasıdır. ATEŞ’e göre⁴⁰², FSEK m. 18/2 hükmü hizmet sözleşmesi kapsamında çalışanlara, kamuda çalışanlara ve tüzel kişilerin organ şeklinde iş gören kişilerin söz konusu işi görürken ortaya çıkardıkları eserler açısından uygulama alanı bulabileceğini, bu sebeple diğer iş görme sözleşmelerini kapsayacak şekilde hükmü genişletmenin uygun düşmeyeceğini söylemektedir. EREL⁴⁰³, FSEK m. 18/2’nin hizmet sözleşmesi ile birlikte eser ve vekâlet sözleşmesine de uygulanabileceğini savunmaktadır. GÖKYAYLA⁴⁰⁴, konu ile ilgili FSEK m. 18/2 hükmünün bağımlı çalışma ilişkilerine ve bununla birlikte işgörme sözleşmelerinden de hizmet sözleşmesine uygulanabileceğini belirtmiştir. Yazar ayrıca bağımlı çalışan eser sahipleri için düzenlenen FSEK 18/2’de yer alan düzenlemeye bağımlı çalışan icracı sanatçıların da dahil edilmesi gerektiğini ifade etmiştir⁴⁰⁵. Kanaatimizce icracı oyuncunun yapımcıyla akdettiği icracı oyuncu sözleşmesi doğrultusunda yapımcının birçok projesinde oynamak üzere yapımcıya bağlı olarak sürekli bir iş ilişkisi çerçevesinde faaliyet göstermesinde engel bulunmamaktadır. O hâlde sözleşmede bu hususta taraflarca düzenlenen bir hüküm bulunmadığı takdirde icracı oyuncu yapımcının birçok projesinde oynamak üzere yapımcıya bağlı olarak hizmet sözleşmesi dâhilinde çalışıyorsa FSEK m. 18/2 hükmü işletilecek ve icrasından kaynaklanan hakları kullanım yetkisine yapımcı sahip olabilecektir.

⁴⁰¹ Yargıtay’ın bazı kararlarında kişisel/hukukî bağımlılığın tespitinde bazı belirli kıstasların arandığı söylenebilir. Her somut olayda farklı ağırlıkta bulunabilecek olan bu kıstaslar; işin yapılma zamanının belirlenmesi, işin işverenin organizasyonunda görülmesi, işin işverenin talimatlarına göre yürütülmesi, işin iş sahibi ya da yardımcısı tarafından kontrol edilmesi, işçinin kendisine ait bir organizasyon olmadan faaliyet göstermesi, kar ve zararın işverene ait olması, malzemenin işveren tarafından sağlanması, ücretin ödenme şekli gibi unsurlar olup kişisel/ hukukî bağımlılığın tespitinde önem arz eder. Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. GÜLLE, s. 116-142.

⁴⁰² ATEŞ, “Eser”, s. 387.

⁴⁰³ EREL, s. 192.

⁴⁰⁴ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 36.

⁴⁰⁵ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 73; Aynı yönde görüş için bkz. AKMEŞE TAKCI, s. 61.

Sözleşmedeki çalıştırıcı tarafın haklarına ilişkin FSEK m. 18/2’de bir ayrıma gidilmediğinden doktrinde bu hususta da farklı görüşler bulunmaktadır. İlk görüşe göre, çalıştırıcı, çalışanın sahip olduğu hem malî hem manevî hakları kullanabileceğini savunmaktadır⁴⁰⁶. Diğer görüş ise çalıştırıcının sadece malî hakları kullanabileceğini ileri sürmektedir⁴⁰⁷. Kanaatimize göre manevî hakların nitelikleri itibarıyla⁴⁰⁸ çalıştırıcının yalnızca malî hakları kullanabileceği kabul edilmelidir.

İcracı oyuncu sözleşmesinde, icracı oyuncunun bir diğer borcu olan bağlantılı hakların içerisinde yer alan malî haklarını devretmesi ya da bunların kullanma yetkisini bırakması unsuru hizmet sözleşmesine yabancısıdır⁴⁰⁹. Bu yönüyle de hizmet sözleşmesi ile icracı oyuncu sözleşmesi birbirinden ayrılmaktadır. Son olarak hizmet sözleşmesi için herhangi bir şekil şartına öngörülmemişken⁴¹⁰ icracı oyuncu sözleşmesinin malî hakların devrini ya da kullanım yetkisinin bırakılmasını içermesi sebebiyle FSEK m. 52 gereği adi yazılı şekle yapılması zorunludur⁴¹¹.

1.4.2. Eser sözleşmesi ile karşılaştırılması

Eser sözleşmesi, TBK’nın m. 470 ve devamında düzenlenen iş sahibinin ödemeyi borçlandığı bir bedel karşılığında yüklenicinin bir eser meydana getirip teslim etmeyi üstlendiği sözleşmelerdir⁴¹². Hukukî niteliği itibarıyla eser sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen, sürekli borç ilişkisi doğurmayan rızai sözleşmelerdir⁴¹³. Eser sözleşmesini diğer iş görme sözleşmelerinden ayıran en temel unsur, sonuç taahhüdünde bulunulmasıdır⁴¹⁴. Yani eser sözleşmesi ile yüklenici sadece bir iş görme edimini değil aynı zamanda bir eser meydana getirme sonucunun taahhüdü altına da girmektedir. İş görme sonucunda ortaya

⁴⁰⁶ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 68; ATEŞ, “Eser”, s. 347.

⁴⁰⁷ ÖZTAN, s. 242; BOZBEL, “Eser”, s. 78; AKMEŞE TAKCI, s. 61.

⁴⁰⁸ Bkz. İkinci Bölüm. 2.2.2.1

⁴⁰⁹ AKMEŞE TAKCI, s. 62; KAÇMAZ, s. 37.

⁴¹⁰ TANDOĞAN, s. 355; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 400; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 454; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 876; EREN, “Özel Hükümler”, s. 550.

⁴¹¹ ATEŞ, “Hukuki İşlemler”, s. 89, 90; AKMEŞE TAKCI, s. 54; ERDİL, “Kısa Şerh”, s. 239.

⁴¹² BÜYÜKAY, Yusuf: Eser Sözleşmesi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 31; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 455; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 984; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 486; ERDOĞAN, “İstisna Sözleşmesi”, s. 135.

⁴¹³ EREN, “Özel Hükümler”, s. 597-599; ARAL/AYRANCI, s. 371, 372.

⁴¹⁴ ERDOĞAN, “İstisna Sözleşmesi”, s. 164; AYDEMİR, s. 35; EREN, “Özel Hükümler”, s. 612; KURŞAT, s. 147; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 986.

ıkan eserin mutlaka maddi nitelikte olması gerekli olmayıp maddi olmayan eserlerin de eser sözleşmesinin konusunu oluşturması mümkündür⁴¹⁵.

İcracı oyuncu sözleşmesi ile eser sözleşmesi birlikte düşünöldüğünde icracı oyuncunun kendisine verilen rolü senaryoya göre canlandırması eser sözleşmesindeki maddi olmayan bir sonucun ortaya çıkarılmasına benzese de işğörme sonucunun eser olarak kabul edilmesi için icra faaliyetinin önceden objektif olarak belirlenmesi ve baştaki tasarıya uygunluğunun denetlenmesi gerekeceğinden daha önce de değinildiğı üzere⁴¹⁶ icracı oyuncu sözleşmesinin eser sözleşmesi olarak kabulü mümkün gözökmemektedir. Buna göre icracı oyuncunun icra faaliyetinin sanatsal bir faaliyet olması sebebiyle icranın sonunda değerdendirmek amacıyla yapılan yorumlar sübjektif niteliğın önüne geçemeyecek, sadece kişisel beklentilerin gerçekleşip gerekleşmediğı söz konusu olabilecektir.

Sayılanlara ek olarak icracı oyuncu sözleşmesinde, icracı oyuncunun bir diğerd borcu olan bağılantılı hakların içerisinde yer alan malî haklarını devretmesi ya da bunların kullanma yetkisini bırakması unsuru eser sözleşmesine yabancıdır⁴¹⁷. Ayrıca eser sözleşmesi herhangi bir şekil şartına tabi değilken⁴¹⁸ icracı oyuncu sözleşmesinin adi yazılı şekille yapılması zorunludur⁴¹⁹.

Eser sözleşmesinde iş, yüklenici tarafından şahsen ifa edilebileceğı gibi, TBK m. 471/3 gereğı yüklenici tarafından başkasına da gördürölebilir⁴²⁰. Bu durum Kanunda işin niteliğine göre yüklenicinin şahsi yeteneklerinin önemli olmaması şartına bağlanmaktadır⁴²¹. Fakat icracı oyuncu sözleşmesinde canlandırması için verilen rolü icracı oyuncu kendi sanatsal yetenekleri sayesinde elde etmiştir. Bu sebeple icracı oyuncu sözleşmesinde şahsen ifa önem arz etmektedir. Kaldı ki bir sinema filminde yer alan rolü filmin ilk yarısında canlandıran icracı oyuncunun filmin ikinci yarısında değıştirilerek,

⁴¹⁵ ERDOĞAN, “İstisna Sözleşmesi”, s. 136; KURŞAT, s. 149; EREN, “Özel Hükümler”, s. 604; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 487; ARAL/AYRANCI, s. 376.

⁴¹⁶ Bkz. Birinci Bölüm. 1.3.3.5

⁴¹⁷ KAÇMAZ, s. 41; AKMEŞE TAKCI, s. 58.

⁴¹⁸ TANDOĞAN, s. 28; ARAL/AYRANCI, s. 367; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 962; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 460; EREN, “Özel Hükümler”, s. 608; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 497.

⁴¹⁹ AKMEŞE TAKCI, s. 54; KAÇMAZ, s. 41.

⁴²⁰ ERDOĞAN, “İstisna Sözleşmesi”, s. 140; AYDEMİR, s. 199; EREN, “Özel Hükümler”, s. 622; ARAL/AYRANCI, s. 371; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 538; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 389.

⁴²¹ TBK m. 471/3: “Yüklenici, meydana getirilecek eseri doğrudan doğruya kendisi yapmak veya kendi yönetimi altında yaptırmakla yükümlüdür. Ancak, eserin meydana getirilmesinde yüklenicinin kişisel özellikleri önem taşımyorsa, işi başkasına da yaptırabilir.”; EREN, “Özel Hükümler”, s. 622; ARAL/AYRANCI, s. 371; AYDEMİR, s. 199.

aynı rolün başka bir icracı oyuncu tarafından canlandırılması pek olağan bir durum değildir. Özellikle dizi filmlerde senaryo değişikliği sebebiyle bir karakterin ölmesi ya da kaybolması gibi durumlarda diziye başka oyuncular dâhil edilebilir. Yine o karakterin geçmiş ve gelecek hallerinin canlandırılması için de diziye başka oyuncular eklenebilir⁴²². Benzer şekilde o rolü canlandıran oyuncunun hastalanması gibi birtakım özel nedenler dolayısıyla diziden ayrılması durumunda başka bir icracı oyuncunun aynı karakteri canlandırmak üzere diziye dâhil edilmesi de sektörde oldukça rastlanılan bir durumdur⁴²³. Tüm bu haller icracı oyuncunun kendi işini başkasına gördürmesi olarak yorumlanamaz. Çünkü diziye yeni giren icracı oyuncuların her biriyle yapımcı arasında ayrı bir şekilde icracı oyuncu sözleşmesi akdedilecektir.

Eser sözleşmesinde kural olarak yüklenici işin görülmesi dolayısıyla ortaya çıkan masraflara katlanmak durumundadır⁴²⁴. Fakat icracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncunun yapımın masraflarını karşılaması olağan bir durum olmamakla birlikte sözleşmenin diğer tarafı olan yapımcı filmin organizasyonunu yürüterek her türlü finansman ve malî riski üstlenecektir.

1.4.3. Vekâlet sözleşmesi ile karşılaştırılması

İşgörme sözleşmelerinden biri olan vekâlet sözleşmesi, TBK'nın m. 502 ve devamında düzenlenen vekilin, vekâlet verenin menfaat ve iradesine uygun şekilde belirli bir işi görmeyi ve ya işlemi yapmayı borçlandığı sözleşmedir⁴²⁵. Bu kapsamda işi görülen kişi vekâlet veren, işi gören kişi de vekil olarak adlandırılır⁴²⁶. Taraflar arasında özel güven ilişkisine dayanan vekâlet sözleşmesinde tarafların kişilikleri de belirleyici bir rol

⁴²² *İstanbul Gelin* adlı dizide *Esma* ve *Galip* adlı karakterlerin gençlik halleri ile yaşlılık halleri farklı oyuncular tarafından canlandırıldığı gibi *Ufak Tefek Cinayetler* dizisinde de bazı karakterlerin gençlik hallerini başka oyuncuların oynadığı görülmektedir.

⁴²³ *Kızılıcak Şerbeti* adlı dizide *Abdullah* karakterini oynayan icracı oyuncu hastalığı dolayısıyla diziden ayrılmış ve aynı karakteri canlandırmak üzere başka bir icracı oyuncu ile sözleşme akdedilmiştir.

⁴²⁴ ERDOĞAN, “İstisna Sözleşmesi”, s. 144; EREN, “Özel Hükümler”, s. 613; TANDOĞAN, s. 40; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 509; KURŞAT, s. 159.

⁴²⁵ TBK m. 502/1: “Vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir.”; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 634; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 545; KURŞAT, s. 145; EREN, “Özel Hükümler”, s. 717; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1119; ARAL/AYRANCI, s. 434; TAŞTEKİN, s. 84; AYDEMİR, s. 34.

⁴²⁶ TAŞTEKİN, s. 83; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 546, 547.

oynamaktadır⁴²⁷. Vekâlet sözleşmesinin taraflarından birini oluşturan vekil, bir sonuç vaadinde bulunmaksızın sözleşmenin diğer tarafı olan vekâlet verenin yararına olacak şekilde bir işin görülmesi ve ya işlemin yapılmasını üstlenmektedir⁴²⁸. Vekâlet sözleşmesinin konusu maddi bir fiil olabileceği gibi hukukî bir işlemin yapılması şeklinde de olabilir⁴²⁹. Ücret unsuru vekâlet sözleşmesinin mecburi ve kanuni unsuru olmadığı için sözleşmenin diğer tarafı olan vekâlet veren kural olarak vekilin faaliyeti karşılığında ücret ödemek zorunda değildir⁴³⁰. Gerçekten de TBK m. 502/3'e göre; sözleşmede hüküm bulunması veya teamül bulunması halinde vekil, ücrete hak kazanacaktır.

İcracı oyuncu sözleşmesi ile vekâlet sözleşmesi birlikte düşünüldüğünde, icracı oyuncunun aynı vekâlet sözleşmesinde olduğu gibi yapımcı yararına iş görmektedir. Çalışmamızda daha önce bahsedildiği gibi⁴³¹ icracı oyuncunun sinema eserinde ortaya koyduğu icrası, subjektiflik başka bir deyişle öznellik ihtiva eden sanatsal bir ürün olduğu için önceden belirli ve saptanabilir nitelikte değildir. Buradan hareketle icracı oyuncu icrası neticesinde bir sonuç taahhüdünde bulunmamakta bu sebeple de kendisine verilen rolü icrası, vekâlet sözleşmesinin bir unsuru niteliğine haiz olmaktadır.

İcracı oyuncunun sözleşmeden kaynaklanan tek borcu icra faaliyeti olmayıp aynı zamanda icrası üzerindeki bağlantılı haklar üzerindeki malî hakların devri ya da kullanım yetkisinin bırakılması borcu altına da girmektedir. Vekâlet sözleşmesinde salt bir işin görülmesi söz konusu olduğu için bu noktada icracı oyuncu sözleşmesi ile ayrılmaktadır⁴³². Buna ek olarak vekâlet sözleşmesi herhangi bir şekil şartına tabi değilken⁴³³ icracı oyuncu sözleşmesinin FSEK m. 52 gereği adi yazılı şekilde yapılması zorunludur⁴³⁴.

⁴²⁷ EREN, "Özel Hükümler", s. 720; KURŞAT, s. 159-161; TAŞTEKİN, s. 84.

⁴²⁸ GÜNAY, Erhan: Vekâlet Sözleşmesi Uyuşmazlıkları, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 14; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 637; EREN, "Özel Hükümler", s. 722; ARAL/AYRANCI, s. 438; KURŞAT, s. 147.

⁴²⁹ TANDOĞAN, s. 356; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1121; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 641; EREN, "Özel Hükümler", s. 721; ARAL/AYRANCI, s. 435.

⁴³⁰ TANDOĞAN, s. 364; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1137; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 642; KILIÇOĞLU, "Özel Hükümler", s. 553; EREN, "Özel Hükümler", s. 729; GÜLLE, s. 62; KURŞAT, s. 154; ARAL/AYRANCI, s. 438;

⁴³¹ Bkz. Birinci Bölüm. 1.3.3.5

⁴³² AKMEŞE TAKCI, s. 63; KAÇMAZ, s. 38.

⁴³³ GÜNAY, s. 14; KILIÇOĞLU, "Özel Hükümler", s. 549; ARAL/AYRANCI, s. 443; EREN, "Özel Hükümler", s. 725; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 646.

⁴³⁴ KAÇMAZ, s. 41; AKMEŞE TAKCI, s. 54.

1.4.4. Malî hakların veya kullanım yetkisinin devri sözleşmesi ile karşılaştırılması

Malî hakların devri sözleşmesi; sürekli edimli, tam iki tarafa borç yükleyen ve rızaya dayalı bir sözleşmedir⁴³⁵. İşbu sözleşmeye göre hak sahipleri veya hak sahiplerinin mirasçıları süre, yer ve içerik itibarıyla karşılıklı veya karşılıksız, sınırlı veya sınırsız bir şekilde bağlantılı haklar içerisinde incelenen malî haklarını devredebilirler⁴³⁶. Anılan sözleşme kapsamında devre konu olan malî hakların yetkisi, devreden malvarlığından ayrılıp devralanın malvarlığına geçmekle birlikte devralanın işbu malî haklar konusunda tasarruf yetkisi de bulunmaktadır⁴³⁷.

Malî hakları kullanma yetkisinin devri sözleşmeleri, başka bir ifadeyle ruhsat veya lisans sözleşmeleri ise tıpkı malî hakların devri sözleşmesi gibi sürekli edimli, tam iki tarafa borç yükleyen ve rızaya dayalı bir sözleşmedir⁴³⁸. Burada malî yetkiler tamamen ve ya kısmen devredilmeyip, yetki devreden malvarlığında kalmaya devam ederken, devralan ise işbu sözleşme çerçevesinde, malî yetkileri kullanma imkânını kazanmaktadır⁴³⁹. Kullanım yetkisinin devri halinde malî hakların devrinden farklı olarak devralan işbu malî haklar üzerinde tasarruf yetkisine de sahip olmayacak, ancak aralarındaki ilişkiye dayanarak devredenden haklarının korunmasını isteyebilecektir⁴⁴⁰.

İcracı oyuncu sözleşmesi ile malî hakların devri veya kullanma yetkisinin bırakılması konulu sözleşmeler birlikte düşünüldüğünde, icracı oyuncu sözleşmesinin unsurlarından birinin, icracı oyuncunun icrası üzerinde sahip olduğu malî haklarını devretmesi ya da kullanma yetkisini bırakması olduğu görülmektedir. Fakat buna ek olarak icracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncunun kendisine verilen eseri icra etme borcu da bulunmaktadır. Zaten icracı oyuncu sözleşmesinde malî hakların devredilmesi ya da kullanma yetkisinin bırakılmasından bahsedebilmek için öncelikle icracı oyuncunun eseri icra faaliyetini

⁴³⁵ KAYA YUMUŞ, s. 79-84; ŞAHİN, “Lisans Sözleşmesi”, s. 124.

⁴³⁶ TÜYSÜZ, s. 69; BULUT, s. 157-158; ERCOŞKUN ŞENOL, “Mali Haklar”, s. 49; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 285-286.

⁴³⁷ ÖNGÖREN, Gürsel: Müzik ve Sinema Eserleri Uygulamaları Açısından Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Mali Hakların Devri ve Ruhsatlar, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. 2, S. 7, İstanbul, 2006, s. 618; HIRSCH, s. 226; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2482; EREL, s. 302; ÖZTAN, s. 552; TEKİNALP, s. 230.

⁴³⁸ TEKİNALP, s. 230; EREL, s. 303.

⁴³⁹ UĞUR, Cibrail: Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 57 vd. HIRSCH, s. 227; TEKİNALP, s. 230; GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 241; ÖNGÖREN, s. 620; BULUT, s. 158; ERCOŞKUN ŞENOL, “Mali Haklar”, s. 50; ERDİL, “Kısa Şerh”, s. 971.

⁴⁴⁰ ŞAHİN, “Lisans Sözleşmesi”, s. 125-126; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2482; TEKİNALP, s. 234.

gerçekleştirmiş olması gerekmektedir. Ayrıca uygulamada icracı oyuncunun icrasından kaynaklanan malî haklarını devretmesini ya da işbu hakların kullanma yetkisini bırakmasını konu edinen sözleşmeler ayrı bir sözleşmenin konusu olmakla birlikte, çalışmamızın konusunu oluşturan icracı oyuncu sözleşmesine vücut vermez. Burada münhasıran malî hakların devri ya da kullanım yetkisinin bırakılmasından bahsedilerek FSEK m. 48 hükümleri işletilecektir. Fakat icracı oyuncu sözleşmesinde; icracı oyuncunun yapımcıyla anlaşarak rolünü icrası ve işbu icrasından kaynaklanan malî haklarını devretmesi ya da kullanma yetkisini bırakması söz konusu olup kendine özgü sui generis nitelikte kabul edilen icracı oyuncu sözleşmesinde FSEK m. 48 hükümleri ile birlikte vekâlet sözleşmesine ait TBK m. 502 vd. hükümleri kıyasen uygulanacaktır.

1.4.5. Film yapım sözleşmesi ile karşılaştırılması

Film yapım sözleşmesi; tam iki taraf borç yükleyen rızaya dayalı bir işgörme sözleşmesidir. Film yapım sözleşmesinin konusu ise yapımcı tarafından bir sinema filminin meydana getirilerek, filmin tespit edildiği cismin teslimi ile birlikte ilgili malî hakların sipariş verene bırakılmasıdır⁴⁴¹. Film yapım sözleşmesi ivazlı bir sözleşme olduğu için yapımcının bu edimi karşısında ise sipariş veren bedel ödeme borcu altına girmektedir⁴⁴².

İcracı oyuncu sözleşmesi ile film yapım sözleşmesi birlikte düşünüldüğünde, benzerlikleri noktasında öncelikle her iki sözleşmede de diğer tarafın yararına işin görülmesine ek olarak malî hakların devri ya da kullanma yetkisinin bırakılması söz konusudur. Buna ek olarak hem icracı oyuncu sözleşmesinde hem de film yapım sözleşmesindeki malî hakların devri ya da kullanma yetkisinin bırakılması sebebiyle her iki sözleşme de FSEK 52. maddesinde yer alan düzenlemeye göre yazılı şekil koşuluna tabi olacaktır⁴⁴³.

İki sözleşmenin ayırt edilmesi noktasında ise konuları, tarafları, unsurları ve hukukî nitelikleri açısından ciddi farklılıklar bulunmaktadır. İlk olarak film yapım sözleşmesinin konusu bir sinema eseri niteliği taşıyan fikri ürünün ortaya çıkarılması ve ortaya çıkarılan

⁴⁴¹ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 7; AKMEŞE TAKCI, s.63.

⁴⁴² GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 53.

⁴⁴³ KAÇMAZ, s. 43.

filmin sipariş verene teslim edilmesi iken, icracı oyuncu sözleşmesinin konusu icracı oyuncunun bir sinema eserinde kendisine verilen rolü icrasıdır. Ayrıca film yapım sözleşmesinin tarafları sipariş veren ve yapımcı iken⁴⁴⁴, icracı oyuncu sözleşmesinin taraflarını icracı oyuncu ve yapımcı oluşturmaktadır⁴⁴⁵.

Film yapım sözleşmesi ile icracı oyuncu sözleşmesi arasında her iki sözleşmeyi oluşturan unsurlar açısından da farklılıklar bulunmaktadır. Buna göre film yapım sözleşmesinin unsurları, bir sinema filminin meydana getirilmesi, meydana getirilen filmin teslimi, film üzerindeki malî hakların devri ya da kullanım yetkisinin bırakılması ve son olarak bunların karşılığında ödenecek bedel unsurlarından oluşmaktadır. İcracı oyuncu sözleşmesinin unsurları ise FSEK kapsamında icraya elverişli bir eserin varlığı, icracı oyuncunun sinema eserini icra faaliyeti, icra üzerindeki malî hakların devri ya da kullanım yetkisinin bırakılması ve bedeldir. Fakat film yapım sözleşmesinin aksine icracı oyuncu sözleşmesinde daha önce de değinildiği gibi⁴⁴⁶ bedel unsuru zorunlu bir unsur değildir.

Film yapım sözleşmesinde, eser sözleşmelerine benzer olarak yapımcı sipariş edene bir sonucun meydana getirilmesini taahhüt etmektedir. Buna göre meydana getirilen sonuç bir cisim üzerinde kayıt altına alınarak sipariş verene teslim edilir. Buna karşılık icracı oyuncu sözleşmesinin temelini ihtiva eden icracı oyuncunun kendisine verilen rolü icra etmesi sonuç taahhüdü içermemektedir. Zira daha önce de bahsedildiği gibi⁴⁴⁷ icracı oyuncuların icraları sanatsal yetenekleri oranında şekillendiği için önceden belirli ve saptanabilir nitelikte değildir.

Film yapım sözleşmesi hukukî niteliği düşünüldüğünde sonuç taahhüdü içermesi dolayısıyla eser sözleşmesi karakterinin ağır bastığı söylene de sipariş verenin kendisine teslim edilen eser üzerindeki hakları kullanabilmesi için işbu malî hakları devralması ya da kullanım yetkisi imkânına kavuşması unsuru film yapım sözleşmesini klasik eser sözleşmesinde uzaklaştırarak kombine tipli karma sözleşme olarak nitelendirilmesine olanak sağlar⁴⁴⁸. Buna göre yapımcı, sözleşmeden kaynaklanan birden fazla borcu ödeme

⁴⁴⁴ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 13-16.

⁴⁴⁵ GÜLLE, s. 85; AKMEŞE TAKCI, s.18; KAÇMAZ, s. 4.

⁴⁴⁶ Bkz. **Birinci Bölüm. 1.2.4**

⁴⁴⁷ Bkz. **Birinci Bölüm. 1.3.3.5**

⁴⁴⁸ Film yapım sözleşmesinin *kombine tipli karma sözleşme* olduğuna dair görüş için bkz. GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 32; Karş. ÖZTAN, s. 837: ÖZTAN, eser sipariş sözleşmelerinin eser sözleşmesine benzediğini bununla birlikte vekâlet sözleşmesine ilişkin de benzerlikler taşıdığını savunmaktadır. OKUTAN NILSSON, s. 585-586: Yazara göre, eser sipariş sözleşmesi iki ayrı taahhüdü içermekte, ilk taahhüdün

borcu altına girerken sipariş verenin borcu sadece bedel ödemektir. O hâlde film yapım sözleşmesine, kombine tipli karma sözleşme olması sebebiyle eser sözleşmesine ait TBK 470. madde vd. düzenlemeleri ile malî hakların devrine ya da kullanma yetkisinin bırakılmasına yönelik FSEK 48 madde vd. düzenlemeleri kıyasen uygulama alanı bulacaktır. Kendine özgü sui generis niteliğine sahip olan icracı oyuncu sözleşmesine ise niteliğine aykırılık teşkil etmediği ölçüde vekâlet sözleşmesine dair TBK 502 vd.'daki düzenlemeler ile malî hakların devri ya da kullanma yetkisinin bırakılması dair FSEK 48. maddesi vd'daki düzenlemeler kıyasen uygulanacaktır.

1.4.6. Sinema yapımları alanındaki sözleşmeler ile karşılaştırılması

Bir sinema filminin meydana getirilmesi sürecinde çeşitli sebeplerle zorunlu olarak birçok kişiyle çok sayıda sözleşmeler akdedilmektedir. Bu sözleşmelere örnek olarak, yönetmen ile yapılan sözleşme, senarist ya da diyalog yazarı ile akdedilen sözleşme, özgün müzik bestecisi ile akdedilen sözleşme, icracı oyuncu ile yapılan sözleşme, sinemada filmin gösterilmesine ilişkin sözleşme ve çekim yapılacak mekânların ve çekimde kullanılacak araçların kiralanmasına ilişkin sözleşmeler örnek olarak gösterilebilir. Tüm bu sözleşmelerin ortak özelliği ise taraflardan birinin yapımcı olup karşı tarafın sözleşmenin konusuna göre değişiklik göstermesidir⁴⁴⁹.

1.4.6.1. Yönetmen ile yapılan sözleşmeyle karşılaştırılması

Bir sinema eserini meydana getiren tüm unsurlar bir araya getirilerek eserin anlamlı bir bütün şeklinde vücut bulmasına *yönetim*; işbu görevi üstlenene ise *yönetmen* olarak adlandırılır⁴⁵⁰. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte *yönetmen*, “*tiyatro ve sinema oyunlarında oyuncuların rollerini dağıtıp oyunu düzenleyen, metin, yorum, dekor, müzik*

bedelin karşılığında eser oluşturulması olması sebebiyle eser sözleşmesinin kapsamına dâhil edilebileceği, ikinci taahhüdün ise eser üzerindeki hakların devrine ilişkin olduğunu ileri sürmektedir. YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2585; MERDİVAN ise bir televizyon kuruluşunun eserin meydana getirilmesi üzerine yaptığı anlaşmanın eser sözleşmesi niteliğine haiz olduğunu ileri sürmektedir.

⁴⁴⁹ İLDIR, Ali: Film Bütçeleri, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2010, s. 21; WORTHINGTON, s. 12.

⁴⁵⁰ TOSUN, “Sinema Eseri”, s. 19; SÜR, s. 9; GÜNAYDIN, s. 99.

vb. *ögeler arasında birlik sağlamaya çalışan kimse; rejisör.*” şeklinde açıklanmıştır⁴⁵¹. Sinema terimleri sözlüğünde ise *yönetmenin* tanımı “*bir senaryonun film haline dönüştürülebilmesi için gerekli işlemleri yöneten kişi*” olarak belirtilmiştir⁴⁵². Buradan hareketle yönetmen; sinema eserlerinde sahnelenen yaratımın düzenini ve post-prodüksiyonunu⁴⁵³ sağlayan, çeşitli sinema teknikleri kullanarak müzik, dekor, kostüm, ses ve efekt gibi unsurlar arasındaki uyumu ve ekibin koordinasyonunu gerçekleştiren ve bu sayede yaratıcılığını kullanıp hususiyetini katarak filmin bir sanat ürünü haline gelmesinde en önemli rolü oynayan süjüdür⁴⁵⁴. FSEK kapsamında bir fikri çabaya eser statüsü kazandıracak en temel unsur hususiyettir. Bir sinema eserine de kullandığı sinema teknikleri açısından en fazla hususiyeti kazandıran kişi de şüphesiz yönetmendir⁴⁵⁵. Zira bir sinema filminin senaryosu nasıl olursa olsun, seyircinin filmde karşılaşacağı şey yönetmenin söz konusu senaryoyu nasıl göstermek istediğinden ibarettir⁴⁵⁶.

Bir sinema filmi müzik olmadan, diyalog olmadan ve hatta senaryo olmadan ortaya çıkarılması mümkündür⁴⁵⁷. Fakat yönetmen olmadan ortaya bir sinema filminin çıkarılmasından bahsedilemez⁴⁵⁸. Bu durum tüm unsurları bir araya getiren kişi olan yönetmenin bir sinema eserinin oluşumunda en önemli rolü oynadığının bir kanıtıdır. Örneğin; mobese kamerası tarafından çekilen görüntülerde ne kadar ilginç durumlar olursa

⁴⁵¹ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 29.02.2024)

⁴⁵² **TEKSOY**, s. 285; Yönetmen sözleşmesi örneğinde “*Tanımlar*” başlığı altında verilen “*Yönetmen*” tanımı için bkz. **KANAL/ERDİNER**: s. 57: “*Yönetmen, bu Sözleşmeye konu yapımın yönetmenlik görevini üstlenmiş olması nedeniyle eser üzerinde sahip bulunduğu mali hakları, sözleşme metninde belirtilen biçimde yapımçıya devreden/devretmeyi taahhüt eden ve yine sözleşmede düzenlenen yetkileri tanıyan/tanıma taahhüdünde bulunan kişiyi ifade eder.*”; **BARNWELL**, Jane: The Fundamentals of Film Making, 2. Baskı, AVA Publishing, 2015, s. 67: Yazar yönetmeni *bir filmin görünümüne ve duygusuna karar veren kişi* olarak belirtmiştir.

⁴⁵³ Bir sinema eserinin tüm çekimlerinin tamamlanmasının ardından özel efekt ya da müzik gibi unsurların dahil edilmesi, seslendirmelerinin yapılması, gereksiz seslerin çıkarılması gibi çekilen görüntülerin işlenerek izlenebilir hale getirilmesi safhasına post-prodüksiyon adı verilir. bkz. **KADIGİL**, s. 44; **ILDIR**, s. 20; **BARNWELL**, s. 169-183; **WORTHINGTON**, s. 124.

⁴⁵⁴ **WORTHINGTON**, s. 34: Yazar, yönetmeni yapım ekibi içerisine dâhil ederek projenin yaratıcı ve teknik olarak geliştirilmesinden sorumlu olduğunun altını çizmiştir.; **BULUT**, s. 86; **SARİHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 108; **KADIGİL**, s. 130; **ILDIR**, s. 23; **GÖKYAYLA**, “Film Yapım”, s. 82; **AKKAYAN YILDIRIM**, s. 23.

⁴⁵⁵ **SARİHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 108; **BULUT**, s. 86; **KADIGİL**, s. 131;

⁴⁵⁶ *Bir sinema filminin ortaya çıkarılmasında temel rol sahibi olan asıl yönetmenin yanında; filmi oluşturan sahnelerde kullanılan ışık düzenini sağlayan görüntü yönetmeni; kostüm, dekor gibi unsurların teminini sağlayan sanat yönetmeni gibi kişiler de mevcuttur.* bkz. **ÖZKAN**, Gizem: Sinema Eserlerinde Eser Sahibi ve Hakları, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2015, s. 51; **TOSUN**, “Sinema Eseri”, s. 18, 19; **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 26; **SARİHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 108;

⁴⁵⁷ **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 26; **KADIGİL**, s. 132; **ATEŞ**, “Eser”, s. 270; aksi yönde görüş için bkz. **TEKİNALP**, s. 127; **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 17; **BULUT**, s. 86.

⁴⁵⁸ **TEKİNALP**, s. 127; **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 26.

olsun ortada hususiyetini katacak bir yönetmen olmadığı için sinema eseri olarak kabul görmeyecektir⁴⁵⁹.

İcracı oyuncu sözleşmesi ile yönetmenle akdedilen sözleşme birlikte düşünüldüğünde, her iki sözleşmede de taraflardan biri yapımcıdır⁴⁶⁰. Yönetmenle akdedilen sözleşmede yönetmenin, diğer serbest meslek erbapları gibi mesleğini icra etmesi sebebiyle sonuçtan sorumluluktan ziyade işini özenle yapma borcu altına girdiği söylenebilir. Bu nedenle iki sözleşmenin hukukî nitelikleri açısından benzerlik gösterdiği görülmektedir. Zira tıpkı icracı oyuncu sözleşmesinde olduğu gibi yönetmenle akdedilen sözleşmede de taraflar arasında vekâlet ilişkisi ağır basmaktadır⁴⁶¹. Bununla birlikte FSEK m. 8 hükmü gereği yönetmen de eser sahibi olarak kabul edildiğinden söz konusu yönetmen ile akdedilen sözleşme fikir ve sanat eserleri hukukuna dair unsurları da kapsamaktadır⁴⁶². O sebeple eser sahipliğinden doğan malî hakların devri ya da kullanım yetkisinin bırakılması unsuru, yönetmen ile akdedilen sözleşmede de gündeme gelecektir. Böylelikle tıpkı icracı oyuncu sözleşmesinde olduğu gibi yönetmenle akdedilen sözleşmede de TBK m. 502 vd'da yer alan vekâlet sözleşmesinde ilişkin unsurların ağırlıklı olduğu, fakat fikir ve sanat eserleri hukukuna dair özellikleri de kapsaması dolayısıyla kendine özgü sui generis niteliğine haiz olduğu söylenebilir. Buna ek olarak yönetmenle akdedilen sözleşmede de yer alan malî hakların devri unsuru gereği tıpkı icracı oyuncu sözleşmesinde olduğu gibi FSEK 52. maddede öngörülen sözleşmenin yazılı şekil şartına tabii olduğunu söylemek gerekir. Her ne kadar yönetmenle akdedilen sözleşme ile icracı oyuncu sözleşmesi hukukî niteliği ve yazılı şekil şartına tabi olmaları konusunda benzerlik teşkil etse de bu iki sözleşmenin tarafları, konusu, amacı ve unsurlarının farklılık arz ettiği açık bir şekilde görülmektedir⁴⁶³.

⁴⁵⁹ KADIGİL, s. 132.

⁴⁶⁰ Fakat sözleşmenin diğer tarafı şüphesiz değişiklik göstermektedir. İcracı oyuncu sözleşmesinin tarafları *icracı oyuncu* ve *yapımcı* iken yönetmenle akdedilen sözleşmenin tarafları *yönetmen* ile *yapımcı*dır.

⁴⁶¹ GÖKYAYLA, "Film Yapım", s. 83; AKMEŞE TAKCI, s. 65.

⁴⁶² AKMEŞE TAKCI, s. 66; GÖKYAYLA, "Film Yapım", s. 83.

⁴⁶³ GÖKYAYLA, "Film Yapım", s. 82; AKMEŞE TAKCI, s. 66.

1.4.6.2. Senaryo ve diyalog hazırlanmasına ilişkin sözleşmeyle karşılaştırılması

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte⁴⁶⁴ “tiyatro oyunu, piyes, film, dizi film vb. eserlerin sahnelerini ve akışını gösteren yazılı metin” şeklinde açıklanan senaryo, genellikle diyalogları da içinde barındıran ve tiyatro oyunu ve dizi film gibi eserlerin sahne içeriklerini oluşturan ve bu sayede akışı gösteren temel metindir⁴⁶⁵. Diyalog ise daha önce kaleme alınmış ve filmde yer alan icracı oyuncuların karşılıklı olarak birbirlerine söyledikleri cümleleri ifade eder⁴⁶⁶. Senaryoyu yazan kişi senaryo yazarı ve ya senarist olarak isimlendirilirken⁴⁶⁷; film karakterlerinin arasındaki diyalogları kaleme alan kişiye ise diyalog yazarı adı verilir⁴⁶⁸.

Senaryo yazarı ile diyalog yazarının FSEK m. 8/3 hükmünde ayrı kişiler olarak sayılması sebebiyle bir sinema eserinde diyalogların mutlaka senaryo yazarı tarafından oluşturulması gerekmez⁴⁶⁹. Yetenek ve birikimi doğrultusunda belirli bir sistem içerisinde görsel bir anlatım hazırlayıp sinema filminin iskeletini oluşturan ve gerekli ana metni yazan senarist, FSEK m. 8/3 kapsamında eser sahibi olarak sayılmaktadır⁴⁷⁰. Uygulamada bir senaryonun hazırlanması işi genellikle birden çok kişinin oluşturduğu bir yazım ekibine bırakılmaktadır.

Senaryonun ve diyalogların yazılmasına ilişkin olarak yapımcı, senaristle ve varsa diyalog yazarıyla sözleşme akdeder. İcracı oyuncu sözleşmesi ile senaryo ve ya diyalog yazarı ile akdedilen sözleşme birlikte düşünüldüğünde; senaryo ve ya diyalog yazarı ile akdedilen sözleşmenin konusu, sinema eseri sahnelerinin ve akışının yazıya dökülmesi ve icracı oyuncuların sözlerinin yazılmasıdır. Bu anlamda senarist ve ya diyalog yazarı TBK

⁴⁶⁴ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 29.02.2024)

⁴⁶⁵ **ÖZÖN**, Nijat: Sinema, Televizyon, Video, Bilgisayarlı Sinema Sözlüğü, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2000, s. 515; Yazar, *senaryo* kelimesi yerine ‘*oyunluk*’ kelimesini kullanmıştır.; **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 17; **ÖZKAN**, s. 49; Senaryo sözleşmesi örneğinde “*Tanımlar*” başlığı altında verilen “*Senaryo*” tanımı için bkz. **KANAL/ERDİNER**: s. 47: “*Senaryo, eser sahibi tarafından yapımcının talepleri doğrultusunda yazılan sinema filmi senaryosu ve diyalogların bütünüdür ifade eder.*”; **BARNWELL**, s. 27 vd.

⁴⁶⁶ **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 18; **ŞAHİN**, “Lisans Sözleşmesi”, s. 19; **ÖZKAN**, s. 50; **ÖZÖN**, “Bilgisayarlı Sinema”, s. 659; Yazar, *diyalog* kelimesi yerine ‘*söyleşme*’ kelimesini kullanmayı tercih etmiştir.

⁴⁶⁷ **AKKAYAN YILDIRIM**, s. 23; **BULUT**, s. 87; **KADIGİL**, s. 136; **SARIHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 108.

⁴⁶⁸ **SARIHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 109; **KADIGİL**, s. 139; **BULUT**, s. 88.

⁴⁶⁹ **GÜNAYDIN**, s. 99; **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 17, 18; **SÜR**, s. 9; **ÖZKAN**, s. 50.

⁴⁷⁰ **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 27; **GÜNAYDIN**, s. 99; **SÜR**, s. 9; **SARIHAN**, “Sinema Eserleri”, s. 108; **BULUT**, s. 87; **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 17; **KADIGİL**, s. 136.

kapsamında eser meydana getirme borcu altına girmekle birlikte meydana getirdiği eser üzerindeki malî hakları da yapımcıya devretmekle yükümlüdür⁴⁷¹. Senarist ve ya diyalog yazarıyla akdedilen sözleşmede de malî hakların devri yer alacağından FSEK 52. maddesinde yer alan düzenleme gereği sözleşmenin tıpkı icracı oyuncu sözleşmesinde olduğu gibi yazılı şekil şartına tabii olduğunu söylemek gerekir. Fakat icracı oyuncu sözleşmesinden farklı olarak, senarist ve ya diyalog yazarıyla akdedilen sözleşmenin sonuç taahhüdü içermesi sebebiyle TBK m. 470 vd’da yer alan eser sözleşmesi hükümlerine ilişkin unsurların ağırlıklı olduğu⁴⁷², bununla birlikte fikir ve sanat eserleri hukukuna dair nitelikleri de içermesi dolayısıyla kendine özgü sui generis niteliğine sahip olduğu söylenebilir. Buna ek olarak yukarıda açıklandığı gibi icracı oyuncu sözleşmesi ile senaryo ve ya diyalog yazarı ile akdedilen sözleşmenin tarafları, konusu, amacı ve unsurları da birbirinden farklılık arz etmektedir⁴⁷³.

1.4.6.3. Özgün müzik bestecisi ile yapılan sözleşmeyle karşılaştırılması

Şüphesiz ki bir sinema eserinin meydana getirilmesinde önem taşıyan unsurlardan biri de özgün müziktir. Belirli bir sinema eserine yönelik özel olarak üretilen ve söz konusu eserin genel ruhuna uygun biçimde yaratılan müzik parçaları anlamına gelen özgün müzik, sinema eserinin mühim bir parçası olmakla birlikte aynı zamanda başlı başına müzik eseridir⁴⁷⁴. Özgün müzik bestecisi ise, bir sinema eserinde, eserin hikâyesine ve filmde geçen sahnelerle uygun şekilde bestelenen müzikleri yaratan kişidir⁴⁷⁵. FSEK m. 8/3 hükmü gereği özgün müzik bestecisi eser sahipleri arasında sayılmaktadır⁴⁷⁶. Zira bir sinema eserinde kullanılan film müziğinin senaryodaki anlatımı güçlendirmesi ve

⁴⁷¹ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 81; AKMEŞE TAKCI, s. 67.

⁴⁷² AKMEŞE TAKCI, s. 67; GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 81, 82.

⁴⁷³ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 82; AKMEŞE TAKCI, s. 67.

⁴⁷⁴ ÖZÖN, “Bilgisayarlı Sinema”, s. 537: Yazar *özgün müzik* kavramını “bir film ya da televizyon oyunu izlencesi için özel olarak bestelenmiş müzik” şeklinde tanımlamıştır.; ŞAHİN, “Lisans Sözleşmesi”, s. 21; SÜR, s. 9; ÖZKAN, s. 50.

⁴⁷⁵ AKKAYAN YILDIRIM, s. 23; BULUT, s. 89; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 27; SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 109; KADIGİL, s. 132; Özgün müzik eseri mali hak devir sözleşmesi örneğinde “Tanımlar” başlığı altında verilen “Besteci” tanımı için bkz. KANAL/ERDİNER: s. 169: “Besteci, bu sözleşmeye konu yapımın teaser, fragman, jenerik dahil her türlü tanıtımında kullanılabilecek ve yapımın senaryo, diyaloglar ve sahnelerine uygun özgün müziklerin söz ve bestelerini hazırlayan, icra eden ve bu müzikler üzerinde FSEK hükümleri çerçevesinde ortak eser sahibi sıfatıyla sahip bulunduğu mali hakları, sözleşme metninde belirtilen biçimde yapımcıya devreden/devretmeyi taahhüt eden kişiyi ifade eder.”

⁴⁷⁶ SARIHAN, “Sinema Eserleri”, s. 109; KADIGİL, s. 132; TOSUN, “Sinema Eserleri”, s. 20.

izleyicide daha yoğun duygular bırakması noktasında sağladığı önemli katkılar düşünüldüğünde⁴⁷⁷ özgün müzik bestecisinin FSEK kapsamında eser sahibi statüsünde kabul edilmesinin yerinde olduğu söylenebilir.

Özgün müzik bestecisinin FSEK m. 8/3 kapsamında sinema eserinin sahiplerinden olarak kabul edilmesi için söz konusu özgün müzik eserinin özellikle o sinema eseri için üretilmiş olması gerekmektedir⁴⁷⁸. O hâlde özel olarak o sinema eseri için üretilmemiş ve sinema eserinden önce bağımsız şekilde yaratılmış müzik parçaları bu kapsamda özgün müzik olarak kabul edilmeyecek ve dolayısıyla FSEK m. 8/3 ‘te yer alan korumadan faydalanamayacaktır⁴⁷⁹. Yani özgün müzik sahibi olarak nitelendirilemeyen bu kişiler sinema eseri açısından eser sahibi statüsüne erişemeyecek fakat bu kişilere taraflarca uygun görülen bir telif hakkı ödenerek ilgili müzik eserinin sinema eserinde kullanılması sağlanacaktır⁴⁸⁰.

Özgün müzik bestecisinin, FSEK m. 80/2-7’de yer alan “*Müzik eseri sahibi, filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcı ile yaptığı sözleşmedeki hükümler saklı olmak kaydıyla eserini yayımlama ve icra hakkını muhafaza eder.*” hükmü gereği söz konusu eserini sinema eserinden bağımsız bir şekilde sonradan yayımlaması mümkündür⁴⁸¹.

Sinema eserine uygun şekilde yaratılan özgün müzik eserine ilişkin olarak yapımcı, özgün müzik bestecisiyle sözleşme akdeder. İcracı oyuncu sözleşmesi ile özgün müzik bestecisiyle akdedilen sözleşme birlikte düşünüldüğünde; özgün müzik bestecisiyle akdedilen sözleşmede, bir sinema eserinde seyirci üzerinde yoğun bir etki bırakılması istenen sahnelerde kullanılmak üzere bir müzik eserinin meydana getirilmesi ve bu beste üzerindeki hakların devredilmesi ya da kullanım yetkisinin bırakılmasının söz konusu olduğu söylenebilir. Özgün müzik bestecisi, bir beste meydana getirme borcu ile edim

⁴⁷⁷ Sinema filmi ile müziğin birlikte kullanılması hakkında detaylı bilgi için bkz. **KÖY**, Özgür: Yönetmenler ve Besteciler için Film Müziği, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2022, s.17 vd; **BARNWELL**, s. 164.

⁴⁷⁸ **HASSAS**, Sinan: Sinema Eserlerinde Müzik Kullanımından Doğan Hukuki Sorunlar”, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 102; **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 19; **ÖZKAN**, s. 51.

⁴⁷⁹ **KADIGİL**, s. 133: Yazar bu konu hakkında ‘*Issız Adam*’ filminde kullanılan *Ayla Dikmen*’in seslendirdiği ve filmle özdeşleşen ‘*Anlamazdın*’ adlı şarkıyı örnek göstermiştir. Kanunun lafzı ve ruhu gereği söz konusu şarkının ‘*Issız Adam*’ filmi için yaratılmadığı, sadece sinema eser sahipleri tarafından filmde kullanılması uygun görüldüğü için filmde yer aldığı ve bu sebeple sinema eseri sahibi olarak kabul edilemeyeceğini açıklamıştır. Yazar ayrıca bu kişilere telif hakkı ödenerek söz konusu parçanın sinema eserinde kullanım hakkının kazanılacağını belirtmiştir.; **GÜNAYDIN**, s. 99; **SÜR**, s. 10; **ŞAHİN**, “Lisans Sözleşmesi”, s. 21; **TOSUN**, “Sinema Eserleri”, s. 19; **AKKAYAN YILDIRIM**, s. 9; **HASSAS**, s. 102, 103; **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 27.

⁴⁸⁰ **BARNWELL**, s. 164; **BULUT**, s. 89; **KADIGİL**, s. 134; **WORTHINGTON**, s. 40.

⁴⁸¹ **ÖZKAN**, s. 51.

sonucunu taahhüt etmektedir. Bu sebeple özgün müzik bestecisi ile akdedilen sözleşme niteliği gereği TBK m. 470 vd'da yer alan eser sözleşmesi ile ilişkilendirilebilir⁴⁸². Ayrıca özgün müzik bestecisi TBK kapsamında eser meydana getirme borcu altına girmekle birlikte meydana getirdiği eser üzerindeki malî hakları da yapımcıya devretmekle yükümlüdür⁴⁸³. O hâlde icracı oyuncu sözleşmesinden farklı olarak, özgün müzik bestecisiyle akdedilen sözleşmenin sonuç taahhüdü içermesi sebebiyle TBK m. 470 vd'da yer alan eser sözleşmesi hükümlerine ilişkin unsurların ağırlıklı olduğu, fakat fikir ve sanat eserleri hukukuna ait özellikleri de ihtiva etmesi dolayısıyla kendine özgü sui generis niteliğine sahip olduğu söylenebilir. Buna ek olarak yukarıda açıklandığı gibi icracı oyuncu sözleşmesi ve özgün müzik bestecisiyle akdedilen sözleşmenin tarafları, konusu, amacı ve unsurları da birbirinden farklıdır⁴⁸⁴.

⁴⁸² GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 86; AKMEŞE TAKCI, s. 67.

⁴⁸³ HASSAS, s. 108; AKMEŞE TAKCI, s. 68; GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 87.

⁴⁸⁴ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 87; AKMEŞE TAKCI, s. 68.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İCRACI OYUNCU SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN BORÇLARI

2.1. İcracı Oyuncunun Borçları

2.1.1. Oyunculuk faaliyetinin icra edilmesi borcu

Çalışmamızda daha önce de bahsettiğimiz gibi icracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncunun üstlendiği iş görme borcunun vekâlet sözleşmesine dair bir unsur olması nedeniyle vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümler icracı oyuncu sözleşmesine kıyasen uygulanacaktır. Vekâlet sözleşmesi, taraflardan birinin diğer tarafın iradesine uygun olarak bir iş görme borcunu üstlendiği fakat sonuç taahhüdünde bulunmadığı, buna karşılık diğer tarafın ise belli bir bedel üstlenme zorunluluğunun bulunmadığı sözleşme olarak açıklanabilir⁴⁸⁵. O hâlde vekâlet sözleşmesiyle vekil bir edim sonucunu değil, belirli bir sonuca yönelik edim fiilinde bulunmayı taahhüt etmekte olup önemli olan işin yürütülmesi ya da görülmesidir⁴⁸⁶. TBK m. 502/ 1'e göre, vekâlet sözleşmesinin konusunu hukukî işlemler ile birlikte maddi fiillerin yapılması da oluşturabilir⁴⁸⁷. Görülecek işin ve yapılacak işlemin kapsamı, sözleşmeye veya işin niteliğine göre belirlenir. Ayrıca vekâlet sözleşmesinin konusu gereği kural olarak yapma borcu olup vekilin üstlendiği edim, daima olumlu bir davranışa ilişkindir. Buna karşılık, yapmama şeklinde olan işgörme edimleri, vekâlet sözleşmesinin konusu oluşturmaz⁴⁸⁸.

İcracı oyuncu sözleşmesinde de icracı oyuncu kendisine verilen rolü üçüncü kişiler için özgün bir şekilde ve kendi sanatsal yeteneklerini kullanarak icra etmektedir. İcracı oyuncunun bu icra faaliyeti de vekâlet sözleşmesinin unsurlarından biri olan işin görülmesi

⁴⁸⁵ BAŞPINAR, Veysel: Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004, s. 70; SARI, Suat: Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, 1. Baskı, Beşir Kitabevi, İstanbul 2004, s. 15; GÜMÜŞ, M. Alper: Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda Vekilin Özen Borcu, Beta Yayınları, İstanbul, 2001, s. 34; AKİPEK, Şebnem: Alt Vekâlet, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003, s. 31; TOPUZ, Seçkin: Türk Hukukunda Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2001, s. 3; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 634; ARAL/AYRANCI, s. 447; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 545; TAŞTEKİN, s. 83; EREN, “Özel Hükümler”, s. 717; TANDOĞAN, s. 356; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 626.

⁴⁸⁶ KURŞAT, s. 147; TANDOĞAN, s. 364; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 637.

⁴⁸⁷ TOPUZ, s. 20; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 641; ARAL/AYRANCI, s. 448; TANDOĞAN, s. 356; EREN, “Özel Hükümler”, s. 719; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 633.

⁴⁸⁸ SARI, s. 15; GÜMÜŞ, “Özen Borcu”, s. 34; EREN, “Özel Hükümler”, s. 718; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 626; TANDOĞAN, s. 356; ARAL/AYRANCI, s. 449; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 640.

olarak değerlendirilmelidir. İcracı oyuncunun akdedilen sözleşme gereği rol aldığı sinema eserinde senaryoda kendisine verilen rolü canlandırması hem bedeni hem de fikri güce dayalı bir işgörme edimidir.

2.1.2. Oyunculuk faaliyetinin şahsen ifa edilmesi borcu

TBK m. 83. hükmü gereği “*Borcun, bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borçlu, borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir.*” O zaman borçlu TBK m. 83 hükmü dolayısıyla borcunu kural olarak şahsen ifa ile yükümlü olmamakla birlikte alacaklının menfaatinin bulunduğu hallerde borçlu, borcunu şahsen ifa edecektir⁴⁸⁹. Fakat TBK m. 506/1’de yer alan hükümde vekilin, üstlendiği vekâlet işini şahsen ifa etmekle yükümlü olduğundan bahsedilmiştir. Buna göre; “*Vekil, vekâlet borcunu bizzat ifa etmekle yükümlüdür.*” Söz konusu maddede geçen ve şahsen ifa mecburiyetinin olmaması hükmünün bir istisnası⁴⁹⁰ niteliğinde olan TBK m. 506/1 hükmü temelde sözleşmenin tarafları arasındaki güvene dayanmaktadır⁴⁹¹. Gerçekten de vekâlet verenin, işin görülmesi için vekilin kişisel özelliklerine, mesleki bilgisine ve tecrübesine güvenmesi vekâlet sözleşmesinde vekilin iş görme borcunda şahsen ifasını gerektirmektedir⁴⁹². Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da vekâlet sözleşmesi hükümlerini esas alan kararlarında, işin vekil tarafından şahsen ifa edilmesi kuralının vekil ile vekâlet veren arasındaki yoğun güven ilişkisinden kaynaklandığını belirtmektedir⁴⁹³. Fakat elbette ki günümüzdeki iş yoğunluğu ve yaşanan gelişmeler ışığında vekâlet sözleşmesindeki şahsen

⁴⁸⁹ TAY, Serhat: “Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Şahsen İfa Borcu”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017, s. 57.

⁴⁹⁰ TEKBEN, Tuğçe, Vekâlet İlişkilerinde Vekâlet Veren Talimatı ve Sonuçları, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, Şubat 2021; s. 119; TAY, s. 57; AKİPEK, s. 71; GÜNAY, s. 59; KAÇMAZ, s. 47, dn. 192;

⁴⁹¹ AKINCI, Şahin: Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, 1. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, 2004, s. 14; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 660; ARAL/AYRANCI, s. 464; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı E. 2013/1957 K. 2015/1094 T. 27.3.2015: “Vekâlet ilişkisinin kurulmuş olması, karşılıklı güven unsurunun vekâlet sözleşmesinin kurulması aşamasında her iki taraf yönünden mevcut olmasıyla mümkündür ve bunun o aşamada varlığının göstergesidir. Ne var ki, vekâlet sözleşmesinin niteliği gereğince, bu unsur, sözleşmenin devamı süresince de varlığını korumalıdır.” (Kaynak: Lex Pera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 02.03.2024)

⁴⁹² ÖZKAYA, ERASLAN: Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 478-481; AKİPEK, s. 61; AKINCI, “Vekâlet”, s. 14; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 650; KURŞAT, s. 159; TAY, s. 58; TANDOĞAN, s. 456;

⁴⁹³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı E. 2011/161 K. 2011/276 T. 4.5.2011: “Şahsen ifa borcuna gelince; vekâlet sözleşmesinde müvekkil ile vekil arasındaki güven ilişkisi ön plandadır ve buna bağlı olarak vekâlet sözleşmesinin vekile yüklediği işin onun tarafından şahsen yapılması kuraldır.” (Kaynak: Sinerji İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 02.03.2024)

ifa yükümlülüğüne istisnalar getirilmiş ve TBK m. 506/1'in devamında vekilin kendisine yetki verilen hallerde veya durumun zorunlu ya da teamülün mümkün kıldığı hâllerde işi başkasına yaptırabileceği hüküm altına alınmıştır⁴⁹⁴.

Vekâlet sözleşmelerinde TBK m. 506/1'de yer alan şahsen ifanın kural olarak kabul edilmesi icracı oyuncu sözleşmesinin de niteliği ile örtüşmektedir. İcracı oyuncu sözleşmesinde de yapımcı, şahsını nazara alarak ve icracı oyuncunun kişisel ve sanatsal birtakım yeteneklerine güvenerek sözleşme akdettiği için taraflar arasında yoğun bir güven ilişkisinin bulunduğu bahsedilebilir. Dolayısıyla icracı oyuncu sözleşmesinde de icracı oyuncunun sinema eserinde kendisine verilen rolü icrası noktasında şahsen ifa ile yükümlü olduğu açıktır⁴⁹⁵. Fakat şüphesiz ki TBK m. 506/1'de yer alan düzenleme emredici hukuk kuralı niteliğine sahip olmadığından taraflarca aksi kararlaştırılabilecektir⁴⁹⁶. Örneğin; bir sinema eserinde kendisine verilen rolü esas olarak icracı oyuncu bizzat icra etse de, tehlike yaratacak sahnelerin çekilmesi esnasında icracı oyuncunun yerine dublör kullanılması da kararlaştırılabilir. Bu hal, TBK m. 506/1'deki durumun mecbur bıraktığı ya da yerleşmiş teamülün mümkün kıldığı hâl bağlamında değerlendirilebilecektir.

2.1.3. Sözleşmeye ve talimatlara uygun hareket etme borcu

Vekilin üstlendiği iş görme borcunu yerine getirirken TBK m. 505/1 hükmü gereği vekâlet verenin talimatlarına uygun davranması gerekmektedir⁴⁹⁷. Anılan hükme göre *“Vekil, vekâlet verenin açık talimatına uymakla yükümlüdür. Ancak, vekâlet verenden izin alma imkânı bulunmadığında, durumu bilseydi onun da izin vereceği açık olan hâllerde, vekil talimattan ayrılabilir.”*

⁴⁹⁴ **PARLAK**, Şafak/**BÖRÜ**, Levent: “Alt Vekâlet”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 96, Yıl:2011, 18-48, s. 18; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA**, s. 660; **TAY**, s. 60; **TANDOĞAN**, s. 456; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 739; **AKİPEK**, s. 61; **AKINCI**, “Vekâlet”, s. 14.

⁴⁹⁵ TBK m. 506/1 hükmü gereği, vekil üstlendiği işi şahsen ifa etmekle yükümlü olsa da üçüncü kişilerin yardımından faydalanabileceği, asli nitelikte olmayan ikinci derecede kabul edilebilecek işlerini yardımcı kişilere yaptırabileceği hakkında görüş için bkz. **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 737; Bu görüşten hareketle icracı oyuncular, asli nitelikte olmayan ikinci derecedeki işlerini asistanlarına gördürebileceklerdir.

⁴⁹⁶ **TAY**, s. 62.

⁴⁹⁷ **GÜMÜŞ**, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. II, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s. 156; **YALÇINDURAN**, Türker: Vekâlet Sözleşmesinde Ücret, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 80; **TANDOĞAN**, s. 436; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 741; **AKİPEK**, s. 60; **KILIÇOĞLU**, “Özel Hükümler”, s. 557; **AKINCI**, “Vekâlet”, s. 19;

Kanun maddesinde yer alan “*talimat*” ifadesi, vekilin üstlendiği iş görme borcunu yerine getirdiği sırada nasıl hareket edileceğini gösteren irade açıklaması olarak tanımlanabilir⁴⁹⁸. Gerçekten de talimat, bir vekâlet sözleşmesinde vekâlet veren tarafından vekile yönelik olarak sözleşmeye konu olan işi somutlaştıran ve işi yürütme yöntemini açıklayan tek taraflı ve varması gerekli irade beyanıdır⁴⁹⁹. Zira vekâlet sözleşmesinin en önemli özelliklerinden biri vekilin üstlendiği işi vekâlet verenin iradesine uygun olarak yürütmesi gerekliliğidir. Vekâlet veren verdiği talimatlar doğrultusunda sözleşmeye konu işin somutlaştırılmasına, ayrıntıların belirlenmesine ve varsa değişen şartlara uyarlanmasına yardım etmektedir⁵⁰⁰. Bu sayede vekil, vekâlet verenin iradesine uygun olarak sözleşmeye konu işi tam ve gereği gibi ifa etmektedir. Vekâlet verenin sözleşmeden kaynaklı olarak her zaman emir ve talimat verme ve talimatları değiştirme yetkisi bulunmaktadır⁵⁰¹.

Vekilin vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan talimata uyma borcu elbette ki sınırsız değildir. TBK m 505/1 maddesinin ikinci cümlesinde, “*Ancak, vekâlet verenden izin alma imkânı bulunmadığında, durumu bilseydi onun da izin vereceği açık olan hâllerde, vekil talimattan ayrılabilir.*” hükmü düzenlenmiştir O hâlde durumun koşulları, vekâlet verenden talimat alınmasını olanaksız kılmışsa, vekil verilen talimattan ayrılarak işi görebilir⁵⁰². Fakat bu durumda da dikkat edilmesi gereken, eğer talimat alma olanağı bulunsaydı, vekâlet verenin talimattan ayrılmaya izin vereceği açık koşullar bulunmalıdır. Yani işbu madde özellikle acil durumlar için söz konusu olacak ve vekil, vekâlet verenin muhtemel iradesi doğrultusunda karar alıp talimattan ayrı düşebilecektir.

Vekile verilen talimat hukuka, ahlâka ve dürüstlük kurallarına da aykırı olmamalıdır. Vekil; hukuka, ahlâka ve dürüstlük kurallarına aykırı nitelikteki talimatlara uymak zorunda değildir⁵⁰³. Buna ek olarak eğer vekâlet veren sözleşmenin amacıyla ters düşecek ya da

⁴⁹⁸ Doktrinde vekâlet verenin talimatları; emredici, ihtiyari ve yol gösterici olarak üçe ayrılmaktadır. bkz. **TEKBEN**, s. 99; **ÖZKAYA**, s. 444; **TANDOĞAN**, s. 445; **GÜNAY**, s. 54.

⁴⁹⁹ **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 657; **TANDOĞAN**, s. 436; **TEKBEN**, s. 202; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 741; **ARAL/AYRANCI**, s. 467.

⁵⁰⁰ Vekâlet veren vekâlet sözleşmesi kapsamında vekile yönelik olarak verdiği talimatı geri alıp değiştirebildiği için söz konusu talimat verme hakkı yenilik doğuran bir hak olamaz. Çünkü yenilik doğuran hakların niteliği gereği değiştirilmesi ya da geri alınması mümkün değildir. bkz. **TAY**, s. 71; **ARAL/AYRANCI**, s. 467.

⁵⁰¹ **TAY**, s. 70; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 741; **TANDOĞAN**, s. 440.

⁵⁰² **GÜMÜŞ**, “Özel Hükümler”, s. 156; **AKINCI**, “Vekâlet”, s. 19.

⁵⁰³ **ÖZKAYA**, s. 438; **AKINCI**, “Vekâlet”, s. 19; **EREN**, “Özel Hükümler”, s. 741; **GÜMÜŞ**, “Özel Hükümler”, s. 156; **AKİPEK**, s. 60; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 661; **TANDOĞAN**, s. 442.

yerine getirilmesi mümkün olmayan talimatlar verirse, vekil söz konusu sözleşmenin amacıyla ters düşecek ya da yerine getirilmesi mümkün olmaması durumunu sebebiyle beraber vekâlet verene açıklaması gerekir. Vekil, amaca aykırı olan ya da ifası mümkün olmayan talimatları uygulamakla yükümlü değildir. Vekâlet veren, vekilin konu ile ilgili uyarılarına rağmen hatalı talimatların yerine getirilmesinde diretirse, TBK m. 512 hükmü gereği vekil, vekâlet sözleşmesini sona erdirebilir⁵⁰⁴. Bunlar dışındaki durumlarda vekilin talimattan ayrı düşmesi halinde TBK m. 505/2 gereği vekil haksız olarak sözleşmenin dışına çıktığı için doğan zararı tazminle yükümlüdür⁵⁰⁵.

Vekâlet verenin vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan talimat verme hakkı da sınırsız değildir. Zira söz konusu talimata uyma borcu vekili hizmet sözleşmesi ile iş görme borcu üstlenen işçi gibi bağımlı çalışan yapmaz⁵⁰⁶. Çünkü vekâlet sözleşmesinde, vekil vekâlete verene bağımlı değildir. Sadece vekâlet verenin talimatı doğrultusunda, sözleşme konusu işi bağımsız olarak yürütür. Bu sebeple vekâlet verenin talimat verme hakkının da işin görülmesiyle sınırlı olduğu söylenebilir⁵⁰⁷.

Vekâlet sözleşmelerinde TBK m. 505/1’de yer alan vekilin talimatlara uygun hareket etme borcu icracı oyuncu sözleşmesinin de niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulacaktır. İcracı oyuncu sözleşmesinde yer almayan ama işin görülmesine ilişkin unsurlar yapımcının talimatları ile şekillendirilebilecektir. O hâlde yapımcının verdiği hukuka, ahlâka ve dürüstlük kurallarına aykırı olmayan, ifası mümkün ve sözleşmenin amacına uygun talimatlara icracı oyuncu uymakla yükümlüdür. Ayrıca yapımcı, verdiği talimatlarla sözleşmenin kapsamını genişletemez⁵⁰⁸. Sözleşmenin içeriğinin genişlemesi halinde icracı oyuncunun bu talimatı reddetme hakkı doğacaktır. İcracı oyuncu sözleşmesi her ne kadar yapımcı ile icracı oyuncu arasında akdedilmiş olsa da yapımcı talimat verme yetkisini yönetmene tanımaktadır. Bu yetki ile yönetmen, icracı oyuncuların senaryoya

⁵⁰⁴ YALÇINDURAN, s. 81; AKINCI, “Vekâlet”, s. 20; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 658; GÜMÜŞ, “Özel Hükümler”, s. 157.

⁵⁰⁵ YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 659; ARAL/AYRANCI, s. 468; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 558; YALÇINDURAN, s. 81; EREN, “Özel Hükümler”, s. 742.

⁵⁰⁶ TAY, s. 71; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 658.

⁵⁰⁷ GÜMÜŞ, “Özel Hükümler”, s. 157.

⁵⁰⁸ KAÇMAZ, s. 50: Yazar, yapımcının sonradan verdiği talimat ile icracı oyuncunun ek ücret almadan ürün yerleştirmede bulunmasını örnek olarak göstermiş ve icracı oyuncunun verilen talimat ile ürün tanıtmaya zorlanmasının, akdedilen icracı oyuncu sözleşmesinin kapsamını genişlettiğinden bahisle icracı oyuncunun talimatı reddetme hakkının olduğunu belirtmiştir.

riayet edip sinema sanatının gerekleri doğrultusunda icra faaliyetini ifa etmesi için çekim süresi boyunca talimat vererek filmin bir sanat ürünü haline gelmesinde rol oynamaktadır.

2.1.4. Sadakat ve özen yükümlülüğüne uygun davranma borcu

İcracı oyuncu sözleşmesi kendine özgü sui generis sözleşme niteliği taşıması sebebiyle TBK m. 502 vd.'da yer alan vekâlet sözleşmesine ait hükümlerin niteliğine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanacağını belirtmiştik. İşte bu başlık altında düzenlenen icracı oyuncunun sadakat ve özen yükümlülüğüne ilişkin borcun kaynağının da TBK m. 506/2'de düzenlenen hükmün kıyasen uygulanması olduğu söylenebilir. TBK m. 506/2 gereği, “*Vekil üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür.*” Sadakat ve özen yükümlülükleri, kendi aralarında ayrılmaz ilişki kurmakla kalmayıp aynı zamanda birbirlerini de tamamlayan⁵⁰⁹ ve kaynağını Borçlar hukukunda alan iki ayrı yan yükümlülüktür⁵¹⁰.

2.1.4.1. Sadakat yükümlülüğü

Terminolojik olarak *sadakat*⁵¹¹ kelimesi; “*bağlılık, bir kimseye samimi bir şekilde bağlı olma durumu*” anlamına gelirken⁵¹²; iş görme sözleşmelerinde ele alanın *sadakat yükümlülüğü* ise genel olarak iş sahibinin yararına olacak davranışları gözetmeyi, zararına olacak davranışlardan ise kaçınmayı ifade eder⁵¹³. Sadakat yükümlülüğü sadece vekâlet sözleşmesine has bir borç olmayıp tüm iş görme sözleşmelerinde mevcuttur. Vekâlet sözleşmesinin güvene dayalı bir sözleşme olduğu düşünüldüğünde vekil, üstlendiği işi yerine getirirken vekâlet verene bağlı kalarak sadakat gösterip vekâlet verenin haklı

⁵⁰⁹ TANDOĞAN, s. 407; EREN, “Özel Hükümler”, s. 745.

⁵¹⁰ EREN, “Özel Hükümler”, s. 745.

⁵¹¹ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte *sadakat* kavramı “1-İçten bağlılık, 2-Sağlam, güçlü dostluk” olarak tanımlanmıştır. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.03.2024).

⁵¹² YILMAZ, “Hukuk Sözlüğü”, s. 638.

⁵¹³ AKINCI, “Vekâlet”, s. 16; AKİPEK, s. 58; TANDOĞAN, s. 407; GÜMÜŞ, “Özel Hükümler”, s. 154; ARAL/AYRANCI, s. 461; EREN, “Özel Hükümler”, s. 745, 746.

menfaatini gözetecektir⁵¹⁴. Bu anlamda sadakat yükümlülüğü iş görme borcunun ifası sırasında var olduğu gibi sözleşme sona erdikten sonra da varlığını devam ettirir⁵¹⁵.

Vekâlet sözleşmesinde sadakat yükümlülüğü TBK’da oldukça geniş bir kavram olarak ele alınmış olmasına karşın işbu yükümlülüğünün kapsamı Kanunda belirlenmemiştir. Esasen sadakat borcunun kapsamı taraflar arasındaki güven ilişkisinin yoğunluğuna ve vekilin sözleşme kapsamında göstermesi gereken özene göre saptanacaktır⁵¹⁶. Sadakat yükümlülüğü bir yan yükümlülük olması sebebiyle bağımsız bir ifa davasına konu olamaz⁵¹⁷. Ancak sadakat yükümlülüğünün ihlali halinde taraflar arasındaki güven ilişkisinin kırılacak ve vekâlet veren uğradığı zararların tazminini vekilden talep edebilecektir.

İcracı oyuncu sözleşmesinde yer alan sadakat yükümlülüğü de kaynağını TBK m. 506/2 hükmünün kıyasen uygulanmasından almaktadır. Bu anlamda icracı oyuncunun da yapımcıya karşı sadakat yükümlülüğü bulunduğu söylenebilir⁵¹⁸. İcracı oyuncu sözleşmesi açısından sadakat yükümlülüğüne; icracı oyuncunun yapımcının çıkarlarını gözetme, ifa ettiği işi sözleşmeye uygun olarak yerine getirme, yapıma zarar verecek ve yapımcının itibarını zedeleyecek davranışlardan kaçınma, iş düzenini bozmama, yayınlanmayan yapımlarla ilgili bilgi paylaşımı yapmama gibi davranışlar örnek olarak verilebilir.

Sadakat borcunun kapsamına dâhil edilebilen ve icracı oyuncu sözleşmesinde en çok görülen bir diğer yükümlülük ise *sır saklama yükümlülüğü*dür. Kaynağını TBK’da yer alan vekâlet sözleşmesinden alan sır saklama yükümlülüğü; vekilin sözleşmeden kaynaklı olarak öğrendiği çeşitli sırları saklamak ve başkalarının işbu sözleşmeden kaynaklı sırları

⁵¹⁴ BAŞPINAR, s. 74; TANDOĞAN, s. 407; GÜMÜŞ, “Özel Hükümler”, s. 154; EREN, “Özel Hükümler”, s. 745; AKİPEK, s. 58; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 660-663; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 655; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 559.

⁵¹⁵ SARI, s. 299; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 662; EREN, “Özel Hükümler”, s. 745; TANDOĞAN, s. 409; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 656; ARAL/AYRANCI, s. 461; **Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun E.2017/2850 K. 2019/154 sayılı 14.2.2019 tarihli kararı**: “Sadakat borcu, vekilin kendisine değil başkasına ait bir işi görmesinden ve işini gördüğü kimsenin menfaat ve iradesine uygun hareket etmesinin vekâletin zorunlu bir unsuru olmasından çıkarılabilir. Bu borç gereğince, gerek vekâletin devamı sırasında ve gerekse vekâlet ilişkisi sona erdikten sonra vekil, müvekkilin yararını sözleşmenin amacına uygun bir biçimde korumak ve kollamakla yükümlüdür. Bu borç nedeniyledir ki, vekil daima müvekkilin yararını gözeterek hareket etmeli, davranışlarını müvekkilin bu sözleşme ile ulaşmak istediği sonuçlara göre yönlendirmelidir.” (Kaynak: Lex Pera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 12.03.2024)

⁵¹⁶ GÜMÜŞ, “Özel Hükümler”, s. 154; YALÇINDURAN, s. 79.

⁵¹⁷ YILMAZ, Onurcan: Vekâlet Akdinin Sona Erme Halleri, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Mersin, 2022, s. 19; AKINCI, “Vekâlet”, s. 16.

⁵¹⁸ ÖZKUL KOÇ, Gizem: “Sadakat ve Özen Yükümlülüğü Kapsamında Oyunculara Getirilen Kısıtlamaların Değerlendirilmesi”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, Güz 2022, 603-618, s. 609; AKMEŞE TAKCI, s. 73; KAÇMAZ, s. 65; GÜLLE, s. 218, 219.

öğrenmemesi için gerekli olan önlemleri almakla yükümlü olduğu anlamına gelir⁵¹⁹. Vekilin sözleşme dolayısıyla öğrendiği sırları saklama yükümlülüğü hem sözleşme süresince hem de sözleşme sona erdikten sonra devam etmektedir⁵²⁰. İcracı oyuncu sözleşmesinde de icracı oyuncunun yer aldığı yapımın senaryosu, oyuncu kadrosu, çekim içeriği, yayın tarihi ve saati, canlandıracağı karakter, alınan ücretler gibi bilgileri yapımcının iznini almadan paylaşması sır saklama yükümlülüğü ihlali kapsamında değerlendirilecektir. Sır saklama yükümlülüğünün ihlali sebebiyle yapımcının, seyirci kaybı yaşayarak reytinglerin düşmesi sonucu ya da reklam, sponsorluk benzeri yapılan ticari anlaşmalardan kaynaklanan taahhütlerden hareketle birtakım zararları ortaya çıkabilir. İcracı oyuncunun sır saklama yükümlülüğü yapımcının sözleşmeden kaynaklanan söz konusu sırları kendisinin açıkladığı, açıklanmasını onayladığı ya da bilgilerin artık sır olmaktan çıktığı hallerde son bulacaktır⁵²¹. Fakat icracı oyuncu sözleşmesi sona erdikten sonra da icracı oyuncu açısından devam eden sır saklama yükümlülüğünün kapsamının belirlenmesi gerekmektedir⁵²². Örneğin; yapımcının film çekimi esnasında bilinen teknikleri kullanmayarak kendine has bir teknik geliştirip film çekimlerini bu tekniğe göre yapması durumunda yapımcının haklı menfaati olduğu düşünülerek bu konu hakkında icracı oyuncunun sır saklama yükümlülüğünün sözleşme sona erdikten sonra da devam ettiğini söylemek mümkündür.

Sadakat yükümlülüğü kapsamında incelenen ve icracı oyuncu sözleşmesinde de sıklıkla görülen bir diğer yükümlülük ise *rekabet etmeme yükümlülüğü*dür. Uygulamada yer alan icracı oyuncu sözleşmelerinde rekabet etmeme yükümlülüğünün açıkça düzenlendiği görülmektedir. Rekabet etmeme yükümlülüğü esasen icracı oyuncunun emeğini ve iş gücünü sözleşme devam ederken mevcut işine aktararak yapımcının yararına sarf etmesi anlamına gelmektedir⁵²³. Bu sayede icracı oyuncunun dâhil olduğu başka bir yapım dolayısıyla sözleşmeye konu mevcut projenin zarara uğramasını engellemek amaçlanmaktadır. İcracı oyuncunun mevcut yapım dışında başka bir yapımda rol almasının rekabet yasağı kapsamında ele alınıp alınamayacağı hususunun her somut olayda

⁵¹⁹ ECİR, H. Gülşah: Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018, s. 32; ARAL/AYRANCI, s. 461; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 656; YILMAZ, “Vekâlet akdi”, s. 20-21.

⁵²⁰ YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 665; TAY, s. 64; ECİR, s. 32; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 656; EREN, “Özel Hükümler”, s. 746.

⁵²¹ KAÇMAZ, s. 65; ÖZKUL KOÇ, “Sadakat ve Özen”, s. 610.

⁵²² ÖZKUL KOÇ, “Sadakat ve Özen”, s. 610; GÜLLE, s. 222.

⁵²³ ÖZKUL KOÇ, “Sadakat ve Özen”, s. 610; KAÇMAZ, s. 66.

değerlendirilmesi gerekmektedir. Buna göre rekabet etmeme yükümlülüğü adı altına getirilen kısıtlamaların, icracı oyuncunun TMK m. 23 gereği özgürlüklerinden vazgeçmesi ya da TBK m. 27 gereği hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlanması şeklinde nitelik taşıyıp taşımadığı her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilecektir.

2.1.4.2. Özen yükümlülüğü

Özen sözcüğü sözlük anlamıyla “*bir işin elden geldiğince iyi olması için gösterilen çaba; itina, ihtimam*” olarak tanımlanırken⁵²⁴, TBK’da pek çok maddede adının geçirilmesine rağmen özen kavramının tanımına yer verilmemiştir⁵²⁵. Borçlar hukuku bağlamında özen yükümlülüğü, vekilin vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan iş görme borcunu ifası sırasında istenilen sonuca ulaşabilmek adına çaba göstermesi ve sonucun gerçekleşmesini engelleyecek davranışlardan kaçınması olarak açıklanabilir⁵²⁶. O zaman vekâlet sözleşmesinde vekilin özen yükümlülüğünü yerine getirirken sonuca ulaşım ulaşamamasına değil, sonuca ulaşmak için gösterdiği çaba önem arz etmektedir. Özen yükümlülüğü TMK m. 2/1’de düzenlenen dürüstlük kuralının iş görme sözleşmelerinde bir yansıması olarak da ele alınabilir⁵²⁷.

Vekilin gösterdiği özen belirlenirken TBK m. 506/3 hükmü esas alınacaktır. Buna göre; “*Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır.*” O hâlde benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen bedensel, zihinsel ve mesleki açıdan yeterli basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranışlar ifadesinden hareketle Kanunun özen yükümlülüğünü objektif kriterlere bağladığını söylemek gerekir⁵²⁸.

⁵²⁴ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 13.03.2024).

⁵²⁵ BAŞPINAR, s. 123: Yazara göre, kanun koyucunun özen kavramının tanımını yapmaması isabetli olmuştur. Çünkü özen kavramı değişken bir kavram olduğundan ve zamana, sosyal, teknolojik gelişmelere göre sürekli değişiklik arz edeceğinden söz konusu kavramın tanımının ve kapsamının yorumlanarak ele alınması gerekmektedir.

⁵²⁶ ASLAN, Kemale Leyla / GÜLER, Ahmet Alper: Vekilin Özen Yükümlülüğü ve Basiretli Vekil Kavramı, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, Haziran 2020, 51-72, s. 56; TANDOĞAN, s. 407-410; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 559; ARAL/AYRANCI, s. 462; TOPUZ, s. 31; TAŞTEKİN, s. 87-88; BAŞPINAR, s. 153.

⁵²⁷ TAŞTEKİN, s. 88; TAY, s. 67.

⁵²⁸ TOK, Ahmet / GÜN TOK, Sabiha: Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu, İstanbul Barosu Dergisi, C. 90, S. 5, Eylül 2016, 15-44, s. 29; BAŞPINAR, s. 131; YALÇINDURAN, s. 77; ECİR, s. 28; AKİPEK, s. 57; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 559; TAŞTEKİN, s. 93; EREN, “Özel Hükümler”, s. 743; ARAL/AYRANCI, s. 463; AKINCI, “Vekâlet”, s. 17; ASLAN/GÜLER, s. 61; TAY, s. 69.

Özen yükümlülüğü bir yan yükümlülük olması sebebiyle bağımsız bir ifa davasına konu olamaz⁵²⁹. Ancak özen yükümlülüğünün ihlali halinde taraflar arasındaki güven ilişkisinin kırılmasından hareketle vekâlet veren uğradığı zararların tazminini vekilden talep edebilecektir⁵³⁰. Vekâlet sözleşmesinin ücretli olup olmaması gösterilecek özen yükümlülüğünün derecesini değiştirmeyecek sadece ihlal halinde vekilin sorumluluğu açısından tazminatın saptanmasında dikkate alınacaktır⁵³¹. Buna göre vekilin vekâleti ücretsiz üstlenmesi halinde özen yükümlülüğünün ihlali söz konusu olursa tazminatın hesaplanmasında indirim sebebi olarak ele alınacaktır⁵³².

İcracı oyuncu sözleşmesinde yer alan özen yükümlülüğü esasen kaynağı TBK m. 506/2 ve 506/3 hükümlerinin kıyasen uygulanmasından ileri gelmektedir. İcracı oyuncu sözleşmesinin taraflarından biri olan icracı oyuncu, sözleşme gereği yapımın başarılı olması için gerekli olan çabayı ve performansı sarf etmekle yükümlüdür⁵³³. İcracı oyuncu sözleşmesi açısından özen yükümlülüğüne; icracı oyuncunun senaryoya yeterince çalışması, gerekli ezberleri yapması, fiziki görüntüsünü sağlaması/koruması, yönetmenin talimatlarına uyum sağlaması ve ekip arkadaşlarıyla uyumlu çalışması gibi davranışlar örnek olarak gösterilebilir. Gerçekten de özen yükümlülüğü kapsamında icracı oyuncunun sözleşme görüşmeleri esnasında senaryoda kendisine verilen rolün gerektirdiği nitelikleri taşıyıp taşımadığının belirlenmesi gerekmektedir⁵³⁴. Örneğin, senaryo gereği belli bir yöre ağzı ile konuşması, bir dövüş sporunu yapması, profesyonel olarak dans etmesi ya da at binmesi gereken bir rol söz konusu olduğunda icracı oyuncunun gerekli çalışmayı yapması ve rolüne hazırlanması özen yükümlülüğü kapsamında değerlendirilecek ve eğer bunları mevcut durumda yapabilecek yeterlilikte değilse özen yükümlülüğü gereği işi kabul etmemesi gerekecektir. Ayrıca icracı oyuncunun sözleşme görüşmeleri esnasında yapımcıyı kişisel özellikleri ile ilgili yeterli ölçüde bilgilendirmemesi ya da yanlış

⁵²⁹ AKINCI, “Vekâlet”, s. 18; TAY, s. 70.

⁵³⁰ Özen yükümlülüğünün ihlali durumunda vekil bu zararı gidermekle yükümlü hale gelmektedir; söz konusu zarar; fiili zarar ve yoksun kalınan kardan oluşan müspet zarardır. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. TAŞTEKİN, s. 98; EREN, “Özel Hükümler”, s. 744; TOK/GÜN TOK, s. 23; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 655; AKINCI, “Vekâlet”, s. 18.

⁵³¹ ECİR, s. 29; YILMAZ, “Vekâlet akdi”, s. 19; ARAL/AYRANCI, s. 449.

⁵³² Aynı yönde görüş için bkz. ASLAN/GÜLER, s. 71; ARAL/AYRANCI, s. 463; EREN, “Özel Hükümler”, s. 744; TAŞTEKİN, s. 98; KAÇMAZ, s. 72.

⁵³³ AKMEŞE TAKCI, s. 74; GÜLLE, s. 211; KAÇMAZ, s. 70.

⁵³⁴ GÜLLE, s. 211; ÖZKUL KOÇ, “Sadakat ve Özen”, s. 611.

bilgilendirmesi “culpa in contrahendo” sorumluluğunu doğurur⁵³⁵. Bu anlamda culpa in contrahendo sorumluluğuna yol açan icracı oyuncu yapımcının uğradığı zararları tazminle yükümlüdür⁵³⁶.

İcracı oyuncu sözleşmesinde TBK m. 506/3 gereği icracı oyuncunun kendisinden göstermesi beklenen özen de aynı alanda çalışan bedensel, zihinsel ve mesleki açıdan yeterli olan icracı oyuncunun göstereceği özene göre saptanacaktır. Fakat vekilin özen yükümlülüğünün saptanmasında TBK 506/3 madde hükmüne ek olarak tarafların akdettiği sözleşme hükümlerine de bakılması gerekir. Buna göre eğer icracı oyuncu sözleşmesinde TBK 506/3 hükmünde öngörülen objektif kriterlerden daha ağır özen kriterinin kararlaştırılması durumunda icracı oyuncu bakımından işbu özen kriteri esas alınacaktır. Kanaatimizce icracı oyuncu sözleşmesine uygulanacak TBK m. 506/3’ün esnetilmesi gerektiği, sözleşmenin niteliği gereği icracı oyuncunun kendisine verilen rolü icrası sonrasında icranın değerlendirilmesine ilişkin objektif kriterlerin bulunmadığı⁵³⁷, icranın değerlendirilmesi ile ilgili yapılacak yorumların subjektif niteliğin ötesine geçemeyeceği, bu sebeple özen yükümlülüğünün tespitinde genel ve objektif bir kriterin net bir şekilde belirlenemeyeceği ve karşılaşılabilecek her somut olay özelinde ayrı ayrı ele alınması gereken bir husus olarak incelenmesi gerektiği düşünülmektedir⁵³⁸.

2.1.4.3. Sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında icracı oyunculara getirilen kısıtlamaların değerlendirilmesi

Özellikle mesleğe yeni başlayan icracı oyuncuların sektörde tutunmak için yapımcı tarafından kendilerine sunulan sözleşme hükümlerini istedikleri gibi değerlendirmeye tabi tutamadan onayladıkları ve bilhassa sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında ciddi taahhütlerde bulundukları görülmektedir. Her ne kadar sözleşmenin içeriğini belirleyebilme hususu hukukumuzdaki temel ilkelerden olsa da işbu özgürlüğün mutlak olmadığı ve bu konuda bazı sınırlamalar getirilebileceğini belirtmek gerekir. Bu

⁵³⁵ Bir sözleşmenin kurulmasından önceki kusurlu davranıştan kaynaklanan sorumluluk türüne “culpa in contrahendo” sorumluluğu adı verilmektedir. Culpa in contrahendo sorumluluğu hakkında detaylı bilgi için bkz. **ARIKAN**, Mustafa: “Culpa İn Contrahendo Sorumluluğu”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 1, Y. 2009, 69-89, s. 70.

⁵³⁶ **ÖZKUL KOÇ**, “Sadakat ve Özen”, s. 611.

⁵³⁷ **ÖZ**, s. 10; **KAÇMAZ**, s. 30; **GÜLLE**, s. 71-72.

⁵³⁸ Aynı yönde görüş için bkz. **GÜLLE**, s. 211.

sınırlamalara yapımcı ile icracı oyuncu arasında akdedilen icracı oyuncu sözleşmesinde rastlanıldığı gibi menajer ile icracı oyuncu arasında akdedilen menajerlik sözleşmesinde de rastlanılabilir⁵³⁹.

Uygulamada icracı oyuncunun yer aldığı projedeki sözleşmeden kaynaklanan icra faaliyeti süresince evlenmemesi ya da hamile kalmaması gibi kısıtlamalar getirildiği görülmektedir. Bu kısıtlamaların ne ölçüde sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamına alınacağı tartışılması gereken bir husustur. TMK 23/2 maddesine göre “*Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.*” Buna ek olarak TBK m. 27’de yer alan emredici hüküm gereği “*Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.*” Anılan hükümler ile birlikte düşünüldüğünde icracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncunun yer aldığı yapım süresince evlenmemesi ya da hamile kalmaması şeklinde bulunduğu taahhütlerle kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar üzerinde tasarrufta bulunduğu⁵⁴⁰ TMK m. 23/2 kapsamında kişinin özgürlüklerinden vazgeçmesi ve ya onları ahlaka aykırı olarak kısıtlaması anlamına gelmektedir⁵⁴¹. Bu sebeple icracı oyuncunun taahhüt ettiği işbu kayıtlar TBK m. 27 bağlamında kesin hükümsüz olarak kabul edilecektir. Bu tür taahhütler söz konusu olduğunda kural⁵⁴² kesin hükümsüzlük olmakla birlikte doktrinde bir görüş⁵⁴³ de esnek hükümsüzlük teorisini savunmaktadır. Bu görüşe göre TMK m. 23/2 maddesinin kişilik haklarını koruyan amacı ile kesin hükümsüzlüğün bağdaşmadığını, işbu hükümsüzlüğe sadece kişilik hakkı korunan icracı oyuncunun dayanabileceğini, hâkimin de hükümsüzlüğü kişilik hakkı korunan icracı oyuncu lehine re’sen dikkate alacağını ileri sürmektedir. Bu sebeple bu görüş icracı oyuncunun menfaati gereği kesin hükümsüzlüğün esnetilmesi gerektiğini savunmaktadır. Kanaatimizce de kişilik haklarının ihlalini içeren sözleşmelerin TBK m. 27 hükmü gereği kesin hükümsüzlüğünü kabul etmek, istenmeyen hukukî sonuçlara yol açabileceğinden her somut olay için ayrı ayrı değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu durumda esnek hükümsüzlüğün daha yerinde olduğunu kabul

⁵³⁹ ÖZKUL KOÇ, “Menajerlik”, s. 126;

⁵⁴⁰ OĞUZMAN, Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY ÖZDEMİR, Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 19. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s. 212; SEROZAN, Rona: Medeni Hukuk (Genel Bölüm/Kişiler Hukuku), 6. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015, s. 460.

⁵⁴¹ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY ÖZDEMİR, s. 213-214.

⁵⁴² KAÇMAZ, s. 74.

⁵⁴³ ÖZKUL KOÇ, “Sadakat ve Özen”, s. 613.

etmek gerekir. Bu sayede icracı oyuncunun direkt sözleşmenin hükümsüzlüğünü öne sürmek yerine somut olay değerlendirmesine bağlı olarak sözleşmeyi ifa etmesi ya da ifadan kaçınarak icracı oyuncu sözleşmesinin tamamen ve ya kısmen geçersizliğini talep edebilecektir⁵⁴⁴.

İcracı oyuncu sözleşmesinde karşımıza çıkan bir başka husus ise icracı oyuncunun canlandıracağı karaktere uygun fiziksel görünüme sahip olmasının sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmesidir⁵⁴⁵. Gerçekten de icracı oyuncunun rol aldığı karaktere uygun fiziksel görünüme sahip olması ya da benzer şekilde canlandığı karakter gereği fiziksel görünümünde yapılacak değişiklikleri kabul etmesi sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında ele alınmalıdır. Fakat elbette ki icracı oyuncudan fiziksel görünümü hakkındaki her türlü değişikliğe izin vermesi beklenemez. Burada icracı oyuncudan beklenen fiziksel görünümündeki değişiklik kişilik hakları açısından değerlendirmeye alınacak ve şüphesiz her somut olaya göre farklılık arz edecektir. Kanaatimizce her somut olay kendi içerisinde ayrı ayrı değerlemeye tabi tutulacak ve talep edilen değişikliğin icracı oyuncunun vücut bütünlüğünü ihlal edip etmediği ya da kişilik hakları açısından sağlığını etkileyecek nitelikte olup olmadığı yorumlanacaktır⁵⁴⁶. Çünkü TBK 27/1 hükmünde kişilik haklarına aykırılık teşkil eden sözleşmelerin kesin hükümsüz olduğu belirtilmiştir. Örneğin, icracı oyuncudan rol aldığı proje süresince saçını ya da sakalını boyatması, kestirmesi ya da kazıtması talep edildiğinde, söz konusu bu değişiklikler icracı oyuncunun vücut bütünlüğünü ihlal eden ya da sağlığını etkileyecek nitelikte olmadığı için sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında icracı oyuncu tarafından yerine getirilmelidir. Fakat icracı oyuncunun ciddi miktarlarda kilo alması ya da kilo vermesi talep edildiği takdirde icracı oyuncunun vücut bütünlüğü ve sağlığı hakkındaki kişilik hakları üzerinde ihlali söz konusu olacağından işbu talep, sadakat ve özen

⁵⁴⁴ **BGE 129 III 214** “Bir dizinin kadın başrol oyuncusunun rol aldığı dizi devam ettiği müddetçe hamile kalmama yönündeki cezai şarta bağlanmış taahhüdü, TMK m.23 f.2 hükmü uyarınca değiştirilmiş kesin hükümsüzlük yaptırımının uygulanması ile en fazla iki veya üç sezon için geçerli olacak, kendisi isterse sonrasında cezai şart istemeksizin çocuk sahibi olabilecektir. Aynı oyuncu imzaladığı oyunculuk sözleşmesinde profesyonel dublör kullanması gereken çok tehlikeli sahneleri bizzat kendisi oynamayı taahhüt etmişse bu halde TBK m. 27 f.2 uygulanacak ve mevcut taahhüt basit kesin hükümsüzlük yaptırımıyla geçersiz sayılacaktır.” (GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 229’den naklen)

⁵⁴⁵ **ÖZKUL KOÇ**, “Sadakat ve Özen”, s. 613; **KAÇMAZ**, 74.

⁵⁴⁶ **ÖZKUL KOÇ**, “Sadakat ve Özen”, s. 613-614: Yazara göre, günümüzde teknoloji ve profesyonel makyaj teknikleri çok geliştiği için oyuncunun sağlığının bozulma riskini göze alarak ciddi miktarda kilo alması veya vermesi yerine teknolojinin ve profesyonel makyaj tekniklerinin faydalanarak icracı oyuncunun istenilen görünüme kavuşturulması tercih edilmelidir.; **KAÇMAZ**, s. 75; **AKMEŞE TAKCI**, s. 74.

yükümlülüğü kapsamı dışarısında tutulacak ve icracı oyuncu işbu talebi kabule zorlanamayacaktır. Diğer yandan icracı oyuncudan uygun ölçüde kilo alması ya da vermesi talep edildiğinde, söz konusu değişiklik icracı oyuncunun sağlığında olumsuz bir etkiye sebep olmuyorsa icracı oyuncu sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında fiziksel görünümündeki değişikliği kabul etmesi gerekecektir.

2.1.5. Oyunculuk faaliyetinin icrasından doğan malî hakların veya kullanma yetkisinin devri borcu

2.1.5.1. Malî hak kavramı ve özellikleri

Özellikle sektördeki ciddi bütçeler düşünüldüğünde bir sinema eserinin toplumla buluşturulması noktasında önemli rol oynayan malî haklar, icracı oyuncunun fikri emeğinin korunması ve ekonomik kazanç sağlamasına olanak sağlayan haklardır. Bir sinema eseri üretilmesinden toplumla buluşması arasındaki süreç bir ekip çalışması gerektirmektedir. Bu noktada bir sinema eserinde kendisine verilen rolü kendi sanatsal yeteneklerini kullanarak icra eden icracı oyuncunun fikri emeği yadsınamaz nitelikte olup korunması gerekmektedir⁵⁴⁷. İracı oyuncunun söz konusu fikri çabasının korunması ve bununla birlikte bu emeğinden maddi fayda sağlayabilmesi, icrası üzerinde kendisine tanınan malî haklar vasıtasıyla gerçekleşmektedir⁵⁴⁸. İracı oyuncuya malî haklar tanınması ile üçüncü kişilerin, icracı oyuncunun fikri emeğinden izni olmaksızın yararlanılmasının engellenmesi ve bu sayede icracı oyuncunun sanat faaliyetlerinden doğan ekonomik kazançların korunması amaçlanmaktadır⁵⁴⁹. FSEK m. 80’de yer alan düzenleme ile Kanun gereği icracı sanatçıların icraları üzerinde “izin verme” ve “yasaklama” şeklinde tezahür

⁵⁴⁷ ARSLANLI, s. 50; AYİTER, s. 72; AKMEŞE TAKCI, s. 78.

⁵⁴⁸ İracı oyuncuya tanınan malî hakların kaynağı olan ulusal ve uluslararası düzenlemeler de benzerlik göstermektedir. Roma Sözleşmesi m. 7’de, WIPO İrcalar ve Fonogramlar Andlaşması m. 6-10 ile m. 15’de ve TRIPS Anlaşmasında ise m. 14’de icracı sanatçıların malî haklarına ilişkin çeşitli düzenlemeler yer almaktadır. Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. TÜRKER, s. 74; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 64.

⁵⁴⁹ BAYGIN, s. 301; TÜRKER, s. 74; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s.71; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 38; GÜNDEM, s. 19.

eden⁵⁵⁰ malî hakları edindiği ve icraları üzerinde de mutlak hak sahibi oldukları kabul edilmelidir⁵⁵¹.

İcracı sanatçının malî hakları hakkında FSEK 80/1-A/(2),(3) ve (4)'te yer alan fıkra hükümlerinde ve Komşu Haklar Yönetmeliği 7. maddesinde çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. FSEK 80/1-A/(2) düzenlemesi gereği *“Bir eseri, sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçı, bu icranın tespit edilmesine, bu tespitin çoğaltılmasına, satılmasına, dağıtılmasına, kiralanmasına ve ödünç verilmesine, işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletimine ve yeniden iletimine ve temsiline izin verme veya yasaklama hususunda münhasıran hak sahibidir.”* FSEK 80/1-A (3) gereği *“İcracı sanatçı, yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış tespit edilmiş icralarının, aslı veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer yollarla dağıtılması hususunda izin verme veya yasaklama hakkına sahiptir.”* FSEK 80/1-A (4)'e göre ise *“İcracı sanatçı, tespit edilmiş icrasının veya çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtımına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda icrasına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Umuma iletim yoluyla, icraların dağıtım ve sunulması icracı sanatçının yayma hakkını ihlal etmez.”*

Komşu Haklar Yönetmeliği m. 7'de ise yine malî haklar düzenlemesi yapılarak *“Aşağıdaki durumlarda icracı sanatçının;*

- a) Daha önce tespit edilmemiş icralarının tespiti,*
- b) Ticari amaçla çoğaltılmış icralarının kopyalarının kiraya verilebilmesi,*
- c) İlk tespiti izinsiz yapılan icraların çoğaltılması,*
- d) Çoğaltma izni verdiği tespitın amaç dışında çoğaltılması,*

e) Ticari amaçla kamuya sunulan bir tespitten yapılmayan veya bir radyo ve televizyon yayını icraların, radyo ve televizyon kuruluşları tarafından yayınlanması için yazılı izni gereklidir.” şeklinde hüküm tesis edilmiştir.

⁵⁵⁰ **BOZBEL**, Savaş: Fikri Mülkiyet Hukuku, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2015, s. 164; **AYİTER**, s. 113; **EREL**, s. 135; **GÜNEŞ**, “İcracı Hakları”, 176; **AKMEŞE TAKCI**, s. 78; **TEKİNALP**, s. 274; **ÖZTAN**, s. 715; **BAYGIN**, s. 301-302.

⁵⁵¹ **BAYGIN**, s. 301-302; **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 64; **TEKİNALP**, s. 274; **ÖZTAN**, s. 721; **GÜNEŞ**, “İcracı Hakları”, 177; **AKMEŞE TAKCI**, s. 78; **GÜNDEM**, s. 18.

Malî haklar hakkında önem arz eden bir nokta da sınırlı sayı yani *numerus clausus* ilkesine bağlı olduğudur⁵⁵². Başka bir deyişle icracı oyuncu, anılan hakların kapsamı dışında icrasından yararlanamayacaktır. Bu noktada teknolojiye yaşanan gelişmeler düşünüldüğünde farklı teknik imkânların ortaya çıkması ile icracı oyuncunun icrasından farklı şekillerde faydalanmasının önü açılması gerekmektedir. Fakat malî haklar açısından geçerli olan sınırlı sayı ilkesi gereği icracı oyuncunun söz konusu yeni teknik imkânlardan yararlanmasından mahrum kalacağı için eleştirilmektedir⁵⁵³.

Malî haklar hakkında değinilecek bir diğer konu ise malî hakların birbirlerinden bağımsız olup bir malî hakkın devri ya da kullanım yetkisinin bırakılmasının, başka malî haklar üzerinde etkisinin bulunmadığıdır⁵⁵⁴. Nitekim bu hal eser sahibinin malî haklarıyla ilgili olan FSEK 20. madde hükmünde belirtilmiş olup söz konusu hüküm “...*Mali haklar birbirine bağlı değildir. Bunlardan birinin tasarrufu ve kullanılması diğerine tesir etmez.*” şeklinde düzenlenmiştir⁵⁵⁵. O hâlde malî haklarından birini kullanan icracı sanatçının başka bir malî hakkını da kullanma mecburiyeti bulunmamaktadır⁵⁵⁶. Örneğin bir ses sanatçısının konser anında sergilediği performansının hiç kayıt edilmemesini tercih edebileceği gibi tespit edilmesine izin verip yayınlanmasına izin vermeyebilir. Bu sayede icracı sanatçılara

⁵⁵² AYİTER, s. 113; ÖZTAN, s. 722; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 105; BİLGİÇ, s. 79; GÜNDEM, s. 18; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s.74; TEKİNALP, s. 262; TÜRKER, s. 73; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 65; **Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı E.2017/65 K. 2018/205 sayılı 14.2.2018 tarihli kararı**: “Eser sahibinin mali hakları sınırlı sayı ile belirlenmiştir ve mali haklar eserden, ekonomik olarak yaralanma ve bunun şeklini tayin etme olanağını münhasıran eserin sahibine tanır ve ona eserden üçüncü kişilerin bu tarzda yararlanmalarına engel olma yetkilerini verir.” (Kaynak: Lex Pera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 27.04.2024)

⁵⁵³ TÜRKER, s. 73; DURAL, s. 24; BİLGİÇ, s. 79.

⁵⁵⁴ BAYGIN, s. 303; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 105; ÖZTAN, s. 724; GÜNDEM, s. 20; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 66; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2492; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s.74; **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E.2017/3201 K. 2019/4937 sayılı 27.6.2019 tarihli kararı**: “Bir müzik eserinin senkronizasyon yoluyla işlenmesi hakkı açıkça eser sahiplerinde bırakıldığına veya yayımcı şirketlere bırakılmış olsa bile bu mali hakkın Türkiye’deki kullanımının davacı şirketlere devredildiği ispatlanamadığına göre, bir başka mali hak kategorisi olan çoğaltma, yayma ve umuma iletim haklarına dayanılarak, işleme suretiyle oluşturulan eserlerin çoğaltılmasına, yayımına veya umuma iletimine izin vermesi, izinsiz olarak bu hakların kullanılması halinde ise bu eylemlere karşı dava açma hak ve yetkisi münhasıran işleme hakkı sahibine aittir. Aksi halde, çoğaltma ve yayma hakkı sahibi, bu haklarına dayanarak, eser sahibinin dahi eserini işleyerek çoğaltmasına ve yaymasına engel olabilecektir ki, bu kabul mali hakların birbirlerinden bağımsızlığı kuralıyla bağdaşmaz. Mali hakların bağımsızlığını ortadan kaldıracak şekilde yorum yoluyla mali haklar genişletilemez.” (Kaynak: Lex Pera İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 27.04.2024)

⁵⁵⁵ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 74: Yazar; malî hakların birbirinden bağımsız olması şüphesiz icracı oyuncular için de söz konusu olsa da FSEK m. 80’de bu konu hakkında bir hüküm yer almasının daha isabetli olduğunu savunmaktadır.

⁵⁵⁶ ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 105; TEKİNALP, s. 277; ÖZTAN, s. 724.

tanınan malî haklarla icracı sanatçıların izni olmadan fikri emeklerinin kullanılmasının önüne geçilmektedir.

Malî hakların Kanunda düzenleniş şekline bakıldığında oldukça karışık ve sistematik olmayan bir şekilde ele alındığı için eleştirilmektedir⁵⁵⁷. Bu bağlamda icracı sanatçılara tanınan malî hakların adları Kanunda sayılmışsa da bu hakların tanımları, içerikleri ve kapsamı hakkında düzenleme yapılmamıştır. Bu sebeple FSEK 80/1-A/(2),(3) ve (4) fıkra hükümlerinin kanun yapma tekniği bakımında yeterli olmadığı kanaatindeyiz. Bu eksiklikten hareketle icracı sanatçıya tanınan ve mevzuatta sadece ismen sayılan malî hakların tanımı, içeriği ve kapsamının belirlenmesi için eser sahibinin aynı benzer ismi içeren haklarıyla ilgili FSEK 22-25 arasındaki madde hükümlerinden yararlanılabilir.

2.1.5.2. Malî hakların türleri

2.1.5.2.1. Tespit hakkı

Teknolojik olarak icraların kayıt altına alınmasının mümkün olmadığı yıllarda icralar sadece yapıldığı yerle sınırlı kalıyor ve bu sebeple icranın tekrar izlenmesi ya da dinlenmesinden bahsedilemiyordu. Zira örneğin bir tiyatro oyununun sahnelenmesinde geçmişte yer alan teknolojik imkânlar dâhilinde sadece temsili izleyenler bu icrayı seyretme imkânına sahip oluyordu. Bu durum da icranın geniş halk kitlelerine ulaştırılmasının önünde engel teşkil ediyordu. Fakat günümüzde teknolojideki gelişmeler sayesinde öncelikle seslerin daha sonrasında ise görüntülerin kayıt altına alınması ve dolayısıyla icraların kalıcı bir hale getirilmesinin önü açılmıştır⁵⁵⁸. Bu sayede kayıt altına alınan icralarda mekân ve zamandan bağımsız olarak çok sayıda kimsenin faydalanması

⁵⁵⁷ Konu ile ilgili bkz. **TÜRKER**, s. 73; **ARKAN**; icracı sanatçıya tanınan malî hakların Roma, TRIPS ve WIPO İcralar ve Fonogramlar anlaşmasında ve hatta FSEK'in eser sahibinin haklarını düzenleyen m. 21-25 hükümlerinde olduğu gibi ayrı fıkralar halinde düzenlenmesinin daha yerinde olacağını düşünmektedir. bkz. **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 74-75; **TEKİNALP** ise sistematikten yoksun bir şekilde düzenlenen icracı sanatçıların haklarının tanımı yapılmadığından ve içeriklerinin de belirlenmediğinden bahisle söz konusu eksikliğin FSEK m. 22-25 hükümlerini kıyasen uygulayarak giderilebileceğini savunmaktadır. bkz. **TEKİNALP**, s. 297; Aynı yönde görüş için bkz. **ÖZTAN**, s. 722, dn. 64; **GÜNDEM**, s. 20; **BİLGİÇ**, s. 80; **ATEŞ**, “Hakkın Kapsamı”, s. 219; **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 2492-2493.

⁵⁵⁸ **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 2495; **AYİTER**, s. 127-128; **EREL**, s. 213; **ÖZTAN**, s. 722; **GÖRÜCÜ CEYLAN**, s. 41-42; **BİLGİÇ**, s. 80; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 78; **TÜRKER**, s. 75.

mümkün hale gelmiştir. İşte bu sebeple icracı sanatçıların icrasının tespit edilmesi büyük önem arz etmektedir.

Tespit kavramının tanımı FSEK m. 1/B-e’de yapılarak “seslerin veya ses temsillerinin veya ses ve görüntülerin anlaşılabilir, çoğaltılabilir veya iletilebilir şekilde bir araca kaydedilmesi işlemi” olarak ifade edilmiştir. Komşu Haklar Yönetmeliğinin tanımlar başlıklı 4. Maddesinin e bendinde de tespit kavramı “seslerin maddi bir araç üzerine herhangi bir yöntemle algılanabilmesini, çoğaltılabilmesini ya da başka bir yoldan kamuya iletilmesini sağlayacak biçimde kaydedilmesi” olarak açıklanmıştır. Bu noktada Kanun ile Yönetmeliğin paralel olmadığı görülmektedir. Zira Komşu Haklar Yönetmeliği tespit kavramı kapsamına sadece seslerin kaydedilmesini dâhil edip görüntü kaydını kapsam dışına itmiştir. FSEK ise tespit kavramı kapsamına sadece seslerin değil aynı zamanda görüntülerin de kayıt altına alınmasını da ekleyerek kapsamı genişletmiştir. Kanun ile Yönetmelik arasındaki bu uyumsuzluk doktrinde de çokça eleştiri konusu olmuştur⁵⁵⁹. Kanaatimizce de günümüzdeki teknolojik gelişmeler ile birlikte sadece seslerin tespit edilmesinden bahsederek görüntülerin kaydedilmesinin kapsam dışına itilmesi ciddi bir eksiklik yaratacağından FSEK ile Komşu Haklar Yönetmeliğinin uyumlu hale getirilmesinin yerinde olduğu düşünülmektedir.

Günümüz teknolojisi sayesinde icralar; videokaset, CD ve DVD aracılığıyla kayıt altına alınarak icra sonrasında da seyredilebilirliği mümkün kılındığı gibi günümüzde icraların bilgisayar ortamında kaydedilmesinden de bahsedilebilmektedir⁵⁶⁰. Ayrıca söz konusu tespit, canlı icra sırasında gerçekleştirilebileceği gibi doğrudan tespit gayesiyle hazırlanmış örneğin stüdyo ve film platosu gibi bir yerde de yapılması mümkündür⁵⁶¹. Bu sayede icralar, icracı sanatçının kontrol alanından çıkıp tekrar seyir imkânı kazandığı için kanun koyucu tespit hakkını icracı sanatçının izni koşuluna bağlamıştır⁵⁶². Gerçekten de FSEK m. 80/1-A/(2) gereği bir icranın tespitini onaylanması ya da tespitinin yapılmasının

⁵⁵⁹ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 76; TÜRKER, s. 75: Yazarlar, Kanun hükmü ile Yönetmelik hükmünün uyumlu hale getirilmesini savunmaktadırlar.

⁵⁶⁰ KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 67; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 79-80; GÜNDEM, s. 21.

⁵⁶¹ KOÇOĞLU, Özlem: “Bağlantılı Hak Sahiplerinin Korunması”, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2015, s. 41; ÖZTAN, s. 722; BAYGIN, s. 306; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 42; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 80; GÜNDEM, s. 21.

⁵⁶² ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. ; TÜRKER, s. 76.

yasaklanması hakkında icracı sanatçının münhasıran hakkı bulunmaktadır⁵⁶³. Benzer şekilde Komşu Haklar Yönetmeliği 7. maddesinde yer alan düzenlemede önceden tespiti yapılmamış icraların tespit edilmesi için ilgili icracı sanatçıların onayının gerekli olduğunun altı çizilmiştir. FSEK’te ve Komşu Haklar Yönetmeliğinde icracı sanatçının tespit hakkına yer verilmesine karşın eser sahibinin hakları arasında Kanunda ve Yönetmelikte tespit hakkı sayılmamıştır. Bununla birlikte tespit hakkı, FSEK m. 22/2’den⁵⁶⁴ hareketle eser sahibinin çoğaltma hakkının bir türü olarak kabul edilmektedir⁵⁶⁵. İracı oyuncudan izin alınmaksızın söz konusu icranın tespit edilmesi durumunda icracı oyuncunun malî haklarının ihlal edilmesi sonucu doğmaktadır⁵⁶⁶. Fakat unutulmamalıdır ki, icracı oyuncunun malî haklarından olan tespit hakkı, izinsiz tespiti engellemek gayesi taşıdığından bir tiyatro oyunundan bir sahnenin fotoğrafının çekilmesi icracı oyuncunun tespit hakkının ihlali olarak değerlendirilemez⁵⁶⁷.

Malî hakların birbirinden bağımsız olmaları dolayısıyla icracı sanatçının icrasının tespitine izin vermiş olması, diğer malî haklar için de izin verdiği anlamı taşımamaktadır⁵⁶⁸. Örneğin icracı oyuncunun icrasının tespit edilmesine izin vermesi, tespit edilen icraların çoğaltılmasına da izin verdiğini göstermez. Bu sebeple icracı oyuncu

⁵⁶³ İracı sanatçının icrasının tespitine izin verme yetkisi ve tespitini yasaklama yetkisi, icrası üzerindeki mutlak hakkından kaynaklanmaktadır. bkz. **STERLING**, s. 913; **EREL**, s. 213; **GÜNDEM**, s. 22; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 77; **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 2412; **BİLGİÇ**, s. 81.

⁵⁶⁴ **FSEK m. 22**: “Bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Eserlerin aslından ikinci bir kopyasının çıkarılması ya da eserin işaret, ses ve görüntü nakil ve tekrarına yarayan, bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca kayıt edilmesi, her türlü ses ve müzik kayıtları ile mimarlık eserlerine ait plan, proje ve krokilerin uygulanması da çoğaltma sayılır. Aynı kural, kabartma ve delikli kalıplar hakkında da geçerlidir.

Çoğaltma hakkı, bilgisayar programının geçici çoğaltılmasını gerektirdiği ölçüde, programın yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi ve depolanması fiillerini de kapsar.”

⁵⁶⁵ **TEKİNALP**, s. 277; **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 68; **ÖZTAN**, s. 722; **TÜRKER**, s. 76; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 79; **BİLGİÇ**, s. 82; **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 2495.

⁵⁶⁶ **KILIÇ**, s. 603; **BİLGİÇ**, s. 81; **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 282.

⁵⁶⁷ **ATEŞ**, Günsu: “Bağlantılı Hakların Korunması”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2023, s. 95: Yazar, bir konserin herhangi bir anında çekilen fotoğrafın o icrayı tekrar canlandırmasına imkân vermediğinden bahisle icranın tespitinin gerçekleşmediğini belirtmiştir. Benzer yönde görüş için bkz. **DURAL**, s. 26; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s.79; **BİLGİÇ**, s. 83; Fakat **ŞAHİN**, söz konusu fotoğrafın ticari amaçla kullanılması durumunda icracı sanatçının icrası üzerindeki tespit hakkının hukukî korumasından faydalanabileceği görüşündedir bkz. **ŞAHİN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 108.

⁵⁶⁸ **GÖRÜCÜ CEYLAN**, s. 43; **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 68; **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 2412; **TÜRKER**, s. 77; Yalnızca icranın tespiti için verilen iznin tek başına bir anlamının olmadığı ve tespit için verilen iznin malî hakların birkaçını ya da tamamını kapsayabileceği, bu nedenle iznin kapsamının amaca uygunluk teorisi çerçevesinde saptanması gerektiği yönündeki görüş için bkz. **TEKİNALP**, s. 275. İracı sanatçının, icranın ses ve görüntü tekrarına yarayan bir araç üzerine hem tespitine hem de çoğaltılmasına izin vermesi durumunda, söz konusu iznin ticaret metası olarak kullanılmasına da rıza göstermiş sayıldığı yönündeki görüş için bkz. **GÖKYAYLA**, “Telif Hakkı”, s. 188.

ile yapımcı arasında akdedilen icracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncunun hangi malî haklarını devrettiği ya da hangi malî hakları üzerindeki kullanım yetkisini bıraktığı açıkça ve yazılı olarak belirtilmesi gerekmektedir. Uygulamada hazırlanan tip sözleşmeler sayesinde malî haklara ilişkin izinlerin neredeyse tamamının icracı sanatçıdan alındığı söylenebilir.

2.1.5.2.2. Çoğaltma hakkı

Bir icracı sanatçının ortaya koyduğu icra faaliyetiyle maddi olarak yarar sağlaması için en mühim yol söz konusu icranın tespitinin çoğaltılarak satılmasıdır⁵⁶⁹. Bu kapsamda malî hakların en değerlilerinden biri olan çoğaltma hakkının tanımı ne FSEK’te ne de Komşu Haklar Yönetmeliğinde yer almamaktadır. Bununla birlikte FSEK 80/1-A/(2) maddesinde tespit edilmiş icraların çoğaltılabilmesine izin verme ya da çoğaltılmasını yasaklama yetkisinin sadece icracı sanatçıya tanındığı görülmektedir⁵⁷⁰. Bu durum doktrinde çoğaltma hakkı olarak kabul edilip eser sahibinin malî hakkı olarak düzenlenen FSEK m. 22/1 hükmünden kıyasla tanımı yapılmaktadır⁵⁷¹. Bu kapsamda çoğaltma ile anlaşılması gereken, bir icra tespitinin ses ve ya görüntü olarak kaydedilebilen bir cihaza kaydedilerek bir ve ya birden fazla kopyasının çıkarılmasıdır⁵⁷². Çoğaltmanın hangi yolla yapıldığı önemli olmadığı⁵⁷³ gibi günümüzde sıklıkla videokasetler, CD’ler, DVD’ler,

⁵⁶⁹ Roma Anlaşmasının 7/1 c, WIPA İcralar ve Fonogramlar Anlaşması’nın 7. Sınır Ötesi Uydu Yayıncılığı Konusunda Eser Sahibi Haklarına ve Komşu Haklara İlişkin Sorunlara Dair Avrupa Anlaşmasının 5/2 ve TRIPS Anlaşmasının 14/1 hükümlerinde icracı sanatçının, tespit edilmiş icralarının çoğaltılması için iznine muhtaç olduğu belirtilmiştir. İracı sanatçıya çoğaltma hakkı tanınan uluslararası düzenlemeler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **TÜRKER**, s. 86; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 79-81; **GÜNDEM**, s. 24.

⁵⁷⁰ **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 282; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 79-81; **TÜRKER**, s. 80; **GÖRÜCÜ CEYLAN**, s. 44.

⁵⁷¹ **GÖRÜCÜ CEYLAN**, s. 44; **ATEŞ**, “Bağlantılı Haklar”, s. 96

⁵⁷² **GENÇ ARIDEMİR**, Arzu: Türk Hukukunda Eser Sahibinin Çoğaltma ve Yayma Hakları, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2003, s. 55; **DURAL**, s. 28; **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 2413; **EREL**, s. 213; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 79; **KOÇOĞLU**, s. 41; **BAYGIN**, s. 302; **AYİTER**, s. 128; **TÜRKER**, s. 80; Ayrıca bu tanımın Türkiye’nin de taraf olduğu Roma Sözleşmesinin 3. maddesi ile de uyumlu olduğu söylenebilir.

⁵⁷³ **BAŞPINAR**, Veysel / **KOCABEY**, Doğan: İnternette Fikri Hakların Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 114; **AYİTER**, s. 128; **ARSLANLI**, s. 98; **ÖZTAN**, s. 356; **GÜNDEM**, s. 23; **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 68; **GÖKYAYLA**, “Telif Hakkı”, s. 166; **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 283; **GÖRÜCÜ CEYLAN**, s. 45; **TEKİNALP**, s. 278; **TÜRKER**, s. 79: Çoğaltılmış nüshaların hangi usulle çoğaltıldığı önemli olmadığı gibi nüshaların birden fazla olması da zorunlu değildir.

bilgisayarlar ve internet aracılığıyla yapıldığı görülmektedir⁵⁷⁴. Özellikle bilgi teknolojileri alanındaki gelişmeler sayesinde icralar, dijital ortamda da korunabilmekte ve kolaylıkla kopyalanarak el değiştirebilir nitelikte olma özelliği taşımaktadır.

İcracı sanatçının çoğaltma hakkına ilişkin hukukumuzdaki düzenlemelere bakıldığında FSEK 80/1-A/(2) düzenlemesinde bir eseri, sahibinin onayının alınması suretiyle özgün bir şekilde icra eden icracı sanatçının, işbu icranın tespitine ve bu tespitin çoğaltılmasına izin verme veya yasaklama konusunda münhasıran hakkı bulunduğu hüküm altına alınmıştır⁵⁷⁵. Bununla birlikte Komşu Haklar Yönetmeliği m. 7/c’de ilk tespiti izinsiz yapılan icraların çoğaltılabilmesi için icracı sanatçının iznine ihtiyaç olduğu düzenlenmesi yer almaktadır. O hâlde söz konusu Yönetmelik hükmünden icracı sanatçıdan ilk tespit için izin alındıktan sonra çoğaltma için izin alınmasına gerek kalmadan söz konusu tespitin çoğaltılabileceği şeklinde hatalı bir anlam çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle ilk tespit için izin verilen icralarda tespit izninin icranın çoğaltılmasını da kapsadığı sonucu çıkmaktadır. Kanaatimizce Yönetmelikte yer alan bu düzenleme malî hakların bağımsızlığı ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Zira FSEK m. 80/1-A/(2) hükmünde de icraların ilk tespitinin izinli ve ya izinsiz yapıldığı şeklinde bir ayrıma gidildiği görülmemektedir. Malî hakların birbirinden bağımsız olmasından kaynaklı olarak icracı oyuncu icrasının tespit edilmesine izin vermiş ama tespit edilen icrasının çoğaltılmasına izin vermemiş olabilir. Bu sebeple FSEK ile Yönetmelik hükmünün birbiriyle uyumlu hale getirilmesi görüşüne katılmaktayız⁵⁷⁶.

İcracı sanatçının çoğaltma hakkına ilişkin olarak belirtilmesi gereken son husus ise Komşu Haklar Yönetmeliği m. 7/d hükmüne göre çoğaltma için verilecek iznin belirli bir amaç doğrultusunda verilmesi durumunda çoğaltma amaca uygun olarak yerine getirilmelidir⁵⁷⁷. Benzer şekilde çoğaltma belirli sayıda kopya ile ve ya belirli bir süre için sınırlandırılmışsa işbu sınırlamalara da uymak gerekmektedir. Belirtilen amaç haricinde ya

⁵⁷⁴BAŞPINAR/KOCABEY, s. 114; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 68; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 79-81; KOÇOĞLU, s. 41.

⁵⁷⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E.2009/12068 K. 2011/4529 sayılı 18.4.2011 tarihli, “Kurtlar Vadisi” adlı dizide 55 bölüm boyunca “Baron” karakterini canlandıran icracı oyuncunun rızası ile söz konusu dizinin televizyonda yayınlanmasının ardından icracı oyuncudan izin alınmaksızın VCD formatında icranın çoğaltılıp yayılması durumunda icracı oyuncunun mali haklarının ihlal edildiği yönündeki karar için bkz. YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2595.

⁵⁷⁶ Aynı yönde görüş için bkz. ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 81; TÜRKER, s. 81; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 47; BİLGİÇ, s. 85.

⁵⁷⁷ KOÇOĞLU, s. 43; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 112; TÜRKER, s. 81-82; GÜNDEM, s. 25; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 81; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 69.

da kopya sayısı ve süresi hakkındaki sınırlamalara uymaksızın çoğaltmanın yapılması durumunda çoğaltma hakkının ihlali gündeme gelecektir⁵⁷⁸.

2.1.5.2.3. Yayma hakkı

Malî haklardan biri olan yayma hakkının tanımına FSEK’te de Komşu Haklar Yönetmeliğinde de yer verilmemiştir⁵⁷⁹. Buna karşın eser sahibinin haklarından olan yayma hakkını düzenleyen FSEK m. 23 hükmü kıyasen uygulanarak icracı sanatçıların yayma hakkına ilişkin çıkarımlar yapılabilir⁵⁸⁰. FSEK m. 23 hükmüne göre “*Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir.*” şeklinde yayma hakkı açıklanmıştır. Bu hükümden hareketle icracı sanatçının yayma hakkı, icra tespiti aslının veya çoğaltılmış kopyalarının satışının yapılması, kiralanması, ödünç verilmesi veya diğer başka yollarla dağıtımına yani yayımına izin verilmesi veya yasaklanması konularında yetkisini ifade etmektedir⁵⁸¹. Buna göre icracı sanatçı icrasının aslını veya çoğaltılmış nüshalarını satış, kiralama, ödünç verme ve başkaca yollarla yayılması noktasında münhasıran izin vermeye yetkilidir⁵⁸².

FSEK 80/1-A/(2)’deki düzenlemede “*Bir eseri, sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçı, ...tespiti... satılmasına, dağıtılmasına, kiralanmasına ve ödünç verilmesine, ...izin verme veya yasaklama hususunda münhasıran hak sahibidir.*” hükmü ile eser sahibine tanınan yayma hakkı icracı sanatçıları için de dağılık olsa da açıklanmaya çalışılmıştır. Komşu Haklar Yönetmeliğinde ise yayma hakkı tanımlanmamakla birlikte yayma hakkının görünüm içimlerinden biri olarak kabul edilen

⁵⁷⁸ DURAL, s. 29; KILIÇ, s. 604; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 47; ATEŞ, “Bağlantılı Haklar”, s. 99.

⁵⁷⁹ Bağlantılı hak sahiplerinin sahip olduğu yayma hakkını düzenleyen tek uluslararası anlaşma WIPO İcralar ve Fonogramlar Anlaşmasıdır. Ancak bu anlaşmada yer alan kiralama hakkı, yayma hakkının bir görünümü olarak değil de bağımsız bir şekilde düzenlenmiştir. Zaten WIPO İcralar ve Fonogramlar Anlaşmasının 8. maddesinde bir ses taşıyıcısına kaydedilmiş icranın orijinalinin ya da kopyalarının mülkiyetinin satışla veya diğer yollarla devri için icracı sanatçıdan izin alınması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 89; TÜRKER, s. 97-99; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 52; GÜNDEM, s. 28-29; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 69-70;

⁵⁸⁰ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s.86-87; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 48; TÜRKER, s. 89; BİLGİÇ, s. 100

⁵⁸¹ TEKİNALP, s. 278; ÖZTAN, s. 723 EREL, s. 170; BAYGIN, s. 303-304; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 48; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 85-88; TÜRKER, s. 88; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2501;

⁵⁸² KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 283; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 113-114.

kiralama hakkı⁵⁸³, hem “*Tanımlar*” başlıklı 3. maddede hem de “*İcracı Sanatçının İzni*” başlıklı 7. maddede kendine yer edinmiştir. Buna göre Komşu Haklar Yönetmeliğinde kiralama hakkı “*Üzerine seslerin ya da görüntülerin ya da her ikisinin kaydedildiği maddi araçların bir kopyasının ticari amaçla belli bir süre için ücret karşılığında zilyetliğinin el değiştirmesi*” olarak ifade edilmiştir. O hâlde icranın kiralanması icranın tespit edildiği söz konusu aracın bir bedel karşılığında kullanım yetkisinin bırakılmasıdır⁵⁸⁴. İcranın ödünç verilmesi ile kastedilen ise icranın tespit edildiği söz konusu aracın bedel olmaksızın bir süre ile başkalarının yararlanması için bırakılması anlamına gelmektedir⁵⁸⁵. İcranın satılması ise, icracı sanatçının icrasının aslı ve ya çoğaltılmış nüshası tespit edildiği aracın herhangi bir şekilde mülkiyetinin devredilmesi olarak açıklanabilir⁵⁸⁶.

Bir eserin yayımı genellikle çoğaltma hakkından sonra gündeme geldiği için çoğaltma hakkının devrinin yayma hakkının devrini de kapsayacağı yönündeki görüşe katılmamaktayız⁵⁸⁷. Zira malî hakların bağımsızlığı ilkesi gereği icracı sanatçı söz konusu icrasının tespit edilmesini ve işbu tespitin çoğaltılmasını onaylamış olsa dahi işbu iznin yayma hakkı için de genişletilemeyeceği ve yayma hakkı için de ayrıca icracı sanatçıdan izin alınması gerektiğini düşünmekteyiz⁵⁸⁸.

Son olarak yayma hakkı ile ilgili değinilmesi gereken bir diğer konu da öğretide kabul gören “*ilk satış*” ya da başka bir ifadeyle “*tükenme ilkesi*” olacaktır. Bu ilke ile kastedilen; icra üzerinde fikri hak sahibi olan kimse, icrasının tespiti ile aslı veya çoğaltılmış kopyalarının satış, kiralama, ödünç verme ve ya başkaca yollarla yayılması hakkında bir kez izin vermek suretiyle bu izni izleyen diğer satışlar için de onaylamış sayılacak başka bir deyişle yalnızca ilk satışı onaylamakla birlikte edindiği satış hakkı da tükenecektir⁵⁸⁹. Nitekim FSEK 80/1-A/(3) maddesinde “*İcracı sanatçı, yurt içinde henüz*

⁵⁸³ KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 71; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 85-86; GÜNDEM, s. 26; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 48; TÜRKER, s. 89; TEKİNALP, s. 111.

⁵⁸⁴ ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 116; ÖZTAN, s. 723; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 283; TÜRKER, s. 89; GÜNDEM, s. 26; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 49.

⁵⁸⁵ GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 49; GÜNDEM, s. 26; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 283; TÜRKER, s. 89;

⁵⁸⁶ KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 283; TÜRKER, s. 89; ÖZTAN, s. 723.

⁵⁸⁷ TEKİNALP, s. 187: Yazara göre, icranın sahibi tarafından eğer çoğaltma hakkı verildiyse, yayma hakkının verilmediğinin kabulü, ancak tarafların bunu açıkça kararlaştırmaları ya da durumun gereğinden anlaşılması ile mümkün olabilecektir.

⁵⁸⁸ Benzer yönde görüş için bkz. ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s.88; KOÇOĞLU, s. 44; BİLGİÇ, s. 101; GÜNDEM, s. 26; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 51; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 114.

⁵⁸⁹ ATEŞ, “Hakkın Kapsamı”, s. 175; BAŞPINAR/KOCABEY, s. 111 vd.; ÖZTAN, s. 368; TEKİNALP, s. 191; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 88-91; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2502; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 114-115; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 70; BAYGIN, s. 304.

satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış tespit edilmiş icralarının, aslı veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer yollarla dağıtılması hususunda izin verme veya yasaklama hakkına sahiptir.” hükmü ile “ilk satış” ya da başka bir ifadeyle “tükenme ilkesi”nden bahsedildiği görülmektedir. Buna göre kural olarak tükenme ilkesi ülkesel nitelikte olup, yurt içindeki satış ve ya başkaca yollarla dağıtım için verilen izinle satış hakkı yurt içinde tükenmiş olacak yurt dışı için söz konusu satış hakkı devamlılığını sürdürecektir⁵⁹⁰.

2.1.5.2.4. Temsil hakkı

İcracı sanatçının temsil hakkına ilişkin FSEK m. 80/1-A/(2)’de düzenlemeye yer verilmiştir⁵⁹¹. Buna göre, *“Bir eseri, sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçı, bu icranın... temsiline izin verme veya yasaklama hususunda münhasıran hak sahibidir.”* FSEK m. 80/1-A/(2) hükmünde icracı sanatçının söz konusu icrasının temsiline ilişkin izin verme ve ya yasaklama yetkisine haiz olduğuna değinilmiş fakat anılan hükümde hakkın tanımı yer almamıştır. Bu sebeple öğretide temsil hakkı, eser sahibinin temsil hakkını düzenleyen FSEK m. 24 hükmü ile açıklığa kavuşturulmaktadır⁵⁹². FSEK 24. maddesinde temsil hakkı; *“eserden doğrudan doğruya veya işaret, ses ya da resim nakline yarayan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanmak hakkı”* olarak ifade edilmiştir. O hâlde icracı sanatçı, söz konusu icrasının işaret, ses ve ya görüntü nakline yarayan araçlar vasıtasıyla temsiline izin vermeye ve temsilini yasaklamaya münhasıran yetkilidir⁵⁹³.

Temsil hakkı niteliği gereği doğrudan ya da dolaylı şekilde karşımıza çıkabilir. Doğrudan temsilde, bir icra faaliyetinin herhangi bir araç yardımı olmaksızın izleyiciler

⁵⁹⁰ GENÇ ARIDEMİR, s. 112; ÖZTAN, s. 369; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2502; EREL, s. 173; TEKİNALP, s. 191;; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 70; ÖZTAN, s. 724; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 91; TEKİNALP, s. 191-192; Avrupa Birliği üyesi ülkeler açısından tükenme ilkesinin ülkesel değil bölgesel olduğu yönündeki detaylar için bkz. TÜRKER, s. 96; BİLGİÇ, s. 106; GÜNDEM, s. 30.

⁵⁹¹ İcracı sanatçıların temsil hakkı çok sayıda uluslararası düzenleme ile de hukuken koruma altına alınmıştır. İcracı sanatçıların temsil hakkı konusundaki uluslararası düzenlemeler hakkında detaylı bilgi için bkz. TÜRKER, s. 108-110.

⁵⁹² KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 283; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 53; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 122; GÜNDEM, s. 31; TÜRKER, s. 101; BİLGİÇ, s. 107.

⁵⁹³ BAYGIN, s. 303; TEKİNALP, s. 278; EREL, s. 213; ÖZTAN, s. 723; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 53; TÜRKER, s. 100; KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 71; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2503.

önünde onlara hitap edecek şekilde gerçekleştirilmesidir⁵⁹⁴. Bu açıdan bakıldığında doğrudan temsil aslında yeni bir icranın kendisidir⁵⁹⁵. Doğrudan temsile örnek olarak, canlı olarak keman resitali verilmesi ya da şiir dinletisi örnek olarak verilebilir. Buna karşılık dolaylı temsil ise daha önceden tespiti yapılmış icra faaliyetinin görüntü ve ya ses naklinde kullanılan mekanik araçlarla kayıt altına alınıp kamuya sunulması ve ya icra faaliyetinin gerçekleştirildiği mekânın dışına görüntü ve ya ses naklinde kullanılan mekanik araçlarla aktarılması olarak açıklanabilir⁵⁹⁶. O hâlde örneğin bir bale gösterisinin canlı olarak seyircilere sunulması doğrudan temsil olarak değerlendirilirken; aynı bale gösterisinin icra esnasıyla eş zamanlı olarak canlı yayın aracılığıyla televizyonda da yayınlanması dolaylı temsil olarak kabul edilmelidir. İcracı sanatçı açısından bakıldığında söz konusu icra eğer tespiti yapılmamışsa belirli bir yer ve mekânda gerçekleştirildiği için aynı şekilde bir daha gerçekleştirilmesi mümkün olmayacaktır. Bu sebeple icracı sanatçı bakımından temsil hakkının yalnızca dolaylı temsil hakkını kapsadığı söylenebilir⁵⁹⁷. Zira çalışmamızın konusunu oluşturan sinema eserlerinde rol alan icracı oyuncular açısından da canlı icranın mümkün olmadığını söylemek pekâlâ yerinde olacaktır.

İcracı sanatçının temsil hakkının söz konusu olabilmesi için iki temel unsurun bir arada bulunması gerekmektedir. Bunlardan ilki icradan o ana özgü olarak ve geçici suretle yararlanılmış olması gerekmektedir⁵⁹⁸. İkincisi ise söz konusu temsil, kamuya yönelik olarak sunulmuş olmalıdır⁵⁹⁹. Gerçekten de temsil için icracı sanatçıdan izin alınması ancak temsilin kamunun kullanımına açık bir mekânda ve kamuya yönelik olarak gerçekleştirilmesi durumunda gerekli olacaktır. O hâlde söz konusu icranın, kamu haricinde dar bir kitleye ve ya serbestçe girişin mümkün olmadığı yerde icrası temsil olarak değerlendirilemeyecektir⁶⁰⁰. Temsilin kamunun kullanımına açık bir mekânda yapılmasının kamuya yönelik olmasına ilişkin karine teşkil ettiği yönünde doktrinde görüş

⁵⁹⁴ AYİTER, s. 137; BAŞPINAR/KOCABEY, s. 131; ARSLANLI, s. 106; EREL, s. 177; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 92; GÜNDEM, s. 31; ÖZTAN, s. 377.

⁵⁹⁵ GÜNDEM, s. 31; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 92; KOÇOĞLU, s. 56.

⁵⁹⁶ ARSLANLI, s. 106; AYİTER, s. 137; EREL, s. 177; KOÇOĞLU, s. 57; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 92; GÜNDEM, s. 31; BAŞPINAR/KOCABEY, s. 131; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2503; GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 173; ÖZTAN, s. 377.

⁵⁹⁷ BİLGİÇ, s. 108-110; TÜRKER, s. 100; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2503; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 93; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 54.

⁵⁹⁸ TÜRKER, s. 103; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 93-94.

⁵⁹⁹ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 93-94; TÜRKER, s. 103.

⁶⁰⁰ BAŞPINAR/KOCABEY, s. 132; GÜNDEM, s. 32; GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 173; ÖZTAN, s. 379; ARSLANLI, s. 107; AYİTER, s. 137; EREL, s. 176.

birliğinin bulunduğu söylenebilir⁶⁰¹. Ayrıca kamunun kullanıma açık mekâna girişin ücretli olup olmamasının bir önem taşımamaktadır⁶⁰². Fakat eğer ki kamunun kullanıma açık mekâna ücretli giriş varsa bu durum söz konusu mekânın kamuya açık olduğuna dair karine teşkil etmelidir⁶⁰³. Bu sebeple “*umumi mahal*” olarak isimlendirilen otel lobisi, diskotek, restoranlar, mağazalar gibi yerlerde bir icracı sanatçının CD’sinin çalınması ya da canlı performansının izlettirilmesi durumlarında icracı sanatçının izni gerekecektir.

2.1.5.2.5. Kamuya iletim hakkı

2001 senesinde yapılan değişiklikle birlikte FSEK’te yerini alan kamuya iletim hakkı, eser sahiplerine FSEK m. 25’te, icracı sanatçılara ise FSEK m. 80/1-A/(2) ile (4)’te tanınmıştır⁶⁰⁴. Kamuya iletim hakkının yasal zemine alınması ile amaçlanan aslında günlük hayatımızın bir parçası haline gelen internet aracılığıyla fikri hakların herhangi bir zorluk yaşanmadan bütün ülkelere yayılmasına bir koruma getirmektir⁶⁰⁵. Kamuya iletim hakkı; icracı sanatçıya icrasının kamuya iletilmesine izin verme ya da kamuya iletilmesini yasaklama yetkisi bahşeder⁶⁰⁶. Bu hak FSEK m. 25’den hareketle “*Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dâhil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi hakkı*” olarak açıklanabilir. Benzer şekilde icracı sanatçılara tanınan kamuya iletim hakkı ise FSEK m. 80/1-A/(4)’te belirtilmiş olup “*İracı sanatçı, tespit*

⁶⁰¹ TEKİNALP, s. 193; TÜRKER, s. 103; EREL, s. 176; ARSLANLI, s. 107; ÖZTAN, s. 378; GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 173.

⁶⁰² KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 284; EREL, s. 176-177; ARSLANLI, s. 107-108.

⁶⁰³ ARSLANLI, s. 108; EREL, s. 177; GÜNDEM, s. 32; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 94-95.

⁶⁰⁴ Eserin kamuya iletim hakkı, temsil hakkı ile benzerlik göstermekle beraber, eserin kamuya iletiminde kullanılan bazı teknik koşullar açısından doğrudan temsil hakkından ayrılmaktadır. Temsil hakkında kullanılan teknik araçlar sadece işaret, ses veya görüntü aktarımını sağlayan araçlardır. Buna karşın kamuya iletimi sağlayan araçlar büyük kitlelere ulaşmayı hedefleyen radyo, televizyon, internet gibi araçlardır. Bu sebeple kamuya iletim hakkı, eserin ve nüshalarının ses ve görüntü naklini sağlayan araçlar vasıtasıyla kamuya erişmesi bakımından dolaylı temsil hakkı olarak da nitelendirilmektedir. Konu ile ilgili bkz. ATEŞ, “Bağlantılı Haklar”, s. 109.

⁶⁰⁵ GÜRHAN, Deniz: Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda İracı Sanatçının Hakları, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Avrupa Birliği Hukuku Programı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2007, s. 25.

⁶⁰⁶ KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 73; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 102-104; KOÇOĞLU, s. 49; TÜRKER, s. 111; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 57; TEKİNALP, s. 278;

edilmiş icrasının veya çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtımına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda icrasına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir” şeklinde ifade edilmiştir. Görüldüğü gibi eser sahibi için FSEK m. 25’te öngörülen kamuya iletim hakkı, icracı sanatçılar için kıyasen uygulansa da FSEK m. 80/1-A/(2) ile (4)’te icracı sanatçılar için yer alan hükümlerde de m. 25 ile benzer nitelikleri taşımaktadır⁶⁰⁷. O hâlde bir yayın kuruluşunun icracı sanatçının icrasının kamuya iletimini gerçekleştirmek için icracı sanatçıdan izin alması gerekmektedir. İracı sanatçı icrasının kamuya iletim hakkı konusunda münhasıran hak sahibi olduğu için⁶⁰⁸ izni alınmadan radyo, televizyonda ya da dijital ortamda yapılan bir yayın, icracı sanatçının hak ihlali sonucunu doğuracaktır.

Kamuya iletim hakkı; yayın, yeniden yayım ve kamunun erişimine sunma şeklinde üç ana başlık altında ele alınmaktadır⁶⁰⁹. Komşu Haklar Yönetmeliğinin *Tanımlar* başlıklı 4. maddesinin *g* bendinde *yayın* kavramı “*Seslerin ya da görüntülerin ya da her ikisinin toplumun yararlanacağı şekilde radyo ve televizyon araçlarıyla telli ya da telsiz olarak kamuya sunulması*” olarak ifade edilmiştir. O hâlde yayın; çeşitli ses ve ya görüntülerin radyo, televizyon vb. her türlü uydu veya telli ve ya telsiz araçlar yardımıyla yayın iştiğalinde bulunan bir medya kuruluşu vasıtasıyla kamuya iletiminin sağlanmasıdır⁶¹⁰. Yeniden yayın yoluyla kamuya iletim ise; televizyon ve radyo yayın hizmetlerinde herhangi bir değişiklik yapılmaksızın tamamının ya da bir kısmının yetkili yayın kuruluşu tarafından alınması ve daha sonra kamuya iletilmesi anlamına gelmektedir⁶¹¹.

⁶⁰⁷ **BOZBEL**, “Yayın”, s. 105-131; **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 284; **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 2510; **ŞAHİN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 116-117; **ATEŞ**, “Bağlantılı Haklar”, s. 110; **BİLGİÇ**, s. 114; Yazara göre FSEK m. 80’de yer alan kamuya iletim hakkı, farklı fıkralar içerisinde dağınık olarak düzenlendiğinden karışıklığa yol açmaktadır. Bu sebeple kanun koyucunun icracı sanatçılar başta olmak üzere bütün bağlantılı hak sahiplerinin haklarını düzenleyen m. 80 hükmünü yeniden düzenlenmeli ve bu sayede karışıklıklar giderilmelidir.

⁶⁰⁸ **BİLGİÇ**, s. 119; **TÜRKER**, s. 111; **TEKİNALP**, s. 278; **BAYGIN**, s. 303.

⁶⁰⁹ FSEK m. 80’de yer alan kamuya iletim hakkındaki “iletim” ifadesi yayın anlamında kullanılarak karışıklığa yol açtığından bahisle iletim ifadesinin yayın ve yeniden yayına ek olarak kamunun erişimine sunmayı da içine alacak şekilde bir üst kavram olduğu yönündeki görüş için bkz. **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 102; Ayrıca icracı sanatçıların kamuya iletim hakkı çok sayıda uluslararası düzenleme ile de hukuken koruma altına alınmış olup söz konusu uluslararası düzenlemeler hakkında detaylı bilgi için bkz. **TÜRKER**, s. 120-131; **GÜNDEM**, s. 39-41; **KÜÇÜKKAYA**, “Mali Haklar”, s. 73.

⁶¹⁰ **AYİTER**, s. 140; **BİLGİÇ**, s. 116; **EREL**, s. 173; **GÖKYAYLA**, “Telif Hakkı”, s. 176; **TÜRKER**, s. 115; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 103; **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 285; **ÖZTAN**, s. 386-387; **TEKİNALP**, s.193; **GÜNDEM**, s. 37.

⁶¹¹ **BOZBEL**, Savaş: FSEK’e Göre Yayın, Yeniden Yayın, Yeniden İletim ve Diğer Mali Haklardan Farkları, Fikri Mülkiyet Yıllığı, 2010, On İki Levha Yayıncılık, 2011, 105-131, s. 116; **ATEŞ**, “Hakkın Kapsamı”, s.

Kamuya iletim hakkının yollarından olan yayın ve yeniden yayın yoluyla iletimde radyo ve televizyon araç olarak kullanıldığı ve radyo ve televizyon yayınlarının belirli zaman periyodlarında yapıldığı için buna karşılık olarak günümüzdeki teknolojik gelişmeler sayesinde üçüncü kategori olarak ele alınan kamunun erişimine sunma yolu belirlenmiştir⁶¹². Kamunun erişimine sunma yoluyla iletim sayesinde icracı sanatçının tespit edilmiş icralarına internet ortamında dilenen zamanda erişebilme imkânı bulunmaktadır⁶¹³. Bu şekilde isteğe bağlı olarak erişilebilen icraların elektronik araçlarla radyo, televizyon ve dijital ortamlara iletilmesi yayın hakkı kapsamına değil de kamunun erişimine sunma hakkı kapsamına girmektedir.

2.1.5.3. Malî hakların devri

Malî hakların süre, yer ve içerik itibarıyla sınırlı veya sınırsız, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredilebileceği FSEK m. 48’de hüküm altına alınmıştır⁶¹⁴. Buna göre; *“Eser sahibi veya mirasçuları kendilerine kanunen tanınan malî hakları süre, yer ve muhteva itibarıyla mahdud veya gayrimahdud, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler.”* Bir sinema eserinde kendisine verilen rolü canlandıran icracı oyuncunun söz konusu icrası üzerinde hak sahipliği bulunmaktadır. İcrası sayesinde FSEK 80/1-A hükmünde bulunan bütün malî hakları elinde tutan icracı oyuncu, içinde bulunduğu sinema filminin geniş kitlelere ulaşabilmesi amacıyla yapımcıyla akdettiği icracı oyuncu sözleşmesiyle işbu malî haklarının kullanılabilmesi için yapımcıya izin vermektedir⁶¹⁵. FSEK m. 52 gereği malî hakların devri işlemi mutlaka yazılı şekilde yapılacak ve devre konu olan malî haklar ayrıca ve açıkça gösterilecektir⁶¹⁶.

191-192; ÖZTAN, s. 349; BİLGİÇ, s. 121; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2517; TEKİNALP, s. 278; TÜRKER, s. 115; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 285: Yazar; yeniden yayın yoluyla iletimde, yapılan yayının bir başka kuruluş tarafından yeniden yayınlanması söz konusu olduğu için dolaylı temsilin varlığını kabul etmektedir.

⁶¹² BAŞPINAR/KOCABEY, s. 130: Yazar, bir eserin kamunun erişimine açık hale getirilmesini “eserin internet servis sağlayıcıların sunucularına yerleştirilmiş ve kullanıcı tarafından talep edildiğinde görülebilecek şekilde bulundurulması” olarak açıklamıştır.

⁶¹³ ATEŞ, “Hakkın Kapsamı” s. 193-194; TÜRKER, s. 126; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 285; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 112; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 63; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2511-2512; ÖZTAN, s. 390; TEKİNALP, s. 279.

⁶¹⁴ ARKAN, süresiz olarak mali hakların devredilmesi halinde söz konusu hakkın sahibiyle ilişkisinin kesileceğini belirtmiştir bkz. ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s.228. ÖZTAN ise aynı görüşü savunmakla birlikte mali hakkı devralanın koruma süresi sonuna kadar o mali haktan yararlanacağını savunmaktadır. bkz. ÖZTAN, s. 553.

⁶¹⁵ KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 100; GÜNEŞ, “İcracı Hakları”, s. 176; BÜLTER, s. 97.

⁶¹⁶ Bkz. İkinci Bölüm. 1.3.5

Kural olarak icracı oyuncunun icrası üzerindeki malî hakları devretme yetkisi yine icracı oyuncuya aittir⁶¹⁷. Bununla birlikte icracı oyuncu işbu yetkisini isterse bizzat kullanmayıp üçüncü kişilere ya da meslek birliklerine devredebilir⁶¹⁸. İracı oyuncunun ölümü halinde ise icracı oyuncunun icrası üzerindeki malî hakların devri yetkisi mirasçılara geçecektir⁶¹⁹. Malî hak geçerli bir şekilde devredildiğinde söz konusu hak icracı oyuncunun veya mirasçılarının malvarlığından çıkıp devralan kişinin mal varlığına girer⁶²⁰. Bu şekilde malî hakları devralan yapımcı, devirde öngörülen şartlar gözetilerek söz konusu haklardan icracı oyuncu gibi yararlanma hakkına sahip olur. Malî hakların devri doktrinde aynı ve soyut nitelikli tasarruf işlemi şeklinde belirtilmektedir⁶²¹. Malî hakların devrinde hakların iktisabı; aslen iktisap ve devren iktisap şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Aslen iktisap FSEK m. 48/1’de düzenlenmekle birlikte malî hakların icracı oyuncudan veya mirasçılarının devralınması anlamına gelmektedir⁶²². FSEK 49/1 hükmünde yer alan devren iktisap ise malî hakkı devralan yapımcının, icracı oyuncudan veya mirasçılarının yazılı olarak izin alıp hakkını üçüncü kişilere devretmesi halinde karşımıza çıkmaktadır⁶²³.

İracı oyuncunun icrası üzerindeki malî haklarını *süre açısından* sınırlı veya sınırsız olarak devredebilmesi mümkündür⁶²⁴. Bir malî hakların süresiz olarak devredilmesi durumunda icracı oyuncu ile icrası üzerinde sahip olduğu malî hakları arasındaki bağ ortadan kalkar. Bu durumda malî hakları süresiz olarak elde eden yapımcı koruma süresi doluncaya kadar yararlanabilecektir. Koruma süresi dolduktan sonra ise işbu malî haklar serbest kalacaktır⁶²⁵. İracı oyuncunun icrası üzerindeki malî haklarını belirli bir süre ile sınırlı olacak şekilde yapımcıya devredebilir. O zaman da yapımcı kararlaştırılan süre doluncaya kadar işbu haklardan yararlanır ve süre bittiğinde hem Komşu Haklar Yönetmeliği 23. maddesi hem de FSEK m. 59/1 hükmünün icracı sanatçılar bakımında kıyasen uygulanışı gereği söz konusu haklar icracı oyuncuya geri döner. Filmin

⁶¹⁷ BAYGIN, s. 309.

⁶¹⁸ TÜRKER, s. 148.

⁶¹⁹ ERCOŞKUN ŞENOL, “Mali Haklar”, s. 48; ARKAN, “Bağımlı Haklar”, s. 114-116.

⁶²⁰ HIRSCH, s. 226; TÜYSÜZ, s. 69; AYİTER, s. 197; ÖZTAN, s. 559; ARSLANLI, s. 173; TEKİNALP, s. 230; EREL, s.302; GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 45.

⁶²¹ ERCOŞKUN ŞENOL, “Mali Haklar”, s. 50; TEKİNALP, s. 232; KAÇMAZ, s. 62; AYİTER, s. 206; ARSLANLI, s. 172; BOZBEL, “İlerde Vücuda Getirilecek”, s. 38;

⁶²² GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 61; ÖZTAN, s. 556; TÜRKER, s. 150.

⁶²³ KÜÇÜKKAYA, “Mali Haklar”, s. 101; TÜRKER, s. 150.

⁶²⁴ ERCOŞKUN ŞENOL, “Mali Haklar”, s. 50; ÖZKAN, s. 193; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s.298.

⁶²⁵ Bkz. Üçüncü Bölüm. 3.6

organizasyonunu yürüterek her türlü finansman ve malî riski üstlenen yapımcı, ortaya çıkan sinema eserinden uzun bir vadede serbestçe yararlanmak istediğinden genellikle uygulamada icracı oyuncu sözleşmelerinin süresiz olarak akdedildiğine şahit olunmaktadır.

İcracı oyuncunun icrası üzerindeki mali haklarını *yer açısından* sınırlı veya sınırsız olarak devredebilmesi de mümkündür⁶²⁶. FSEK m. 48/1 gereği malî haklar örneğin “*sadece Türkiye sınırları dâhilinde kullanılmak üzere*” ifadesiyle belli yer dâhilinde sınırlandırılıp yapımcıya devrini gerçekleştirebileceği gibi yer açısından herhangi bir sınırlamaya tabii olmaksızın da devredilebilir. Uygulamaya bakıldığında özellikle film ve dizi sektöründeki yapımların yurtdışı satışlarından sağlanan kazançlar düşünüldüğünde malî hakların yer açısından sınırlamaya tabi olmaksızın devredilmesi yapımcı için büyük önem arz etmektedir.

İcracı oyuncunun icrası üzerindeki malî haklarını *içerik açısından* sınırlı veya sınırsız olarak devredilebilir⁶²⁷. Örneğin; icracı oyuncu icrasının tespit edilmesine izin vermiş ama tespit edilen icraların çoğaltılmasına izin vermemiş olabilir ya da icracı oyuncu icrası üzerindeki çoğaltma ve yayma hakkını bir yapımcıya devrederken, temsil hakkını başka bir yapımcıya bırakabilir. Bu sebeple daha önce de ifade edildiği gibi icracı oyuncunun hangi malî haklarını devrettiği ya da hangi malî hakları üzerindeki kullanım yetkisini bıraktığı açıkça ve yazılı olarak belirtilmesi gerekmektedir. Uygulamada akdedilen icracı oyuncu sözleşmelerinde icracı oyuncunun sahip olduğu bütün malî hakları yapımcıya devrettiği görülmektedir.

2.1.5.4. Malî hakları kullanma yetkisinin devri (ruhsat/lisans)

Malî hakların kullanma yetkisinin devredilmesi hususu FSEK 48/2 düzenlemesinde yer almaktadır. O hâlde “*Mali hakları sadece kullanma salâhiyeti de diğer bir kimseye bırakılabilir. (Ruhsat).*” Görüldüğü üzere FSEK malî hakların tamamen veya kısmen devredilebilmesini mümkün kıldığı gibi malî hakların sadece kullanma yetkisinin devredilmesine de olanak vermiştir. Her ne kadar bu işlem FSEK’te “*ruhsat*” olarak yer

⁶²⁶ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. ERCOŞKUN ŞENOL, “Mali Haklar”, s. 50; ÖZKAN, s. 193; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s.298.

⁶²⁷ ÖZKAN, s. 193; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s.298; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 228-230; ERCOŞKUN ŞENOL, “Mali Haklar”, s. 50.

alsa da uygulamada malî hakların kullanma yetkisinin devri “*lisans sözleşmesi*” olarak isimlendirilmektedir⁶²⁸.

Malî hakların devredilmesi durumunda, devre konu malî hak, devreden malvarlığından çıkarak devralanın malvarlığına geçmekte iken malî hakların kullanma yetkisinin devri yani uygulamadaki adıyla lisans sözleşmesinde ise, malî haklar tamamen ya da kısmen devredilmemekte ve olduğu şekliyle devreden malvarlığında kalmaya devam etmektedir⁶²⁹. Bu durumda malî hakların kullanım yetkisini devralan akdedilen lisans sözleşmesi çerçevesinde, malî hakları sadece kullanma imkânını elde eder⁶³⁰.

FSEK m. 56/1’e göre “*Ruhsat; mali hak sahibinin başkalarına da aynı ruhsatı vermesine mani değilse (basit ruhsat), yalnız bir kimseye mahsus olduğu takdirde (tam ruhsat) tır.*” O hâlde basit ruhsatta bir malî hakkı kullanım yetkisini devralan başka bir ifadeyle ruhsatı alan kişi, bu hakkı kendisine devreden aynı yetkiyi başkalarına da bahşetmesine mani olamamaktadır⁶³¹. Tam ruhsatta ise söz konusu malî hakkı kullanma yetkisi sadece bir kişiye özgü bırakılarak devreden aynı yetkiyi başkalarına da kullanması engellenmektedir⁶³². FSEK m. 56/2 gereği “*Kanun veya sözleşmeden aksi anlaşılmadıkça her ruhsat basit sayılır.*” Uygulamada icracı oyuncu ile yapımcı arasında akdedilen icracı oyuncu sözleşmelerinde malî hakların kullanım yetkisinin devrine pek rastlanılmamakla birlikte hazırlanan tip sözleşmelerin neredeyse hepsinde malî hakların devrinin kararlaştırıldığı görülmektedir. Fakat yine de günümüzde akdedilen icracı oyuncu sözleşmelerinde pek rastlanılmasa da icracı oyuncunun malî hakların devri yerine sadece kullanma yetkisini devretmesinin de mümkün olduğu söylenebilir.

⁶²⁸ **ONGAN**, Burak: Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Tarafların Hukuki Durumu, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 17; **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe: Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Düzenlemelerinin Lisans Sözleşmelerine Uygulanması, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2002, s. 31, dn. 131; **EREL**, s. 303; **TÜRKER**, s. 158.

⁶²⁹ **HIRSCH**, s. 227; **AYİTER**, s. 210; **ARSLANLI**, s. 173; **ŞAHİN**, “Mali Haklar”, s. 125.

⁶³⁰ **TEKİNALP**, s. 230; **AYİTER**, s. 211; **EREL**, s. 303; **TÜYSÜZ**, s. 70.

⁶³¹ **ÖZTAN**, s. 563; **TÜYSÜZ**, s. 96; **ERCOŞKUN ŞENOL**, “Mali Haklar”, s. 50; **ÖZKAN**, s. 193, dn. 596.

⁶³² **ARSLANLI**, s. 175; **ÖZTAN**, s. 562; **TEKİNALP**, s. 230; **TÜYSÜZ**, s. 97; **AYİTER**, s. 212; **ÖZKAN**, s. 193, dn. 596; **ERCOŞKUN ŞENOL**, “Mali Haklar”, s. 50.

2.1.6. Malî hakların ve tasarruf yetkisinin varlığını tekeffül borcu

İcracı oyuncu sözleşmesinin taraflarından biri olan yapımcı, sinema eserinin ortaya çıkmasında ekonomik dayanak teşkil ettiği ve bu doğrultuda tüm malî riskleri üstlendiği için elbette ki ortaya çıkan eserdeki hakları güvence altına alıp bu haklardan yararlanmalıdır. Yapımcının bu bağlamda dilediği menfaate ulaşabilmesi için icracı oyuncudan devralacağı malî hakların mevcut olması ve haklarını devreden icracı oyuncunun hakları üzerinde tasarruf yetkisine sahip olması gerekmektedir.

“Tekeffül” başlığı altında düzenlenen FSEK m. 53/1’deki hükme göre *“Mali bir hakkı başkasına devreden veya kullanma ruhsatını veren kimse, iktisap edene karşı hakkın mevcudiyetini Borçlar Kanununun 169 ve 171 inci maddeleri hükmünce zamindir.”* Söz konusu hükümde atıf yapılan 818 sayılı Borçlar Kanunu, 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlükten kaldırılmış ama FSEK’te yapılan atfın yeni Kanuna uygun hale getirilerek düzeltilmesi ihmal edilmiştir. Atıf yapılan mülga BK m. 169 ve 171 hükümlerinin 6098 sayılı TBK’daki karşılığı m. 191 ve 193 hükümleri olup alacağın temliki halinde, temlik edenin sorumluluğunun kapsamını düzenlemektedir. Buna göre icracı oyuncu malî haklarını ve ya malî haklarının kullanım yetkisini bir bedel karşılığında devretmesi sebebiyle yapımcıya karşı hakkın varlığını garanti altına almaktadır⁶³³. Bu noktada hakkın mevcut olup olmadığı tespitinde devir tarihi esas alınacak⁶³⁴ ve hak devir anında mevcut değilse hak sahibi, söz konusu hakkı ya da kullanım yetkisini devralan kişinin zararını gidermekle yükümlenecektir. Buna ek olarak devre ve ya lisansa konu olan malî hakların devreden ve ya lisans/ruhsat verenin malvarlığında olmaması ya da olsa bile koruma süresi dolmuş olması, bunlardan feragat edilmesi şeklinde bir nedenle son bulması ya da devirden önce üçüncü kişiye devredilmiş ya da münhasır lisans verilmiş olması durumunda, tekeffül borcundan kaynaklı olarak icracı oyuncu yapımcının zararını tazmin etmekle yükümlüdür⁶³⁵.

FSEK m. 53/1’de yapılan yollama ile karşımıza çıkan TBK m. 193’te tazmin yükümlülüğünün kapsamı düzenlenmektedir. Buna göre ortaya çıkan zararın tazmin yükümlülüğünün kapsamını söz konusu devrin karşılığı olarak alınan bedel ve faizi, devir

⁶³³ TÜYSÜZ, s. 134; ŞAHİN, “Bağılantılı Haklar”, s. 202; EREL, s. 314.

⁶³⁴ EREL, s. 314; TÜYSÜZ, s. 134.

⁶³⁵ ARSLANLI, s. 182-183; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 1706.

yapılması için bir takım giderler, malî hakları kazanmak için devralanın sonuçsuz girişimlerde bulunmasının yol açtığı masraflar ve diğer zararlar oluşturmaktadır⁶³⁶. Yapımcının bu hükümde düzenlenen şekilde zararının tazminini isteyebilmesi için işbu hak ve ya kullanma yetkisinin var olmadığını, devreden icracı oyuncunun hakları üzerinde tasarruf yetkisine sahip olmadığını ya da devrin söz konusu sözleşmede yer alan kapsamda gerçekleşmediğini ispatlaması gerekmektedir⁶³⁷.

İcracı oyuncu sözleşmesi kapsamında malî haklarını devreden ya da kullanım yetkisini bırakan icracı oyuncunun işbu haklarının devri hakkında tasarruf yetkisi bulunmalıdır. Yoksa FSEK 54/1 maddesi gereğince hem yapımcı hem de malî hakları devralan üçüncü kişiler hukuken iyiniyetli olsa bile korunamayacaklardır⁶³⁸. Örneğin, icracı oyuncu yapımcı ile akdettiği sözleşme ile icrası üzerinde sahip olduğu malî haklarından yayma hakkını veya yayma hakkının kullanım yetkisini bıraksa da icracı oyuncu söz konusu hakkı önceden üçüncü kişiye devretmişse yapımcı hakkı elde edemez ve sinema filminden umduğu maddi menfaati edinemez. Konu ile ilgili FSEK m. 54'te *“Mali bir hakkı yahut kullanma ruhsatını devre salahiyetli olmayan kimseden iktisap eden, hüsnüniyet sahibi olsa bile himaye görmez.”* hükmü amirdir. Bununla birlikte FSEK m. 54/2 hükmü gereği *“Salahiyeti olmaksızın malî bir hakkı başkasına devreden veya kullanma ruhsatını veren kimse; salahiyeti bulunmadığına diğer tarafın vakıf olduğunu veya vakıf olması lazım geldiğini ispat etmedikçe tasarrufun hükümsüz kalmasından doğan zararı tazminle mükelleftir. Kusur halinde mahkeme; hakkaniyet gerektiriyorsa daha geniş bir tazminata hükmedebilir.”* O hâlde FSEK m. 54/2 hükmü dolayısıyla icracı oyuncu; yapımcının kötü niyetliliğinin ispatını gerçekleştirmedikçe, yapımcının zararını tazminle yükümlü olacaktır. Ayrıca FSEK m. 54/3'te yer alan *“Haksız fiillerden ve sebepsiz mal iktisabından doğan talepler mahfuzdur.”* hükmü dolayısıyla devrin hükümsüz olması sebebiyle yapımcının icracı oyuncuya ödediği bedelin iadesini sebepsiz zenginleşme hükümleri sayesinde isteme hakkı saklıdır⁶³⁹.

⁶³⁶ KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 1020; NOMER, s. 523; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1373-1374; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt II”, s. 603.

⁶³⁷ EREL, s. 315.

⁶³⁸ EREL, s. 315-316

⁶³⁹ KAÇMAZ, s. 77.

2.2. Yapımcının Borçları

2.2.1. Ücretin ödenmesi borcu

2.2.1.1. Genel olarak

İcracı oyuncu sözleşmesi çalışmamızda da daha önce bahsettiğimiz üzere⁶⁴⁰ kendine özgü sui generis sözleşme niteliğine haiz olup hem vekâlet sözleşmesinin yer aldığı TBK 502 vd. maddeleri uygulanırken hem de FSEK hükümleri uygulama alanı bulabilecektir. TBK 502/3 hükmünde “*Sözleşme veya teamül varsa vekil, ücrete hak kazanır.*” düzenlemesi vardır. Buradan anlaşılması gereken vekâlet sözleşmesinde yer alan ücret unsurunun mecburi olmadığıdır⁶⁴¹. Ancak, yine aynı hükümde vekâlet sözleşmesinde taraflarca ücretin kararlaştırılması veya ücret üzerine teamül bulunması durumlarında ücret verileceğinin altı çizilmiştir⁶⁴². Vekâlet sözleşmesinin ücretsiz olması hususunun temeline inildiğinde Roma Hukuku karşımıza çıkar. Çünkü Roma’da başkasının işinin görülmesi saygınlık ve şeref meselesine dayanan iş olarak kabul edildiğinden söz konusu işin görülmesi karşılığında ücret alınmamaktadır⁶⁴³.

Vekâletin ücrete tabi olmamasına ilişkin kuralın günümüzde neredeyse tam tersine döndüğü söylenebilir. Hatta uzmanlığa dayalı iş görme alanları olan hekimlik, avukatlık, mimarlık gibi serbest mesleklerin icra edilmesine karşılık olarak ücret ödenmesi teamül gereğidir⁶⁴⁴. Ayrıca bazı kanunlarda vekâlet sözleşmesinden kaynaklı olarak vekilin ücret istemesi hüküm altına alınmıştır⁶⁴⁵. Örneğin, Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı tarafından

⁶⁴⁰ Bkz. İkinci Bölüm. 1.3.3.5

⁶⁴¹ TAY, s. 15; AKİPEK, s. 40; KURŞAT, s. 154; ARAL/AYRANCI, s.438; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s.642; KILIÇOĞLU, “Özel Hükümler”, s. 405; EREN, “Özel Hükümler”, s.729.

⁶⁴² YÜKSEL, Sera Reyhani: Vekâlet Sözleşmesinde Vekalet Veren Borçları, Hukuk Ekonomi ve Siyaset Aylık İnternet Dergisi, Sayı: 134, Aralık, 2013, 1-27, s. 8; TAY, s. 15; ÖZKAYA, s. 743-744; YÜKSEL, s. 8; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 642-643; EREN, “Özel Hükümler”, s.729.

⁶⁴³ KORKMAZ SAYIN, S. Bengi: Roma Hukukunda Vekâlet Sözleşmesi (Mandatum), 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 60; EMİROĞLU, Haluk, Roma Hukukunda Vekâlet Sözleşmesi ve Hukuki İşlemlerde Temsil, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S. 1, Ankara, 2003, s. 105; TANDOĞAN, s. 365; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s.642; EREN, “Özel Hükümler”, s 729; AKİPEK, s. 40; YÜKSEL, s. 8; ARAL/AYRANCI, s. 438.

⁶⁴⁴ YALÇINDURAN, s. 128; BAŞPINAR, s. 83; TAY, s. 15; EREN, “Özel Hükümler”, s.729; GÜMÜŞ, “Özel Hükümler”, s. 178; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 643.

⁶⁴⁵ Bu hükümlere örnek olarak, Avukatlık Kanunu m. 163 hükmü, Türk Medeni Kanunu vasiyeti yerine getirme görevlisi ile ilgili m. 550/4 hükmü, Türk Dış Hekimleri Birliği Kanunu m.40 hükmü, Türk Tabipler Birliği Kanunu m. 28/2 hükmü, Noterlik Kanunu m. 22 hükmü, bir tacirin ticari işletmesi ile ilgili olarak başka bir tacirin işini görmesi halinde hak kazandığı ücret hakkında Türk Ticaret Kanunu m. 20/1 hükmü ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu m. 40 hükmü gösterilebilir.

her yıl belirlenen avukatlık asgari ücret tarifesi gereği serbest avukatlık mesleğinin icrasında ücret alınması zorunludur⁶⁴⁶.

İcracı oyuncu sözleşmesinde, daha önce de bahsedildiği gibi⁶⁴⁷ icracı oyuncunun icrası ile birlikte malî haklarını devretmesi ya da kullanım yetkisini bırakması karşılığında yapımcı tarafından icracı oyuncuya verilen ücret olsa da söz konusu ücret unsuru icracı oyuncu sözleşmesinin olmazsa olmaz bir unsuru değildir. Sözleşme gereği icracı oyuncu icrası üzerinde bulunan malî hakları yapımcıya devretmekte ya da kullanım yetkisini bırakmaktadır. FSEK 48/1 maddesinde malî hakların “*karşılıklı veya karşılıksız*” devredilmesinde bahsedilmiş ve konu “*Eser sahibi veya mirasçılar kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva itibariyle mahdud veya gayrimahdud, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler.*” hükmü ile açıklanmıştır. Gerçekten de FSEK m. 48/1 gereği icracı oyuncu icrası üzerindeki sahip olduğu malî hakların karşılıklı veya karşılıksız olarak devredilebileceği hüküm altına alındığından sözleşmenin zorunlu unsuru olmasa da taraflarca ücret kararlaştırılabilecektir. Bu bağlamda taraflarca kararlaştırılacak ücret hem icracı oyuncunun kendisine verilen rolü icra etmesi hem de malî hakları devretmesi ya da kullanım yetkisini bırakması karşılığında verilmektedir. FSEK 80/1.A (5) maddesinde bulunan “*İcracı sanatçılar bu haklarını uygun bir bedel karşılığında sözleşme ile yapımcıya devredebilirler.*” hükmü esas alınarak da icracı oyuncu sözleşmesinin taraflarınca ücret tayini yapılabilecektir.

2.2.1.2. Ücretin belirlenmesi ve türleri

İcracı oyuncu sözleşmesine niteliği uygun düştüğü ölçüde vekâlet sözleşmesi hükümleri kıyasen uygulanacağı için ele aldığımız vekâlet sözleşmesinde ücret çoğu kez sözleşmenin kurulması esnasında taraflarca kararlaştırılmaktadır. Bununla birlikte işin görülmesi esnasında ve hatta iş görüldükten sonra bile kararlaştırılması mümkündür⁶⁴⁸. Vekâlet sözleşmesinde taraflarca belirli bir ücret ödeneceğini kararlaştırılması ancak ücretin miktarının belirlenmediği hallerde ise hâkim durumun özelliklerini dikkate alacağı

⁶⁴⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. 21.9.2023 tarih ve 32316 sayılı Resmi Gazete Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi, www.resmigazete.gov.tr, Erişim Tarihi: 08.05.2024

⁶⁴⁷ Bkz. **Birinci Bölüm. 1.2.4**

⁶⁴⁸ **GÜLER**, Ahmet Alper: Vekilin Vekâlet Sözleşmesinden Kaynaklı Özen ve Sadakat Borcu, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s.17; **ECİR**, s. 19; **TANDOĞAN**, s. 365; **ÖZKAYA**, s. 450; **ARAL/AYRANCI**, s. 438-439.

yani vekilin yaptığı işin önemini ve sorumluluğunun derecesini, söz konusu iş için harcanan zamanı ve emeği, vekilin yaptığı işin icap ettiği uzmanlık derecesini göz önünde bulundurarak ücreti saptayacaktır⁶⁴⁹. Söz konusu ücret saptanırken hâkim, ilgili mesleğin ait olduğu oda ve birliklere üye olanların yaptığı faaliyetlere yönelik asgari veya azami ücrete ilişkin tarifelerden faydalanabilmekle beraber vekâlet verenin malî durumu, ücretin tespitinde herhangi bir öneme haiz değildir⁶⁵⁰.

İcracı oyuncu sözleşmesine kıyasen uygulanan vekâlet sözleşmesinde de kural olarak irade serbestisi ilkesi hâkim olduğundan ücretin miktarı taraflarca belirlenmektedir. Aradaki vekâlet ilişkisi gereği ortaya çıkan vekile ödenecek ücret; götürü olarak, nispi ya da karma usulde kararlaştırılabileceği zamana göre ücret, başarıya göre ücret gibi türlere de ayrılabilir⁶⁵¹. Ayrıca söz konusu ücretin haftalık, aylık, hatta yıllık olarak tespiti de mümkündür.

Sözleşme taraflarınca önceden ve kesin olarak ne kadar ödeneceği tespit edilmiş olan ücrete götürü ücret adı verilir⁶⁵². Kararlaştırılan ücret, eğer ortaya çıkan bir sinema filminin veya bir dizi/filmin her bölümü için belirlendiyse götürü ücret şeklinde değerlendirilecektir. Götürü ücret iş başlamadan, kesin ve sabit olarak kararlaştırıldığı

⁶⁴⁹ DEMİR YÜCE, Özlem: Vekâlet Sözleşmesinde Tarafların Borçları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Ankara 2009, s. 20; AKINCI, “Vekâlet”, s. 25; YÜKSEL, s. 11; GÜMÜŞ, “Özel Hükümler”, s. 179; BAŞPINAR, s. 87; TANDOĞAN, s. 160; SARI, s. 26; GÜLER, s. 17; AKİPEK, s. 65; ÖZKAYA, s. 553.

⁶⁵⁰ BAŞPINAR, s. 87; GÜLER, s. 18; TANDOĞAN, s. 161.

⁶⁵¹ YALÇINDURAN, s. 115-121; ECİR, s. 40; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s.643-644; GÜMÜŞ, “Özel Hükümler”, s. 179.

⁶⁵² GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 138; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 766; TANDOĞAN, s. 234; YALÇINDURAN, s. 115; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E.2011/15966 K. 2013/607 sayılı 14.1.2013 tarihli kararı: “Davalı vekili, davacının söz konusu dizi filmin başlangıcında çekimlerin bir kısmına katıldığını, ancak daha sonra film setine gelmediğini ve uyarılara rağmen senaryo gereği rolünü tamamlamadığını, davacının bu tutumu nedeniyle çekimlerin durduğunu, bu aşamada ancak senaryo değişikliği yapılarak çekimlere devam edilebildiğini savunarak, davanın reddini ve %40 oranında tazminat hükmedilmesini talep etmiştir. Mahkemece, davacının, davalı şirket bünyesindeki ... logolu ... Televizyonunda 30/01/2007 ve 04/02/2007 tarihlerinde “...” adıyla yayınlanan televizyon dizisinde “...” isimli karakteri canlandırdığı ve şifahi anlaşma sonucu davalının davacı mirasçılarına 1.500,00 TL oyunculuk bedelinin, sektörde oluşan teamüllere göre %50'sinin peşin, %50'sinin çekim bittiğinde makbuz karşılığında veya banka hesabına yatırılmak suretiyle ödemesinin gerektiği, ancak bu miktarın ödenmediği ve dolayısıyla takip dosyasındaki asıl alacağa yönelik borca itirazın yerinde olmadığı, davacılar murisi tarafından yapımcı ve yayıncı şirketlere noter kanalıyla takipten önce ihtarname gönderilmiş ise de, ihtarname ile yeniden gösterimi yapılan dizi filmin FSEK 80. maddesi gereğince izinsiz yayınlanmasından dolayı icracı sanatçı sıfatı ile eser sahipliğinden kaynaklanan mali hak bedeli istenildiği, takibe konu alacağın ihtarnameye konu edilmediği ve dolayısıyla takibe konu alacak yönünden davalının temerrüde düşürülmediği, temerrüdün takip tarihi itibarıyla olduğu gerekçesiyle, davanın kısmen kabul-kısmen reddi ile davalı aleyhine başlatılan icra takibine vaki itirazının iptaline, takibin asıl alacak üzerinden devamına, davalının alacağın %40'ı olan 600,00 TL icra inkar tazminatına mahkum edilmesine, davalının işlemiş faize yönelik itirazın iptali talebinin reddine, karar verilmiştir.” (Kaynak: Kazancı İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 08.05.2024)

kural için iş devam ederken ya da sona erdikten sonra arttırılması ya da azaltılması talep edilemez⁶⁵³. Yani söz konusu sinema filminin veya dizinin başarılı veya başarısız olması ya da vekilin sarf ettiği emek veya harcadığı zamanın sözleşmede belirlenenden fazla ve ya az olması taraflarca kararlaştırılan götürü ücrette değiştirilmesine yol açmaz.

Vekâlet sözleşmesinde ücretin nispi olarak saptanmasında ise sabit bir ücretten ziyade oransal bir saptama söz konusu olup işin değerinin belli bir yüzdesi hesaba katılmaktadır⁶⁵⁴. Çalışmamızın konusunu oluşturan icracı oyuncu sözleşmesi açısından bakıldığında her ne kadar niteliğine uygun düşmese de icracı oyuncuya sinema filmi gelirinin belli yüzdesinin verileceği şeklinde kaleme alınan anlaşmada nispi ücret belirlendiği söylenebilir. Sözleşmenin taraflarınca birden fazla ücret tipini beraber ele alınmasının kararlaştırılması halinde ise karma ücretten bahsedilir⁶⁵⁵. Örneğin, bir televizyon dizisinin çekimlerine başlamadan önce icracı oyuncuya belirli ve sabit bir götürü ücretin ödenmesi, daha sonrasında ise söz konusu televizyon dizisinin başarılı olması durumunda dizinin kopyaları alınarak VCD ya da DVD formatında satışa çıkması ve bu sayede elde edilen kazancın belli bir oranının da icracı oyuncuya ait olması şeklinde kararlaştırılan ücretin karma ücret olduğu söylenebilir.

Sözleşmenin taraflarınca bir işin yerine getirilmesi için harcanan zaman esas alınarak ücretin saptanması durumunda zamana bağlı olan ücretten bahsedilir⁶⁵⁶. Zaman biriminin önemi bulunmamakta olup icracı oyuncu sözleşmesi bakımından pek karşımıza çıkmasa da teoride zamana bağlı olarak ücretin saptanabileceği söylenebilir. İcracı oyuncu sözleşmesinde kıyasen uygulama alanı bulan vekâlet sözleşmesinde, ücretin hak edilmesi sonuçtan bağımsız olup harcanan zamana göre belirlenmektedir. Buna benzer şekilde ücret, başarıya bağlı da belirlenebilir⁶⁵⁷. Başarıya bağlı ücret sadece ücretin mevcut olmasına dair, sadece ücretin miktarına dair ya da hem ücretin mevcut olmasına hem de miktarına

⁶⁵³ AKMEŞE TAKCI, s. 93; KAÇMAZ, s. 79-80.

⁶⁵⁴ YALÇINDURAN, s. 112; KAÇMAZ, s. 80

⁶⁵⁵ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi E.2014/21291 K. 2015/16593 sayılı 6.5.2015 tarihli kararı: “Davacı ile davalı...arasında imzalanan sözleşme gereği davalı şirketlerin ortak yapımcılığında çekilen “X1” isimli filmin gişe ve sair gelirlerinin %10 unun davacıların da aralarında olduğu 39 oyuncu arasında paylaştırılacağı ve ayrıca her oyuncuya her ay düzenli olarak 1.000,00 TL. ile 3.000,00 TL arasında anlaşılan aylık verileceğinin belirlendiği, ancak bu ödemelerin yapılmadığını iddia ederek ücret alacağını davalılardan tahsilini talep ve dava etmiştir.” (Kaynak: Kazancı İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 08.05.2024)

⁶⁵⁶ SARI, s. 274; DEMİR YÜCE, s. 127.

⁶⁵⁷ YALÇINDURAN, s. 118; KAÇMAZ, s. 81.

dair karşımıza çıkabilir. Başarıya bağlı olan ücrette aslında sözleşmenin tarafları söz konusu ücreti işin başarılı olması koşuluna bağlamışlardır.

Uygulamaya bakıldığında icracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncuya ödenecek olan ücret, genellikle sinema filmin hazırlık aşamasında ve götürü olarak kararlaştırılmaktadır. Televizyon dizilerinde ise ücret, yine dizinin çekimine başlanmadan önce icracı oyuncuyla imzalanan 13 bölümlük icracı oyuncu sözleşmesiyle bölüm başı olarak sabit bir şekilde saptansa da dizinin reytinglerindeki ve ya bölüm sayısındaki artışa bağlı olarak icracı oyuncuya ödenecek ücretin arttırıldığına şahit olunmaktadır.

2.2.1.3. Ödeme zamanı

Vekâlet sözleşmesinin taraflarından biri olan vekilin, ücret alacağı taraflar arasında aksine bir anlaşma olmaması ya da uygulanan bir teamül bulunmaması halinde işin görülmesinin akabinde ödenecektir⁶⁵⁸. O hâlde sözleşme taraflarınca ücretin kararlaştırıldığı durumlarda vekilin iş görme yükümlülüğünü yerine getirmesinden sonra ücret söz konusu olacaktır. Aslında işin görülmesi ifadesi ile anlatılmak istenen vekâlet sözleşmesi kapsamında dilenen sonuca varılması olmayıp, söz konusu işin özen borcuna aykırılık teşkil etmeden yerine getirilmesidir⁶⁵⁹.

İcracı oyuncu sözleşmesine niteliğine uygun düştüğü ölçüde vekâlet sözleşmesi hükümleri uygulanacağından icracı oyuncu sözleşmesinde de sözleşme taraflarınca aksi

⁶⁵⁸ ÖZKAYA, s. 744; DEMİR YÜCE, s. 125; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 802; AKİPEK, s. 65; TANDOĞAN, s. 575; SARI, s. 270; YALÇINDURAN, s. 134.

⁶⁵⁹ YÜKSEL, s. 12; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E.1992/3412 K. 1992/3899 sayılı 27.4.1992 tarihli kararı: “Ne varki vekilin sözleşmeye ve teamüle göre hak kazanacağı ücret alacağının doğması için kural olarak geçerli bir vekalet sözleşmesinin bulunması ve vekaletin gereği gibi ifa edilmiş bulunması gereklidir. Diğer bir anlatımla vekilin ücret alacağı, aksine sözleşme veya teamül olmadıkça vekalet konusu işin gereği gibi görülmesinin tamamlanmasıyla muaccellik kazanır. Vekaletin gereği gibi ifasından vekaletin BK. m. 96/f.I anlamında gereği gibi ifasını anlamak gerekir. Yine, vekaletin gereği gibi ifası kavramına yukarda değinildiği üzere işgörmenin sadakatla ve özenle yapılması girer. Tüm açıklamaların ışığında ortaya çıkan sonuç şudur: Ağır kusur ve özensizlik nedeni ile davacılar vekalet görevini gereği gibi ifa etmeyerek davanın reddine neden oldukları için ücret sözleşmesine dayanarak davalı mirasçıdan bir ücret talebinde haklı görülemezler. Mahkemenin hukuki nitelendirmede, delillerin takdirinde hataya düşerek avukatlık ücret sözleşmesinde kararlaştırılan alacaktan davalıyı sorumlu tutması sonra da ücrete hükmetmesi usule ve yasaya aykırıdır. O halde davanın reddedilmesi için yerel mahkeme kararı bozulmalıdır.” (Kaynak: Kazancı İçtihat Programı) (Erişim Tarihi: 08.05.2024)

yönde düzenleme yapılmadıkça icracı oyuncunun sözleşmeden kaynaklı alacağının icrasının bitişinin ardından ifa edileceğini söylemek gerekir. Örnek vermek gerekirse, televizyon dizilerinin çekimi uzun süre bölüm bölüm süregeldiğinden, uygulamada her bir bölüme karşılık olarak icracıya oyuncuya verilecek ücretin, oyuncunun bölümün icrasını gerçekleştirmesinin ardından muaccel hale geleceği belirlenmektedir. Hatta yıllar boyu süregelen televizyon dizisinin çekilen tüm bölümleri için kararlaştırılan ücretin, tüm bölümlerin yayınlanmasının ardından muaccel olacağına dair sözleşmeler ne işin niteliğiyle ne de hakkaniyetle bağdaşmamaktadır.

2.2.1.4. Ödeme yeri

TBK m. 89/1’de yer alan “*Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa aşağıdaki hükümler uygulanır; 1. Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde, 2. Parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde, 3. Bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde ifa edilir.*” hükmü gereği sözleşmenin tarafları ödeme yerini serbestçe belirleyebilirler. Anılan hüküm dolayısıyla sözleşmenin taraflarınca ödeme yeri belirlenmediği zaman para borcu söz konusuysa alacaklının ödeme anındaki yerleşim yerinde ödemenin ifa edileceği söylenebilir⁶⁶⁰. Bu durum para borçlarının haiz olduğu götürülecek borç niteliğinden ileri gelmektedir⁶⁶¹.

İcracı oyuncu sözleşmesinde sözleşmenin tarafları olan icracı oyuncu ile yapımcı irade serbestliği ilkesine dayanarak serbestçe ödeme yerini kararlaştırabilirler. Fakat taraflar arasında akdedilen sözleşmede ödeme yerine ilişkin bir düzenleme bulunmaması durumunda, söz konusu borç, para borcu olduğu ve icracı oyuncu da alacaklı konumunda olduğu için icracı oyuncunun ödeme anındaki yerleşim yeri, ödeme yeri olarak ele alınacaktır⁶⁶². Uygulamada genellikle söz konusu ücretin icracı oyuncunun banka hesabına yatırıldığına şahit olunmaktadır.

⁶⁶⁰ NÖMER, s. 346; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 678; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.347; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1059.

⁶⁶¹ KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 678; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1059.

⁶⁶² KAÇMAZ, s. 83.

2.2.1.5. Zamanaşımı

İcracı oyuncu sözleşmesi kendine özgü yapısı olan sui generis yapıda bir isimsiz sözleşme olduğu için işbu sözleşmeden doğan alacaklara uygulanacak zamanaşımı hakkında ne TBK’da ne de FSEK’te herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. İcracı oyuncunun icra faaliyeti ile birlikte malî hakları devretme ya da kullanım yetkisini bırakması karşılığında doğan bedel alacağının tabi olacağı zamanaşımı TBK m. 149/1’de yer alan “*Zamanaşımı, alacağın muaccel olmasıyla işlemeye başlar.*” hükmü gereği alacağın muaccel olması ile beraber işleyecektir⁶⁶³. Buna ek olarak TBK m. 147’de vekâlet sözleşmesinden doğan alacakların beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. İcracı oyuncu sözleşmesine niteliğine uygun düştüğü ölçüde vekâlet sözleşmesi hükümleri uygulanacağından, TBK m. 147 hükmü doğrultusunda çalışmamızın konusunu oluşturan icracı oyuncu sözleşmesi *beş yıllık zamanaşımı* süresine tabi olacaktır.

2.2.2. İcracı oyuncunun manevî haklarını gözetme borcu

2.2.2.1. Genel olarak manevî hak kavramı ve özellikleri

İcracı sanatçının manevî hakları, kendisi ile gerçekleştirdiği icra arasındaki şahsi ve manevî bağına koruma gayesi taşıyan⁶⁶⁴ ve özü itibarıyla kişilik haklarından farklı bir yapı arz eden haklardır⁶⁶⁵. Şüphesiz icracı sanatçının icrası üzerinde sahip olduğu malî haklar icracı sanatçıya malî olarak yetkiler sağlarken; manevî haklar ise icracı sanatçının kişiliğinin korunması yönünde haklar bahşetmektedir⁶⁶⁶. İcracı sanatçının sahip olduğu manevî hakları ile malî hakları arasında oldukça yakın ilişki bulunmakla birlikte malî hakların içinde icracı sanatçının manevî menfaatlerini; manevî hakların da içinde icracı sanatçının malî menfaatlerini ihtiva ettiği söylenebilir⁶⁶⁷. Ayrıca manevî haklar, malî

⁶⁶³ NÖMER, s. 54; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1016; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.633; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 688.

⁶⁶⁴ GÜLHAN, s. 16; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2401; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 64; BAYGIN, s. 307; GÜNDEM, s. 42;

⁶⁶⁵ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 64; AYİTER, s. 114; BİLGİÇ, s. 73-74.

⁶⁶⁶ BAYGIN, s. 307; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 63; ATEŞ, “Bağlantılı Haklar”, s. 86.

⁶⁶⁷ BELLİCAN, Cüneyt: “Eser Sahibinin Manevi Haklarını Sınırlandıran Hukuki İşlemler ve Bazı Durumlar”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 2, 2016, 277-329, s. 281.

haklardan bağımsız nitelikte olup malî hakların yapımcıya devredilmesine rağmen icra üzerinde varlığını devam ettirir⁶⁶⁸.

İcracı sanatçının icrası üzerinde sahip olduğu manevî haklardan vazgeçilmesi mümkün olmamakla birlikte manevî hakların kullanım yetkisinin bırakılması söz konusu olabilir⁶⁶⁹. Bu sebeple icracı oyuncu sözleşmesi ile icracı oyuncu malî hakların devri ya da kullanım yetkisinin bırakılmasına ek olarak manevî haklarının kullanım yetkisini de yapımcıya bırakabilir.

FSEK m. 80/1-A(1) hükmü incelendiğinde manevî haklar, “*İcracı sanatçılar, mali haklardan bağımsız olarak ve bu hakları devretmelerinden sonra dahi, tespit edilmiş icraları ile ilgili olarak uygulama şartlarının gerektirdiği durumlar hariç, icralarının sahibi olarak tanıtılmalarını ve icralarının kendi itibarlarını zedeleyebilecek şekilde tahrif edilmesi ve bozulmasının önlenmesini talep etme hakkına sahiptirler.*” olarak ifade edilmiştir. Buradan hareketle anılan madde hükmüne bakıldığında manevî hakların icra sahibi olarak tanıtılmayı talep hakkı ile icrasının kendi itibarlarını zedeleyecek şekilde tahrif edilmesinin ve bozulmasının önlenmesini talep hakkı olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir. Ancak Komşu Haklar Yönetmeliği m. 6’da “*İcracı sanatçının icra ettiği eser üzerindeki İcradan doğan hakları herhangi bir şekilde sanatçının topluma yansıyan kişiliğini zedeleyecek biçimde kullanılamaz.*” hükmü amirdir. Bu durumda FSEK’te yer almayan bir manevî hakkın Komşu Haklar Yönetmeliğinde ele alındığı söylenebilir. O hâlde icracı sanatçının manevî hakları; icra sahibi olarak tanıtılmayı talep hakkı, icrasının kendi itibarlarını zedeleyecek şekilde tahrif edilmesinin ve bozulmasının önlenmesini talep hakkı ve son olarak icradan doğan hakların sanatçı kişiliğine zarar verecek şekilde kullanılmasını yasaklama hakkı olarak üç başlık altında incelenmelidir. Doktrinde Komşu Haklar Yönetmeliği ile manevî haklara dâhil edilen icradan doğan hakların sanatçı kişiliğine zarar verecek şekilde kullanılmasını yasaklama hakkı eleştiri konusu⁶⁷⁰ olmakla

⁶⁶⁸ KARAKUZU BAYTAN, Dilek: Fikir Mülkiyeti Hukuku-Kavramlar, 1. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul, Şubat 2005, s. 125; BÜLTER, s. 96; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 66; BAYGIN, s. 305; EREL, s.216; ÖZTAN, s. 725; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2400-2401.

⁶⁶⁹ BAYGIN, s. 308; ATEŞ, “Eser”, s. 15; ÖZTAN, s. 725.

⁶⁷⁰ DURAL söz konusu düzenlemeyi eleştirmekle beraber işbu manevî hakkın bir Yönetmelik hükmüyle de olsa icracı sanatçıya tanınmasının yerinde olduğunu savunmaktadır bkz. DURAL, s. 37; KILIÇOĞLU ise söz konusu düzenlemenin yönetmelik ile yapılmasını eleştirmekte; fakat icracı sanatçının kişiliğine zarar verecek şekilde bir kullanımın söz konusu olması durumunda TMK’nın kişilik haklarına ilişkin hükümlerine gidilebileceğini ve bu nedenle de aslında bu şekilde bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmayıp, Komşu Haklar Yönetmeliği ile böyle bir manevî hakkın düzenlenmesinin yerinde olmadığı görüşündedir bkz.

icracı sanatçıya, icrasından doğan hakların sanatçı kişiliğine zarar verecek şekilde kullanılmasını yasaklama yetkisi veren manevî hakkın Komşu Haklar Yönetmeliği yerine FSEK 'te yer almasının daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

İcracı sanatçının icrası üzerinde sahip olduğu manevî haklar sınırlı sayıdadır⁶⁷¹. Mevzuatta sınırlı sayıda sayılan manevî hakların sayısı ve kapsamının kıyas yoluyla genişletilemeyeceği görüşü doktrinde hâkim olsa da⁶⁷² FSEK m.19 hükmünün⁶⁷³ kıyas yoluyla icracı sanatçılar hakkında da uygulanması gerektiğini savunan görüşler de bulunmaktadır⁶⁷⁴. Kanaatimizce de mevzuatta sınırlı sayıda bulunan icracı sanatçıların manevî haklarının özellikle kişilik haklarından hareketle genişletilmesi mümkün değildir.

Hem FSEK hem de Komşu Haklar Yönetmeliği ile sınırlı sayıda sayılan icracı sanatçının manevî hakları, icracı sanatçının kişiliği ile yakından ilişkili olsa da TMK'da yer alan kişilik haklarına ilişkin hükümlerle karıştırılmaması gerekmektedir. Elbette ki icracı sanatçı manevî haklarına bir saldırı olmasının yanı sıra kişiliğine de bir saldırı olması durumunda TMK'da yer alan kişiliğini koruyan düzenlemelerden faydalanabilecektir⁶⁷⁵. Fakat TMK'da düzenlenen kişilik haklarının ve FSEK'te yer alan manevî hakların koruduğu menfaatlerin birbirinden farklı oldukları unutulmamalıdır⁶⁷⁶. TMK'da düzenlenen kişilik haklarının ne sağlararası bir işlemle devredilmesi ne de mirasçılara intikali mümkün değilken⁶⁷⁷; FSEK'te düzenlenen manevî hakların kullanım yetkisi icracı oyuncu sözleşmesi ile devredilebileceği gibi FSEK m.19'un⁶⁷⁸ kıyas yoluyla uygulanması

KILIÇOĞLU, "Fikri Haklar", s.282; **ARKAN** ise konuyla ilgili olarak, Komşu Haklar Yönetmeliğinde icracı sanatçıya açıkça tanınan manevî hakkın bulunduğu madde başlığının "Hakkın Niteliği" olmasını kanun yapma tekniğine aykırı bulmaktadır bkz. **ARKAN**, "Bağlantılı Haklar", s. 65.

⁶⁷¹ **ÖZTAN**, s. 715; **TEKİNALP**, s. 276; **GÜNEŞ**, "İcracı Hakları", s. 178; **ARKAN**, "Bağlantılı Haklar", s. 63-66; **ATEŞ**, "Bağlantılı Haklar", s. 88; **AYİTER**, s. 113-114; **EREL**, s. 112.

⁶⁷² **BİLGİÇ**, s. 74; **ARKAN**, "Bağlantılı Haklar", s. 66; **BOZBEL**, "Eser", s. 152; **ÖZTAN**, s. 725; **GÜNEŞ**, "İcracı Hakları", s. 178; **AYİTER**, s. 114; **TEKİNALP**, s. 162.

⁶⁷³ FSEK m. 19 hükmü, eser sahibi açısından manevî hakların belirlemesini ve buna bağlı olarak devrini hatta belirlemediği hallerde eser sahibinin ölümünden sonra manevî hakları kimlerin hangi sırayla kullanım yetkisine sahip olacağını düzenlemektedir.

⁶⁷⁴ **TEKİNALP**, s. 279; **EREL**, s. 216.

⁶⁷⁵ İcracı sanatçının icrası üzerinden kişilik haklarına saldırı yapılması halinde söz konusu icra ile ilgili olmayan ve sadece icracı sanatçının kişiliğine yönelik yapılan saldırı FSEK'teki hükümler ile değil, TMK'daki kişilik haklarını koruyan m. 26 ve devamındaki hükümler ile savunulacaktır. Konu ile ilgili bilgi için bkz. **ARKAN**, "Bağlantılı Haklar", s. 66; **EREL**, s. 112; **AYİTER**, s. 114.

⁶⁷⁶ **GÜNDEM**, s. 43; **AYİTER**, s. 113-114; **TEKİNALP**, s. 162

⁶⁷⁷ **AYİTER**, s. 114; **BAYGIN**, s. 308; **EREL**, s. 136; **ÖZTAN**, s. 725.

⁶⁷⁸ **FSEK m. 19**: "Eser sahibi 14 ve 15 inci maddelerin birinci fıkralarıyla kendisine tanınan salahiyetlerin kullanış tarzlarını tesbit etmemişse yahut bu hususu her hangi bir kimseye bırakmamışsa bu salahiyetlerin ölümünden sonra kullanılması, vasiyeti tenfiz memuruna; bu tayin edilmemişse sırasıyla sağ kalan eşi ile çocuklarına ve mansup mirasçılarına, ana - babasına, kardeşlerine aittir.

ile söz konusu manevî haklar icracı sanatçının ölümünden sonra belirli koşullarda mirasçıları tarafından kullanılması da mümkündür⁶⁷⁹.

2.2.2.2. Manevî hakların türleri

2.2.2.2.1. İcra sahibi olarak tanıtılmayı talep hakkı

İcranın sahibi olarak tanıtılmayı talep hakkı⁶⁸⁰, icracı sanatçının eseri icra eden kişi olarak tanıtılmasını talep etme yetkisidir⁶⁸¹. Örneğin bir ses sanatçısı, isminin VCD ya da DVD gibi araçların üzerinde belirtilmesinden ve ya reklamlar ya da billboardlarda yer almasından maddi anlamda kazanç sağlayacaktır. O hâlde icracı sanatçı ortaya koyduğu icrasının kendi ad ve soyadıyla belirtilmesini talep etme hakkına sahip olduğu söylenebilir⁶⁸². Bu sayede icra üzerinde ismi belirtilen icracı sanatçı o icranın sahibi olarak kabul görecektir⁶⁸³. İcra sanatçının ortaya koyduğu icralarda icra sahibi olarak adının belirtilmemesi ise manevî haklarına saldırı anlamına gelmektedir.

FSEK 80/1 maddesinde bulunan “İcra sanatçıları, mali haklardan bağımsız olarak ve bu hakları devretmelerinden sonra dahi, tespit edilmiş icraları ile ilgili olarak uygulama şartlarının gerektirdiği durumlar hariç, icralarının sahibi olarak

Eser sahibinin ölümünden sonra yukarıdaki fıkra da sayılan kimseler eser sahibine 14, 15 ve 16 ncı maddelerin üçüncü fıkralarında tanınan hakları eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl kendi namlarına kullanabilirler. Eser sahibi veya birinci ve ikinci fıkralara göre salâhiyetli olanlar, salâhiyetlerini kullanmazlarsa; eser sahibinden veya halefinden mali bir hak iktisap eden kimse meşru bir menfaati bulunduğunu ispat şartıyla, eser sahibine 14, 15 ve 16 ncı maddelerin üçüncü fıkralarında tanınan hakları kendi namına kullanabilir. Salâhiyetli kimseler birden fazla olup müdahale hususunda birleşemezlerse; mahkeme, eser sahibinin muhtemel arzusuna en uygun bir şekilde basit yargılama usulü ile ihtilafı halleder. 18 inci madde ile yukarıdaki fıkralarda sayılan salâhiyetli kimselerden hiçbirisi bulunmaz veya bulunup da salâhiyetlerini kullanmazlarsa yahut ikinci fıkra da belirlenen süreler bitmişse, eser memleketin kültürü bakımından önemli görüldüğü takdirde, Kültür ve Turizm Bakanlığı 14, 15, 16 ncı maddelerin üçüncü fıkralarında eser sahibine tanınan hakları kendi namına kullanabilir.”

⁶⁷⁹ AYİTER, s. 200; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 66; GÜNDEM, s. 43.

⁶⁸⁰ İcra sanatçının icrası üzerinde sahip olduğu manevî haklarından biri olan “icranın sahibi olarak tanıtılmayı talep hakkı”nın doktrinde “adın belirtilmesi” hakkı olarak da zikredildiği hakkında bkz. DURAL, s.36.

⁶⁸¹ KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 281; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2009/11854 K. 2011/4773 sayılı 24.4.2011 tarihli, “Bab-ı Esrar” adlı albümün parçalarından biri olan “Yakamoz” isimli müzik eserinin izinsiz bir şekilde davalı yayın kuruluşuna ait televizyonda yayınlanan bir programda fon müziği olarak eser sahibi ve icracı sanatçının adları belirtilmeksizin yayınlanmasının adın belirtilmesi hakkına aykırılık teşkil ettiği ilgili olarak kararı için bkz. (YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2486).

⁶⁸² KILIÇ, s. 605; ARSLANLI, s. 51; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2485; ATEŞ, “Hakkın Kapsamı”, s. 217; EREL, s. 212-216;; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s. 281; TEKİNALP, s. 279; ÖZTAN, s. 725; BÜLTER, s. 96; ŞAHİN, “Bağlantılı Haklar”, s. 101; BAYGIN, s. 307.

⁶⁸³ ATEŞ, “Hakkın Kapsamı”, s. 217; EREL, s. 214.

tanıtılmalarını... talep etme hakkına sahiptirler.” hükmü ile Komşu Haklar Yönetmeliğinin m. 10’da yer alan *“İcracı sanatçılar, koro ve orkestralarda şef ve solistler, tiyatro gruplarında şeflik yapan veya başrol oynayan aktörler işaret, resim ve ses nakline yarayan araçlarda adlarının belirtilmesini isteme hakkına sahiptirler.”* hükmü icracı sanatçılara icralarının sahibi olarak tanıtılmayı talep hakkını bahşetmiştir. Örneğin, bir bale gösterisi sergileyen balerinin ve ya tespit edilmiş bir sinema filminde kendisine verilen rolü icra eden icracı oyuncunun ortaya koyduğu icrasının sahibi olarak film jeneriğinde adının belirtilmesini talep etme hakkı bulunmaktadır.

Kişilerin ancak kendi istekleri durumunda adlarının belirtileceği FSEK 80/1 maddesi ve Komşu Haklar Yönetmeliği 10. maddesi düzenlemelerinden anlaşılrsa da, işbu maddeleri işaret, ses ve resim naklinde kullanılan araçlar yardımıyla icraları kamuya buluşturanlara yönelik olan bir yükümlülük olarak ele almak gerekecektir⁶⁸⁴. Bu sebeple aksi belirtilmediği sürece icracı sanatçı adın belirtilmesi hususunda talepte bulunmasa bile icranın sahibi olarak belirtilmesi gerekmektedir⁶⁸⁵. Aksi hâlde, adın belirtilmesi doğrultusunda bir talebin bulunmadığı gerekçesiyle icracı sanatçının adının belirtilmesinden kaçınılması sonucunu doğuracaktır bu da manevî hak ihlalinin gündeme getirecektir⁶⁸⁶.

Üzerinde durulması gereken bir diğer nokta ise FSEK m. 15’te yer alan *“Eseri, sahibinin adı veya müstear adı ile yahut adsız olarak, umuma arz etme veya yayımlama hususunda karar vermek salahiyeti münhasıran eser sahibine aittir.”* hükmüdür. Söz konusu madde lafzından da anlaşıldığı üzere; FSEK’te eser sahibine yarattığı eserini müstear ad kullanarak ya da adsız bir şekilde kamuya arzını sağlama yetkisi verilmiştir. Ancak müstear ad kullanarak veya adsız bir şekilde kamuya arz yetkisi icracı sanatçılara bahşedilmemiştir. Öğretide söz konusu hal eleştirilmiş ve müstear ad kullanarak ya da adsız bir şekilde kamuya arz yetkisinin kıyas yolu ile icracı sanatçılara da tanınmasının yerinde olacağının altı çizilmiştir⁶⁸⁷. Ayrıca icracı sanatçının kamu tarafından tanınırlığını arttırmak için adını daha kolay ve akılda kalıcı olacak şekilde seçmek istemesi doğal

⁶⁸⁴ USLU, Ramazan: Türk Fikir ve Sanat Hukuku’nda Eser Sahipliği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk(Medeni Hukuk) Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2008, s. 188; KOÇOĞLU, s. 65; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 68; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2485; DURAL, s. 36.

⁶⁸⁵ DURAL, s. 36; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2487; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 68.

⁶⁸⁶ DURAL, s. 35.

⁶⁸⁷ KOÇOĞLU, s. 64; BAYGIN, s. 308; ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 67; DURAL, s. 37; BAYGIN, s. 308; GÜLHAN, s. 17; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2487.

olmakla birlikte uygulamada da oldukça yaygındır⁶⁸⁸. Yine uygulamada akdedilen icracı oyuncu sözleşmelerinde icracı oyuncunun afişte ve jenerikte isminin nasıl, ne şekilde ve kaçınıcı sırada belirtileceğine ilişkin sözleşme kayıtlarına da rastlanılmaktadır⁶⁸⁹.

2.2.2.2. İcrasının itibarını zedeleyecek şekilde değiştirilmesi ve bozulmasını yasaklama hakkı

FSEK 80. maddesi ile icracı sanatçıya tanınan bir diğer manevî hak icrasının üzerindeki itibarını zedeleyecek şekilde değiştirilmesi ve bozulmasını yasaklama hakkıdır⁶⁹⁰. Bir icracı sanatçının ortaya koyduğu icrasının değiştirilmesi ve ya bozulması genellikle tespiti gerçekleştikten sonra radyo veya televizyon gibi araçlarla kamuya sunulması esnasında söz konusu olmaktadır⁶⁹¹. Bu durumda söz konusu olumsuz yöndeki değişiklikler ve bozulmalar icracı sanatçının mesleki başarısına da mani olacağından bahisle⁶⁹², icracı sanatçı icrasının tespit edilmesi için izin vermiş olsa da tespit esnasında farkına varamadığı bazı bozukluklar sebebiyle işbu tespitin kamuya arzını yasaklama hakkında sahip olacaktır⁶⁹³.

⁶⁸⁸ Bir icranın sahibinin kim olduğu noktasında tartışma bulunması durumunda ise adın belirtilmesinin kim tarafından talep edileceği hususunda mevzuatta açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda FSEK m.15/3 hükmü kıyas yolu ile uygulama imkânı bularak icranın kim tarafından gerçekleştirildiğinin mahkemece tespit edilecektir. Söz konusu dava bir tespit davası olup dava nihayetinde belirlenen icracı sanatçı adın belirtilmesi hakkından faydalanabilecektir. Konu ile ilgili bkz. **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 69; **AYİTER**, s. 119; **EREL**, s. 121; **GÖKYAYLA**, “Telif Hakkı”, s. 151; **ŞAHİN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 101.

⁶⁸⁹ İracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncunun adının belirtilmesine ilişkin kayıt bulunmasa dahi, söz konusu manevî hak FSEK ile icracı oyuncuya tanındığından, yapımıcı icracı oyuncunun adını belirtmekle yükümlüdür.

⁶⁹⁰ **GÜNEŞ**, “İracı Hakları”, s. 178; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 70; **BAYGIN**, s. 308; **ÖZTAN**, s. 726; **BİLGİÇ**, s. 77; **TEKİNALP**, s. 17-32; **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 2487; **GÜNDEM**, s. 46; **EREL**, s. 212; **GÜLHAN**, s. 18; **ŞAHİN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 102; **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 281.

⁶⁹¹ **ÖZTAN**, s. 726; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 70.

⁶⁹² **BAYGIN**, s. 308; **ATEŞ**, “Bağlantılı Haklar”, s. 92; Doktrinde yer alan bir görüşe göre yalnızca icracı sanatçının itibarını zedeleyecek nitelikte olan değişiklikler değil, icracı sanatçıların icrası üzerindeki her türlü değişiklik için izin alınması gerekir bkz. **KOÇOĞLU**, s. 66; **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 69.

⁶⁹³ **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2008/10975 K. 2010/1684 sayılı 12.3.2012 tarihli**, icracı sanatçının tespit edilmiş icrasının kesilmesi, kısaltılması ve ya ses eklemelerinin yapılmasının icracı sanatçının itibarını zedeleyecek nitelikte bir değişiklik olarak kabul edildiği yönündeki karar için bkz. **(YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2593-2594)**. **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2009/14407 K. 2011/7097 sayılı 13.6.2011 tarihli**, icracı sanatçının elektronik ortamda remix gibi yollarla icrasının değiştirilmesinin icracı sanatçının itibarını zedeleyecek nitelikte bir değişiklik olarak kabul edildiği yönündeki karar için bkz. **(YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2595-2596)**. **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2007/15139 K. 2019/4126 sayılı 6.4.2009 tarihli**, on şarkılık bir albümde dokuzuncu şarkıya ilişkin icranın yapımıcı tarafından silinerek yerine başka bir icracı sanatçının dâhil edilmesinin icrasının değiştirilmesinin icracı sanatçının itibarını zedeleyecek nitelikte bir değişiklik olarak kabul edildiği yönündeki karar için bkz **(YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2486, dn. 98)**.

Burada önemli olan nokta icra sanatçının icrası üzerinde yapılan değişikliğin ve varsa bozulmanın icracı sanatçının itibarını zedeleyecek ölçüde olup olmamasıdır⁶⁹⁴. Şüphesiz ki sinema eserinin ortaya çıkarılma aşamalarında bazı teknik veya ekonomik nedenlerle ya da seyirci isteği nedeniyle bazı değişiklikler yapılması gerekebilir⁶⁹⁵. Söz konusu bu değişikliklerin icracı sanatçının icrası üzerinde de yapılması da söz konusu olabilir. İracı sanatçıların icralarının itibarlarını zarar görecektir şekilde değiştirilmesini ve ya bozulmasını yasaklama yetkisinin itibarlarına zarar vermeyen değişiklikleri de içerip içermediği hususunda öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Doktrinde bir görüşe göre FSEK m. 80/1’de manevî haklar hususunda yer alan düzenleme ile icra üzerinde yapılan değişiklikler sadece itibara zarar verecek nitelikteki değişiklikleri içine almaktadır⁶⁹⁶. Başka bir görüş ise, icracı sanatçının icrasında değişiklik yapılacağı zaman değişiklik nasıl olursa olsun icracı sanatçıdan izin alınması gerekir⁶⁹⁷. Kanaatimizce, icracı sanatçının icrası üzerinde yapılan her değişiklik için izin alınması süreci zorlaştırmaktan öteye gidemeyecektir. İracı sanatçının itibarına zarar vermeyecek nitelikte ve olağan olan senaryo değişikliklerinin yapılabileceği kabul edilmelidir. Ancak olağan durumlar haricinde icracı oyuncunun icrasının itibarını zedeleyecek şekilde bazı sahnelerin kısaltılması, çıkartılması veya aksine eklemelerle sunulması, icra sırasında icracı oyuncunun görüntüsünün uygunsuz efektlerle sunulması ya da icracı oyuncunun ses tonunun uygun olmayan şekilde farklılaştırılarak kullanılması icracı oyuncunun itibarına zarar verebilecek değişikliklere örnek olabilir. Bu sebeple icra üzerinde yapılan her değişiklik her somut olaya göre ayrı ayrı değerlendirilecek ve icracı oyuncunun itibarını zarar verdiği ve sanatçı kişiliğine zedelediği belirlendiğinde söz konusu tespitin kamuya sunulmasına engel olunabilecektir. Uygulamaya bakıldığında ise icracı oyuncu sözleşmesi ile taraflar arasında icranın hangi koşullarla değiştirileceği hakkında çeşitli kayıtlar belirlenmekte ve bu sayede anlaşma sağlanmaktadır.

⁶⁹⁴ ÖZTAN, s. 726; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 2487.

⁶⁹⁵ GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 157.

⁶⁹⁶ ATEŞ, “Hakkın Kapsamı”, s. 217-218; ÖZTAN, s. 726; KOÇOĞLU, s. 66; BÜLTER, s. 96.

⁶⁹⁷ ŞAHİN, “Bağılantılı Haklar”, s. 103.

2.2.2.2.3. İcradan doğan hakların sanatçı kişiliğine zarar verecek şekilde kullanılmasını yasaklama hakkı

Komşu Haklar Yönetmeliği 6. maddesi⁶⁹⁸ gereğince icracı sanatçının icrasından kaynaklanan hakları, sanatçı kişiliğine zarar verecek şekilde kullanılamaz⁶⁹⁹. İracı sanatçılara tanınan bu manevî hak sayesinde icracı sanatçı, tespit edilen icrası üzerinde kişiliğinin zedeleyecek ölçüde teknik bozukluklar içeren ve ya yanlış çoğaltmalar yapılmasına ve kamuya sunulmasına engel olabilecektir. Görüldüğü üzere icradan doğan hakların sanatçı kişiliğine zarar verecek şekilde kullanılmasını yasaklama yetkisi FSEK ile değil Komşu Haklar Yönetmeliği ile verilmiştir. Daha önce de değinildiği gibi icracı sanatçıya bahsedilen işbu manevî hakkın Komşu Haklar Yönetmeliği yerine FSEK 'te yer almasının daha doğru olacağı görüşüne katılmaktayız. Çünkü FSEK 80/1 maddesinde bulunan icracı sanatçıların manevî hakları ile Komşu Haklar Yönetmeliğinde düzenlenen manevî hakla benzer karakterler taşımakta ve aynı amaca hizmet etmektedir. Bu sebeple icracı sanatçıların ortaya koyduğu icralarının kendi itibarlarını zedeleyecek şekilde değiştirilmesini ve ya bozulmasını yasaklama hakkı kapsamına her türlü tecavüzü önlemeye yönelik yetkilerin de dâhil edilerek yasal düzenlemede sağlanacak birliğin, daha sağlıklı sonuçlar vereceği kanaatindeyiz⁷⁰⁰.

2.2.3. Devralınan veya kullanım yetkisi devralınan malî hakların kullanım borcu

İracı oyuncu sözleşmesinin unsurları arasında yer alan malî hakların devri ya da kullanım yetkisinin bırakılması karşılığında yapımcı tarafından icracı oyuncuya yalnızca bedel ödenmesi değil aynı zamanda sözleşmeye konu olan icracı oyuncunun haklarının da kullanılması icap eder. Komşu Haklar Yönetmeliği 23. maddesinde “*Komşu hak sahiplerinin haklarının devir ve intikali, 5846 sayılı kanun ile genel hükümler çerçevesinde*

⁶⁹⁸ **Komşu Haklar Yönetmeliği m. 6:** “İracı sanatçının icra ettiği eser üzerindeki İcradan doğan hakları herhangi bir şekilde sanatçının topluma yansıyan kişiliğini zedeleyecek biçimde kullanılamaz.”

⁶⁹⁹ **KILIÇOĞLU**, “Fikri Haklar”, s. 282; **GÜNDEM**, s. 47; **GÜLHAN**, s. 19; **BİLGİÇ**, s. 78; **GÖRÜCÜ CEYLAN**, s. 37.

⁷⁰⁰ Benzer yönde görüş için bkz. **ARKAN**, “Bağlantılı Haklar”, s. 71; **BİLGİÇ**, s. 78.

yürütülür.” atfı yer almaktadır⁷⁰¹. FSEK m. 58’te ise “*Mali bir hak veya ruhsat iktisap eden kimse, kararlaştırılan süre içinde ve eğer bir süre tayin edilmemişse icabı hale göre münasip bir zaman içinde hak ve salahiyetlerden gereği gibi faydalanmaz ve bu yüzden eser sahibinin menfaatleri esaslı surette ihlal edilirse eser sahibi sözleşmeden cayabilir.*” hükmü amirdir.

Bir icracı sanatçının ortaya koyduğu icrasının geniş halk kitlelerine yayılarak tanınırlığını ve dolayısıyla mesleki başarısını arttırmak istemesi olağan bir durumdur. Bu amaç doğrultusunda icracı sanatçı akdedilen sözleşmeyle malî haklarını devreder ya da kullanma yetkisini yapımcıya bırakır. Söz konusu devralınan veya kullanım yetkisi devralınan malî hakların kullanılması hususunda yapımcı bir yükümlülük altındadır⁷⁰². İracı oyuncu sözleşmesinde yapımcı kararlaştırılan bedel karşılığında icracı oyuncudan malî haklarını ya da kullanım yetkisini devralacak bununla birlikte işbu hakları icracı oyuncunun gayeleri doğrultusunda kullanması da gerekecektir⁷⁰³. İracı oyuncunun icrası üzerindeki malî haklarını süre açısından sınırlı veya sınırsız olarak devredebilmesi mümkündür⁷⁰⁴. Akdedilen icracı oyuncu sözleşmesiyle yapımcı sözleşmede bir süre kararlaştırıldıysa, kararlaştırılan süre içerisinde devralınan veya kullanım yetkisi devralınan malî hakların kullanılma yükümlülüğü altındadır. Diğer yandan taraflarca sözleşmeyle süre belirlenmediyse dürüstlük kuralı doğrultusunda belirlenecek olan makul süre içerisinde yapımcı, devralınan veya kullanım yetkisi devralınan malî hakları gereği gibi kullanmalıdır⁷⁰⁵. Eğer yapımcı devraldığı veya kullanım yetkisi devraldığı malî hakları makul süre içerisinde kullanmazsa öngörülen diğer şartların da gerçekleşmesi durumunda icracı oyuncu cayma hakkını ileri sürebilir⁷⁰⁶.

⁷⁰¹ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 237.

⁷⁰² EREL, s. 299; AKMEŞE TAKCI, s. 101.

⁷⁰³ TEKİNALP, s. 239.

⁷⁰⁴ ERCOŞKUN ŞENOL, “Mali Haklar”, s. 50; ÖZKAN, s. 193; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s.298.

⁷⁰⁵ TÜYSÜZ, s. 128; EREL, s. 301.

⁷⁰⁶ Bkz. Üçüncü Bölüm. 3.9

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İCRACI OYUNCU SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

3.1. Genel Olarak

Çalışmamızda daha önce de çok kez ifade edildiği üzere kendine özgü sui generis niteliğine sahip olan icracı oyuncu sözleşmesine, niteliğiyle bağdaştığı ölçüde TBK 502. vd. maddelerinde bulunan vekâlet sözleşmesiyle ilgili düzenlemeler ile malî hakların devrine ya da kullanma yetkisinin bırakılmasına dair FSEK 48 vd. maddeleri kıyasen uygulama alanı bulacaktır. İcracı oyuncu sözleşmesini sona erdiren sebepler de işbu hükümlerin kıyasen uygulanması ile belirlenebilecektir.

O hâlde icracı oyuncu sözleşmesini sona erdiren genel sebepler; ikale, iptal, bozucu şartın gerçekleşmesi, kusursuz imkânsızlık ve fesih ile sona ermesi iken; icracı oyuncu sözleşmesini sona erdiren özel nedenler ise; kararlaştırılan sürenin dolması veya koruma sürenin dolması, kişiliğin sona ermesi, FSEK m. 50/3'e göre borç ödemedenden aciz veya iflas sebebiyle sona ermesi ve FSEK m. 58 kapsamında cayma hakkının kullanılması yoluyla sona ermesidir.

3.2. Sözleşmenin İkale Yoluyla Sona Ermesi

Borçlar Hukukunda hâkim olan irade özerkliği ilkesi gereği sözleşmenin tarafları diledikleri zaman anlaşarak sözleşmeyi sone erdirmeye hakkına sahiptirler. Bu amaçla tarafların yeni bir sözleşme yapmaları gerekmekte olup bir borç ilişkisini bir bütün olarak ortadan kaldırma yolunda tarafların anlaşma sağlamasına öğretide ikale sözleşmesi veya bozma sözleşmesi adı verilmektedir⁷⁰⁷. Sözleşme tarafları yaptıkları ikale sözleşmesi sayesinde daha önce akdettikleri sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerinden

⁷⁰⁷ ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 252; NOMER, s. 441; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.573, dn. 2067; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1395; İkale sözleşmesi ile ilgili detaylı bilgi için bkz. MELEKOĞLU KESER, Burcu: İkale ve İbra Sözleşmeleri, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 11 vd.; ŞENYÜZ, Dilay: İkale Sözleşmesi, Bursa Barosu Dergisi, C.41, S: 96, Mart 2016, 62-69, s. 62; SAVAŞ, Abdurrahman: Türk Borçlar Hukukunda İkale Sözleşmesi, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C.7, S.26, Nisan 2016, 105-141, s. 111 vd.

kurtulmaktadır. İ kale sözleşmesi bir tasarruf işlemi olduğu için⁷⁰⁸ sözleşmeden doğan alacak hakları doğrudan doğruya ortadan kalkmaktadır. Taraflar ikale sözleşmesini herhangi bir şekil şartına bağlı olmadan diledikleri şekilde yapabilirler⁷⁰⁹. İ kale sözleşmesi ile ortadan kaldırılacak sözleşmenin şekil şartına tabi olması durumu değiştirmeyecektir⁷¹⁰. Şüphesiz ki ispat açısından ikale sözleşmesinin yazılı olmasında fayda bulunmaktadır.

İ kale sözleşmesi kural olarak geçmişe etkili olarak sonuç doğurmakla birlikte⁷¹¹ tarafların temel gayesi sözleşme kurulmadan önceki koşulları yakalamaktır. Ancak taraflar aralarında sözleşmenin geleceğe etkili olarak sonuç doğurmasını da kararlaştırabilirler. Bu durumda eğer sürekli borç ilişkisi kuran bir sözleşme söz konusuysa ve işbu sözleşmenin ifasına başlandıysa ikale sözleşmesi ile ortadan kaldırıldığı zaman akdedilen ikale sözleşmesi geleceğe etkili olarak hüküm ve sonuç doğuracaktır⁷¹².

İ cracı oyuncu sözleşmesinin tarafları olan icracı oyuncu ile yapımcı diledikleri zaman anlaşıp aralarındaki sözleşmeyi ikale sözleşmesi ile sonlandırabilirler. İ cracı oyuncu sözleşmesinde sözleşmenin ifasına başlanmadıysa başka bir deyişle taraflar söz konusu sinema eseri henüz proje aşamasındayken, akdedecekleri bir ikale sözleşmesi ile icracı oyuncu sözleşmesini geçmişe etkili olarak sona erdirebilirler. Bu durumda taraflar arasında akdedilen ikale sözleşmesi yalnızca mevcut icracı oyuncu sözleşmesinin ortadan kaldırılması sonucunu doğuracaktır. Ancak söz konusu sözleşmenin ifasına başlandıysa icracı oyuncu sözleşmesinin sürekli edim niteliği taşıması dolayısıyla sözleşmesinin geleceğe etkili olarak sona ereceği kabul edilmelidir.

3.3. Sözleşmenin İ ptal Edilmesi

Borçlar Hukuku kapsamında mevcut olan bir sözleşmenin tek tarafı olarak geçmişe etkili bir şekilde ortadan kaldırılmasına sözleşmenin iptali adı verilir⁷¹³. Sözleşmenin iptal

⁷⁰⁸ ŞENYÜZ, s. 63; SAVAŞ, s. 113; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 252.

⁷⁰⁹ MELEKOĞLU KESER, s. 48; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.573, dn. 2067; ŞENYÜZ, s. 62; SAVAŞ, s. 127.

⁷¹⁰ EREN, “Genel Hükümler”, s. 1395.

⁷¹¹ ŞENYÜZ, s. 64; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1395.

⁷¹² TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 965, dn. 46; ŞENYÜZ, s. 64.

⁷¹³ ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 74; EREN, “Genel Hükümler”, s. 460; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.188; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 133; Borçlar hukukundaki sözleşmelerde iptal

yoluyla ortadan kaldırılması her zaman mümkün olmamakla birlikte taraflar TBK m. 30 vd. yer alan “Sözleşme kurulurken esaslı yanılmaya düşen taraf, sözleşme ile bağlı olmaz.” hükmü dolayısıyla irade bozukluklarına dayanarak sözleşmenin iptal edilmesini isteyebilir⁷¹⁴. Buna ek olarak taraflardan her biri TBK m. 28’de “*Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık, zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.*” şeklinde düzenlenen gabin bir diğer ifadeyle aşırı yararlanmaya dayanarak sözleşmenin iptal edilmesini isteyebilir⁷¹⁵.

Örneğin, daha önce yer aldığı bir sinema filmindeki sahnelerinde çeşitli akrobatik hareketleri yapabildiği görülen ve bu yeteneğe sahip olduğu saikiyle kendisiyle sözleşme imzalanan icracı oyuncunun sergilenen performans esnasında dublör kullandığının sonradan öğrenilmesi durumunda yapımcının TBK m. 31/4 kapsamında çekilecek sinema filmi için icracı oyuncuda aradığı yetenekler noktasında esaslı yanılmaya düştüğü kabul edilerek sözleşme yapımcı tarafından iptal edilebilecektir. Aşırı yararlanma konusunda örnek vermek gerekirse, film sektörüne yeni katılan ve tecrübesiz olan icracı oyuncuların söz konusu deneyimsizlikleri sebebiyle emsal ücretlere nazaran çok daha düşük bir bedelle yapımcıyla sözleşme akdetmesi durumunda icracı oyuncu aşırı yararlanma hükümlerine dayanarak icracı oyuncu sözleşmesinin iptalini talep edebilecektir.

İrade bozukluğunun giderilmesi hususunda TBK m. 39/1’de düzenlenen “*Yanılma veya aldatma sebebiyle ya da korkutulma sonucunda sözleşme yapan taraf, yanılma veya aldatmayı öğrendiği ya da korkutmanın etkisinin ortadan kalktığı andan başlayarak bir yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse, sözleşmeyi onamış sayılır.*” hükmü gereği bir yıllık hak düşürücü süreye tabi tutulmuştur. Aşırı yararlanma konusunda ise iptal hakkı yine hak düşürücü süreye tabi tutularak “*Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise,*

ile ilgili detaylı bilgi için bkz **TİFTİK**, Mustafa: Borç Sözleşmelerinin İptali, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 23, S. 3, Haziran 2006, 55-97, s. 56 vd.

⁷¹⁴ **KILIÇOĞLU**, “Genel Hükümler”, s. 133; **NOMER**, s. 72; **OĞUZMAN/ÖZ**, “Genel Hükümler Cilt I”, s.188; **ERDOĞAN**, “Borçlar Genel”, s. 252; **EREN**, “Genel Hükümler”, s. 460; **TİFTİK**, s. 61.

⁷¹⁵ **NOMER**, s. 72; **ERDOĞAN**, “Borçlar Genel”, s. 91; **OĞUZMAN/ÖZ**, “Genel Hükümler Cilt I”, s.188.

bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir.” şeklinde hüküm tesis edilmiştir. İptal hakkı kanundaki hak düşürücü süre içerisinde kullanılmadığı zaman süresi geçtiğinde iptal hakkı düşecek ve artık sözleşmeyi iptal etme imkânı kalmayacaktır⁷¹⁶. Ayrıca iptal hakkının kullanılması herhangi bir şekil şartına tabi olmamakla birlikte⁷¹⁷ iptal edilen sözleşme şekle tabi olsa bile durumu değiştirmeyecektir. Elbette iptal hakkının yazılı bir şekilde kullanılması ispat kolaylığı sağlayacaktır.

Kural olarak iptal hakkının kullanılmasıyla akdedilen sözleşme geçmişe etkili sonlanır⁷¹⁸. Bu durumda sözleşmenin geçmişe etkili olarak ortadan kaldırılmasıyla yerine getirilmeyen edim yükümlülükleri de kalkacaktır. Fakat söz konusu sözleşme sürekli edim içeren bir sözleşme olması halinde iptal hakkının kullanılmasıyla dürüstlük kuralından kaynaklı olarak sözleşmenin geleceğe etkili sona ermesi gündeme gelecektir⁷¹⁹. İcracı oyuncu sözleşmesi de sürekli edim içeren bir sözleşme olduğu için taraflardan birinin iptal hakkını kullanmasıyla geleceğe etkili olarak hüküm ve sonuç doğuracaktır.

3.4. Sözleşmede Kararlaştırılan Bozucu Şartın Gerçekleşmesi

Türk Borçlar Kanunu m. 173’te bozucu şart düzenlenmiştir. Buna göre “Sona ermesi önceden gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılan sözleşme, bozucu koşula bağlanmış olur.” O hâlde bir hukukî işlemin, gelecekte doğup doğmayacağı belirsiz olan bir olaya bağlı olarak hüküm ve sonuçları ortadan kalkacaksa bozucu şartın varlığından bahsedilir⁷²⁰. Bir hukukî işlem bozucu şarta bağlı olarak yapmışsa da daha yapıldıkları anda hüküm ve sonuçlarını doğurur⁷²¹. Ancak bozucu şarta bağlanan olayın

⁷¹⁶ TİFTİK, s. 71; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 92; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.188-189; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 133; EREN, “Genel Hükümler”, s. 389.

⁷¹⁷ EREN, “Genel Hükümler”, s. 390; TİFTİK, s. 73; NOMER, s. 96; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 97.

⁷¹⁸ OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.126; EREN, “Genel Hükümler”, s. 465-466; TİFTİK, s. 76.

⁷¹⁹ TİFTİK, s. 79; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s.126-127; EREN, “Genel Hükümler”, s. 466.

⁷²⁰ İNAN/YÜCEL, s. 554; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 330; AYDOS, s. 171; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1300; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 962; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt II”, s. 531; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 273-274.

⁷²¹ KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 962; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1300.

gerçekleşmesiyle birlikte söz konusu hukukî işlem geleceğe etkili olarak sona erecektir⁷²². Zira TBK m. 173 düzenlemesinin devamında “*Bozucu koşula bağlanmış sözleşmenin hükümleri, koşulun gerçekleştiği anda ortadan kalkar. Aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden anlaşılmadıkça sona erme, geçmişe etkili olmaz.*” hükümleri bulunmaktadır. Bozucu koşulun hukukî işlemde hüküm ve sonuç doğurabilmesi için ise ihtar çekilmesine ya da bildirim yapılmasına gerek yoktur⁷²³.

İcracı oyuncu sözleşmesi de şüphesiz ki bozucu şarta bağlı olarak akdedilebilir⁷²⁴. Uygulamada özellikle televizyon dizileri için imzalanan icracı oyuncu sözleşmesinde ilk yayınlanacak on üç bölümde amaçlanan reyting seviyesine erişilememesi durumunda sözleşmenin sona ereceğine yönelik kayıtlar bozucu şart olarak kabul edilir. Bu durumda on üç bölümün bitiminde amaçlanan izleyici oranına ulaşılmadığında icracı oyuncu sözleşmesi kararlaştırılan işbu bozucu şarta bağlı ve geleceğe etkili olarak sona erecektir.

3.5. Sonraki Kusursuz İmkânsızlık Sebebiyle Sona Ermesi

Borcu sona erdiren sebeplerden bir diğeri de borçlunun sorumlu olmadığı sonraki imkânsızlık hali olup doktrinde sonraki kusursuz imkânsızlık olarak isimlendirilmektedir⁷²⁵. Sözleşmenin yapılmasından sonra meydana gelen imkânsızlık, borçlunun kusuru olmaksızın ortaya çıktıysa TBK m. 136 “*Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkânsızlaşırsa, borç sona erer.*” hükmü gereği borç sona erecektir⁷²⁶. Bu durumda sonraki kusursuz imkânsızlık, sözleşme ile yerine getirilmesi gereken edimin, sözleşmenin kurulmasının ardından doğan birtakım sebeplerle

⁷²² TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 335; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 276; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1300; AYDOS, s. 171.

⁷²³ OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt II”, s. 531.

⁷²⁴ Bozucu koşula bağlı olarak yapılan icracı oyuncu sözleşmelerinde bir askı döneminin bulunduğu düşünülmelidir. Söz edilen bu askı dönemi hukukî işlemin yapıldığı anla bozucu şartın gerçekleştiği an arasındaki dönemdir. Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. EREN, “Genel Hükümler”, s. 1304.

⁷²⁵ EREN, “Genel Hükümler”, s. 1440; Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. KURT, Leyla Müjde: Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sonraki İmkânsızlık (TBK m. 136), 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 209 vd.; REİSOĞLU, Safa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2013, s. 405; ÖZCELİK, Ş. Barış: Sözleşmeden Doğan Borçların İfasında Hukukî İmkânsızlık ve Sonuçları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 63, S. 3, Eylül 2014, 569-621, s. 576 vd.; TOPUZ, Seçkin / CANBOLAT, Ferhat: Türk-İsviçre ve Alman Borçlar Hukukunda İmkânsızlığın Düzenlenişi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 57, S. 3, Eylül 2008, 673-718, s. 678 vd.

⁷²⁶ TOPUZ/CANBOLAT, s. 686; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 221; NOMER, s. 373; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1440; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 1075; AYDOS, s. 153; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s. 593; ÖZCELİK, s. 583.

objektif ve devamlı olarak mümkün olamamasından ileri gelmektedir. O hâlde borçlanılan edim mutlaka sözleşmenin kurulmasından sonra imkânsız hale gelmelidir. Ayrıca doğan imkânsızlığın objektif olması başka bir deyişle yalnızca borçlu değil hiç kimse tarafından ifa edilemiyor olması gerekmektedir⁷²⁷. Bununla birlikte borcu sona erdiren imkânsızlık sürekli nitelik arz etmelidir⁷²⁸. Zira geçici imkânsızlık hali sözleşmeyi sona ermesine yol açmaz. Son olarak borcun sonraki kusursuz imkânsızlık ile sona ermesi için borçlunun edimin imkânsız hale gelmesinden sorumlu tutulmaması gerekmektedir⁷²⁹.

Eser sahibinin kusur atfedilmeksizin eser henüz tamamlanmadan imkânsız hale gelirse sözleşmede taraflarca verilen taahhütlerin yerine getirilmeyeceğini FSEK m. 50/3 hükmü⁷³⁰ ile düzenlemektedir⁷³¹. Komşu Haklar Yönetmeliği m. 23'te yer alan atıf gereği, eser sahibi için düzenlenen FSEK m. 50/3 hükmü tüm bağlantılı hak sahiplerine uygulanacak ve dolayısıyla icracı sanatçılar için de kıyasen uygulama alanı bulacaktır. Örneğin, icracı oyuncu sözleşmesinin akdedilmesinden sonra icracı oyuncunun kendi kusuru bulunmaksızın kendisine verilen rolü canlandırmasına engel teşkil edecek şekilde bir hastalığa yakalanması ya da sakatlanması ve ya ayırt etme gücünden yoksun hale gelmesi gibi durumlarda, kişiliğin ön planda olduğu icracı oyuncu sözleşmesi ile icracı oyuncunun üstlendiği borcun başka biri tarafından getirilmesi mümkün olmayacağından sonraki kusursuz imkânsızlık hali sebebiyle borcun sona erdiği kabul edilmelidir. İcracı oyuncu sözleşmesinde sonraki kusursuz imkânsızlık sadece icracı oyuncu açısından değil sözleşmenin diğer tarafı olan yapımcının borcu yönünden de karşımıza çıkabilir. Ayrıca icracı oyuncu, sözleşmedeki temel borcu olan icra faaliyetini bitirmiş fakat icrasından kaynaklanan malî haklarını devretmeden ya da kullanma yetkisini bırakmadan sonraki kusursuz imkânsızlık hali vuku bulursa sözleşmenin sona ermemesi gerekir⁷³². Zira icracı oyuncunun sözleşmeden kaynaklı borcu olan malî haklarını devri ya da kullanım yetkisini bırakması icracı oyuncunun şahsen ifasını gerektirmez.

⁷²⁷ KURT, s. 77vd.; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1441; TOPUZ/CANBOLAT, s. 686; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s. 593; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 1075.

⁷²⁸ ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 220; KURT, s. 77 vd.; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1442.

⁷²⁹ TOPUZ/CANBOLAT, s. 687; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s.1078; NOMER, s. 373-374; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1443;

⁷³⁰ FSEK m. 50/3: “Eser tamamlanmadan önce, eser sahibi ölür veya tamamlama kabiliyetini zayı eder, yahut kusuru olmaksızın eserin tamamlanması imkansız hale gelirse zikri geçen taahhütler kendiliğinden münfesi olur. Diğer tarafın iflas etmesi veya sözleşme uyarınca devraldığı mali hakları kullanmaktan aciz duruma düşmesi yahut kusuru olmaksızın kullanmanın imkânsız hale gelmesi hallerinde de aynı hüküm caridir.”

⁷³¹ ARKAN, “Bağlantılı Haklar”, s. 232.

⁷³² Benzer yönde görüş için bkz. KAÇMAZ, s. 117; AKMEŞE TAKCI, s. 107-108.

Sonraki kusursuz imkânsızlık durumunda taraflar arasında akdedilen sözleşme kendiliğinden sona erer⁷³³. İcracı oyuncu sözleşmesinde de icracı oyuncunun kusuru olmaksızın icrası tamamlanmadan gerçekleşmesi imkânsızlaşırsa ya da yapımcı bakımından sonraki kusursuz imkânsız hali doğarsa akdedilen işbu icracı oyuncu sözleşmesi kendiliğinden sonlanacaktır. TBK 136. maddesi gereği *“Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermekle yükümlü olup, henüz kendisine ifa edilmemiş olan edimi isteme hakkını kaybeder. Kanun veya sözleşmeyle borcun ifasından önce doğan hasarın alacaklıya yükletilmiş olduğu durumlar, bu hükmün dışındadır.”* O hâlde sonraki kusursuz imkânsızlık neticesinde borcun sona ermesi sebebiyle elde ettikleri edimleri TBK m. 136/2 hükmü gereği sebepsiz zenginleşme kuralları çerçevesinde geri vermekle yükümlüdür⁷³⁴. Fakat burada üzerinde durulması gereken nokta sürekli edimli borç ilişkileridir. Zira sürekli edim ihtiva eden sözleşmelerin sona ermesi geleceğe etkili olacağından elde edilen edimlerin geri verilmesi söz konusu olmayacaktır⁷³⁵. İcracı oyuncu sözleşmesi de sürekli edim içeren bir sözleşme olması sebebiyle sonraki kusursuz imkânsız halinde sözleşme geleceğe etkili sonlanacaktır.

3.6. Sözleşmenin Kararlaştırılan Sürenin Dolması veya Koruma Süresinin Dolması Sebebiyle Sona Ermesi

Çalışmamızda daha önce de değinildiği gibi FSEK m. 48/1 hükmünün kıyasen uygulanması sonucu icracı oyuncu, icrası üzerindeki malî haklarını süre açısından sınırlı veya sınırsız olarak devredebilir⁷³⁶. O hâlde icracı oyuncu sözleşmesinin tarafları icra üzerindeki malî haklarının devrini ya da kullanım yetkisinin bırakılmasını belirli bir süre ile sınırlandırabileceklerdir. Bu durumda belirlenen süre dolduğunda taraflar arasındaki

⁷³³ OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s. 595; NOMER, s. 373; AYDOS, s. 153.

⁷³⁴ AYDOS, s. 153; EREN, “Genel Hükümler”, s. 1445; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 1080; ÖZCELİK, s. 592; NOMER, s. 375; ERDOĞAN, “Borçlar Genel”, s. 221; OĞUZMAN/ÖZ, “Genel Hükümler Cilt I”, s. 595.

⁷³⁵ KAÇMAZ, s. 118.

⁷³⁶ ERCOŞKUN ŞENOL, “Mali Haklar”, s. 50; ÖZKAN, s. 193; KILIÇOĞLU, “Fikri Haklar”, s.298.

sözleşme de kendiliğinden sona erecek ve FSEK m. 59/1 hükmü gereği icra üzerindeki bağlantılı haklar icracı oyuncuya geri dönecektir⁷³⁷.

Taraflar arasında akdedilen sözleşmede kararlaştırılan sürenin dolmasına benzer olarak koruma sürelerinin dolmasıyla da icracı oyuncu sözleşmesi sona erecek ve bu sayede icra üzerindeki malî haklar serbest kalarak herkes tarafından kullanılabilir hale gelecektir⁷³⁸. İracı sanatçıların icraları üzerinde sahip oldukları malî hakları FSEK m.82/5 hükmü gereği⁷³⁹, icranın tespitinin yapıldığı tarihten başlamak kaydıyla yetmiş yıl süresince korunacaktır⁷⁴⁰. Koruma süresi olan yetmiş yıl dolduğunda ise icracı oyuncunun icrası üzerinde sahip olduğu malî haklar serbest kalacak ve icracı oyuncu sözleşmesinin akdediliş amacı ortadan kalktığı için işbu sözleşme de sona erecektir. Bu kapsamda icranın korunmasının süreye tabi tutulmasının sebebi şüphesiz ki yalnızca onu yaratan değil, aynı zamanda içinde yaratıldığı toplumun da ürünü olmasından kaynaklanmaktadır.

3.7. Kişiliğin Sona Ermesi Sebebiyle Sözleşmenin Sona Ermesi

Bir sözleşme kurulduktan sonra taraflardan birinin ölümü halinde sözleşmenin devam edip etmeyeceği tarafların şahsiyetinin sözleşme için önemli olup olmadığı hususuna bağlıdır⁷⁴¹. Tarafların şahsiyeti ve kişilik özellikleri sözleşmedeki edimlerin yerine getirilmesi noktasında öneme sahip değilse kişiliğin sona ermesi sözleşmeyi kendiliğinden sona erdirmeyecektir. Ancak çalışmamızın konusunu oluşturan icracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncunun kişisel özellikleri ve sanatsal yetenekleri dolayısıyla elbette ki kişiliği oldukça önemlidir⁷⁴². Bu sebeple icra faaliyeti bitirilmeden icracı oyuncunun kişiliğinin sonlanması durumunda sözleşme de sona erecektir. Ayrıca

⁷³⁷ AKMEŞE TAKCI, s. 114-115; TÜRKER, s. 204-206;

⁷³⁸ FSEK m. 82/5 hükmünün lafzından koruma süresinin malî ve manevî haklar ayrımı gitmediği görülmektedir. Buna rağmen Türkiye'nin tarafı olduğu WIPO İcralar ve Fonogramlar Anlaşması gereği, icracı sanatçıların manevî haklarının hayatları boyunca korunduğunu, malî haklara ilişkin öngörülen koruma süresinin dolmasından önce icracı sanatçının ölümü durumunda manevî hakların bu süre boyunca korunmaya devam edeceği hakkında detaylı bilgi için bkz. GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 75; ATEŞ, "Hakkın Kapsamı", s. 205; ARKAN, "Bağlantılı Haklar", s. 125; BİLGİÇ, s. 175.

⁷³⁹ FSEK m. 82/5: "İracı sanatçıların hakları, icranın tespitinin yapıldığı tarihten başlayarak, yetmiş yıl devam eder. İcra tespit edilmemiş ise bu süre, icranın ilk aleniyet kazanmasıyla başlar."

⁷⁴⁰ ARKAN, "Bağlantılı Haklar", s. 238; GÜNDEM, s. 58; GÖRÜCÜ CEYLAN, s. 76; BİLGİÇ, s. 175-177; ÖZTAN, s. 727; GÜLHAN, s. 31.

⁷⁴¹ BEŞİROĞLU, Akın: Fikir Hukuku Dersleri, 4. Bası, Arıkan Yayıncılık, İstanbul, 2006, s. 559 vd.

⁷⁴² GÜNEŞ, "İracı Hakları", s. 172; ÖZTAN, s. 712.

çalışmamızda daha önce de sıklıkla üzerinde durulduğu üzere icracı oyuncu sözleşmesine niteliğiyle bağdaştığı ölçüde vekâlet sözleşmesine dair hükümler kıyasen uygulanacağından TBK 513/1 madde hükmü⁷⁴³ dolayısıyla da taraflardan birinin kişiliğinin sona ermesi durumunda akdedilen sözleşme de son bulacaktır. Zira vekâlet sözleşmesinde de vekil üstlendiği işi şahsen ifa edeceğinden⁷⁴⁴, vekilin ölmesi durumunda söz konusu işi şahsen ifa etmesi mümkün değildir. Bu sebeple kişiliğin sona ermesi hali vekâlet sözleşmesini sona erdiren hallerden biri olarak TBK’da düzenlenmiştir⁷⁴⁵.

FSEK m. 50/3 hükmü de *“Eser tamamlanmadan önce, eser sahibi ölür veya tamamlama kabiliyetini zayi eder, yahut kusuru olmaksızın eserin tamamlanması imkansız hale gelirse zikri geçen taahhütler kendiliğinden münfesihi olur. Diğer tarafın iflas etmesi veya sözleşme uyarınca devraldığı malî hakları kullanmaktan aciz duruma düşmesi yahut kusuru olmaksızın kullanmanın imkansız hale gelmesi hallerinde de aynı hüküm caridir.”* düzenlemesiyle benzer bir durumu açıklamaktadır. FSEK m. 50/3 hükmü Komşu Haklar Yönetmeliği 23. maddede yer alan atıf sayesinde tüm bağlantılı hak sahiplerine de kıyasen uygulanacağından icracı sanatçılar da bu hükümden faydalanacaktır. Buna göre sinema filmi tamamlanamadan⁷⁴⁶ icracı oyuncunun ölümü halinde mirasçıları yerine geçemez ve icracı oyuncunun sözleşmeden kaynaklı olan borçlarını üstlenemez⁷⁴⁷. Benzer şekilde tıpkı ölüm hali gibi ölüm karinesi ve gaiplik durumlarında da kişiliğin sona ermesi söz konusu olduğundan akdedilen sözleşme de sona ermiş kabul edilecektir⁷⁴⁸.

İcracı oyuncu sözleşmesinin diğer tarafı olan yapımcının kişiliğinin sonlanmasında, yapımcının gerçek kişi mi yoksa tüzel kişi mi olmasına göre ayrı ayrı değerlendirme yapmak gerekir. Eğer yapımcı gerçek kişiye yapımcının kişiliğinin sona ermesi durumunda yapımcının kişiliğinin akdettikleri sözleşme için önem taşıyıp taşımadığına bakılmalıdır. Eğer yapımcının şahsiyeti icracı oyuncu sözleşmesi açısından sözleşmenin

⁷⁴³ **TBK m. 513/1:** “Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur. Bu hüküm, taraflardan birinin tüzel kişi olması durumunda, bu tüzel kişiliğin sona ermesinde de uygulanır.”

⁷⁴⁴ **KURŞAT**, s. 159; **TAY**, s. 58; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA**, s. 660; **ÖZKAYA**, s. 478; **KILIÇOĞLU**, “Genel Hükümler”, s. 558; **AKİPEK**, s. 61; **AKINCI**, “Vekâlet”, s. 14; **TANDOĞAN**, s. 456.

⁷⁴⁵ **KILIÇOĞLU**, “Genel Hükümler”, s. 568; **ECİR**, s. 68 vd.; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA**, s. 676.

⁷⁴⁶ Burada dikkat edilmesi gereken nokta eser tamamlanmadan önce taraflardan birinin ölümünün sözleşmeyi sona erdireceği hususudur. Eğer icra gerçekleştirildikten sonra icracı oyuncunun ölmesi durumunda icracı oyuncunun şahsen ifasını gerektiren bir borç kalmaması sebebiyle icracı oyuncu sözleşmesi sona ermeyecek olup icracı oyuncunun ölümünden sonra mirasçıları sözleşmenin tarafı olacaktır.

⁷⁴⁷ **KAÇMAZ**, s. 128.

⁷⁴⁸ **AKİPEK**, *Jale / AKINTÜRK*, Turgut / **ATEŞ**, Derya: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, C. I, 13. Baskı, İstanbul, 2016, s. 250; **ERDOĞAN/KESKİN**, s. 320.

uygulanmasını etkileyecek nitelikte bir öneme sahipse o zaman yapımcının ölümüyle sözleşmenin de sona erdiğini kabul etmek gerekecektir⁷⁴⁹. Ancak uygulamada yapımcının şahsiyetinin sözleşmenin uygulanmasında ön planda olduğu icracı oyuncu sözleşmeleriyle pek karşılaşılmamaktadır. Bu sebeple genellikle yapımcının kişiliğinin sona ermesi sözleşmenin sona ermesi için yeterli değildir. Eğer sözleşmenin yapımcı olan tarafını birden çok gerçek kişi oluşturuyorsa yapımcılardan yalnızca birinin ölümü halinde sözleşme son bulmayacaktır. Çünkü akdedilen sözleşmenin, icracı oyuncu ve kalan yapımcılar arasında uygulanmasının devamı sağlanabilecektir. Yapımcının tüzel kişi ise ve tüzel kişiliği sonlandıysa da icracı oyuncu sözleşmesinin taraflarından biri ortadan kalkacağından ölümle aynı şekilde ele alınmalıdır⁷⁵⁰. Yapımcı şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi için tasfiye giriş ve tasfiye kapanış işlemlerinin tamamlanmasının akabinde ticaret sicilden terkin edilmesi gerekmektedir⁷⁵¹. Sözleşmenin yapımcı tarafını oluşturan tüzel kişiğe sahip şirketin yöneticilerinden birinin ölmesi durumunda ise şirket tüzel kişiliği devam ettiğinden icracı oyuncu sözleşmesi de varlığını sürdürecektir⁷⁵².

Sözleşme geçerli bir şekilde kurulduktan sonra taraflardan birinin kişiliğinin sona ermesi nedeniyle sözleşmenin sona ermesi geleceğe yönelik etki doğurur⁷⁵³. Sözleşme devam ederken taraflardan birinin kişiliğinin sona ermesi aynı zamanda sonraki kusursuz imkânsızlık niteliğine de sahiptir. Bu durumda tarafların kusuru olmaksızın ve tarafların tazminat ödemesi gerekmeksizin sözleşme sona erecektir. Ancak her ne kadar FSEK m. 50/3'te düzenlemesi bulunmasa da eğer yapımcı icranın tamamlanmış olan kısmından faydalanma imkânı bulabiliyorsa hakkaniyet gereği fayda sağladığı kısma ilişkin olarak ücret ödemesi gerekir.

⁷⁴⁹ **BEŞİROĞLU**, s. 561: Yazar, yapımcının gerçek kişi olması durumunda ölümü halinde akdedilen sözleşmenin uygulanmasının olumsuz yönde etkileneceği, yapımcının mirasçılarının da işbu sözleşmeyi devam ettirmeye zorlanamayacağı ve bu sebeple de yapımcının ölümü halinde sözleşmenin de sona ermesi gerektiğini savunmaktadır.

⁷⁵⁰ **AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ**, s. 556.

⁷⁵¹ Tasfiye işlemleri tamamlanıp yapımcı şirket bağlı bulunduğu ticaret sicilden terkin edilene kadar tüzel kişiliğini devam ettirecektir. Şirketin tasfiye süreci içinde olması tüzel kişiliğinin sona erdiği anlamına gelmez.

⁷⁵² **BEŞİROĞLU**, s. 562.

⁷⁵³ **KAÇMAZ**, s. 130; **AKMEŞE TAKCI**, s. 110.

3.8. FSEK m. 50/3'e Göre Sözleşmenin Borç Ödemekten Aciz veya İflas Sebebiyle Sona Ermesi

Borç ödemekten aciz ve iflas hali ile ilgili FSEK 50/3 maddesinde özel bir düzenlemeye gidilmiştir. Buna göre FSK m. 50/3 gereği *“Eser tamamlanmadan önce, eser sahibi ölür veya tamamlama kabiliyetini zayi eder, yahut kusuru olmaksızın eserin tamamlanması imkansız hale gelirse zikri geçen taahhütler kendiliğinden münfesi olur. Diğer tarafın iflas etmesi veya sözleşme uyarınca devraldığı malî hakları kullanmaktan aciz duruma düşmesi yahut kusuru olmaksızın kullanmanın imkânsız hale gelmesi hallerinde de aynı hüküm caridir.”* Anılan hükmün yapımcı açısından uygulanabileceği açıktır⁷⁵⁴. Buna göre icracı oyuncu sözleşmesinde malî hakları ya da kullanım yetkisini devralan yapımcının devraldığı hakları kullanmaktan aciz hale düşmesi veya iflas etmesi durumunda akdedilen icracı oyuncu sözleşmesi kendiliğinden sona erecektir⁷⁵⁵. TBK m. 513/1 hükmüne bakıldığında ise benzer bir düzenlemeye gidildiğine şahit olunmaktadır⁷⁵⁶. TBK m. 513/1'e vekâlet sözleşmesinde iflasa ilişkin düzenleme içermekle birlikte taraflardan birinin iflası halinde sözleşmenin de kendiliğinden sona ereceğini hüküm altına almaktadır.

3.9. FSEK m. 58 Hükümü Kapsamında Sözleşmenin Cayma Hakkının Kullanılması Yoluyla Sona Ermesi

Sözleşmenin cayma hakkı kullanılması yoluyla sona ermesi hali FSEK 58. maddesinde yer alan hüküm ile düzenlenmektedir. Buna göre, *“Mali bir hak veya ruhsat iktisap eden kimse, kararlaştırılan süre içinde ve eğer bir süre tayin edilmemişse icabı hale göre münasip bir zaman içinde hak ve salahiyetlerden gereği gibi faydalanmaz ve bu yüzden eser sahibinin menfaatleri esaslı surette ihlal edilirse eser sahibi sözleşmeden*

⁷⁵⁴ İflasın tespit edilmesi İcra ve İflas Kanunu uyarınca yapılmaktadır. Bu bağlamda iflastan bahsedebilmek için tarafların tacir sıfatına haiz olması gerekmektedir. Dolayısıyla icracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncunun iflasa tabi olma olasılığı pek bulunmasa da hem FSEK m. 50/3 hem de TBK m. 513/1 hükümlerinin yapımcı için uygulanabileceğinden bahsetmek gerekir. Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. KAÇMAZ, s. 131.

⁷⁵⁵ GÖKYAYLA, “Telif Hakkı”, s. 307; AKMEŞE TAKCI, s. 115.

⁷⁵⁶ TBK m. 513/1: “Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur. Bu hüküm, taraflardan birinin tüzel kişi olması durumunda, bu tüzel kişiliğin sona ermesinde de uygulanır.”

cayabilir.” FSEK m. 58 hükmüne göre, bir malî hakkı ya da malî hakkın kullanım yetkisini devralan kimse taraflar arasında kararlaştırılan süre içerisinde ve ya taraflarca bir süre belirlenmemişse makul bir zaman içerisinde kullanılmazsa ya da gerektiği gibi kullanılmazsa⁷⁵⁷ ve bundan kaynaklı olarak eser sahibinin sahip olduğu menfaatler esaslı olarak ihlale uğrarsa eser sahibi akdettikleri sözleşmeyi cayma hakkını kullanarak sona erdirebilir⁷⁵⁸. Anılan hüküm her ne kadar Kanunda eser sahipleri açısından düzenlenmiş olsa da daha önce de ifade edildiği üzere Komşu Haklar Yönetmeliği 23. maddesinde bulunan atıf sebebiyle icracı sanatçılar için de uygulanabilir. Şüphesiz ki icracı sanatçı icrası üzerindeki malî haklarını veya malî haklarının kullanım yetkisini devrederek sergilediği icrasının geniş halk kitlelerine yayılmasını ve bu sayede tanınarak mesleki başarısını ve popülaritesini arttırmak ister. Bu nedenle malî hakların devrine yönelik olan sözleşmeler aslında devir amaçlı değil, tam tersi amaçlı devri hedeflemektedir⁷⁵⁹. O hâlde icracı sanatçının popülaritesine ve mesleki başarısına zarar vermemek için, yapımıcının devralınan veya kullanım yetkisi devralınan malî hakların kullanılması hususunda bir yükümlülüğü bulunmaktadır⁷⁶⁰.

Malî haklarını devreden ya da kullanım yetkisini bırakan eser sahibinin sözleşmeyi sona erdirmek için öne süreceği cayma hakkını nasıl kullanacağı FSEK m. 58’in devamında düzenlenmektedir. Buna göre malî haklarını ya da kullanım yetkisini devreden eser sahibinin öncelikle noter aracılığıyla karşı tarafa mehil vermesi gerekmektedir⁷⁶¹. Karşı tarafa verilen bu mehil eğer sonuçsuz kalması ve ya mehil verilmesine ihtiyaç duyulmayan bir durum olması halinde noter aracılığıyla yapılan bildirim ile cayma hakkı kullanılmış olacaktır⁷⁶². Örneğin icracı oyuncu sözleşmesi kapsamında malî haklarından kamuya iletim hakkını da yapımcıya devreden icracı oyuncunun rol aldığı dizi filmin, televizyonda yayınlanmaması durumunda icracı oyuncunun menfaatlerinin zarar

⁷⁵⁷ Çalışmamızın konusunu oluşturan icracı oyuncu sözleşmesinde yapımıcının icracı oyuncudan devraldığı malî haklardan veya kullanım yetkisinden gereği gibi faydalanıp faydalanılmadığının tespiti, TMK m. 2’de yer alan dürüstlük kuralı çerçevesinde ele alınan sözleşme hükümleri ve bu alanda kalıplaşmış teamüller esas alınarak yapılmalıdır. Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. **KAÇMAZ**, s. 132-133.

⁷⁵⁸ **TEKİNALP**, s. 238; **BOZBEL**, “Eser”, s. 262; **GÖKYAYLA**, “Film Yapım”, s. 169; **ARSLANLI**, s. 194; Cayma hakkı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **BAK**, Başak: Fikri Haklarda Sözleşmeden Cayma, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016, s. 5 vd.

⁷⁵⁹ **GÖKYAYLA**, “Film Yapım”, s. 169; **AYİTER**, s. 230.

⁷⁶⁰ **EREL**, s. 299; **AKMEŞE TAKCI**, s. 101; **TEKİNALP**, s. 239.

⁷⁶¹ Buna ek olarak hakkın kullanılması devralan için eğer ki imkânsızsa, devralan tarafından hakkın veya kullanma yetkisinin devralındığı reddediliyorsa veya mehil verilmesi devreden haklarını esaslı surette tehlikeye düşürüyorsa mehil verilmesine gerek yoktur.

⁷⁶² **EREL**, s. 302; **ARSLANLI**, s. 195; **TÜYSÜZ**, s. 130; **AYİTER**, s. 222.

görmesinden bahisle FSEK m. 58 gereği cayma hakkının kullanılabilmesi kabul edilmelidir.

Cayma hakkı niteliği itibarıyla bozucu yenilik doğuran bir haktır⁷⁶³. Cayma hakkı kullanılarak sözleşme sona erdirildiyse devredilen malî haklar herhangi başka bir işleme ihtiyaç duyulmadan hakkı devreden geri dönecektir⁷⁶⁴. Somut olayın koşullarına göre FSEK m. 58 gereği kullanılan cayma hakkı sözleşmeden dönme ya da sözleşmenin feshi şeklinde karşımıza çıkabilir⁷⁶⁵. Ancak, icracı oyuncu sözleşmesi niteliği gereği sürekli edim ihtiva ettiğinden cayma hakkının kullanılması yoluyla sözleşmenin sona erdirilmesi fesih olarak ele alınmalıdır. Ayrıca FSEK m. 58/5 hükmü gereği⁷⁶⁶ malî haklarını ya da kullanım yetkisini devreden icracı oyuncunun cayma hakkından önceden feragat etmesi mümkün değildir⁷⁶⁷.

3.10. Sözleşmenin Olağanüstü Fesih Yoluyla Sona Ermesi

Türk Borçlar Kanununda sürekli borç ilişkilerinin haklı sebebe dayanarak olağanüstü fesihle sonlandırılmasına dair kapsayıcı bir hüküm yer almamasına rağmen bir takım sözleşme tipleri bakımından hakkı nedenle olağanüstü feshin düzenlendiği görülmektedir. Kanunda haklı neden kavramının tanımına rastlanılmasa da öğretide haklı neden kavramının tanımı genel olarak yapılmıştır. Öğretiye göre TMK m. 2’de yer alan dürüstlük kuralına bağlamında sözleşmenin yürütülmesini çekilmez hale getiren bütün olgular haklı neden olarak ele alınmalıdır⁷⁶⁸. Görüldüğü üzere öğretide de haklı neden kavramı oldukça genel ve esnek bir şekilde tanımlanmıştır. Bunun sebebi ise her somut olayın kendi içerisinde ayrı ayrı değerlendirilerek sebebin haklı olup olmadığı TMK m. 2’de yer alan dürüstlük kuralına göre belirlenecek olmasından ileri gelmektedir.

⁷⁶³ BAK, s. 203; AYİTER, s. 222; ARSLANLI, s. 195.

⁷⁶⁴ TEKİNALP, s. 239; EREL, s. 301; TÜYSÜZ, s. 130; ARSLANLI, s. 196; ÖZTAN, s. 588.

⁷⁶⁵ ARKAN, “Bağılantılı Haklar”, s. 237; ARSLANLI, s. 194; TEKİNALP, s. 238; EREL, s. 299.

⁷⁶⁶ FSEK m. 58/5: “Cayma hakkından önceden vazgeçme caiz olmadığı gibi bu hakkın dermeyeranını iki yıldan fazla bir süre için meneden takyitler de hükümsüzdür.”

⁷⁶⁷ Cayma hakkının belirli bir süre ile kullanılamaması FSEK m. 58/5 hükmü sayesinde kararlaştırılabilir. Ancak cayma hakkının kullanılamaması için kararlaştırılan süre en fazla iki yıl olabilecektir. Bu bağlamda sözleşmede cayma hakkının kullanılmamasını iki yıldan fazla süreye bağlayan kayıtlar hukuken geçersizdir. Konu ile ilgili bkz. TÜYSÜZ, s. 133; EREL, s. 302.

⁷⁶⁸ SELİÇİ, s. 192: Yazar, sözleşme ilişkisinin çekilmez hale gelip gelemediğinin tespitinin hâkimin takdir yetkisi ile belirleyeceğinin altını çizmiştir.

TMK m. 2 ve TMK m. 23 hükümlerinin temelini oluşturduğu haklı nedenle olağanüstü fesih hakkından tarafların önceden feragat etmeleri mümkün değildir⁷⁶⁹. Zira bu işbu hak emredici nitelikte olup sadece sınırlı durumlarda başvurulabildiğinden son çare olarak kullanılmalıdır⁷⁷⁰. Ayrıca haklı nedenle olağanüstü fesih hakkı herhangi bir şekil şartına tabi olmamakla birlikte yazılı olarak yapılması şüphesiz ispat kolaylığı sağlayacaktır⁷⁷¹.

Haklı nedenle olağanüstü fesih hakkı da niteliği gereği bozucu yenilik doğuran bir haktır. Bu sebeple özellikle sürekli edim ihtiva eden sözleşmelerde haklı nedenle olağanüstü fesih hakkının kullanılması sözleşmeyi geleceğe etkili olarak sona erdirir⁷⁷². Haklı nedenle olağanüstü fesih hakkı yenilik doğuran bir hak olması nedeniyle şarta bağlanamaz, kullanılmasıyla birlikte tükenir ve geri alınamaz⁷⁷³. Bilindiği üzere yenilik doğuran haklar hak düşürücü süreye tabidirler⁷⁷⁴. Ancak yenilik doğuran hak olarak kabul edilen haklı nedenle olağanüstü fesih hakkına ilişkin Kanunda herhangi bir hak düşürücü süreye rastlanılmamaktadır. Kanaatimizce haklı nedenle olağanüstü fesih hakkına ilişkin sürenin saptanması her somut olay açısından TMK m. 2’de yer alan dürüstlük kuralı ve karşılıklı güvenin korunması ilkesi çerçevesinde ayrı ayrı değerlendirilmeli ve bu sayede uygun bir süre belirlenmelidir⁷⁷⁵.

Vekâlet sözleşmesine ilişkin TBK 512. maddesinde “*Vekâlet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. Ancak, uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf, diğerinin bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.*” düzenlemesi bulunmaktadır. Anılan düzenleme sayesinde taraflar akdettikleri vekâlet sözleşmesini diledikleri zaman tek taraflı olarak sona erdirmeye yetkisine sahip olmakta ve bunun sonucu olarak karşılıklı borçlar ortadan kalkmaktadır⁷⁷⁶.

⁷⁶⁹ ALTINOK ORMANCI, Pınar: Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebeple Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s. 117.

⁷⁷⁰ ALTINOK ORMANCI, s. 121-122.

⁷⁷¹ ALTINOK ORMANCI, s. 184

⁷⁷² GÖKYAYLA, “Film Yapım”, s. 168; SELİÇİ, s. 115.

⁷⁷³ ALTINOK ORMANCI, s. 184.

⁷⁷⁴ EREN, “Genel Hükümler”, s. 70; KILIÇOĞLU, “Genel Hükümler”, s. 35; ERDOĞAN/KESKİN, s. 142.

⁷⁷⁵ Aynı yönde görüş için bkz. KAÇMAZ, s. 123.

⁷⁷⁶ SEÇER, Öz: Vekâlet Sözleşmesinin Vekâlete Özgü Sebeplere Sona Ermesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, C. 2, Y. 2015, s. 879; TANDOĞAN, s.619; AKİPEK, s. 75; ÖZKAYA, s. 840; ARAL/AYRANCI, s. 461; SARI, s. 65; EREN, “Özel Hükümler”, s. 756.

Çalışmamızda çoğu kez icracı oyuncu sözleşmesine niteliğiyle bağdaştığı ölçüde vekâlet sözleşmesine dair düzenlemelerin uygulanacağına değinmiştik. Şunu belirtmek gerekir ki vekâlet sözleşmesinde taraflar arasında var olan güven ilişkisi ile icracı oyuncu sözleşmesi tarafları arasında olan güven ilişkisi birbirine denk değildir. Daha yoğun bir güven ilişkine sahip olan vekâlet sözleşmesine ilişkin TBK m. 512 hükmünün icracı oyuncu sözleşmesi açısından da uygulanabilmesi pek mümkün değildir⁷⁷⁷. Bu sebeple icracı oyuncu sözleşmesinde taraflardan birinin sözleşmeyi tek taraflı olarak sonlandırma hakkı ancak haklı nedenle olağanüstü fesih ile mümkün olabilecektir. İracı oyuncu sözleşmesinde de tarafların güven ilişkisi kırılması sonucunda artık sözleşmeye devam etmeyi çekilmez hale getirecek haklı bir sebebin varlığı halinde işbu haklı sebebe dayanarak hem icracı oyuncu hem de yapımcı sözleşmeyi feshedebilir. Haklı nedenle olağanüstü fesihte herhangi bir mehil verilmesine gerek olmamakla birlikte kusur şartı da aranmadığı söylenebilir. Ayrıca sürekli edim ihtiva eden icracı oyuncu sözleşmesinin haklı sebeple feshe gidilmesi durumunda sözleşme geleceğe etkili sonlanacaktır.

Hangi durumların haklı neden olarak değerlendirileceği her somut olaya göre ayrı ayrı ele alınmalıdır. Örnek olarak bir televizyon dizisi için akdedilen icracı oyuncu sözleşmesinde, yapımcının icracı oyuncuya ödeyeceği bölüm ücretlerinde çok kez temerrüde düşmesi halinde sözleşmeye aykırılığın tekrar etmesi sebebiyle icracı oyuncu haklı nedenle olağanüstü fesih hakkını kullanarak sözleşmeyi sona erdirebilir. Yapımcı açısından örnek vermek gerekirse icracı oyuncunun sete birçok kez alkollü gelmesi hali de olağanüstü fesih yoluna gitmek için haklı bir neden sayılmalıdır⁷⁷⁸.

Uygulamaya bakıldığında ise icracı oyuncu sözleşmelerinde dizi film çekimlerinde icracı oyuncunun art arda çok sayıda bölümde yer almaması ya da çekimlere uzun dönem ara verilmesi gibi hallerde sözleşmenin feshedileceğine ilişkin kayıtlara şahit olunmaktadır. Yine uygulamada yapımcı bakımından ise amaçlanan reyting oranlarına ulaşılamaması ve ya icracı oyuncunun çekim takvimini aksatması gibi durumlarda yapımcının sözleşmeyi

⁷⁷⁷ Öğretide de isimsiz sözleşmeler hakkında anılan hükmün uygulanamayacağı hakkında bkz **KAYIHAN, Şaban / ÜNLÜTEPE, Mustafa**: “Vekâlet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Nedenleri”, FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, S. 3, Y. 2014, s. 171-212, s. 190.

⁷⁷⁸ **KAÇMAZ**, s. 129: Yazar, Yapımcı şirketin başka bir şirket ile tasfiyesiz birleşmesi durumunda tüzel kişiliğin devam etmesine etmesinden bahisle sözleşmenin sona ermeyeceğini belirtmiştir. Fakat söz konusu hal, icracı oyuncunun menfaatleri açısından tehlike oluşturacaksa ya da başka bir deyişle icracı oyuncunun menfaatleri birleşme sebebiyle zarar göreceksa sözleşmenin haklı sebeple olağanüstü fesihte sona erdirileceği kabul edilmelidir.

tek taraflı olarak haklı nedenle feshedebileceğine ilişkin maddelerin sözleşmelerde yer aldığı görülmektedir⁷⁷⁹. Hedeflenen izleyici oranına ulaşamamasının haklı bir neden olarak nitelendirmek elbette mümkündür. Ancak icracı oyuncu sözleşmesinde genel bir ifade kullanılarak yeterli izleyici sayısına ulaşamaması şeklindeki kayıtların yer alması durumunda bu durumun haklı neden olabilmesi için yeterli izleyici oranının ne olduğunun tespit edilmesi gerekecektir. Bunun için de yayınlandığı kanal, yayın günü, yayın saati, oyuncu kadrosu, teknik ekip, konusu ve türü de değerlendirme kapsamında ele alınmalıdır. Örneğin, gündüz kuşağında yayınlanan bir dizinin, akşam saatlerinde yayınlanan bir dizi kadar izleyiciden rağbet görmeyeceği açık olduğundan aynı izlenme oranına ulaşması da beklenemez.

⁷⁷⁹ Uygulamada karşılaşılan bu sona erme durumlarında sözleşmeye konu dizi film yayın hayatına başlamış olacağından sözleşmeden dönme değil de sözleşmenin feshi gündeme gelecektir. Fesih sebebiyle sözleşme ileriye etkili olarak sonlanacağından aksine bir düzenleme de yoksa fesih anına kadar çekim yapılan kısmın ücretinin yayınlanmasa dahi icracı oyuncuya ödenmesi gerektiği hakkında bkz. **AKMEŞE TAKCI**, s. 121.

SONUÇ

İcracı oyuncu sözleşmesi; oyuncu ve yapımıcının karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile akdedilir. Bu doğrultuda icracı oyuncu, üstlendiği rolü FSEK m. 5 bağlamında sinema eserine ait senaryoya uygun şekilde icra etmesi ile birlikte icra üzerindeki malî haklarını devretme ve ya kullanma yetkisini bırakma borcu altına girer. Buna karşılık yapımcı ise kararlaştırıldıysa belirli bir ücreti ödemeyi taahhüt etmektedir. O hâlde icracı oyuncu sözleşmesi iki tarafa borç yükleyen, rızaya dayalı, sürekli edim ihtiva eden, iş görme faaliyeti içeren ve genel işlem koşullarına sahip bir isimsiz sözleşmedir.

Kural olarak icracı oyuncu denilince ilk anlaşılması gereken icracı sanatçıların başında gelen gerçek kişi olmalıdır. O hâlde icracı oyuncu, bir eseri kendi birtakım sanatsal yetenekleriyle özgün bir şekilde icra eden ve söz konusu icrasını üçüncü kişilere canlandırarak, anlatarak, söyleyerek ve ya oynayarak aktaran gerçek kişidir. Yapımcı ise sinema eserinin meydana getirilmesi safhalarının tümünde organizasyonunu yürüterek her türlü finansman ve malî riski üstlenen gerçek ve ya tüzel kişidir.

İcracı oyuncu sözleşmesinin isimsiz sözleşmelerden hangi gruba dâhil olduğunun tespitinin yapılması ancak tarafların asli edim yükümlülüklerinin saptanması ile mümkündür. İcracı oyuncunun sözleşmedeki asli edim yükümlülükleri icra faaliyeti ile malî hakların devri ya da kullanım yetkisinin bırakılması iken yapımcının ise bunun karşılığında belli bir ücret ödemesidir.

İcracı oyuncu sözleşmesi, icracı oyuncunun icra işi bakımından bir işin görülmesi konulu ve hem yasanın düzenlediği sözleşme türlerine yönelik unsurları hem de yasada düzenlenmeyen sözleşme türlerine yönelik unsurları kapsayan kendine özgü sözleşmedir. İcracı oyuncu sözleşmesinde icracı oyuncunun kendisine verilen rolü icra faaliyeti sübjektiflik içeren sanatsal bir çalışma olduğu için önceden belirli ve saptanabilir nitelikte değildir. Bu sebeple de söz konusu icra faaliyeti vekâlet sözleşmesine yönelik unsur özelliği ihtiva etmektedir. Bir diğer unsur ise malî hakların devri veya kullanım yetkisinin bırakılması oluşturduğundan FSEK’te yer alan ilgili hükümler uygulama alanı bulacaktır. Bu doğrultuda icracı oyuncu sözleşmesi incelenirken, TBK m. 502 ve devamında düzenlenen vekâlet sözleşmesinde ilişkin hükümler ile FSEK’de yer alan malî hakların devredilmesine ilişkin hükümlerin sözleşmeye kıyasen uygulanacağını belirtmek gerekir.

Bununla birlikte özellikle tarafların sözleşmeden doğan yükümlülüklerinde ve sözleşmenin sona ermesinde ele alınacak hükümler icracı oyuncu sözleşmesinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde esas alınmalıdır.

Emredici niteliğe sahip FSEK m. 52 hükmü gereği malî hakların devrine ilişkin sözleşmelerin yazılı olarak yapılması ve ayrı ayrı gösterilmesi gerekmektedir. O hâlde icracı oyuncu sözleşmesinin, bağlantılı hakların içerisinde yer alan malî haklarının devredilmesi ya da kullanım yetkisinin bırakılması taahhüdünü ihtiva etmesi sebebiyle yazılı şekil koşuluna tabidir. Söz konusu şekil koşulu ispat değil, geçerlilik şartıdır.

Çalışmamız kapsamında icracı oyuncunun borçlarını; oyunculuk faaliyetini icra etme borcu ve bu icranın şahsen ifa edilmesi borcu, sözleşmeye ve talimatlara uygun hareket etme borcu, sadakat ve özen yükümlülüğüne uygun davranma borcu, icradan doğan malî hakların devri ya da kullanım yetkisinin bırakılması borcu, malî hakların ve tasarruf yetkisinin varlığını tekeffül borcu oluşturmaktadır. Buna karşılık sözleşmede yapımının borçları ise ücret ödeme borcu, icracı oyuncunun manevî haklarını gözetme borcu ve son olarak devralınan ya da kullanım yetkisi devralınan malî hakları kullanım borcudur. Tarafların söz konusu yükümlülükleri gereği icracı oyuncu sözleşmesi, eser sözleşmesinden, hizmet sözleşmesinden, vekâlet sözleşmesinden, malî hakların devri ya da kullanma yetkisinin bırakılmasına dair sözleşmelerden, film yapım sözleşmesinden ve sinema yapımları alanında akdedilen diğer sözleşmelerden de ayrılmaktadır.

İcracı oyuncu sözleşmesinde de sık sık başvurduğumuz FSEK’te bir sistem sorununun olduğunu ve özellikle m. 80’de yer alan hakların sùjeleri, birbiriyle ilişkileri, kapsamı ve aralarındaki bağlantıların son derece dağınık düzenlenmiştir. FSEK m. 80 hükmünde malî haklarının sadece adlarının sayılarak kapsamlarının açıklanmaması sebebiyle kanun yapma tekniğinden çok uzakta olduğu söylenebilir. Bu sebeple kanun koyucunun büyük bir yığın halinde olan FSEK m. 80 hükmünü yeniden düzenleyerek icracı sanatçı haklarının Kanunda daha sistematik olarak ele alınması yerinde olacaktır.

Çalışmamızın konusunu oluşturan icracı oyuncu sözleşmesini sona erdiren genel sebepler; ikale, iptal, bozucu şartın gerçekleşmesi, kusursuz imkânsızlık ve haklı neden ile olağanüstü fesih ile sonlanması iken; icracı oyuncu sözleşmesini sona erdiren özel nedenler ise; kararlaştırılan sürenin dolması veya koruma sürenin dolması, kişiliğin sona ermesi, FSEK m. 50/3’e göre borç ödemedi aciz veya iflas sebebiyle sona ermesi ve FSEK m. 58

kapsamında cayma hakkının kullanılması yoluyla sona ermesidir. Sözleşmenin sona ermesi başlığı altında özellikle üzerinde durulması gereken nokta vekâlet sözleşmesi hükümlerinin kıyasen uygulanarak sözleşmenin haklı nedenle olağanüstü feshi hususunda karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar vekâlet sözleşmesinde uygulama imkânı bulan TBK m. 512 hükmü taraflara sözleşmeyi tek taraflı olarak sonlandırma yetkisi verse de icracı oyuncu sözleşmesinde yer alan tarafların işbu tek yanlı sonlandırma yetkisi sınırlandırılabilir.

KAYNAKLAR

- ADAL**, Erhan: Obligatio, Borçlar Hukuku ve Karşılaştırmalı Hukukta Sözleşme Kavramları, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, Haziran 2008, 3-43.
- AKÇAAL**, Mehmet: Borçlar Kanununun Genel İşlem Koşullarına Dair Hükümleri Hakkında Bir İnceleme, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVIII, S. 1, 2014, 49-69.
- AKINCI**, Şahin: Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, 6. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, 2012.
- AKINCI**, Şahin: Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, 1. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, 2004. (Vekâlet)
- AKİPEK**, Jale / **AKINTÜRK**, Turgut / **ATEŞ**, Derya: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, C. I, 13. Baskı, İstanbul, 2016.
- AKİPEK**, Şebnem: Alt Vekâlet, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003.
- AKKAYAN YILDIRIM**, Ayça: “4630 Sayılı Kanun Değişikliği ve Gelişmeler Işığında Sinema Eseri ve Sinema Eser Sahipliği”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı, Cilt I, İstanbul, Beta, 2001, 1-45.
- AKMAN**, Alparslan: “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Şartları”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 86, S. 5, Eylül 2012, 231-243.
- AKMEŞE TAKCI**, Nurbanu: Oyuncu Sözleşmesi, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2020.
- ALTIN**, Abdurrahim: “Gelecekteki Alacakların Devri”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 2, S. 2, 2019, 160-183.
- ALTINOK ORMANCI**, Pınar: Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebeple Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.
- ALTOP**, Atilla: “Genel İşlem Koşulları”, Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu, Makaleler-Tebliğler, Derleyen: M. Murat Inceoğlu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 27-45.
- ANAYURT**, Ömer: Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları, 23. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023.
- ANTALYA**, Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, Legal Yayınevi, İstanbul, 2015.

- ARAL**, Fahrettin/**AYRANCI**, Hasan: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- ARAT**, Ayşe: Sözleşmenin Değişen Şartlara Uyarlanması, 1. Baskı, Ankara 2006.
- ARIKAN**, Mustafa: “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Koşullarının Yazılmamış Sayılması Kavramı ve Bunun Sözleşmeye Etkisi”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 3-4, Aralık-Ocak 2012, 19-28. (Genel İşlem)
- ARIKAN**, Mustafa: “Culpa İn Contrahendo Sorumluluğu”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 1, Y. 2009, 69-89.
- ARKAN SERİM**, Azra: “Türk Hukukunda Eser Sahipleri ve Bağlantılı Hak Sahiplerinin Meslek Birliklerine Üyeliği Konusundaki Sistem”, Fikri Mülkiyet Yıllığı, 2009, 309-317.
- ARKAN**, Azra: Mukayeseli Hukuk, Uluslararası Düzenlemeler ve Türk Fikri Hukuk Alanında: Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005. (Bağlantılı Haklar)
- ARSLAN DURMUŞ**, Seda: “Danışmanlık Sözleşmesi”, Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 6, Aralık 2016, 79-103.
- ARSLANLI, Halil**: Fikri Hukuk Dersleri II: Fikir ve Sanat Eserleri, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1954.
- ASLAN**, Kemale Leyla / **GÜLER**, Ahmet Alper: Vekilin Özen Yükümlülüğü ve Basiretli Vekil Kavramı, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, Haziran 2020, 51-72.
- ASLANKOÇ**, Yasemin: İsimli Uluslararası Sözleşmeler ve Tahkim, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- ATAMER**, Yeşim: “Yeni Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Genel İşlem Koşullarının Denetlenmesi-TKHK m. 6 ve TTK m. 55, f. 1, (F) ile Karşılaştırmalı Olarak” Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları ve Sempozyumu, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2011, 9-73.
- ATEŞ**, Derya: “Sözleşme İlişkilerinin Kurulmasında ve Borç İlişkilerinde Üçüncü Kişi” Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 33, S. 151, Kasım 2020, 329-359.
- ATEŞ**, Derya: “Sözleşme Özgürlüğü Yönünden Dürüstlük Kuralları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2007(72). (Sözleşme Özgürlüğü)

- ATEŞ**, Günsu: “Bağılantılı Hakların Korunması”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2023. (Bağılantılı Haklar)
- ATEŞ**, Mustafa: Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakkın Kapsamı ve Sınırlandırılması, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003. (Hakkın Kapsamı)
- ATEŞ**, Mustafa: Fikri Haklarla İlgili Hukuki İşlemler (FSEK m. 48-65), 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Aralık 2020. (Hukuki İşlemler)
- ATEŞ**, Mustafa: Fikri Hukukta Eser, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007. (Eser)
- AYAN**, Mehmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2016.
- AYDEMİR**, Efrail: Eser Sözleşmesi ve İnşaat Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2016.
- AYDOĞDU**, Murat / **KAHVECİ**, Nalan: Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 2. Baskı, Ankara 2014.
- AYDOĞDU**, Murat: Türk Borçlar Hukukunda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukukunda Haksız Şartların Denetimi, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2014.
- AYDOS**, Oğuz Sadık: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023.
- AYİTER**, Nûşin: Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri, Sevinç Matbaası, Ankara, 1981.
- BAK**, Başak: Fikri Haklarda Sözleşmeden Cayma, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016.
- BARNWELL**, Jane: The Fundamentals of Film Making, 2. Baskı, AVA Publishing, 2015.
- BAŞ**, Ece: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Koşulu Kavramı ve İçerik Denetimi, Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013, 276-306.
- BAŞPINAR**, Veysel / **KOCABEY**, Doğan: İnternette Fikri Hakların Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.
- BAŞPINAR**, Veysel: Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004.
- BAYGIN**, Cem: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’na Göre Eser Sahibinin Hakları ile Bağılantılı Haklar, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. V, S. 1-4, 2001, 297-329.

BELLİCAN, Cüneyt: “Eser Sahibinin Manevi Haklarını Sınırlandıran Hukuki İşlemler ve Bazı Durumlar”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 2, 2016, 277-329.

BİGAT, Şevket Güney / **LOKMANOĞLU**, Ensar: Genel İşlem Şartları Açısından Şaşırtıcı, Sürpriz, Beklenmeyen, Haksız, Adil Olmayan ve Çok Anlamlı Koşullar, İstanbul Barosu Dergisi, C. 83, S. 6, Kasım 2009, 3147-3157.

BİLGİÇ, Yargı: İcracı Sanatçıların Mali Hakları, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

BOZBEL, Savaş: “Fsek’e Göre İleride Vücuda Getirilecek Eserlerle İlgili Yapılan Sözleşmelerin İfası Ve Sonuçları Hakkında Sinema Sektörü Özelinde Bazı Düşünceler”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 1, S. 1, 2015, 35-46. (İleride Vücuda Getirilecek)

BOZBEL, Savaş: Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012. (Eser)

BOZBEL, Savaş: Fikri Mülkiyet Hukuku, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2015.

BOZBEL, Savaş: FSEK’e Göre Yayın, Yeniden Yayın, Yeniden İletim ve Diğer Mali Haklardan Farkları, Fikri Mülkiyet Yıllığı, 2010, On İki Levha Yayıncılık, 2011, 105-131. (Yayın)

BOZGEYİK, Hayri: “Fikir ve Sanat Eserlerinde Hususiyet”, BATİDER, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S. 3, Eylül 2009, 170-222.

BULUT, Beste: Sinema Eserlerinde Hak Sahipliği, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020.

BÜLTER, Ahmet: Eser Sahibinin Hakları ile Bağlantılı Haklar, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 59, 2005.

BÜYÜKAY, Yusuf: Eser Sözleşmesi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.

CAMCI, Sinem / **ŞEKER**, Muzaffer: Sözleşmeye Katılma Aşamasında Şekil ve Şekle Aykırılığın Yaptırımı, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi Sosyal Bilimler Dergisi, 20(41), 30.09.2021, 783-806.

CEYLAN, Ebru: “Genel İşlem Koşulları”, Prof. Dr. İsmet Sungurbey’e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, C. I, İstanbul, 2014, 172-188.

ÇATAKLAR, Eda: “FSEK m. 18/2’nin İcracı Sanatçılar ve Yapımcılar Bakımından Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu”, Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. 17, S. 62, 2021, 283-300.

ÇAVDAR, Pelin / **AYDIN**, Sema: “İş Görme Borcu Doğuran Sözleşmelerde Taraflardan Birinin Ölümünün Asli Edim Yükümlülüklerinin İfasına Etkisi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 13(2), 2022, 323-339.

CELİK, Mehmet Şah: Sanatçı Hakları, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021.

DEMİR YÜCE, Özlem: Vekâlet Sözleşmesinde Tarafların Borçları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Ankara 2009.

DEMİR, Bahadır: Reklam Sözleşmeleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2020.

DEMİR, Zeki: “Türk Borçlar Kanunu Açısından, Genel İşlem Koşullarının Sözleşme Kapsamına Girmesi ve Yazılmamış Sayılma Yaptırımı”, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, Aralık 2019, 327-351. (Genel İşlem Koşulları)

DERİCİOĞLU, M. Kaan: Fikri Haklar Sözlüğü, TÜSİAD, İstanbul, 2010.

DOĞAN, Gülmelahat: “Sürekli Borç İlişkilerinde Borçlunun Temerrüdü”, Ankara Barosu Dergisi, 2014/4, 387-413.

DOĞAN, Murat/ **ŞAHAN**, Gökhan/ **ATAMULU**, İsmail: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023.

DURAL, Halil Ali: İcracı Sanatçıların Hakları ve Korunması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, , 1998, İstanbul.

ECİR, H. Gülşah: Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.

ELDENİZ, Gülperi: “Şekle Bağlı Sözleşmelerde İmza”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 74, 2008, 112-120.

EMİROĞLU, Haluk, Roma Hukukunda Vekâlet Sözleşmesi ve Hukuki İşlemlerde Temsil, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.52, S. 1, Ankara, 2003.

ER, Turan Hakkı: “Bağılantılı Hak Sahipleri ve Fonogram Yapımcıları Hakları”, Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. 10, S. 39, 2014, 39-73.

- ERCOŞKUN ŞENOL**, H. Kübra: “Mali Hakların veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(1) 2013, 45-64. (Mali Haklar)
- ERCOŞKUN ŞENOL**, Hatice Kübra: Sözleşme İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK m. 27, İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXIV 2016. (Belirleme Özgürlüğü)
- ERDİL**, Engin: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kısa Şerhi, 1. Baskı, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2021. (Kısa Şerh)
- ERDİL**, Engin: Fikri Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016. (Fikri Mülkiyet)
- ERDOĞAN, Ebubekir**: Cinsiyete Dayalı Ücret Ayrımcılığının Isco Meslek Gruplarına Göre Analizi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2022.
- ERDOĞAN**, İhsan / **KESKİN**, A. Dilşad: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2020.
- ERDOĞAN**, İhsan: “İstisna Sözleşmesi ve Bazı İş Görme Sözleşmeleri ile Karşılaştırılması”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 1, Ocak 1990, 135-172. (İstisna Sözleşmesi)
- ERDOĞAN, İhsan**: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019. (Borçlar Genel)
- EREL**, Şafak N.: Türk Fikir ve Sanat Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2009.
- EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020. (Genel Hükümler)
- EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021. (Özel Hükümler)
- ERGÜN**, Ömer / **ÇALDAĞ**, Coşkun: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Notları, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018.
- ERGÜN**, Ömer: Borçlar Hukuku Özel Hükümler Ders Notları, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018.
- ERGÜNEY**, Merve: “Sinema Eserinde Eser Sahipliği ve Bağlantılı Hak Sahipliği”, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, S. 63, Güz 2023, 116-130.

FISCHER, Hermann Josef/ **REICH**, Steven A.: Der Künstler und sein Recht: Ein Handbuch für die Praxis, 3. Auflage, München, Verlag, C. H. Beck, 2014.

GENÇ ARIDEMİR, Arzu: Türk Hukukunda Eser Sahibinin Çoğaltma ve Yayma Hakları, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2003.

GİRGİN, Ömer Ali: “Genel İşlem Koşullarının Denetlenmesinin Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, Ocak 2019, 135-155.

GÖKYAYLA, Emre: Film Yapım Sözleşmesi, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015. (Film Yapım)

GÖKYAYLA, Emre: Telif Hakkı ve Telif Hakkı Devri Sözleşmesi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, İstanbul, 2001. (Telif Hakkı)

GÖKYAYLA, K. Emre: "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na Göre İcracı Sanatçı Kavramı ve İcracı Sanatçının Hak Sahibi Olmasının Şartları", Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C. I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009. (İcracı Sanatçı)

GÖRGEÇ, Başak: “Genel İşlem Koşullarının Kişilik Hakkı Kapsamında Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, c. XIX, S. I, 403-440.

GÖRÜCÜ CEYLAN, Arzu: İcracı Sanatçıların Hakları, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2023.

GÖZLER, Kemal: İngilizce Karşılıklarıyla Hukukun Temel Kavramları, 11. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2013.

GÜLER, Ahmet Alper: Vekilin Vekâlet Sözleşmesinden Kaynaklı Özen ve Sadakat Borcu, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.

GÜLHAN, Deniz: Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda İcracı Sanatçının Hakları, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Avrupa Birliği Hukuku Programı Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2007.

GÜLLE, Aysel: İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Oyuncu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Tezi, İstanbul, 2021.

GÜMÜŞ, M. Alper: Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda Vekilin Özen Borcu, Beta Yayınları, İstanbul, 2001. (Özen Borcu)

- GÜMÜŞ**, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. II, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014. (Özel Hükümler)
- GÜMÜŞ**, Mustafa Alper: Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- GÜNAY**, Erhan: Vekâlet Sözleşmesi Uyuşmazlıkları, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.
- GÜNAYDIN**, Ömer: “Sinema Eserindeki Karakterler ve Korunması”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 12, S. 128, Nisan 2017, 98-115.
- GÜNDEM**, Onur: Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar, Bu Hakların Sınırlandırılması ve Korunması, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2006.
- GÜNEŞ**, İlhami: “FSEK’te Yer Alan İcracı Hakları ve Uygulama”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, 2012, 169-181.
- GÜRHAN**, Deniz: Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda İcracı Sanatçının Hakları, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Avrupa Birliği Hukuku Programı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2007.
- GÜRZUMAR**, Osman Berat: Franchise Sözleşmeleri ve Bu Sözleşmelerin Temelini Oluşturan “Sistem”lerin Hukuken Korunması, Şubat 1995, İstanbul.
- HAKKAKUL**, Özge Yıldız: “Sahne ve Perde Çalışanlarının Hukuki Statüsü”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, LXXIV Özel Sayı, C. 2, 815-848.
- HASSAS**, Sinan: Sinema Eserlerinde Müzik Kullanımından Doğan Hukuki Sorunlar”, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023.
- HIRCSH**, E. Ernst: Hukuki Bakımdan Fikri Say, Cilt II, İstanbul, İktisadi Yürüyüş Matbaası ve Neşriyat Yolu, İstanbul, 1943.
- ILDIR**, Ali: Film Bütçeleri, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2010.
- İNAN**, Ali Naim / **YÜCEL**, Özge: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2014.
- KAÇMAZ**, Mine: Sinema Eserlerinde İcracı Oyuncu Sözleşmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- KADIGİL**, Saliha Sera: Sinema Eserleri ve Sinema Eserinde Hak Sahipliği, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010.

- KAHRATLI ÖZTUNA**, Ebru: “Film Yapımcılarının Hakları”, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. 6, S. 23, 2010, 655-666.
- KANAL**, Derman / **ERDİNER**, Ayşe: Sinema, Televizyon ve Müzik Eserleri Alanında Sözleşme Örnekleri, 1. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- KARABAĞ**, Tuğçe: “Türk Hukukunda Televizyon Program Formatları”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 14, S. 152, Nisan 2019, 206-812.
- KARAÇÖP**, Eda / **YAMAKOĞLU**, Efe: “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun Hizmet Sözleşmesine İlişkin Hükümleri ve İş Kanunları ile İlişkisi”, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, Legal Yayınları, C. 10, S. 38, Y. 2013, 83-148.
- KARAKUZU BAYTAN**, Dilek: Fikir Mülkiyeti Hukuku-Kavramlar, 1. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul, Şubat 2005.
- KAŞAK**, Fahri Erdem: Genel İşlem Koşullarının Yorumlanması (TBK m. 23), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuku Fakültesi Dergisi, C. XXIII, S. 3, 2019, 195-222.
- KAYA YUMUŞ**, Nazlı Hilal: “Telif Hakkından Kaynaklanan Mali Yetkilerin Devri Sözleşmeleri”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022.
- KAYAK**, Sevgi: “6098 Sayılı Kanunun Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt ve Kefalet Sözleşmesine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 4, Aralık 2015, 15-71.
- KAYAR**, İsmail / **ÜZÜLMEZ**, İlhan: Hukukun Temel Kavramları, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018.
- KAYAR**, İsmail: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler ve Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019.
- KAYIHAN**, Şaban / **ÜNLÜTEPE**, Mustafa: “Vekâlet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Nedenleri”, FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, S. 3, Y. 2014, s. 171-212.
- KAYIHAN**, Şaban / **ÜNLÜTEPE**, Mustafa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018. (Genel Hükümler)
- KILIÇ**, Mehmet: “İcracı Sanatçılar ve Hakları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1998/2, 594-610.
- KILIÇOĞLU**, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020. (Genel Hükümler)

- KILIÇOĞLU**, Ahmet: Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar, 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2023. (Fikri Haklar)
- KOCAAĞA**, Köksal: “Sözleşmenin Kurulabilmesi İçin Tarafların İrade Beyanları Arasındaki Uygunluğun Kapsamında Yer Alması Gereken Noktalar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 79, 2008, 73-102.
- KOCAMAN**, Arif: “Gelecekteki Alacakların Devrinde “Belirlilik/Belirlenebilirlik” Şartı Ve Bunun Factoring-Temlik İşlemindeki Görünümü” Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl 14, Sayı 56, Ekim 2023, 497-510.
- KOÇOĞLU**, Özlem: “Bağlantılı Hak Sahiplerinin Korunması”, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2015.
- KORKMAZ SAYIN**, S. Bengi: Roma Hukukunda Vekâlet Sözleşmesi (Mandatum), 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.
- KÖY**, Özgür: Yönetmenler ve Besteciler için Film Müziği, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2022.
- KURŞAT**, Zekeriya: “Eser ve Vekâlet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükmü”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Y. 2009, C. 67, S. 1-2, 143-166.
- KURT**, Leyla Müjde: Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sonraki İmkânsızlık (TBK m. 136), 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.
- KUTLU**, Mehmet: İpotek Sözleşmelerinin Genel İşlem Koşulları Açısından İncelenmesi, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022.
- KUTLUAY**, Ezgi: “Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Koşulları”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, C. 19, Özel Sayı 2017, 1369-1422.
- KÜÇÜKKAYA**, Hande Gül: “Sinema Eserlerinde Eser Sahiplerinin ve İcracı Sanatçıların Mali Haklarına İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, <http://dergipark.org.tr>, 1931-1955.
- MELEKOĞLU KESER**, Burcu: İkale ve İbra Sözleşmeleri, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018.
- NOMER**, Haluk: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2015.

- OĞUZMAN**, Kemal / **SELİÇİ**, Özer / **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 19. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020.
- OĞUZMAN**, M. Kemal / **ÖZ**, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, 18. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020. (Genel Hükümler Cilt I)
- OĞUZMAN**, M. Kemal / **ÖZ**, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt II, 15. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020. (Genel Hükümler Cilt II)
- OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe: Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Düzenlemelerinin Lisans Sözleşmelerine Uygulanması, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2002.
- OKTAY**, Saibe: İsimli Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması, İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası , C.LV 1996. (İsimli Sözleşme)
- OKTAY**, Saibe: Uzun Süreli Sözleşmelerin Geçerliliği ve Sona Erme Düzeni, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LV, S.3, 1997, 209-234. (Uzun Süreli Sözleşmeler)
- OKUTAN NILSSON**, Gül: “İleride Vücuda Getirilecek Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Devri”, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, S. 15, 2008, 585-598.
- ONGAN**, Burak: Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Tarafların Hukuki Durumu, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.
- ÖNGÖREN**, Gürsel: Müzik ve Sinema Eserleri Uygulamaları Açısından Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Mali Hakların Devri ve Ruhsatlar, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. 2, S. 7, İstanbul, 2006.
- ÖZ**, Turgut: İş Sahibinin Eser Sözleşmesinden Dönmesi, 2. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2021.
- ÖZÇELİK**, Ş. Barış: Sözleşmeden Doğan Borçların İfasında Hukukî İmkânsızlık ve Sonuçları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 63, S. 3, Eylül 2014, 569-621.
- ÖZKAN**, Gizem: Sinema Eserlerinde Eser Sahibi ve Hakları, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2015.
- ÖZKAYA, ERASLAN**: Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2016.

- ÖZKUL KOÇ**, Gizem: “Sadakat ve Özen Yükümlülüğü Kapsamında Oyunculara Getirilen Kısıtlamaların Değerlendirilmesi”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, Güz 2022, 603-618. (Sadakat ve Özen)
- ÖZKUL KOÇ**, Gizem: Menajerlik Sözleşmesi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, 2023. (Menajerlik)
- ÖZÖN**, Nijat: Sinema Sanatına Giriş; Agora Kitaplığı, İstanbul, 2008. (Sinema Sanatı)
- ÖZÖN**, Nijat: Sinema, Televizyon, Video, Bilgisayarlı Sinema Sözlüğü, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2000. (Bilgisayarlı Sinema)
- ÖZTAN**, Fırat: Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008.
- ÖZTÜRK**, Ayşenur: Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Telif Hakkına İlişkin Sözleşmelere Uygulanacak Hukuk, 1. Baskı, On iki Levha Yayınları, Mart, 2019.
- PARLAK**, Şafak/**BÖRÜ**, Levent: “Alt Vekâlet”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 96, Yıl:2011, 18-48.
- RASMUSSEN**, Richard: “Are Creative Artists Independent Contractors or Employees?”, Loyola Entertainment Law Journal, Vol. 6, 1986.
- RASTGAR**, Amir: Sinema Eserlerinde Hak Sahipliğinin Korunması, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2014.
- REİSOĞLU**, Safa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2013.
- RUHİ**, Ahmet Cemal, Sözleşmeler Hukuku, 2. Baskı, Cilt 1, Seçkin Yayınları, Ankara 2013.
- SARI**, Suat: Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, 1. Baskı, Beşir Kitabevi, İstanbul 2004.
- SARIHAN**, Banu Bilge: “Sinema Eserleri”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, 2022. (Sinema Eserleri)
- SARIHAN**, Banu Bilge: Menajerlik Sözleşmesi, 1. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, 2016.
- SARMAŞIK**, Jale: “Radyo ve Televizyon Yayıncılığında Telif Hakları ve Komşu Hakların Korunması” Marmara İletişim Dergisi, S. 9, Ocak 1995, 161-172.
- SAVAŞ**, Abdurrahman: Türk Borçlar Hukukunda İkale Sözleşmesi, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C.7, S.26, Nisan 2016, 105-141.
- SEÇER**, Öz: Vekâlet Sözleşmesinin Vekâlete Özgü Sebeplere Sona Ermesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, C. 2, Y. 2015.

- SELİÇİ**, Özer: Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul, 1977.
- SEROZAN**, Rona: Medeni Hukuk (Genel Bölüm/Kişiler Hukuku), 6. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015.
- SOYSAL**, Tamer: “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunun Tarihsel Gelişimi ve 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Düzenlenen Cezai Hükümler”, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. I, S. 3, Ekim 2005, 625-660.
- SÖĞÜTLÜ**, Özlem, Roma Özel Hukuku Ders Kitabı, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2021.
- STERLING**, Adrian: World Copyright Law, January 1,[1998], Published by Thomson Professional Pub Canada.
- SULUK**, Cahit / **KARASU**, Rauf / **NAL**, Temel: Fikri Mülkiyet Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018.
- SULUK**, Cahit: Yeni Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele, 1. Baskı, Hayat Yayınları, İstanbul, 2004.
- SUR**, Melda: İş Hukukunda Toplu İlişkiler, 10. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2022.
- SÜR**, Pınar: Sinema Eserleri ve Sinema Eser Sahipliğinden Doğan Haklar, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- SÜRER**, Metin / **DEMİR**, Bahadır: “Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Eser Sözleşmesinde Ayıp Sebebiyle Sorumluluk”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(1), 25 Nisan 2023, 232-243.
- SÜZEK**, Sarper: İş Hukuku, 21. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2021.
- ŞAHİN**, Ayşenur: Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2009. (Mali Haklar)
- ŞAHİN**, Büşra: Türk Hukukunda Sinema Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017. (Lisans Sözleşmesi)
- ŞAHİN**, Mustafa: Bağlantılı Haklar, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2011. (Bağlantılı Haklar)
- ŞEKER**, Muzaffer: Yazılmamış Sayılma, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2015.

ŞENGÜL, Mehmet: “Türk Borçlar Kanunu ve İş Hukuku Mevzuatı Çerçevesinde Belirli Süreli İş/Hizmet Sözleşmesi”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, S.2, 185-225, Aralık 2012.

ŞENYÜZ, Dilay: İkale Sözleşmesi, Bursa Barosu Dergisi, C.41, S: 96, Mart 2016, 62-69.

TANDOĞAN, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.II, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.

TAŞKIN, Ahmet: “Uluslararası Çalışma Örgütü ve ILO Sözleşmelerinin İç Hukuka Etkisi”, Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, C. 8, S. 30, 2011, 451-490.

TAŞTEKİN, Sinem: “Vekilin Vekâlet Sözleşmesinden Kaynaklanan Özen Borcu”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 2, Eylül 2019, 83-105.

TAY, Serhat: “Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Şahsen İfa Borcu”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.

TEKBEN, Tuğçe, Vekâlet İlişkilerinde Vekâlet Veren Talimatı ve Sonuçları, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, Şubat 2021.

TEKİNALP, Ünal: Fikri Mülkiyet Hukuku, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 272.

TEKİNAY S. Sulhi/ AKMAN Sermet/ BURCUOĞLU Haluk/ ALTOP Atilla: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.

TEKSOY, Rekin: Ansiklopedik Sinema Terimleri Sözlüğü, 1. Baskı, Oğlak Yayınları, İstanbul, 2012.

TERCIER, Pierre / **PICHONAZ**, Pascal / **DEVELİOĞLU**, H. Murat: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2016.

TİFTİK, Mustafa / **ÖZCAN**, Zeynep: “Türk Borçlar Kanununa Göre Standart Sözleşmelerde İçerik Denetimi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 1, Mart 2015, 23-58.

TİFTİK, Mustafa: Borç Sözleşmelerinin İptali, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 23, S. 3, Haziran 2006, 55-97.

TOK, Ahmet / **GÜN TOK**, Sabiha: Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu, İstanbul Barosu Dergisi, C. 90, S. 5, Eylül 2016, 15-44.

TOPUZ, Seçkin / **CANBOLAT**, Ferhat: Türk-İsviçre ve Alman Borçlar Hukukunda İmkânsızlığın Düzenlenişi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 57, S. 3, Eylül 2008, 673-718.

- TOPUZ**, Seçkin: Türk Hukukunda Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2001.
- TOSUN**, Yalçın: “Sözleşme Hukuku Açısından Eser Sipariş Sözleşmelerine Dizi Film Yapım Sözleşmesi Bağlamında Bir Yaklaşım”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 11, S. 139 – 140 Mart – Nisan 2016, 171-196. (Dizi Film)
- TOSUN**, Yalçın: Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları, 2. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013. (Sinema Eserleri)
- TUNÇSİPER**, Yiğit: Genel İşlem Koşullarının Denetimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2018.
- TUZCUOĞLU**, Tuğçe: Avrupa Birliği Normları ve 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Işığında Genel İşlem Şartları, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020.
- TÜRKEKUL**, Erdem: Uluslararası Alanda ve Türkiye’de Bağlantılı Haklar, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Topluluğu Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002.
- TÜRKER**, Gökçen: İcracı Sanatçıların Hakları, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2013.
- TÜRKOĞLU**, Cem: Ceza Koşulu (Cezai Şart) 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022.
- TÜYSÜZ**, Mustafa: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.
- UĞUR**, Cibrail: Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.
- USLU**, Ramazan: Türk Fikir ve Sanat Hukuku’nda Eser Sahipliği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk(Medeni Hukuk) Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2008.
- UŞAN**, M. Fatih / **ERDOĞAN**, Ersin / **ERDOĞAN**, Canan: Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemesi Kararları Işığında Bireysel İş Hukuku ve İş Yargılaması, İntes Yayınları, Eylül 2021, Ankara.
- UYGUN**, Hülya: “Türk Borçlar Kanununun Getirdiği Önemli Bir Yenilik: Genel İşlem Koşullarının Denetimi”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 87, S. 3, Mayıs 2013, 34-48.
- ÜNAL**, Akın / **KÖROĞLU**, Emre: Genel İşlem Şartlarının İçerik Denetimlerinin Sonuçları, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C. 7, S. 13, Haziran 2019, 523-550.

- WORTHINGTON**, Charlotte: Basics Film Making 01 Producing, AVA Publishing, 2009.
- YAĞCIOĞLU**, Burcu: Türk ve İsviçre Hukukunda Ceza Koşulu (Cezai Şart), 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022.
- YALÇINDURAN**, Türker: Vekâlet Sözleşmesinde Ücret, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.
- YAŞASIN**, Ali: “Sinema Eserleri ve Sinema Eserleri Üzerinde Hak Sahipleri”, Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, C. 12, S. 47, 2016, 887- 928.
- YAVUZ**, Cevdet / **ACAR**, Faruk / **ÖZEN**, Burak: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 9. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2014.
- YAVUZ**, Levent / **ALICA**, Türkay / **MERDİVAN**, Fethi: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, C. II, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.
- YAZICIOĞLU**, Yılmaz: Fikri Mülkiyet Hukukundan Kaynaklanan Suçlar, Oniki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2009.
- YELMEN**, Adem: Türk Borçlar Kanununa Göre Genel İşlem Şartları, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.
- YENİOCAK**, Umut: “Borçlar Hukuku Hükümlerine Göre Genel İşlem Koşullarının Yargısal Denetimi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 26, S. 107, Temmuz 2013, 75-96.
- YILMAZ**, Abdüssamet: Haksız Rekabet Hukukunda Genel İşlem Şartı Kullanımı, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015. (Haksız Rekabet)
- YILMAZ**, Ejder: Hukuk Sözlüğü: 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010. (Hukuk Sözlüğü)
- YILMAZ**, Onurcan: Vekâlet Akdinin Sona Erme Halleri, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Mersin, 2022. (Vekâlet Akdi)
- YILMAZTEKİN**, Hasan Kadir: “Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Eser Sahipliği Ve Hak Sahipliği İle Bunların Tecavüz Davaları Bağlamında Davacı Sıfatına Etkileri”, Adalet Dergisi, S. 65, 2020/2, 499-557.
- YÜCER AKTÜRK**, İpek: İsimsiz Sözleşme Genel Teorisi ve Uzaktan Öğretim Sözleşmesi, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016. (İsimsiz Sözleşme)
- YÜCER AKTÜRK**, İpek: Kredi Sözleşmelerinde Bankalara Rehin Konusunu Üçüncü Kişilere Satmak Suretiyle Paraya Çevirme Yetkisi Veren Hükümlerin Genel İşlem Koşulları Yönünden Değerlendirilmesi, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, C. 7, S. 1, Mayıs 2020, 189-208. (Kredi Sözleşmeleri)

YÜKSEL, Sera Reyhani: Vekâlet Sözleşmesinde Vekâlet Veren Borçları, Hukuk Ekonomi ve Siyaset Aylık İnternet Dergisi, Sayı: 134, Aralık, 2013, 1-27.

ZEVLİLİLER, Aydın / **GÖKYAYLA** Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Vedat Kitapçılık, 20. Baskı, İstanbul 2020.

İnternet Kaynakları:

www.kazanci.com.tr :Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (E.T. 10.07.2024)

www.legalbank.net :LegalBank Elektronik Hukuk Bankası (E.T. 10.07.2024)

www.lexpera.com.tr :LexPera İçtihat Programı (E.T. 10.07.2024)

www.corpus.com.tr :Corpus Web Hukuk Mevzuat ve İçtihat Programı (E.T. 10.07.2024)

www.sinerji.com.tr :Sinerji Hukuk Programı (E.T. 10.07.2024)

www.dergipark.org.tr :DergiPark Akademik (E.T. 10.07.2024)

<https://www.ilo.org.tr>

www.turkiye.gov.tr/turk-meslek-sozlugu?submit

<https://telifhaklari.ktb.gov.tr>

<https://sozluk.gov.tr>